

การสร้างตัวตนที่สยบยอมของผู้หญิงในระบบความสัมพันธ์เชิงอำนาจในครัวเรือน

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา ตาม
หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษาศาสตร์

สิงหาคม 2559

การสร้างตัวตนที่สยบยอมของผู้หญิงในระบบความสัมพันธ์เชิงอำนาจในครัวเรือน

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา ตาม
หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษาศาสตร์

สิงหาคม 2559

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

การสร้างตัวตนที่สยบยอมของผู้หญิงในระบบความสัมพันธ์เชิงอำนาจในครัวเรือน

บทคัดย่อ
ของ
สุธิดา สองสีดา

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา ตาม
หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษาศาสตร์

สิงหาคม 2559

สุทธิดา สองสีดา. (2559). การสร้างตัวตนที่สยบยอมของผู้หญิงในระบบความสัมพันธ์เชิงอำนาจในครัวเรือน. ปริญญานิพนธ์ ปร.ด. (พัฒนศึกษาศาสตร์). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อาจารย์ที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์ : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุรวุฒิ บัดโธสง

ปริญญานิพนธ์นี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเผยให้เห็นกระบวนการสร้างตัวตนที่สยบยอมของผู้หญิงภายในพื้นที่ของครัวเรือน ซึ่งเป็นพื้นที่ของความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่ไม่เท่าเทียมระหว่างผู้หญิงและผู้ชาย อำนาจและอุดมการณ์ชายเป็นใหญ่ได้ร่วมกันสร้างความจริงเกี่ยวกับกฎเกณฑ์และแนวทางการปฏิบัติตนของผู้หญิงในครัวเรือน ทั้งการเป็นแม่บ้านแม่เรือนที่ต้องคอยทำอาหารให้กับสมาชิกในครัวเรือน การทำความสะอาด ซักล้างและจัดการค่าใช้จ่ายและรายได้ภายในครัวเรือนให้มีความเหมาะสม การเป็นภรรยาที่เป็นเสมือนวัตถุทางเพศเพื่อสร้างความพึงพอใจให้แก่สามีภายใต้การกำหนดบทบาททางเพศที่กล่าวถึงการมีเพศสัมพันธ์ระหว่างสามีภรรยา และภายใต้ความจริงเกี่ยวกับความรักแบบโรแมนติก รวมทั้งการประพฤติตนในการเป็นสะใภ้ที่ญาติสามีพึงพอใจและให้การยอมรับและที่สำคัญคือการเป็นแม่ที่ต้องคอยดูแลลูกในเรื่องต่างๆ ตลอดชีวิตของแม่ ซึ่งเริ่มตั้งแต่การเตรียมตั้งครรภ์ การตั้งครรภ์ การเลี้ยงดู การให้การศึกษา การแก้ไขปัญหาของลูก ตลอดจนการดูแลหลาน ซึ่งปฏิบัติการเหล่านี้ล้วนแต่ถูกกำหนดให้เป็นหน้าที่และวิถีชีวิตของผู้หญิงภายในพื้นที่ของครัวเรือนที่เต็มไปด้วยความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่ไม่เท่าเทียมกัน โดยมีเทคโนโลยีของอำนาจคือการสังเกตและการตัดสินใจเพื่อสร้างความเป็นปกติเข้ามากำกับและควบคุม การศึกษาเรื่องเล่าแบบฟูโกเดียนจะเผยให้เห็นว่า เทคโนโลยีของอำนาจได้เข้ามากำหนดและควบคุมวิถีชีวิตของผู้หญิงให้อยู่ภายใต้การครอบงำของอุดมการณ์ชายเป็นใหญ่ ทำให้ผู้หญิงต้องสร้างตัวตนที่ถูกกดทับในพื้นที่ของครัวเรือน ต้องสยบยอมต่อความจริงแม้จะถูกทำร้ายทั้งทางร่างกายและจิตใจภายใต้ข้ออ้างความเป็นครอบครัวสมบูรณ์

THE CONSTRUCTION OF WOMEN DOCILE BODY
WITHIN POWER RELATION IN DOMESTIC

AN ABSTRACT
BY
SUTHIDA SONGSEEDA

Presented in Partial Fulfillment of the Requirements for the
Doctor of Philosophy Degree in Development Education
at Srinakharinwirot University

August 2016

SUTHIDA SONGSEEDA. (2016). **The Construction of Women Docile Body Within Power Relation in Domestic.** Dissertation, Ph.D. (Development Education). Bangkok : Graduate School, Srinakharinwirot University. Advisory Committee : Asst. Prof. Dr.Surawut Padthaisong.

The current dissertation was aimed to reveal the construction process of docile body of women within the household space where power relation of women and men is unequal. The power and patriarchy work together to create the truth about the rules and ways of practice of women within the household as a housewife who cook for family members, clean and wash, properly manage the household expenses and income. Being a wife is a sexual object to please the husband under the defined gender role about husband and wife sexual relationship and under the truth about romantic love, including self-conduct as a daughter-in-law to be satisfied and accepted by the husband's relatives. Importantly, as a good mother, women have to devote the whole life to take care of her children in several matters since her pregnancy preparation to gestation period, raising children, giving them education, solving their problems, and include taking care of grandchildren. All of these practices are defined as the duty and way of life of women within the household of unequal power relation under the control and regulation of technologies of power by means of observation and normalizing judgment. The Foucauldian narrative approach revealed how technologies of power came to define and control women's way of life under the dominance of patriarchy, hence making women to create the oppressed self within the household space and become docile to the truth despite their going through physical and psychological abuses under the articulation of perfect family.

การวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนการศึกษาตามโครงการเครือข่ายเชิงกลยุทธ์
เพื่อการผลิตและการพัฒนาอาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษา ปี 2553

หลักสูตรปริญญาเอกในประเทศ

จาก

สำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา

ปริญญาานิพนธ์

เรื่อง

การสร้างตัวตนที่สยบยอมของผู้หญิงในระบบความสัมพันธ์เชิงอำนาจในครัวเรือน

ของ

สุธิดา สองสีดา

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้นับเป็นส่วนหนึ่งของศึกษาตามหลักสูตร

ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษาศาสตร์

ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ นายแพทย์ฉัตรชัย เอกปัญญาสกุล)

วันที่ เดือนสิงหาคม พ.ศ. 2559

อาจารย์ที่ปรึกษาปริญญาานิพนธ์

คณะกรรมการสอบปากเปล่า

..... ที่ปรึกษา

.....

ประธาน

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรจุมิ ปัดไธสง)

(รองศาสตราจารย์ ดร.พิทักษ์ ศิริวงศ์)

..... กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรจุมิ ปัดไธสง)

..... กรรมการ

(อาจารย์ ดร.กิตติกร สันคติประภา)

ประกาศคุณูปการ

ในการทำปริญญาโทฉบับนี้จนกระทั่งประสบความสำเร็จลุล่วงสมบูรณ์ ด้วยได้รับความเมตตากรุณา การชี้แนะและการให้คำแนะนำทางวิชาการ จากผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุรวุฒิ บัดโธสง ซึ่งได้ทุ่มเททั้งแรงกาย แรงใจ และเวลาในการให้คำปรึกษาแก่ผู้วิจัยอย่างหาที่เปรียบไม่ได้ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา

นอกจากนี้ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.พิทักษ์ ศิริวงศ์ และอาจารย์ ดร.กิตติกร สันคติประภา กรรมการสอบปากเปล่าซึ่งได้ให้คำแนะนำและข้อเสนอแนะในการทำ งานวิจัยสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ผู้วิจัยจักขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้ด้วย

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณครอบครัวของผู้วิจัย ที่เฝ้ารอคอยความสำเร็จครั้งนี้ร่วมกันอย่างไม่ย่อท้อแม้ต้องใช้เวลาการรอคอยที่ยาวนาน ขอขอบคุณหน่วยงานต้นสังกัด ผู้บังคับบัญชาและบุคลากรเพื่อนร่วมงานที่คอยให้การช่วยเหลือ รวมทั้งผู้หญิงที่เป็นเจ้าของประสบการณ์ที่ผู้วิจัยได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ถึงประสบการณ์ชีวิต จนกระทั่งทำให้งานวิจัยชิ้นนี้สำเร็จลงได้

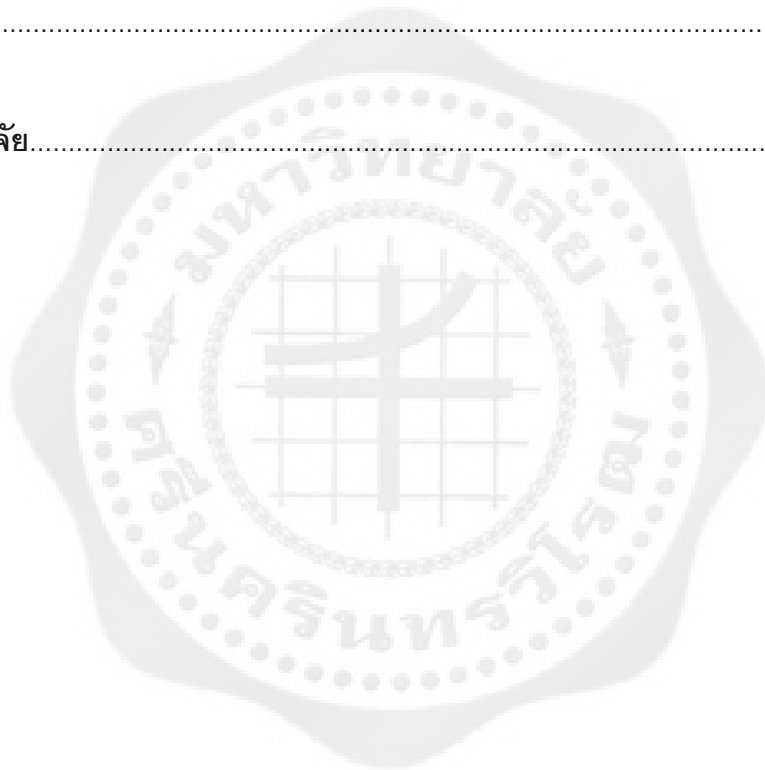
สุธิดา สองสีดา

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ.....	1
ปัญหาและความสำคัญ.....	1
คำถามในการวิจัย.....	5
วัตถุประสงค์การวิจัย.....	5
คุณค่าของงานวิจัย.....	5
2 แนวคิด ทฤษฎี และกรอบแนวคิดในการวิจัย.....	7
ส่วนที่หนึ่ง ความรุนแรงในครัวเรือน.....	7
ส่วนที่สอง อำนาจ ความรู้ และความจริง.....	13
ส่วนที่สาม ร่างกายของผู้หญิงในครัวเรือน.....	17
ส่วนที่สี่ เทคนิคของอำนาจ.....	28
ส่วนที่ห้า กรอบแนวคิดในงานวิจัย.....	34
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	35
แนวทางการศึกษาเรื่องเล่า.....	35
การเลือกสนามวิจัย.....*	36
การเข้าสู่สนามวิจัย.....	37
แนวทางการวิเคราะห์ข้อมูล.....	37
การเข้าถึงประสบการณ์ชีวิต.....	39
4 บริบทพื้นที่และบริบทครัวเรือน.....	47
5 ตัวตนของผู้หญิงในครัวเรือน.....	58
6 กระบวนการสร้างตัวตนของผู้หญิงในครัวเรือน.....	76

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
7 ถอดประสบการณ์การวิจัย.....	100
ผู้หญิงในครัวเรือนตัวตอนที่สยบยอม.....	100
ตัวตนของผู้วิจัย.....	102
บรรณานุกรม.....	104
ประวัติย่อผู้วิจัย.....	111

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ

หน้า

1 วงล้อแห่งอำนาจและการควบคุม (Power and Control Wheel).....	10
---	----

บทที่ 1

บทนำ

ปัญหาและความสำคัญ

ผลการสำรวจสถานการณ์ความรุนแรงในภาพรวม 76 จังหวัด ปี 2556 ของ ศูนย์การเฝ้าระวังและเตือนภัยทางสังคม¹ กลุ่มตัวอย่างรวมทั้งสิ้น 32,833 ตัวอย่าง พบว่าในรอบ 1 ปีที่ผ่านมา ภายในครอบครัวมีการกระทำความรุนแรงทางร่างกาย ร้อยละ 6.30 มีการกระทำความรุนแรงทางจิตใจ ร้อยละ 7.71 และการกระทำความรุนแรงทางเพศ ร้อยละ 1.96 ภายหลังจากการกระทำความรุนแรง กลุ่มตัวอย่างโดยส่วนใหญ่ไม่คิดทำอะไร ร้อยละ 5.58 ในครอบครัวที่มีผู้กระทำและผู้ถูกกระทำ ความรุนแรงส่วนใหญ่เป็นคู่สามีภรรยา ร้อยละ 5.42 และผู้ที่อยู่กินฉันสามีภรรยา (ไม่ได้จดทะเบียนสมรส) ร้อยละ 2.38 สำหรับผู้ที่ถูกกระทำความรุนแรงหรือได้รับผลกระทบจากความรุนแรงในครอบครัว ส่วนใหญ่เป็นสตรีร้อยละ 6.81 รองลงมา คือ เด็ก/เยาวชน ร้อยละ 6.48 และผู้สูงอายุหรือผู้พิการ ร้อยละ 2.74 ตามลำดับ

จากรายงานดังกล่าวพบว่าปัญหาความรุนแรงในครอบครัวผู้ที่ได้รับผลกระทบคือผู้หญิงซึ่งถูกกระทำจากผู้ที่เป็นสามี ในสังคมส่วนใหญ่ประสพการณ์ที่ผู้หญิงถูกกระทำความรุนแรงในครอบครัว กลายเป็นสิ่งที่ถูกละเลยเพิกเฉย โดยมองว่าครอบครัวเป็นพื้นที่ส่วนตัวคนนอกไม่ควรไปก้าวล่วงเรื่องภายในครอบครัว เป็นค่านิยม และแนวทางการปฏิบัติที่ปฏิบัติกันมา เช่น บางคนเห็นว่า “ลึนกับพื้น” อยู่ด้วยกันก็ยอมมีการกระทบกระทั่งกันได้ ดังนั้นปัญหาความรุนแรงที่เกิดขึ้นยอมสามารถแก้ไขได้ด้วยคนในครอบครัว ที่ต้องมีการพูดคุยและแก้ไขปัญหากัน สำหรับการแก้ไขจากสังคมมีเพียงหน่วยงานบางกลุ่มที่ให้ความสนใจประเด็นเหล่านี้อย่างจริงจัง เช่น หน่วยงานการพัฒนาด้านสตรี ทั้งภาคเอกชนและภาครัฐ

นอกจากนี้ยังพบว่าผู้หญิงที่ถูกกระทำความรุนแรงเป็นฝ่ายยอมที่จะถูกกระทำโดยไม่ได้ออกมาเรียกร้องต่อสู้แต่ยอมอดทนต่อสิ่งที่เกิดขึ้น ทำให้สังคมไม่ได้รับทราบสถานการณ์ปัญหาความรุนแรงที่เกิดขึ้นอย่างแท้ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของกฤตยา อาชวนิจกุล และคณะ (2546) ที่พบว่ากลุ่มผู้หญิงที่มีลูกส่วนใหญ่ยอมทนอยู่กับการถูกกระทำรุนแรง เนื่องจากไม่ต้องการทิ้งลูกของตนไป ในการจัดที่พักพิงสำหรับผู้หญิงที่ถูกกระทำความรุนแรงจากคู่ของตน จึงต้องคำนึงถึงในกรณีนี้

¹ ศูนย์การเฝ้าระวังและเตือนภัยทางสังคม สำนักมาตรฐานการพัฒนาระดับสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ สำนักงานปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (มปป.). ผลการสำรวจสถานการณ์ความรุนแรงในภาพรวม 76 จังหวัด ปี 2556. (Online)

ผู้หญิงมีภาระเลี้ยงดูลูก เพื่อให้ผู้หญิงสบายใจที่จะนำลูกออกมาด้วยโดยไม่หวังว่าจะต้องถูกแยกจากลูกของตนเอง สำหรับประเทศไทยได้มีการตรากฎหมายพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว เพื่อให้ผู้หญิงกระทำเหล่านั้นสามารถออกมาเรียกร้องและใช้สิทธิตามกฎหมาย รวมทั้งผู้พบเห็นก็สามารถแจ้งต่อเจ้าพนักงานหน้าที่ที่มีส่วนรับผิดชอบต่อเรื่องนี้ได้ แต่บ่อยครั้งเหตุการณ์เหล่านี้กลับไม่ได้รับความสนใจในการแก้ไขปัญหาอย่างจริงจัง

ปัจจุบันปัญหาความรุนแรงภายในครัวเรือนที่ได้รับความสนใจจากสังคมมากขึ้น เพราะครอบครัวเป็นสถาบันสังคมที่มีความสำคัญสถาบันหนึ่ง มีหน้าที่อบรมเลี้ยงดูสมาชิกในครัวเรือนให้มีลักษณะที่ดีตามที่สังคมคาดหวัง ครอบครัวจึงมีบทบาทสำคัญในการถ่ายทอดค่านิยม อุดมการณ์ต่างๆ ให้กับสมาชิกรุ่นต่อไป สังคมไทยส่วนใหญ่ได้มีการสืบทอดและยอมรับความเป็นครอบครัวสมบูรณ์โดยให้ความสำคัญกับการดำรงอยู่ของครอบครัว “ผู้ชายเป็นช้างเท้าหน้าผู้หญิงเป็นช้างเท้าหลัง” ผู้ชายมีบทบาทของการเป็นผู้นำ และการตัดสินใจเรื่องต่างๆ ในครอบครัว ผู้หญิงคอยสนับสนุนการทำงานและการตัดสินใจ แต่แสดงความคิดเห็นในบางเรื่องได้บ้าง อาจจะเป็นเรื่องที่มีความสำคัญไม่มากนัก การถ่ายทอดค่านิยมนี้ก่อให้เกิดความไม่เสมอภาคกันระหว่างผู้หญิงกับผู้ชาย ผู้ชายถูกกำหนดให้เป็นหัวหน้าครอบครัวส่วนผู้หญิงเป็นผู้ตาม บทบาทหญิงชาย (Gender Role) ในสังคมไทยสมัยก่อนผู้หญิงยังไม่ได้ทำงานนอกบ้าน ทำหน้าที่เป็นแม่บ้านดูแลครอบครัว มีกิจกรรมที่ต้องปฏิบัติอยู่ภายในพื้นที่ส่วนตัว (Private Sphere) เช่น การทำงานบ้าน การมีบุตร การอบรมเลี้ยงดูการดูแลลูก และการดูแลผู้สูงอายุในครอบครัว เป็นต้น นอกจากนี้ผู้หญิงยังเป็นผู้ที่ต้องสนับสนุนให้หน้าที่การงานของสามีเจริญก้าวหน้า ในขณะที่ผู้ชายมีกิจกรรมส่วนใหญ่ในพื้นที่สาธารณะ (Public Sphere) มีหน้าที่ในการหาเลี้ยงครอบครัว ไม่ได้มีหน้าที่รับผิดชอบต่องานบ้าน สิ่งเหล่านี้เป็นค่านิยมที่ผู้หญิงในครัวเรือนปฏิบัติตาม และปฏิบัติสืบทอดกันมาจนถึงปัจจุบัน โดยถ่ายทอดและได้รับการขัดเกลาทางสังคม (Socialization) ผ่านสถาบันครอบครัวและสถาบันสังคมอื่นๆ เช่น กลุ่มเพื่อน โรงเรียน สื่อสารมวลชน เป็นต้น โดยมีการดำรงไว้ซึ่งอุดมการณ์ของครอบครัวสมบูรณ์ อันเป็นลักษณะครอบครัวที่ประกอบด้วยพ่อ แม่ ลูก หรือญาติพี่น้อง มีความผูกพันทางสายเลือด มีความรักความอบอุ่น ความเข้าใจซึ่งกันและกัน และการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

ถึงแม้ว่าในปัจจุบันลักษณะการทำงานของผู้หญิงเปลี่ยนไป ผู้หญิงสามารถเปิดพื้นที่สาธารณะได้มากกว่าในอดีต ผู้หญิงทำงานนอกบ้านหารายได้มาเพื่อแบ่งเบาภาระหน้าที่ของสามีและใช้จ่ายในครัวเรือน ซึ่งผู้หญิงบางคนอาจมีรายได้จากการทำงานนอกบ้านมากกว่าสามี แต่ในขณะเดียวกันผู้หญิงเหล่านี้ก็ยังคงต้องทำงานบ้าน ทำหน้าที่ของภรรยาและแม่ที่ดีโดยการดูแลสามีและลูก ในบางครอบครัวอาจจะต้องดูแลพ่อแม่และญาติของสามีที่อาศัยอยู่ด้วยกันเป็นครอบครัวขยายขนาดใหญ่อีกด้วย และส่วนใหญ่ยังยึดมั่นในอุดมการณ์ครอบครัวสมบูรณ์ ผู้หญิงจึงต้องอดทนต่อ

เรื่องต่างๆ ที่เกิดขึ้นภายในครอบครัว เช่น ความขัดแย้ง การทะเลาะวิวาท ปัญหาของลูก แม้กระทั่ง การถูกระทำ ความรุนแรงจากสามีทั้งในด้านจิตใจและร่างกาย ทั้งนี้เพื่อระดับประคองชีวิตคู่และ ความเป็นครอบครัวที่สมบูรณ์เพื่อลูก ผู้หญิงเหล่านั้นยอมต่อความรุนแรงที่เกิดขึ้นกับร่างกายและ จิตใจ ยอมให้สามีทำร้ายร่างกายซ้ำบางคนที่ถูกทำร้ายหลายครั้ง เข้ารับการฟื้นฟูในสถาบันที่ให้การ ช่วยเหลือต่างๆ หลายครั้ง แต่สุดท้ายเมื่อผู้ชายหรือสามีมาขอโทษและให้คำมั่นสัญญาว่าจะไม่ทำอีก ผู้หญิงหลายคนก็กลับไปใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันและถูกทำร้ายซ้ำ ซึ่งอาจจะมีความแตกต่างกันไปในหลาย กรณี เช่น ผู้หญิงบางคนยอมกลับไปเพราะไม่มีรายได้ ไม่มีอาชีพ ไม่สามารถพึ่งตนเองด้าน เศรษฐกิจได้ โดยเฉพาะผู้หญิงที่มีลูกส่วนใหญ่จะยอมกลับไปหาสามีเพราะกลัวว่า “ลูกจะไม่มีพ่อ” จะถูกขาดความอบอุ่นจากพ่อ เป็นเด็กมีปัญหา ทำให้อับอายเพื่อนบ้าน ญาติพี่น้อง รวมทั้งผู้หญิง หลายคนยอมอดทนและปกป้องลูกเพื่อไม่ให้ถูกระทำ ความรุนแรงจากพ่อหรือสามี เป็นต้น

ถึงแม้ว่าการดำรงชีวิตของผู้หญิงมีความแตกต่างกันตามบทบาทหน้าที่ในครัวเรือน แต่ ผู้หญิงเหล่านี้ที่อยู่ภายใต้สังคมที่มีลักษณะของความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่ผู้ชายเป็นใหญ่หรืออุดมการณ์ ปิตาธิปไตย (Patriarchy) และเป็นอุดมการณ์สำคัญที่กำกับอยู่ในพื้นที่ครัวเรือน ในกลุ่มผู้หญิงที่ไม่ได้ ถูกทำร้ายร่างกายแต่ต้องปฏิบัติตามอุดมการณ์สังคม เช่น แม่ที่ดี ภรรยาที่ดี ผู้หญิงเก่ง สิ่งต่างๆ เหล่านี้ล้วนเป็นความรุนแรงในลักษณะของความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่ปฏิบัติได้อย่างแยบยล เป็น การปฏิบัติที่ผู้หญิงและคนในสังคมมีการยึดถือปฏิบัติจนกลายเป็นวิถีชีวิต และไม่มีที่ตั้งคำถามต่อ สิ่งที่ปฏิบัติกันมา คนในสังคมไม่ได้คิดว่าสิ่งที่ผู้หญิงต้องทำหน้าที่หลายอย่างนั้นมันคือความรุนแรง เพราะมันเป็นความรุนแรงที่สังคมมองไม่เห็น ซึ่งหากกล่าวถึงความรุนแรงในครัวเรือนสังคมก็จะมอง ภาพของการใช้อำนาจผ่านการกระทำทางร่างกายเท่านั้น จากปรากฏการณ์ดังกล่าวสะท้อนภาพของ ความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่เกิดขึ้นในครัวเรือนที่ไม่ได้แสดงออกอย่างเป็นรูปธรรม ไม่ได้ชัดเจนเช่นการ ทำร้ายร่างกายผู้หญิง ที่มองเห็นได้จากร่างกายที่บอบช้ำ แต่มันคือความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่ครอบงำ จิตใจ ร่างกาย การกระทำของผู้หญิงในครัวเรือนโดยผู้หญิงเหล่านี้ได้กำกับตนเองเพื่อที่จะปฏิบัติตาม หรือพยายามปฏิบัติตามให้ดีที่สุด ซึ่งสังคมคาดหวังที่จะเห็นบทบาทหน้าที่ของผู้หญิงที่สามารถทำให้ ครอบครัวยุติมีความสุขได้ ผู้หญิงหรือการเป็นอัตบุคคล (Subject) ที่สยบยอมต่อกฎเกณฑ์ กติกา ค่านิยม อุดมการณ์ของสังคมนี้ จะรู้สึกตลอดเวลาว่าตนเองกำลังถูกจ้องมองจากสังคม รวมทั้ง ผู้หญิงเหล่านี้ยังคอยจ้องมองและสำรวจตรวจตราตนเองเพื่อให้เป็นไปตามที่สังคมคาดหวังอีกด้วย

สำหรับการศึกษาในประเด็นความรุนแรงภายในครัวเรือนมีผู้สนใจให้การศึกษาในมิติต่างกัน โดยในรายงานการวิจัยความรุนแรงในชีวิตคู่กับสุขภาพของผู้หญิงของสถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล ได้กล่าวถึงงานวิจัยด้านความรุนแรงในครอบครัวของประเทศไทย จากการ สัมภาษณ์งานที่มีอยู่ประมาณ 50 เรื่อง ส่วนใหญ่เป็นการศึกษาเชิงปริมาณ โดยทุกชิ้นเป็น

การศึกษาในระดับเล็ก และส่วนใหญ่เป็นวิทยานิพนธ์ระดับปริญญาโท ในการสำรวจภาพรวมของการวิจัยที่เกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัว ได้มีผู้แบ่งการศึกษาออกเป็น 3 ด้านคือ การศึกษาหาความสัมพันธ์ของปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดความรุนแรง การสำรวจขนาดของปัญหา และการศึกษาทัศนคติของผู้ประกอบวิชาชีพที่เกี่ยวข้องกับปัญหาที่น่าสนใจคือมีการศึกษาวิจัยผู้หญิงที่ฆ่าสามี อันเป็นผลมาจากการป้องกันตัวหรือได้ตอบต่อการกระทำรุนแรงที่สามีก่อขึ้น ส่วนใหญ่เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ และการศึกษาวิเคราะห์ข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับความรุนแรงในบ้าน และความรุนแรงทางเพศโดยเฉพาะประเด็นข่มขืน ซึ่งรวมแล้วมีอยู่ประมาณ 10 ชิ้น การศึกษาเพื่อค้นหาขนาดความรุนแรงมักสำรวจในพื้นที่เล็กๆ เช่น ในชุมชนใดชุมชนหนึ่ง (กฤตยา อาชวนิจกุล และคณะ, 2546 : 12)

นอกจากนี้ยังมีการศึกษาของ นภาพรณ หะวานนท์ (2555) ซึ่งได้ศึกษาทำให้การของผู้หญิงที่ถูกสามีทำร้าย เพื่อนำเสนอเรื่องราวชีวิตของผู้หญิงที่ถูกสามีหรือคู่ของตนเองทำร้าย และการตอบโต้เพื่อความอยู่รอด ได้ผลักดันให้เธอกลายเป็นผู้กระทำผิดและถูกลงโทษทางกฎหมายในฐานะผู้ประกอบอาชญากรรมให้ต้องมาอยู่ในเรือนจำ ผู้เขียนได้พูดคุยกับผู้ต้องขังที่ต่างผ่านประสบการณ์ของการถูกสามีหรือคู่ของตนเองทำร้ายร่างกายและจิตใจเป็นเวลานาน ซึ่งการนำเรื่องราวของผู้หญิงที่ถูกคู่ชีวิตทำร้ายมาสู่พื้นที่สาธารณะเป็นความมุ่งหวังที่จะทำให้เสียงของผู้หญิง ซึ่งเกือบตลอดชีวิตถูกทำให้เป็นเสียงเงียบ ซึ่งมีส่วนทำให้เรื่องราวของการถูกคู่ชีวิตทำร้ายร่างกาย กลายเป็นเพียงประเด็นปัญหาในครอบครัว และการศึกษาของ วิลาสินี พนาครทรัพย์ (2546) ศึกษาความรุนแรงในครอบครัว เสียงจากผู้หญิงที่ถูกสามีทำร้าย เป็นการทำความเข้าใจปรากฏการณ์ความรุนแรงทางร่างกายที่เกิดขึ้นกับผู้หญิงภายใต้บริบทการใช้ชีวิตคู่ระหว่างชายหญิง สิ่งสำคัญที่น่าสนใจคือกระบวนการของความรุนแรงและวิธีการจัดการกับปัญหาของผู้หญิงหลังจากที่ประสบกับสภาวะการถูกกระทำรุนแรงจากสามีหรือคู่รักของตนเอง ซึ่งงานทั้งสองชิ้นเป็นการศึกษาผู้หญิงที่ถูกทำร้ายร่างกายจากการใช้ชีวิตคู่ เพื่อเผยให้เห็นถึงปัญหาที่เกิดขึ้นและคนในสังคมควรให้ความสนใจกับปัญหานี้ให้มากขึ้น

ในงานวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้มองความรุนแรงในครัวเรือนเพียงแค่การกระทำทางร่างกายเท่านั้น ผู้วิจัยมองว่าความรุนแรงภายในครัวเรือนเป็นลักษณะความสัมพันธ์เชิงอำนาจ (Power Relation) ซึ่งก่อให้เกิดอำนาจที่ไม่เท่าเทียมภายในครัวเรือน (Domestic Domain) สำหรับผู้หญิงโดยใช้มุมมองตามแนวคิดเชิงสตรีนิยม (Feminism) และผู้ทำงานด้านสตรี ซึ่งมองว่าความไม่เท่าเทียมทำให้ผู้หญิงถูกควบคุมให้อยู่ภายใต้สังคมชายเป็นใหญ่ โดยกลุ่มแนวคิดเชิงสตรีนิยมได้แบ่งประเภทความรุนแรงต่อผู้หญิงออกเป็น 3 ประเภทใหญ่ๆ คือ ความรุนแรงทางตรง ความรุนแรงเชิงโครงสร้าง และความรุนแรงเชิงวัฒนธรรม โดยความรุนแรงเชิงวัฒนธรรมมีรากลึกฝังแน่นในฐานคติของสถาบันหลักต่างๆ เช่น ศาสนา อุดมการณ์ครอบครัว การศึกษา จารีตประเพณีและระบบความ

เชื่อต่างๆ ที่ผ่านการถ่ายทอดสืบต่อกันมา ทำให้ผู้หญิงยอมรับสถานะที่ด้อยกว่าผู้ชายโดยไม่ตั้งคำถามต่อสถานะของตนเอง ผู้หญิงกลายเป็นร่างกายที่อ่อนน้อมง่าย (Docile Body) หรือร่างกายอยู่ภายใต้การบงการ นั่นคือการไม่ต่อสู้หรือการสยบยอมต่ออำนาจผ่านแนวคิดอุดมการณ์ชายเป็นใหญ่และอำนาจระหว่างหญิงชาย (Gender Power) ซึ่งเป็นอุดมการณ์ที่นำมาใช้เพื่อสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้ชายที่มีลักษณะเหนือกว่าผู้หญิง ผ่านการสร้างปฏิบัติการ (Practices) ซึ่งเป็นความจริง (Truth) ที่ผู้หญิงจะต้องปฏิบัติ ผ่านการขัดเกลาทักษะสังคมและผลิตซ้ำในสถาบันสังคมต่างๆ ที่ได้สร้างให้ผู้หญิงสยบยอมอยู่ในระบบครัวเรือนอันเป็นระบบความสัมพันธ์ที่ชายหญิงมีความไม่เท่าเทียมได้ เป็นภาระหน้าที่ที่ผู้หญิงต้องปฏิบัติอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ เป็นสิ่งที่เธอต้องยอมจำนนปฏิบัติผ่านความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่สร้างความรู้และความจริง (Knowledge and Truth) ทั้งการเป็นแม่ที่ดีและการเป็นภรรยาที่ดีซึ่งเป็นความจริงที่ผู้หญิงแต่งงานแล้วปฏิเสธที่จะไม่ปฏิบัติไม่ได้ ผู้หญิงจึงต้องสยบยอมต่อความรุนแรงภายในครัวเรือนอันเป็นลักษณะของความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่ไม่ใช่เพียงความรุนแรงทางร่างกาย ทำให้เกิดการผลิตซ้ำในสังคมทำให้ผู้หญิงภายในครัวเรือนต้องสยบยอมต่อความสัมพันธ์เชิงอำนาจอย่างไม่สิ้นสุด

คำถามในการวิจัย

การวิจัยนี้มีประเด็นคำถามว่าระบบความสัมพันธ์เชิงอำนาจได้สร้างตัวตนให้ผู้หญิงอยู่ภายใต้ระบบความสัมพันธ์ที่ไม่เท่าเทียมภายในครัวเรือนได้อย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาการสร้างตัวตนของผู้หญิงภายใต้ความสัมพันธ์เชิงอำนาจใจครัวเรือน

คุณค่าของงานวิจัย

งานวิจัยชิ้นนี้หวังว่าจะเผยให้เห็นถึงความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่ไม่เท่าเทียมภายในพื้นที่ของครัวเรือน ซึ่งได้ครอบงำให้ผู้หญิงต้องสยบยอมต่อความสัมพันธ์เชิงอำนาจภายในครัวเรือน ซึ่งถือเป็นความรุนแรงอย่างหนึ่งที่กระทำต่อผู้หญิงที่แต่งงานแล้วผ่านอุดมการณ์ทางสังคม และเพื่อสะท้อนให้ผู้หญิงในครัวเรือนและคนในสังคมรู้เท่าทันปฏิบัติการของอำนาจที่เบียดเบียนการกล่าวอ้างถึงอุดมการณ์ความเป็นครอบครัวที่สมบูรณ์ ที่มอบหน้าที่อันสำคัญให้กับผู้หญิงต้องปฏิบัติ ซึ่งทำให้ผู้หญิงต้องยอมอดทนต่อความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นด้วยความเต็มใจและไม่อาจปฏิเสธได้ และหวังให้สังคมได้สร้างสรรค์ ปลูกฝัง ถ่ายทอด และผลิตซ้ำครอบครัวที่รู้เท่าทันแนวคิดอุดมการณ์ชายเป็น

ใหญ่ สร้างความเข้าใจระหว่างสมาชิกในครอบครัวและดำรงชีวิตร่วมกันอย่างเท่าเทียมและมีศักดิ์ศรี
ของความเป็นมนุษย์ซึ่งกันและกัน

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และกรอบแนวคิดในการวิจัย

ในงานวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากระบวนการสร้างตัวตนของผู้หญิงภายใต้ความสัมพันธ์เชิงอำนาจในครัวเรือนซึ่งทำให้ผู้หญิงด้อยกว่าผู้ชาย เป็นผู้ที่สยบยอมต่ออุดมการณ์ชายเป็นใหญ่ ผู้วิจัยเห็นว่าแนวคิดของมิเชล ฟูโกต์ (Michel Foucault) สามารถนำมาใช้เพื่อศึกษาการสร้างตัวตนของผู้หญิงภายใต้ความสัมพันธ์เชิงอำนาจภายในครัวเรือน ซึ่งทำให้ผู้หญิงกลายเป็นร่างกายที่วุ่นวายอ่อนแอซึ่งได้แก่ แนวคิดเกี่ยวกับอำนาจและความรู้ซึ่งได้สร้างความจริงที่สังคมยอมรับปฏิบัติตาม ทำให้ผู้หญิงสร้างอัตบุคคลที่สยบยอมต่ออำนาจและความรู้ ซึ่งอยู่ภายใต้ความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่ไม่เท่าเทียมกันระหว่างผู้หญิงและผู้ชายภายในพื้นที่ของครัวเรือนตามอุดมการณ์ชายเป็นใหญ่ และอำนาจยังจัดกระทำกับร่างกายผ่านความรู้เพื่อให้ผู้หญิงต้องเป็นภรรยาและแม่ที่ดี โดยมีเทคนิคของอำนาจ (Technologies of Power) เป็นเครื่องมือสำคัญที่ทำให้อำนาจสามารถทำงานได้ โดยผู้วิจัยได้ประยุกต์ใช้ร่วมกับแนวคิดสตรีนิยม บทบาทหญิงชาย ซึ่งได้นำแนวคิดอำนาจของฟูโกต์มาอธิบายถึงความสัมพันธ์เชิงอำนาจในสังคมชายเป็นใหญ่ที่แสดงถึงความไม่เท่าเทียมระหว่างผู้หญิงและผู้ชาย และได้สร้างผู้หญิงให้เป็นอัตบุคคลที่สยบยอมต่อความสัมพันธ์เชิงอำนาจภายในครัวเรือน ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

ส่วนที่หนึ่ง ความรุนแรงในครัวเรือน

ส่วนที่สอง อำนาจ ความรู้ และความจริง

ส่วนที่สาม ร่างกายของผู้หญิงในครัวเรือน

ส่วนที่สี่ เทคนิคของอำนาจ

ส่วนที่ห้า กรอบแนวคิดในงานวิจัย

ความรุนแรงในครัวเรือน

ความรุนแรงภายในครัวเรือนเป็นความสัมพันธ์ที่มีความซับซ้อนระหว่างผู้หญิงและผู้ชาย การให้ความหมายและลักษณะของความรุนแรงจะมีความแตกต่างกันตามมุมมองของผู้เชี่ยวชาญในด้านสาขาต่างๆ ดังนั้นการให้ความหมายและการแสดงให้เห็นถึงลักษณะของความรุนแรงที่ผู้วิจัยต้องการศึกษาจึงมีความสำคัญและเป็นจุดยืนของผู้วิจัยกับการวิจัยครั้งนี้ ซึ่งผู้วิจัยได้นำเสนอใน ส่วน 2 ส่วนคือ 1) ความหมายและลักษณะความรุนแรงในครัวเรือน 2) ความสัมพันธ์ที่ไม่เท่าเทียมเป็นความรุนแรงในครัวเรือน

ความหมายและลักษณะความรุนแรงในครัวเรือน

หากกล่าวถึงความหมายของความรุนแรงในครัวเรือนได้มีผู้เชี่ยวชาญที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับ ความรุนแรงในครัวเรือนหรือที่เรียกว่าสหวิชาชีพ เช่น ด้านการแพทย์ กฎหมาย ผู้ทำงานด้านสตรี นักสังคมสงเคราะห์ เป็นต้น ได้กล่าวถึงความรุนแรงในลักษณะที่แตกต่างกัน เนื่องจากคำอธิบายการ กระทำรุนแรงภายในครัวเรือนและวิธีการแก้ปัญหาของแต่ละสาขาวิชาชีพมีมุมมองที่ต่างกัน ตัวอย่าง การนิยามความรุนแรงในครัวเรือน เช่น ด้านกฎหมายการให้ความหมายความรุนแรงใน พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครัวเรือน พ.ศ. 2550¹ ได้กล่าวถึงความหมาย ของความรุนแรงในครัวเรือนว่าหมายถึง การกระทำใดๆ โดยมุ่งประสงค์ให้เกิดอันตรายแก่ร่างกาย จิตใจ หรือสุขภาพ หรือกระทำโดยเจตนาในลักษณะที่น่าจะก่อให้เกิดอันตรายแก่ร่างกาย จิตใจ หรือ สุขภาพของบุคคลในครัวเรือน หรือบังคับหรือใช้อำนาจครอบงำผิดคลองธรรมให้บุคคลในครัวเรือน ต้องกระทำการ ไม่กระทำการ หรือยอมรับการกระทำอย่างหนึ่งอย่างใดโดยมิชอบ แต่ไม่รวมถึงการ กระทำโดยประมาท ในทางการแพทย์มีบทบาทในการระบุและการรักษาผู้หญิงที่ถูกกระทำ ความ รุนแรงในครัวเรือน เช่น การสังเกตร่องรอยการถูกกระทำ ความรุนแรงของร่างกายเหยื่อ เพื่อการดูแล รักษาทางกายต่อไป

ในแผนปฏิบัติการจากการประชุมระดับโลกเรื่องผู้หญิง ครั้งที่ 4 ณ กรุงปักกิ่ง ประเทศจีน ในปี พ.ศ. 2538 ได้ให้ความหมายขอบเขตของความรุนแรงต่อผู้หญิง และคำจำกัดความรุนแรงต่อ ผู้หญิงที่ชัดเจนและมีความหมายกว้างคือ รวมถึงการข่มขู่ว่าจะกระทำความรุนแรงด้วย และไม่ว่าการ กระทำความรุนแรงนั้นจะเกิดขึ้นในที่สาธารณะหรือที่สาธารณะก็ตามดังนี้ 1) ความรุนแรงต่อผู้หญิงทางกาย ทางเพศ และทางจิตใจที่เกิดขึ้นในบ้านทุกรูปแบบ รวมถึงการที่ เด็กผู้หญิงถูกทำร้ายร่างกายหรือทำ ทารุณกรรมทางเพศในบ้าน การทารุณผู้หญิงที่มีสาเหตุจากเรื่องเงินสินสอด การขลิบอวัยวะเพศ เด็กหญิง หรือประเพณีปฏิบัติใดๆ ที่เป็นอันตรายต่อผู้หญิง การทารุณกรรมต่อผู้หญิงที่มีใช้สมาชิกใน ครัวเรือน และความรุนแรงที่เกิดจากการเอาัดเซาเปรียบ ชูตรีดและทารุณต่อผู้หญิงทุกรูปแบบ 2) ความรุนแรงต่อผู้หญิงทั้งทางกาย ทางเพศ และทางจิตใจที่เกิดขึ้นในชุมชนหรือในที่สาธารณะ ได้แก่ การข่มขืน การทารุณกรรมทางเพศ การลวนลามทางเพศ การใช้อำนาจบังคับในที่ทำงาน ใน สถานศึกษา และในที่อื่นๆ การค้าหญิง และการบังคับค้าประเวณี 3) ความรุนแรงทางเพศต่อผู้หญิง ทางกาย ทางเพศ และทางจิตใจ ซึ่งเกิดจากการกระทำของรัฐ หรือเกิดจากการปล่อยปละละเลยไม่ เอาใจใส่ของรัฐ ไม่ว่าจะความรุนแรงนั้นจะเกิดในบ้าน ในชุมชน หรือในที่สาธารณะก็ตาม (United Nation, 1995 อ้างถึงใน กฤตยา อาชวนิจกุล และคณะ, 2546 : 3) ในขณะที่การนิยามความรุนแรง

¹ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 (ออนไลน์)

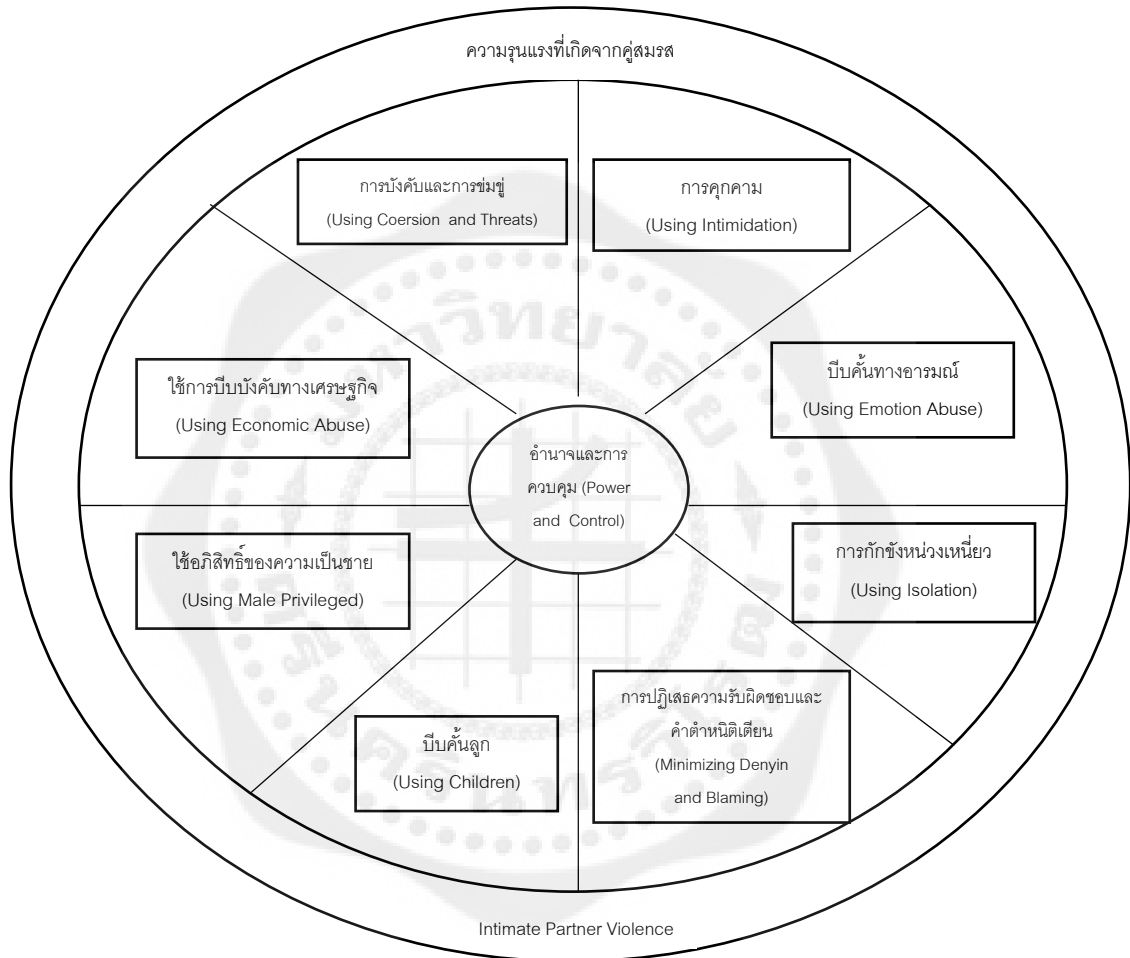
ด้านสังคมวิทยาในหนังสือ A Glossary of term in Gender and Sexuality (2005: 17) ได้ให้ความหมายของ ความรุนแรงในครัวเรือน (Domestic Violence) ว่าหมายถึง รูปแบบหนึ่งของการกดขี่และการควบคุมทางสังคมต่อผู้หญิง อันหมายถึงการกระทำทารุณทางกาย การคุกคาม หรือรูปแบบใดๆ ระหว่างบุคคลสองคนที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิด หรือสมาชิกครัวเรือนหรือครัวเรือน ถึงแม้เหยื่อของการกระทำรุนแรงในครัวเรือนส่วนใหญ่เป็นผู้หญิงและเด็กหญิง แต่มีหลักฐานเพิ่มขึ้นของการกระทำรุนแรงต่อเหยื่อที่เป็นเพศชาย

ศูนย์ควบคุมและป้องกันโรค (Centers for Disease Control and Prevention: CDC) ในประเทศสหรัฐอเมริกาได้ให้คำจำกัดความของความรุนแรงในสตรีโดยเน้นความสัมพันธ์ของผู้ถูกกระทำและผู้กระทำเป็นหลักเรียกว่า “ความรุนแรงที่เกิดจากคู่สมรส” (Intimate Partner Violence: IPV) หมายถึงความรุนแรงที่เกิดระหว่างบุคคลสองคนที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิด (Intimate Relationship) และมีความผูกพันทางอารมณ์ต่อกัน (Emotional Bonding) อดีตคู่อภิเษก (ex-boyfriend) คู่อภิเษก (Boyfriend) จึงอาจพบผู้กระทำได้มากกว่าหนึ่งคนโดยความสัมพันธ์ดังกล่าวอาจไม่มีการแต่งงานหรือจดทะเบียนสมรสตามกฎหมาย (Legal Marriage) หรืออาจเป็นการอยู่ด้วยกันโดยไม่มีชื่อผู้ผูกพันใดๆ (Cohabiting) ซึ่งรวมถึง ความสัมพันธ์ต่างเพศ (Heterogeneous Relationship) หรือความสัมพันธ์ในเพศเดียวกันก็ได้ (Homogeneous Relationship) ทั้งนี้ผู้ถูกกระทำหรือเหยื่อ (Abuse Woman or Victim) มักเป็นสตรีซึ่งอยู่ในฐานะภรรยา ส่วนผู้กระทำ (Abuser/Perpetrator) ที่พบส่วนใหญ่คือ สามีของสตรีที่ถูกทำร้าย (นันทนา ธนาในวรรณ, 2557:3)

สำหรับการให้คำนิยามของ รณชัย คงสกนธ์ (2551) กล่าวว่า “ความรุนแรงในครัวเรือน “ (Domestic/Family Violence) หมายถึงความรุนแรงต่อสตรีทั้งทางกาย ทางเพศและทางจิตใจที่เกิดในบ้านทุกรูปแบบ รวมถึงการที่เด็กผู้หญิงถูกทำร้ายร่างกายหรือการทำทารุณกรรมทางเพศในบ้าน โดยแบ่งความรุนแรงออกเป็น 2 ลักษณะคือ ความรุนแรงที่กระทำโดยผู้ใหญ่ เช่น การทำร้ายเด็ก การทำร้ายคู่สมรส และการทำร้ายผู้สูงอายุ และความรุนแรงที่เด็กเป็นผู้กระทำ เช่น การทำร้ายพี่น้อง จากการใช้ความหมายความรุนแรงในครัวเรือนต่อผู้หญิงในมุมมองที่หลากหลายดังกล่าว เป็นการให้คำนิยามลักษณะของความรุนแรงที่มองเห็นได้เป็นรูปธรรมชัดเจน เช่น การทำร้ายร่างกายของผู้หญิง การนิยามความรุนแรงแสดงให้เห็นว่าผู้หญิงเป็นฝ่ายตกเป็นเหยื่อและผู้ชายเป็นผู้กระทำความรุนแรงต่อผู้หญิง ซึ่งจันทรา ทัดเกท โมฮันตี (2547 : 35) กล่าวว่า การนิยามว่าผู้หญิงเป็นเหยื่อตลอดกาลหรือเป็นเหยื่อในระดับแม่พิมพ์ เป็นการจำกัดให้ผู้หญิงอยู่ในสถานะของ “ผู้กระทำ-ผู้ต้องปกป้องตนเอง” และกำหนดให้ผู้ชายเป็น “ผู้กระทำ- ผู้ซึ่งสืบสานความรุนแรง” และกำหนดให้ (ทุก) สังคมประกอบด้วยกลุ่มไร้อำนาจ (หมายถึงผู้หญิง) และกลุ่มอำนาจ (หมายถึงผู้ชาย) นั้นแสดงให้เห็น

ว่ามีความไม่เท่าเทียมกันระหว่างผู้หญิงกับผู้ชาย ผู้หญิงถูกทำให้เป็นฝ่ายที่เสียเปรียบ ในขณะที่ผู้ชายเป็นฝ่ายที่มีอำนาจเหนือกว่าตามลักษณะสังคมชายเป็นใหญ่

นอกจากนี้ Domestic Abuse Intervention Project ยังได้เสนอลักษณะเกี่ยวกับความรุนแรงในครัวเรือนเรียกว่า วงล้อแห่งอำนาจและการควบคุม (Power and Control Wheel) ซึ่งเป็นรูปแบบที่ผู้ชายใช้เพื่อควบคุมภรรยาสามารถแสดงให้เห็นคือ

ภาพประกอบ 1 วงล้อแห่งอำนาจและการควบคุม (Power and Control Wheel)²

จากวงล้อแห่งอำนาจและการควบคุมสามารถอธิบายรูปแบบที่สามีใช้ควบคุมภรรยาได้ ดังนี้

²ที่มา: ดัดแปลงจาก นันทนา ธนาโนวรรณ, 2557 : 5. และ วิลลาสินี พนานครทรัพย์, 2537 :

จากวงล้อแห่งอำนาจและการควบคุมจะเห็นได้ว่า ความสัมพันธ์เชิงอำนาจในครัวเรือนที่ผู้ชายใช้ในการควบคุมผู้หญิงเป็นลักษณะของความรุนแรงเชิงโครงสร้างในครอบครัวที่ชายเป็นใหญ่ โดยการใช้อำนาจในการควบคุมผู้หญิงในด้านลักษณะต่าง ๆ อันทรงแทบกระทบต่อทั้งทางร่างกายและจิตใจของผู้หญิงและสมาชิกคนอื่น ๆ ในครัวเรือน และมีลักษณะของการแสดงออกถึงความรุนแรงที่แตกต่างกัน ทั้งการบังคับและการข่มขู่ การคุกคาม การบีบบังคับทางอารมณ์ การกักขัง หน่วงเหนี่ยว การปฏิเสธความรับผิดชอบและตำหนิติเตียน การใช้บุตรเป็นเครื่องมือ การใช้อิทธิทธิของความเป็นชาย การบีบบังคับทางการเงิน และจากวงจรความรุนแรงที่เกิดขึ้นแสดงให้เห็นว่าความรุนแรงในครัวเรือนต่อผู้หญิงสามารถเกิดขึ้นได้ต่อไปอย่างไม่สิ้นสุด เพราะผู้หญิงเชื่อว่าสามีจะไม่ทำอีกและบางคนต้องอดทนเพื่อลูก และในบางสังคมการกระทำความรุนแรงต่อผู้หญิงจากคู่สมรสเป็นสิ่งที่สังคมยอมรับได้ หากผู้ชายจะทำการดำรงอยู่ของครัวเรือน สร้างความเป็นครัวเรือนที่สมบูรณ์ถึงแม้ต้องใช้อำนาจเพื่อควบคุมผู้หญิง (ภรรยา) และเด็ก (ลูก) ก็สามารทำได้

“ส่วนหนึ่งของประเพณี (ของครัวเรือน) มีสามีและบิดาเป็นผู้ปกครองสูงสุด นอกจากความโอบอ้อมอารี เขาอาจมอบอำนาจของเขาบางส่วนให้ เขาอาจช่วยดูแลเด็กๆ แต่เป็นที่เข้าใจว่าเขาไม่จำเป็นต้องทำเช่นนั้น มันคือ “การช่วย” (helping) เป็นความสามารถพิเศษ งานของเขาคือการคงไว้ซึ่งครัวเรือนที่เหมาะสมตามแบบฉบับของเขา ภรรยาและบุตรของเขาต้องฝึกให้ได้ตามมาตรฐานสมบัติผู้ดีของเขา ถ้าเขารู้สึกจำเป็นต้องใช้กำลังบังคับเพื่อคงรูปแบบนี้ เขาได้รับการสนับสนุนจากสังคมอย่างมาก” Carlson (1979, อ้างถึงใน Gondolf, 1985: 36)

นั่นคือ ความรุนแรงในครัวเรือนกลายเป็นภัยซ่อนเร้นอันเกิดจากสาเหตุหลายประการ คือ 1) ภาพของครัวเรือนในอุดมคติ 2) โครงสร้างความสัมพันธ์แบบชายเป็นใหญ่ 3) ความคิดที่ว่าเรื่องของครัวเรือนเป็นเรื่องที่อยู่ในปริมณฑลส่วนตัว 4) ภาวะพึ่งตนเองไม่ได้ของผู้หญิง (วิลลาซินี พนานครทรัพย์, 2546 : 15) จากภัยซ่อนเร้นซึ่งเป็นมายาคติ (Myth) ที่ทำให้ผู้หญิงที่ถูกกระทำ ความรุนแรงทางร่างกายไม่สามารถหลุดพ้นออกจากความรุนแรงในครัวเรือนได้ และทำให้ผู้หญิงเลือกที่จะอดทนอยู่กับความรุนแรงที่เกิดขึ้น

อุดมการณ์ชายเป็นใหญ่ความรุนแรงในครัวเรือน

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้มองความรุนแรงในครัวเรือนในมุมของแนวคิดนักสตรีนิยม ซึ่งเป็นความรุนแรงในครัวเรือนเกิดจากความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่ไม่เท่าเทียมกันระหว่างผู้ชายและผู้หญิงในครัวเรือน สำหรับกลุ่มแนวคิดเชิงสตรีนิยมได้แบ่งประเภทความรุนแรงต่อผู้หญิงออกเป็น 3 ประเภทใหญ่ๆ ดังนี้ ความรุนแรงทางตรง ซึ่งเห็นด้วยตาเปล่าและรับรู้ได้ทางประสาทหู เช่น การทุบ

ตี การจิกมม การชู้ตะคอก การด่าทอ การขว้างปาข้าวของ จนถึงการฆ่า เป็นต้น ความรุนแรงเชิงโครงสร้าง หมายถึงโครงสร้างทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ที่วางบทบาทความเป็นหญิงให้ด้อยและมีคุณค่าต่ำกว่าบทบาทความเป็นชาย และความรุนแรงเชิงวัฒนธรรม ที่มีรากลึกฝังแน่นในฐานคติของสถาบันหลักต่างๆ เช่น ศาสนา อุดมการณ์ครว์เรือน การศึกษา จารีตประเพณีและระบบความเชื่อต่างๆ ที่ทำให้ผู้หญิงยอมรับสถานะที่ด้อยกว่าโดยไม่ตั้งคำถาม และทำให้ผู้หญิงส่วนใหญ่ยอมรับความรุนแรงที่มีต่อตนเองโดยุษฎี (อ้างถึงใน กฤตยา อาชวนิจกุลและคณะ, 2546: 2) สำหรับผู้วิจัยไม่ได้มองความรุนแรงในครว์เรือนเฉพาะการกระทำความรุนแรงทางตรงเท่านั้น แต่ผู้วิจัยมองไปยังความรุนแรงเชิงวัฒนธรรมและความรุนแรงเชิงโครงสร้าง ลักษณะของการกระทำรุนแรงในครว์เรือนของผู้ชายต่อผู้หญิง ซึ่งถือได้ว่าเป็นส่วนหนึ่งของระบบอำนาจและการกดขี่เชิงโครงสร้างที่ก่อให้เกิดอุดมการณ์ชายเป็นใหญ่ (Patriarchy) และความสัมพันธ์ทางสังคมแบบชายเป็นใหญ่ซึ่งเป็นระบบโครงสร้างทางสังคม และการปฏิบัติที่ผู้ชายมีอำนาจครอบงำผู้หญิง ซึ่งในระยะแรกๆ นั้นหมายถึงอำนาจหรือกฎของพ่อ แต่ปัจจุบันหมายถึงภาวะการณ์ที่อำนาจของชายทั้งในระบบคิด การปฏิบัติซึ่งได้แทรกซึมในทุกระบบหรือโครงสร้างของสังคม และมีอำนาจเหนือกว่าผู้หญิงและเพศอื่นๆ ในสังคมซึ่งมีสถานภาพเป็นรอง (นาถฤดี เด่นดวง, 2552:34)

ในระบบความสัมพันธ์แบบชายเป็นใหญ่เป็นอุดมการณ์ที่ผู้หญิงถูกกำหนดให้อยู่ในสถานภาพเป็นรองทั้งโดยการเลือกปฏิบัติเชิงโครงสร้างและโดยคตินิยมที่ทำให้สถานการณ์เช่นนั้นมีความชอบธรรมและเป็นไปตามหลักเหตุผล เมื่อผู้หญิงยอมรับอุดมการณ์จึงทำให้ผู้หญิงตกอยู่ในสภาพที่ด้อยกว่าและยอมรับสภาพต่างๆ ที่เกิดขึ้นรวมทั้งความรุนแรงในรูปแบบต่างๆ ซึ่งเป็นเช่นนั้นทั้งในครว์เรือนและในสถาบันสาธารณะของสังคม ในบริบททางสังคมดังกล่าวการกระทำรุนแรงเป็นวิธีการควบคุมของผู้ชายต่อผู้หญิงและต่อเด็ก การกระทำรุนแรงและการข่มขู่ถือได้ว่าเป็นความพยายามลดทอนอำนาจและการต่อต้านของผู้หญิงต่อผู้ชาย การยอมรับการควบคุมและการกระทำรุนแรงของผู้ชายต่อผู้หญิงเช่นนี้มักได้รับการรับรองโดยกฎหมาย จากการลดทอนบางประการในข้อกำหนดเฉพาะทางกฎหมายเพื่อให้ผู้หญิงตกอยู่ภายใต้อำนาจ ผู้ชายใช้วิธีบังคับเพื่อกองไว้ซึ่งสถานภาพที่ได้เปรียบของตนเอง (Hearn, 1998 : 32) การกระทำรุนแรงของผู้ชายต่อผู้หญิงกล่าวได้ว่าส่วนใหญ่เป็นการพัฒนาความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่ผู้ชายมีอำนาจเหนือกว่าผู้หญิง และทำให้ผู้หญิงยอมจำนนต่ออำนาจในทุกด้าน เพื่อให้ตนเองมีสถานภาพทางสังคมที่สูงขึ้นหรือเหนือกว่าผู้หญิงทำให้ผู้ชายเป็นใหญ่แต่เพียงผู้เดียว (Male Dominance) ในครว์เรือนผู้ชายอาจใช้ความรุนแรงทางตรงเมื่ออำนาจของตนเองถูกท้าทายจากผู้หญิงหรือจากสมาชิกในครว์เรือน อาจเกิดขึ้นจากความรู้สึกที่ผู้หญิงไม่ทำตามที่ผู้ชายคาดหวัง เช่น ผู้หญิงไม่ดูแลลูก ผู้หญิงไม่ทำงานบ้าน บกพร่องเรื่องทางเพศ เป็นต้น หรือผู้ชายอาจจะแสดงความรุนแรงทางตรงได้เมื่อเกิดความไม่พอใจและความโกรธที่อาจต้องสูญเสีย

อำนาจไป โดยเฉพาะครัวเรือนเป็นพื้นที่ของการผลิตซ้ำและสร้างความสัมพันธ์เชิงอำนาจให้ดำรงอยู่ และเป็นพื้นที่ของการแสดงพฤติกรรมความรุนแรงภายในครัวเรือนได้ และส่งผลกระทบต่อผู้หญิงในครัวเรือน

ครัวเรือนเป็นระบบความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครัวเรือน เป็นแหล่งที่ตั้งของอำนาจทางวินัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งความสัมพันธ์ระหว่างคนรุ่นต่างๆ มีการแบ่งแยกชายหญิงเสริมด้วยผลประโยชน์ร่วมกัน (Mutuality) และความเท่าเทียมกันในคู่สมรส แต่หากจะวิเคราะห์จริงๆ แล้วพบว่า ในขณะที่สามีภรรยาเชื่อในความเท่าเทียมกัน แต่ในความเป็นจริงไม่ได้มีความเท่าเทียมกันระหว่างผู้หญิงและผู้ชายในครัวเรือน ผู้หญิงต้องแบกรับงานสองอย่างทั้งงานที่ได้ค่าจ้างและไม่ได้ค่าจ้าง (งานบ้าน) ครัวเรือนทำหน้าที่ในการอบรมสั่งสอนให้เด็กผู้หญิงเรียนรู้ถึงการเป็นผู้หญิงที่ดี เป็นพื้นที่ของการผลิตซ้ำให้ผู้หญิงมีสถานภาพในฐานะภรรยา และแม่ ดูแลคนในครัวเรือน รวมถึงเรื่องเพศด้วย นอกจากนี้ครัวเรือนยังทำหน้าที่ส่งผ่านการพฤติกรรมที่ไม่เท่าเทียมของพ่อให้แก่ลูกและสมาชิกรุ่นต่อไปในครัวเรือนภายใต้แนวคิดสังคมนิยมเป็นใหญ่ มีการผลิตซ้ำด้วยวิธีการต่างๆ โดยเฉพาะในสังคมไทยที่น่าเสนอผ่านสื่อให้คนในสังคมบริโภค เช่น ภาพยนตร์ โฆษณา วรรณกรรม ซึ่งการนำเสนอหลักและการสะท้อนให้แก่สังคมได้เห็นเป็นการส่งเสริมการใช้อำนาจครอบงำของผู้ชายเหนือผู้หญิงในหลายๆ ประเด็น ไม่ว่าจะเป็นการนำเสนอความเป็นแม่ที่ดี แม่ที่ไม่ดี ความเป็นภรรยาที่ดีที่ไม่ดี การถือครองทรัพย์สินระหว่างคู่สมรส และการที่ผู้หญิงและผู้ชายต้องแสดงความรักแบบโรแมนติกต่อกัน ยกตัวอย่างเช่นสุภาวีสอนหญิงของสุนทรภู่ ที่ประพันธ์เพื่อให้เห็นว่าการเป็นผู้หญิงที่ดีนั้นเป็นอย่างไร ทั้งเรื่องของการแต่งกาย การแต่งหน้า การเดิน การมีความรัก การรักษานวลสงวนตัว การมีสามี การปฏิบัติตัวเมื่อแต่งงาน เป็นต้น ทำให้ผู้หญิงกลายเป็นบุคคลที่ง่ายต่อการควบคุม โดยควบคุมให้การประพฤติตัวเมื่อเกิดเป็นผู้หญิง จนกระทั่งการแต่งงานมีครัวเรือนก็ต้องให้เกียรติและปฏิบัติตัวให้ดีกับสามี การมีลูก สร้างครัวเรือนสมบูรณ์ขึ้นมา ซึ่งในลักษณะเช่นนี้ผู้วิจัยมองว่ามันคือความรุนแรงซึ่งเป็นระบบความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่ไม่เท่าเทียมกันระหว่างผู้หญิงและผู้ชายในครัวเรือน ถึงแม้ว่าจะไม่ได้มีลักษณะที่ชัดเจนเช่นการถูกทำร้ายร่างกาย

แนวคิดอำนาจ ความรู้ และความจริง

ผู้วิจัยได้นำแนวคิดอำนาจเพื่ออธิบายถึงการสยบยอมต่อความรุนแรงในครัวเรือนซึ่งเป็นความสัมพันธ์เชิงอำนาจในครัวเรือนระหว่างผู้ชายและผู้หญิง ซึ่งเป็นแนวคิดอำนาจสามารถใช้ในการอธิบายความสัมพันธ์ภายในครัวเรือนที่เกิดขึ้นระหว่างสมาชิกโดยเฉพาะผู้ชายและผู้หญิง ซึ่งเป็นสามีและภรรยาที่มีความสัมพันธ์ที่ไม่เท่าเทียมกันในพื้นที่ของครัวเรือน ซึ่งหากกล่าวถึงอำนาจได้มีนักคิดในหลายสาขาวิชาที่กล่าวไว้ เช่น อำนาจในทางเศรษฐศาสตร์เป็นการครอบครองทรัพย์สินสมบัติต่างๆ ที่

สามารถแลกเปลี่ยนและเปลี่ยนผู้ถือครองได้ ในขณะที่คาร์ล มาร์กซ (Karl Marx) มองอำนาจในลักษณะของการกดขี่ทางชนชั้น (Class Domination) ที่ต้องการครอบครองปัจจัยการผลิตและผลผลิตทางการผลิต และการมองอำนาจในลักษณะของการใช้กำลังในการบังคับกดขี่ให้ได้รับความเจ็บปวดทรมาน มองเห็นได้อย่างเป็นรูปธรรมชัดเจน แต่สำหรับมิเชล ฟูโกต์ (Michel Foucault) ซึ่งเป็นนักคิดคนสำคัญที่ได้เสนอแนวคิดอำนาจที่แตกต่างออกไป โดยฟูโกต์ต้องการให้มองเสียใหม่ว่า “อำนาจไม่มีตัวตน แต่เคลื่อนไหว (Mobile) ไปตามเงื่อนไข ด้วยการดำเนินงานบนพื้นฐานของความสัมพันธ์ ที่สลับซับซ้อน ในระหว่างสนามที่แตกต่างกัน” (อาพันธ์ กาญจนพันธุ์, 2555 : 122-123) ดังนั้นอำนาจของฟูโกต์ไม่ใช่เพียงแค่อำนาจที่รัฐใช้ในการปกครองผู้ที่อยู่ภายในรัฐเท่านั้น เช่น การใช้กฎหมายแต่อำนาจของฟูโกต์เกิดขึ้นในทุกๆ พื้นที่ไม่ว่าจะเป็นกลุ่มคน องค์กร สถาบันต่างๆ ในสังคมที่มีความหลากหลาย เช่น คุก โรงเรียน ค่ายทหาร หรือแม้กระทั่งสถาบันครัวเรือน ก็ล้วนแล้วแต่มีความสัมพันธ์เชิงอำนาจอันเป็นระบบความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นในสังคม

ในงานวิจัยชิ้นนี้พื้นที่ที่อำนาจสามารถปฏิบัติการได้คือพื้นที่ของครัวเรือน ซึ่งเป็นพื้นที่ของความสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่างสมาชิกในครัวเรือนซึ่งมีความไม่เท่าเทียมกัน เช่น ผู้ใหญ่กับเด็ก พ่อแม่กับลูก ซึ่งจะมีลักษณะความสัมพันธ์ที่บุคคลหนึ่งจะมีอำนาจและอิทธิพลมากกว่าสมาชิกที่อยู่ภายใต้การปกครอง อย่างเช่นในสังคมไทยให้ความสำคัญกับการเคารพผู้อาวุโส พ่อและแม่ บุคคลกลุ่มนี้มีอำนาจมากกว่าสามารถควบคุมผู้ที่มีอำนาจน้อยกว่า เช่น ลูก หลาน ลูกเขย ลูกสะใภ้ ซึ่งทำให้เกิดความสัมพันธ์ที่ไม่เท่าเทียมกัน และโดยเฉพาะในครัวเรือนนอกจากจะมีความสัมพันธ์ที่ไม่เท่าเทียมด้วยสถานภาพแล้ว ในครัวเรือนยังแสดงให้เห็นถึงลักษณะความสัมพันธ์ที่ไม่เท่าเทียมระหว่างผู้ชายกับผู้หญิงซึ่งมีความสัมพันธ์ในฐานะสามีและภรรยา ในสังคมชายเป็นใหญ่สามีย่อมมีอำนาจเหนือกว่าภรรยา โดยฟูโกต์ได้กล่าวไว้ว่า “ครัวเรือน” เป็นสถาบันและเป็นแหล่งที่ตั้งที่เป็นไปได้ของการทำงานของอำนาจ ดังคำกล่าวของฟูโกต์ดังนี้

“...วินัยอาจถูกควบคุมโดยสถาบันเฉพาะทางหรือโดยสถาบันที่ใช้วินัยเป็นเครื่องมือสำคัญเพื่อเป้าหมายเฉพาะ หรือโดยผู้มีอำนาจที่มีอยู่ก่อนที่จะเห็นว่าวินัยเป็นวิธีการที่จะสร้างเสริมหรือปรับเปลี่ยนกลไกอำนาจภายใน (วันหนึ่งเราควรแสดงให้เห็นว่าความสัมพันธ์ภายในครัวเรือน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในขอบเขตของพ่อแม่-ลูก “ถูกจัดระเบียบวินัย” อย่างไร นับตั้งแต่ยุคคลาสสิก โครงสร้างความรู้ภายนอก เริ่มจากด้านการศึกษาและการทหาร จากนั้น ด้านการแพทย์ จิตเวช จิตวิทยา ซึ่งทำให้ครัวเรือนเป็นศูนย์กลางเฉพาะที่เกิดคำถามทางวินัยเรื่องความปกติและผิดปกติ).. หรือโดยเครื่องมือที่ทำให้วินัยเป็นหลักการของการทำงานภายใน..หรือสุดท้าย โดยเครื่องมือของรัฐที่มีบทบาทหน้าที่หลักในการรับรองว่าวินัยควบคุมกำกับสังคมโดยรวม (นโยบาย)”

Foucault. 1991, 215-216 (อ้างถึงใน Jones, 2004: 180)

ดังนั้นภายในครัวเรือนจึงเป็นพื้นที่ของความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่ถูกสร้างขึ้นมา โดยเฉพาะผู้หญิงในครัวเรือนได้ถูกอำนาจชายเป็นใหญ่ครอบงำให้อยู่ในความไม่เท่าเทียม อันเป็นลักษณะอำนาจที่ไม่ใช่การบังคับกดขี่ร่างกายเชิงกายภาพแต่เป็นความสัมพันธ์เชิงอำนาจ (Power Relation) ที่ผู้ชายมีอำนาจเหนือกว่าผู้หญิง ไม่ใช่การใช้ความรุนแรงทางร่างกายบีบบังคับให้ผู้หญิงสยบยอม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดอำนาจที่ฟูโกต์ได้กล่าวถึงไว้ว่าอำนาจไม่ได้มีลักษณะของการทำงานที่เป็นข้อบังคับ กฎระเบียบ กฎเกณฑ์ หรือการใช้กำลังบังคับให้บุคคลปฏิบัติตามอย่างที่ทุกคนเข้าใจ รูปแบบการใช้อำนาจมีการเปลี่ยนแปลงไปจากการใช้อำนาจบังคับอย่างโหดร้ายและเปิดเผยไปสู่การบีบบังคับซ่อนเร้น ซึ่งการกำหนดกฎดังกล่าวทำให้สามารถควบคุมประชากรทั้งหมดโดยใช้วิธีเฝ้าระวังประชาชนอย่างสม่ำเสมอ ดังนั้นจึงมีสถานที่นับไม่ถ้วนในการใช้อำนาจและการเฝ้าระวังต่อประชาชน ฟูโกต์เรียกอำนาจในลักษณะนี้ว่า**อำนาจทางวินัย (Disciplinary Power)** ซึ่งหากพูดถึงวินัยเราอาจนึกถึงรูปแบบของการลงโทษ เช่น การนำวินัยมาจัดการกับประชาชนที่ไม่เชื่อฟัง ซึ่งมีลักษณะเป็นแรงผลักดันทางลบที่ยึดการลงโทษและพฤติกรรมบังคับ แต่อำนาจทางวินัยที่ฟูโกต์กล่าวถึงนั้นเป็นแรงผลักดันทางบวก เป็นสิ่งที่ยึดการเสริมสร้างอำนาจในตนเองและการบรรลุความสำเร็จ เป็นการสร้างร่างกายที่เชื่อฟัง ซึ่งสามารถใช้ประโยชน์ในการควบคุม วินัยที่ฟูโกต์กล่าวถึงไม่เพียงแต่กำหนดจากเบื้องบนและจากรัฐเท่านั้น แต่คนในสังคมก็ยอมให้ตนเองอยู่ภายใต้ระเบียบวินัย ทำให้คนแต่ละคนมุ่งควบคุมร่างกายและลึกลงไปในจิตใจของตนเองอีกด้วย

ในอำนาจทางวินัยปัจเจกบุคคลและคนในสังคมคือผู้ที่ต้องถูกมอง การที่ถูกมองตลอดเวลาเป็นการทำให้ปัจเจกบุคคลถูกจัดระเบียบวินัยให้คงอยู่ภายใต้อำนาจ ในวินัยและการลงโทษ (Discipline and Punish) จุดสนใจหลักในผลงานของฟูโกต์คือช่วงระหว่างปี 1757 และทศวรรษ 1830 โดยเฉพาะอย่างยิ่งภายในระบบคุก ที่มีการเปลี่ยนแปลงการลงโทษนักโทษจากการทรมานมาเป็นการควบคุมด้วยกฎของคุก โดยทั่วไปการลงโทษถือว่าเป็นความกรรณามากขึ้น เจ็บปวดน้อยลง และโหดร้ายน้อยลง แต่ความเป็นจริงตามมุมมองของฟูโกต์ก็คือ ระบบดังกล่าวมีความสามารถมากขึ้นในการลงโทษอาชญากร และเกิดความสามารถใหม่ๆ ในการลงโทษทำให้มีผลข้างเคียงเชิงลบน้อยลง (Ritzer, George. 2007: 219) อำนาจทางวินัยดังกล่าวส่งผลต่อเราตลอดเวลาและในทุกสถานที่ บุคคลถูกจับมองและตัดสินตลอดเวลา ถ้าบุคคลประพฤติผิดในสายตาของผู้มีอำนาจจะถูกลงโทษ ดังนั้นจึงไม่มีการให้เสรีภาพและมนุษยธรรมของการลงโทษ แต่กลายเป็นแพร่หลายมากขึ้น และซ่อนเร้นมากขึ้น รากฐานของสังคมวินัยอยู่ที่คุก แต่ฟูโกต์มองว่าทฤษฎี วิธีปฏิบัติ และเทคนิคที่พัฒนาขึ้นที่นั่น เป็นการรุกเข้าสู่ภาคส่วนอื่นๆ ของสังคม เป็นต้นว่า โรงเรียน โรงพยาบาล ค่ายทหาร ผลก็คือเขามองเห็นว่ามีสถานที่มากขึ้นที่คล้ายกับคุก นี่เป็นการสร้างเมืองคุกและสังคมคุก (Ritzer, George. 2007: 223) อำนาจวินัยทำให้ร่างกายถูกสร้างให้ถูกควบคุมได้ง่าย โดยการใช้เทคนิคใน

การกำหนดพื้นที่ การควบคุมกิจกรรม การกำหนดเวลา การแบ่งแยกทางสังคม ซึ่งทำให้ปัจเจกบุคคลควบคุมตนเองและจัดตนเอง ในสถาบันครอบครัวมีอำนาจวินัยกำกับให้ผู้หญิงต้องปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ซึ่งถูกกำกับด้วย เวลา พื้นที่ ซึ่งเป็นการกำกับภายในจิตสำนึกของผู้หญิงในครัวเรือน

ดังนั้นการที่อำนาจจะสามารถสร้างความชอบธรรมในการควบคุมประชากรได้นั้น อำนาจและความรู้ได้ร่วมกันสร้างความจริง (Truth) ขึ้นมาเพื่อใช้ควบคุมคนในสังคมให้มีลักษณะเป็นอัตบุคคลตามที่สังคมต้องการ เป็นแนวทางการปฏิบัติในชีวิตประจำวัน การสร้างความจริงเกิดจากการต่อสู้ทางอำนาจระหว่างความแตกต่างทางพื้นที่สาขาวิชาต่างๆ ความรู้ที่หลากหลายในสาขาวิชาถูกใช้เพื่อมอบสิทธิและสร้างความชอบธรรมให้แก่การทำงานของอำนาจ โดยมีการผลิตซ้ำ (Reproduction) และคนในสังคมยอมรับปฏิบัติตามจนกลายเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตประจำวัน รวมทั้งอำนาจยังสร้างคนให้กลายเป็นวัตถุ (Objectification) ตามที่ความรู้ในสาขาวิชาเหล่านั้นต้องการ ซึ่งความรู้และความจริงเหล่านี้ถูกใช้เพื่อให้อำนาจทำงานได้อย่างถูกต้องและเป็นธรรม ครอบคลุมและเกี่ยวข้องกับทั้งหมดกับรูปแบบความรู้ และกระจายการทำงานอยู่ในสถาบันต่างๆ (Institutions) โดยผ่านผู้เชี่ยวชาญ (Expert) ที่ทำหน้าที่เป็นผู้ผลิตและกระจายความรู้ ซึ่งอำนาจและความรู้ไม่สามารถแยกออกจากกัน โดยมีเทคนิคของอำนาจ (Technologies of Power) เป็นเครื่องมือที่สำคัญ ความรู้เป็นสิ่งที่ทำให้เราเป็นอัตบุคคล (Subject) เพราะเราเข้าใจตนเองได้โดยการอ้างอิงกลับไปทึ่งองค์ความรู้ต่างๆ ตัวอย่างเช่น การเป็นนักเรียนที่โรงเรียนหรือมหาวิทยาลัย เราต้องมีวินัยทางการเรียนต่างๆ กัน และได้รับประกาศนียบัตรและปริญญาบัตรเพื่อรับรอง ซึ่งจะช่วยให้เรามีความเหมาะสมกับงานต่างๆ และการเป็นนักเรียนยังเป็นการทำให้ตัวเราเองเป็นที่รับรู้ในระบบโรงเรียน เพื่อให้สามารถติดตามความก้าวหน้าได้ ประเมินเราได้และหล่อหลอมเจตคติและพฤติกรรมของเราในด้านต่างๆ ในรูปแบบวินัยและความรู้ทำให้เราเป็นคนประเภทหนึ่ง (Danaher, et. al. 2000 : 50)

แนวคิดเกี่ยวกับอัตบุคคล (Subject) ของฟูโกต์ในช่วงแรกนั้นได้รับอิทธิพลจากแนวคิดของนิทเช่ (Nietzsche) ที่เริ่มด้วยแนวคิดที่ว่า องค์ประธานตายไปแล้ว (Subject is Dead) สำหรับแนวคิดของฟูโกต์อัตบุคคลถูกสร้างขึ้นด้วยวาทกรรม (Discourse) และความสัมพันธ์เชิงอำนาจ นั่นหมายความว่าคนเราไม่ได้เป็นผู้กระทำที่เป็นอิสระที่สร้างความหมายของตัวเองและควบคุมชีวิตตนเอง แต่มีชีวิต ความคิด และการกระทำ “ที่ถูกเขียนไว้แล้ว” โดยอิทธิพลของสังคมและสถาบัน เช่น โรงเรียน สื่อ ต่างๆ อันทำให้มนุษย์กลายเป็นสิ่งที่ฟูโกต์เรียกว่าร่างกายภายใต้บังคับการที่ยอมจำนนกับอำนาจและความรู้ (Danaher, et. al. 2000 : 116-117) การเกิดขึ้นของความเป็นอัตบุคคล (Subjectivity) เกิดจากกระบวนการสร้างความเป็นอัตบุคคล (Subjectification) นั่นคือการสร้างตัวเราเองโดยการยอมรับวาทกรรมซึ่งเป็นตัวกำหนดความเข้าใจในตนเองของเรา บุคคลจะหล่อหลอมร่างกายและเปลี่ยนพฤติกรรมของเขาให้ตรงกับความเป็นบุคคลที่ตนเองยอมรับว่าเป็นเช่นนั้นหรือการเปลี่ยนแปลงตนเอง

ให้เป็นเช่นนั้น เช่น ผู้หญิงจะพยายามเป็นแม่และภรรยาที่ดี ซึ่งกระบวนการสร้างความเป็นอัตบุคคล มีแบบแผนต่างๆ ที่ทำให้มนุษย์กลายเป็นอัตบุคคลหรือองค์ประธานของผู้ถูกกระทำ คือ 1) การปฏิบัติกรเพื่อแยกแยะ (Dividing Practices) เป็นแบบแผนในการโน้มน้าวที่ทำให้มนุษย์เกิดความรู้สึกถูกแบ่งแยกภายในตนเองและแบ่งแยกจากคนอื่นด้วยการเชื่อมโยงอัตลักษณ์ของปัจเจกหรือกลุ่มกับความรู้ของศาสตร์ต่างๆ และการปฏิบัติการในการขจัดออกหรือแยกออก เช่น การแยกคนปกติกับคนบ้า 2) การจำแนกทางวิชาการ (Scientific Classification) ซึ่งเกี่ยวข้องกับแบบแผนแรกแต่ก็ดำรงอยู่อย่างเป็นอิสระแก่กัน วิชาการทำให้มนุษย์มีสถานภาพต่างๆ 3) การยอมรับการเป็นองค์ประธานผู้ถูกกระทำ (Subjectification) ปัจเจกยอมรับการเป็นองค์ประธานของผู้ถูกกระทำ ที่สามารถตัดสินใจกระทำกร (Conscious Agency) ไม่ได้อยู่ในฐานะจำยอม เชื้อยชา (Passive Actors) เหมือนสองแบบแผนแรก (รัตนา โตสกุล, 2548 : 73-75) ดังนั้นการสร้างให้ผู้หญิงเป็นอัตบุคคลที่สยบยอมต่ออำนาจชายเป็นใหญ่มีกระบวนการสร้างคือ การปฏิบัติกรเพื่อแยกแยะและการจำแนกทางวิชาการ โดยผ่านการสร้างความรู้ในสาขาวิชาต่างๆ โดยการเริ่มต้นจากการอธิบายความแตกต่างจากความรู้ทางชีววิทยาระหว่างเพศชายกับเพศหญิง ความรู้ทางการแพทย์ที่ทำให้ผู้หญิงเป็นภรรยา เป็นแม่ และต้องมีหน้าที่ในการเลี้ยงดูลูก (แม่มีนมที่จะให้ลูกดื่ม) นอกจากผู้หญิงจะถูกแยกแยะจากผู้ชายแล้ว ผู้หญิงยังถูกแยกแยะจากผู้หญิงด้วยกัน เช่น ผู้หญิงให้เป็นแม่ที่ดี แม่ที่ไม่ดี ภรรยาที่ดี ภรรยาที่ไม่ดี ไปพร้อมกับความรู้ต่างๆ ที่ได้แพร่กระจายออกมา เพื่อผลิตซ้ำความรู้บทบาทหญิงชายผ่านสื่อ เช่น โฆษณา นวนิยาย สถาบัน กฎเกณฑ์ กติกา เป็นต้น

ร่างกายของผู้หญิงในครัวเรือน

ในการศึกษากระบวนการสร้างตัวตนที่สยบยอมของผู้หญิงในครัวเรือนแนวคิดที่บทบาทหญิงชาย และกลุ่มนักคิดสตรีนิยม (Feminism) ได้กล่าวถึงลักษณะของความความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ซึ่งประกอบด้วยโครงสร้างทางสังคมต่างๆ ที่ทำให้ผู้ชายผู้หญิงผลิตซ้ำอุดมการณ์ทางสังคม เช่น ธรรมเนียมปฏิบัติ มรดก และการเปลี่ยนนามสกุล มีการลดคุณค่าของผู้หญิง การกำหนดบทบาทหน้าที่สถานภาพของผู้หญิง การแบ่งแยกกิจกรรมของผู้หญิงและผู้ชาย ที่กำหนดตามบริบทของสังคม กำหนดบทบาทหน้าที่ตามเพศ (Sex) ที่มีลักษณะทางร่างกายที่แตกต่างกันของผู้หญิงกับผู้ชาย การสร้างให้ผู้หญิงต้องยอมเป็นทาสรับใช้ ความสัมพันธ์แบบดั้งเดิมผู้ชายเป็นหลักในการหาเลี้ยงครัวเรือน และผู้หญิงเป็นผู้ดูแลบ้าน ซึ่งความจริงเกี่ยวกับผู้หญิงไม่ใช่ความจริงที่เกิดโดยธรรมชาติ หากแต่ถูกสร้างขึ้นจากอำนาจ ความรู้และอุดมการณ์ชายเป็นใหญ่ที่ได้ร่วมกันสร้างความจริงขึ้นมา เพื่อจัดการกับผู้หญิงภายในพื้นที่ของครัวเรือนที่ไม่ใช่การใช้กำลังอำนาจแต่เป็นแนวทางปฏิบัติสำหรับผู้หญิงในพื้นที่ครัวเรือนซึ่งอำนาจวินัยได้เข้าไปจัดการควบคุม

สำหรับนักสตรีนิยม (Feminism) ได้นำแนวคิดอำนาจของฟูโกต์อธิบายและวิเคราะห์เกี่ยวกับความไม่เท่าเทียมระหว่างผู้หญิงและผู้ชาย ซึ่งฟูโกต์ได้เริ่มด้วยการคัดค้านแนวคิดที่ว่าเพศเป็นปรากฏการณ์ธรรมชาติ เขาอธิบายว่าเพศมิได้เป็นแหล่งที่มาตามธรรมชาติของความปรารถนา แต่จริงๆ แล้วเป็นโครงสร้างทางวัฒนธรรมที่ถูกสร้างขึ้นด้วยจุดมุ่งหมายเพื่อการควบคุมทางสังคมและควบคุมกิจกรรมทางเพศ โดยผ่านปฏิบัติการทางวาทกรรมต่างๆ เช่น วาทกรรมทางการแพทย์และวิทยาศาสตร์ และวาทกรรมทางอาชญาวิทยาและกฎหมาย เป็นต้น (Mcnay, 1992: 28) ดังนั้นการที่ผู้หญิงในครัวเรือนภายใต้สังคมชายเป็นใหญ่ได้ถูกสถาปนาให้เป็นร่างกายที่สยบยอมนั้นไม่ได้เกิดจากธรรมชาติอย่างที่ได้อ้างถึงกัน แต่เกิดจากการพัฒนาการองค์ความรู้ทางการแพทย์ซึ่งมีผลกระทบอย่างมากมายต่อผู้หญิง เหมือนเป็นการพัฒนาเทคนิคที่จะใช้ควบคุมและเฝ้ามองผู้หญิงสร้างร่างกาย (Body) ของผู้หญิงให้มีอาการทางจิตประสาทและบกพร่องเมื่อเทียบกับมาตรฐานความเป็นปกติของเพศชาย และสร้างความรู้ที่สามารถเข้าไปควบคุมร่างกายของผู้หญิงโดยเฉพาะความรู้ทางการแพทย์ และสามารถช่วงชิงพื้นที่ทางอำนาจในการสร้างบุคคลและผู้หญิงให้มีลักษณะตามที่ต้องการ ทำให้คนในสังคมเชื่อถือและยึดมั่นผลิตซ้ำความจริงนั้นเรื่อยมา เช่น แนวคิดที่ว่าผู้หญิงด้อยกว่ากลายเป็นเรื่องธรรมชาติและจึงทำให้เป็นความชอบธรรมโดยอ้างอิงความรู้ทางชีววิทยาซึ่งเกิดขึ้นโดยอาศัยวิธีการ 2 แบบ วิธีแรกคือชี้ให้เห็นว่าร่างกายของผู้หญิงอ่อนแอกว่าโดยเปรียบเทียบกับร่างกายของผู้ชายตามมาตรฐานของเพศชาย (home manqué) วิธีที่สอง นำบทบาทหน้าที่ทางชีววิทยามารวมกับคุณลักษณะทางสังคมในหลายๆด้าน (Mcnay, 1992: 17) นั่นคือคุณลักษณะของความเป็นผู้ชายตามที่คนในสังคมส่วนใหญ่รับรู้เกี่ยวกับร่างกายของเพศชาย ได้แก่ ความแข็งแรง มีพลัง มีความสามารถเชิงเหตุผล ในขณะที่เพศหญิงแสดงถึงความด้อยกว่าของร่างกายเมื่อเทียบกับร่างกายผู้ชาย และเพศหญิงเป็นผู้ไม่มีเหตุผลชอบใช้อารมณ์ เป็นต้น การอธิบายความเป็นผู้หญิงโดยอ้างอิงความสามารถทางชีววิทยาเช่นนี้ นำไปสู่วิธีการต่างๆ ในการกดขี่ทางกายต่อผู้หญิง สร้างข้อจำกัดทางเพศภายในกรอบที่กำหนดด้วยความแตกต่างของเพศชายกับเพศหญิง การกำหนดให้ผู้หญิงถูกจำกัดด้วยอำนาจความรู้ด้านการแพทย์ เช่น ความน่ารังเกียจจากการมีประจำเดือน เป็นต้น

ความจริงหรือวาทกรรมที่ถูกสร้างขึ้นทำให้ผู้หญิงรับเอามาใช้บังคับตัวเอง ที่ไม่ใช่การมุ่งบังคับเพียงร่างเท่านั้น แต่หากหมายถึงการกำกับตนเอง ควบคุมร่างกายและจิตใจตนเอง ปฏิบัติตามอำนาจที่ครอบงำโดยไม่มีข้อสงสัย เป็นการครอบงำในระดับจิตใจ ทำให้ผู้หญิงเชื่อและคิดตาม เป็นลักษณะของความสัมพันธ์เชิงอำนาจในชีวิตประจำวัน (Everyday Life) มีการซึมซับในการดำรงชีวิตผู้หญิงจะบังคับตนเองเพราะรู้สึกว่ามีกำลังถูกจ้องมอง (Surveillance) อยู่ตลอดเวลา สร้างให้ผู้หญิงกลายเป็นวัตถุ (Objectification) เป็นบุคคลที่เชื่อและสยบยอมกลายเป็นร่างกายได้บงการ (Docile

Body) ที่สยบยอมต่ออำนาจ ความรู้และอุดมการณ์ชายเป็นใหญ่ที่ได้ร่วมกันสร้างความจริง โดยส่งผลให้เกิดเกมส์แห่งความจริง (Games of truth) หรือกฎเกณฑ์ที่ทำให้ผู้หญิงในครัวเรือนกำกับตนเองผ่านการกล่อมเกลาทางเพศและการผลิตซ้ำทางสังคม การปฏิบัติตามประเพณีขนบธรรมเนียม ความปรารถนา (Desirable) กฎหมาย ผู้เชี่ยวชาญ เป็นต้น ซึ่งปฏิบัติการทางอำนาจที่ควบคุมร่างกายของผู้หญิงมิใช่เพียงควบคุมการฝ่าฝืนไม่เชื่อฟัง แต่อำนาจยังกระตุ้น แทรกซึม และสร้างผลกระทบในร่างกายอีกด้วย เป็นลักษณะการทำงานของอำนาจที่แยบยล เป็นการควบคุม ตรวจสอบ และจ้องมองตัวตนจากอำนาจทั้งในด้านเวลาและพื้นที่ อีกด้านหนึ่งอำนาจทำให้เรากลายเป็นอัตบุคคลที่ต้องควบคุมตรวจสอบตนเองไม่ให้ล้าเกินไปจากเส้นแบ่งและเกณฑ์มาตรฐานต่างๆ ที่กำหนด “ความเป็นปกติ” ของคนในสังคม (ไชยรัตน์ เจริญสินโอฟาร, 2554 : 85) ซึ่ง Catherine MacKinnon (MacKinnon 1982, อ้างถึงใน Jone, 2004: 27) ได้กล่าวว่าไม่มีสิ่งที่เรียกว่าร่างกายตามธรรมชาติ นั่นคือร่างกายของผู้หญิงถูกกำหนดจากวัฒนธรรมให้เป็นแม่และภรรยา โดยในกลุ่มนักสตรีนิยมเห็นว่าการทางเพศเป็นรูปแบบหนึ่งของอำนาจบทบาทหญิงชาย ซึ่งถูกสร้างขึ้นจากสังคมทำให้อำนาจมีความเป็นรูปธรรม สร้างข้อกำหนดของสังคมตามคตินิยมรักต่างเพศ (Heterosexual) ซึ่งจัดระบบการมีอำนาจเหนือกว่าทางเพศของผู้ชายและการยอมอยู่ใต้อำนาจทางเพศของผู้หญิง นั่นคือการที่ผู้หญิงสยบยอมต่อการครอบงำทางอำนาจของชายเป็นใหญ่นั้น ไม่ใช่เพียงเพราะลักษณะทางชีววิทยาและสิ่งที่เป็นธรรมชาติ แต่เกิดจากการสร้างความจริงของอำนาจและความรู้เพื่อควบคุมประชากร โดยฟูโกต์เสนอว่าวินัยสร้างร่างกายที่ตกอยู่ใต้อำนาจและปฏิบัติตาม เป็นร่างกายที่เชื่อฟัง นั่นคือ การทำงานของวินัยส่งผลต่อร่างกายในการควบคุมผู้อื่น และร่างกายเหล่านั้นปฏิบัติตามที่วินัยต้องการ ฟูโกต์อธิบายว่ารูปแบบสมัยใหม่ของอำนาจได้สร้างบุคคลที่เป็นรูปธรรมประเภทหนึ่ง (Embodied Individuals) (Holmes, 2007 : 98) โดยใช้ความสามารถในการเฝ้ามองซึ่งเป็นหนึ่งในหลายๆ เทคนิค และสิ่งที่แตกต่างในแนวคิดของฟูโกต์ คือ ฟูโกต์มิได้มองว่าอำนาจเป็นเพียงการกดขี่ระบบอำนาจมิได้เป็นเรื่องของการห้ามความต้องการทางร่างกาย แต่ดำเนินการเพื่อให้ได้มาซึ่งความรู้เกี่ยวกับร่างกาย ความต้องการ และพฤติกรรมของประชาชน อำนาจและความรู้เป็นตัวกำหนดรูปแบบร่างกายของผู้หญิง และใช้ความรู้นั้นเพื่อควบคุมผู้หญิงให้เป็นไปตามที่สังคมและวัฒนธรรมต้องการ ฟูโกต์เห็นว่าร่างกายของมนุษย์ก็คือปริมาตร (Space) ที่เราสามารถค้นพบร่องรอยและมองเห็นการเคลื่อนไหวของพลังอำนาจต่างๆ ที่กระทำต่อร่างกายมนุษย์ได้อย่างแยบยล กลายเป็นดำรงชีวิต และวิถีชีวิต กลายเป็นส่วนหนึ่งของร่างกายและจิตใจ เป็นจิตสำนึกโดยอัตโนมัติในการปฏิบัติตน

ในการทำความเข้าใจว่าอัตบุคคลถูกสร้างให้เป็นวัตถุของความรู้ได้อย่างไร จะต้องมีการวิเคราะห์ว่าบุคคลมีความเข้าใจว่าตนเองเป็นอัตบุคคลได้อย่างไร ผ่านวิธีปฏิบัติหรือเทคนิคของตัวตน วิธีปฏิบัติต่างๆเหล่านี้ ตั้งแต่กระบวนการที่ชัดเจนในการจัดระเบียบการดำรงชีวิตประจำวัน ไปจนถึงความสำคัญทางจิตใจที่บุคคลผูกพันกับกิจกรรมของตนเอง ซึ่งมีความแตกต่างกันไปตามยุคสมัย ซึ่งวิธีปฏิบัติดังกล่าวเกิดจากแบบแผนที่บุคคลในสังคม วัฒนธรรมกำหนดขึ้นมาเพื่อนำมาใช้กำหนดให้บุคคลในสังคม วัฒนธรรมของตนเองปฏิบัติ ซึ่งมีใช้สิ่งที่คุณคนนำมาใช้ด้วยตนเอง ดังนั้น การที่ผู้หญิงถูกกำหนดให้เป็นแม่ เป็นภรรยา ต้องทำงานบ้าน ต้องมีความซื่อสัตย์ต่อคู่สมรส ล้วนเป็นสิ่งที่สังคมกำหนดให้ผู้หญิงต้องปฏิบัติตาม เพื่อความเป็นระเบียบวินัยของสังคม ซึ่งเป็นการใช้อำนาจที่แยบยลไม่ใช่การใช้กำลังบังคับให้ปฏิบัติ

กระบวนการที่ทำให้ผู้หญิงกลายเป็นอัตบุคคลที่สยบยอมนั้นมีการเปลี่ยนแปลงไปตามประวัติศาสตร์ที่ฟูโกต์ได้ศึกษาเรียกว่าวงศ์วิทยา (Genealogy) เช่น การนำแนวคิดทางด้านชีววิทยา และความรู้ทางการแพทย์เพื่อประโยชน์ในการควบคุมประชากรโดยเฉพาะประชากรเพศหญิง เมื่อปลายศตวรรษที่ 18 ได้มีการสร้างความรู้เทคโนโลยีการเจริญพันธุ์ใหม่ๆ อันเป็นองค์ประกอบของเทคโนโลยีทางวินัยเรื่องเพศ (Disciplinary Technology of Sex) ที่มีลักษณะมีใช้กลไกการบังคับที่อาศัยการใช้ความรุนแรงหรือควบคุมร่างกายของผู้หญิง แต่เป็นการสร้างความรู้ขึ้นใหม่ สร้างเทคนิคการสังเกต (Observing) ติดตาม (Monitoring) และควบคุม (Control) การเคลื่อนไหว กระบวนการตลอดจนความสามารถทางกาย เทคนิคทางวินัยควบคุมร่างกายโดยผ่านเทคนิคซึ่งช่วยให้ร่างกายมีประโยชน์มากขึ้น มีพลังมากขึ้น และว่องไวมากขึ้นไปพร้อมๆ กัน ทำให้ร่างกายของผู้หญิงใช้ประโยชน์ได้มากขึ้น (Sawicki, 1991 : 82) นอกจากนี้ในศตวรรษที่ 19 ร่างกายของผู้หญิงถูกควบคุมโดยผ่านกระบวนการการสร้างความรู้เพื่อการนำเสนอว่าร่างกายของผู้หญิงเต็มไปด้วยเรื่องเพศ การสร้างความรู้นี้เกี่ยวกับการควบคุมความปรารถนาและความสัมพันธ์ทางเพศ โดยมีจุดมุ่งหมายสูงสุดในการจัดระเบียบวินัยและควบคุมประชากรครัวเรือน สร้างผู้หญิงให้เป็นอัตบุคคลที่ถูกจัดวางไว้ในขอบเขตของครัวเรือนและในชีวิตของบุตร กลายเป็นอัตบุคคลที่สยบยอมต่ออำนาจภายใต้สังคมชายเป็นใหญ่ ต้องทำบทบาทหญิงตามที่สังคมกำหนดซึ่งความเป็นอัตบุคคลของผู้หญิงมีความแตกต่างกันตามบริบทของสังคมและวัฒนธรรม ซึ่งมนุษย์ได้ดำรงชีวิตและมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นเป็นอัตบุคคลที่ถูกสร้างจากอำนาจ ความรู้และวาทกรรมในบริบทต่างๆ ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงไปตามเวลาและพื้นที่ ปฏิบัติการทางวาทกรรมที่สำคัญที่อำนาจและความรู้ได้สร้างความจริงให้ผู้หญิงจะต้องปฏิบัติตามจนกลายเป็นร่างกายที่สยบยอมต่อความสัมพันธ์เชิงอำนาจ ซึ่งมีความจริงหรือวาทกรรมที่สำคัญในการศึกษาครั้งนี้ คือ การเป็นภรรยา การเป็นแม่ การสร้างความรักแบบโรแมนติก การครอบครองทรัพย์สิน

การเป็นภรรยา

พื้นที่ครัวเรือนกำหนดให้เป็นพื้นที่ของผู้หญิงโดยเฉพาะภายหลังการแต่งงาน ผู้หญิงย่อมจะถูกจ้องมองจากสมาชิกในครัวเรือนคนอื่น ๆ และบุคคลภายนอก ทำให้สามีภรรยาจะต้องเฝ้าระวังตรวจสอบตนเองอยู่ตลอดเวลา เพื่อหลีกเลี่ยงการนินทาว่กล่าวจากบุคคลอื่นหรือสังคม ภายหลังการแต่งงานได้ก่อให้เกิดระบบเครือญาติที่เกิดขึ้นจากการแต่งงาน ซึ่งเป็นลักษณะของความสัมพันธ์ทางอำนาจ ดังนั้นผู้หญิงไม่ว่าจะมีความแตกต่างกันทางชนชั้น และมีความแตกต่างทางวัฒนธรรมก็จะได้รับผลกระทบจากระบบเครือญาติภายหลังการแต่งงาน เพราะสังคมที่เราดำรงอยู่นั้นอยู่ภายใต้แนวคิดสังคมชายเป็นใหญ่ ที่สามารถอธิบายเหตุผลที่ผู้หญิงถูกกดขี่เอาัดเอาเปรียบในสังคมมากมายหลายแห่ง ถึงแม้ในปัจจุบันการแต่งงานของผู้หญิงและผู้ชายมีฐานมาจากความรัก ความผูกพันกันทางความรู้สึก แต่เมื่อแต่งงานแล้วก็ย่อมจะเกิดความสัมพันธ์กันทางมรดกและเครือญาติ การอาศัยอยู่ร่วมกัน เช่น ผู้หญิงอาจจะอยู่บ้านของสามี หรือมีบ้านของญาติอยู่ใกล้กัน ทำให้ผู้หญิงต้องพยายามที่ต้องปฏิบัติตนให้เหมาะสมในเรื่องต่างๆ โดยเฉพาะในปัจจุบันผู้หญิงต้องทำงานทั้งในบ้านและนอกบ้าน ทำให้ผู้หญิงยังต้องกำกับตนเองเพื่อไม่ให้บทบาทความเป็นภรรยาขาดตกบกพร่องไป

ในสังคมไทยที่ให้ความสำคัญอย่างมากกับการให้ผู้ชายเป็นผู้นำผู้หญิงเป็นผู้ตาม ถูกทำให้เป็นเรื่องปกติ ผู้หญิงส่วนใหญ่ต้องปฏิบัติตามเพื่อให้ได้ชื่อว่าเป็นภรรยาที่ดี เพื่อประดับประดาชีวิตคู่ที่สมบูรณ์ตามที่สังคมคาดหวังเอาไว้ บ่อยครั้งที่พบว่าเมื่อครัวเรือนแตกแยก สังคมจะโทษผู้หญิง เช่น เพราะผู้หญิงทำงานนอกบ้านมากเกินไปไม่มีเวลาดูแลสามี หรือเพราะผู้หญิงเก่งมากเกินไป เมื่อเป็นเช่นนี้ผู้หญิงส่วนใหญ่จึงต้องคอยกำกับตนเองให้ทำหน้าที่ของความเป็นภรรยาดีกว่าสิ่งอื่น ผู้หญิงบางคนเลือกที่จะเป็นแม่บ้านเต็มเวลา บริหารจัดการเงินให้พอดีกับค่าใช้จ่ายในบ้าน ถ้าไม่พอผู้หญิงมีหน้าที่ต้องหามาเพิ่ม และเสียสละให้ครัวเรือนก่อนตนเอง เมื่อผู้หญิงมีรายได้ส่วนตัวมักนำมาใช้เพื่อครัวเรือนมากกว่าตนเอง ในขณะที่รายได้ของสามีถูกเก็บไว้เพื่อใช้จ่ายส่วนตัว (สุภาภรณ์ อัมภมวงคณ, สุพีชา เบาทิพย์ และสุไลพร ชลวิไล, 2554 : 11) บทบาทการเป็นภรรยาของผู้หญิงถูกกำหนดมาตั้งแต่สมัยโบราณ และสังคมไทยถือว่าผู้หญิงเป็น “ข้างเท้าหลัง” ผู้ชายเป็น “ข้างเท้าหน้า” มีสุภาษิตสอนหญิงในการประพฤติตนเป็นภรรยาที่ดีในเรื่องต่างๆ เช่น การให้เกียรติสามี ภรรยาที่ดีควรดูแลสามีและหลีกเลี่ยงการทะเลาะเบาะแว้ง ไม่พูดถึงสามีในแง่ลบต่อหน้าลูกหรือบุคคลอื่น ปัญหาของคู่สมรสนั้นควรเป็นเรื่องที่รู้เฉพาะแค่คนสองคน ผู้หญิงจึงต้องคอยตรวจสอบตัวเองว่าทำหน้าที่ภรรยาได้ดีหรือไม่ ถึงแม้บางครั้งอาจจะถูกกระทำรุนแรงทั้งทางร่างกายหรือจิตใจจากผู้เป็นสามี ภรรยาที่ดีก็ต้องอดทน เพื่อประดับประดาชีวิตคู่ และบางกรณีอาจจะต้องทำเพื่อลูก รักษาหน้าตาทางสังคม ซึ่งหากเกิดการหย่าร้างหรือฟ้องร้องอาจจะมีผลกระทบ

ต่อหน้าที่การงานของสามีได้ เรียกได้ว่าต้องปฏิบัติตนเป็น “หญิงไทยที่ดี” ในทุกๆ ด้าน การรับรู้ดังกล่าวได้ถูกกล่อมเกลாதาสังคม และเป็นองค์ประกอบสำคัญของการแสดงออกด้านเพศภาวะ (Gender Performativity) กระบวนการปลูกฝังกล่อมเกลาย่างเข้มงวดต่อผู้หญิงในลักษณะนี้ ทำให้ผู้หญิงไม่มีโอกาสที่จะเลือกพัฒนาศักยภาพของตนเอง ส่งผลทำให้ผู้หญิงขาดความรู้ ความชำนาญที่จำเป็นต่อการทำกิจกรรมในพื้นที่สาธารณะ ขาดโอกาสที่จะพัฒนาและถูกจำกัดให้คิดและทำในบทบาทเฉพาะที่จำกัด เพื่อเป็นการลดทอนอำนาจผู้หญิงให้น้อยกว่าผู้ชาย

ในแนวคิดบทบาทหญิงชายมีการแบ่งพื้นที่สาธารณะและพื้นที่ภายในครัวเรือนทำให้เกิดโครงสร้างอำนาจและโครงสร้างคุณค่า (กาญจนา แก้วเทพ, 2543: 92) ในโครงสร้างอำนาจที่ไม่สมดุลผู้หญิงมีอำนาจเฉพาะในบริเวณบ้านเท่านั้น ตัดสินใจเรื่องเล็กๆ น้อยๆ ภายในบ้าน เช่น เสื้อผ้าของลูก อาหารการกิน ในขณะที่ผู้ชายมีอำนาจที่มีขอบเขตกว้างกว่าและตัดสินใจเรื่องที่สำคัญกว่า เช่น การเลือกโรงเรียนของลูก การตัดสินใจซื้อบ้าน รถยนต์ สำหรับการทำกิจกรรมที่บ้านของผู้หญิงและการทำงานนอกบ้านของผู้ชาย ยังมีการให้คุณค่าของงานที่ทำต่างกัน การทำงานบ้านไม่มีรายได้ แต่การทำงานนอกบ้านมีรายได้มหาศาล และนำเสนอถึงผลประโยชน์ที่ครัวเรือนได้รับจากการที่ผู้ชายทำงานนอกบ้าน แต่ไม่ได้กลับมาคิดว่าหากไม่มีผู้หญิงทำงานในบ้าน จะต้องจ่ายเงินค่าจ้างแม่บ้านเพื่อมาทำงานบ้านคิดเป็นจำนวนเงินเท่าไร ในประเด็นนี้ผู้หญิงได้ถูกครอบงำเชิงอำนาจภายในครัวเรือน ได้รับการปลูกฝังว่างานที่ตนเองทำนั้นมีค่าน้อยกว่างานที่ผู้ชายทำ ไม่มีรายได้มาใช้จ่ายในครัวเรือน ซึ่งการให้คุณค่างานดังกล่าวถูกอคติทางเพศมาครอบงำและกำหนดคุณค่าของงานที่ผู้หญิงทำ นอกจากนี้บรรทัดคติค่านิยมสนับสนุนสามีให้ประสบความสำเร็จในหน้าที่การงานซึ่งเป็นการทำหน้าที่ในพื้นที่สาธารณะ ในพื้นที่ครัวเรือนพ่อเป็นหัวหน้าครัวเรือนพร้อมทั้งบทบาทของผู้ควบคุมระเบียบวินัยและผู้หาเลี้ยงครัวเรือน ความเป็นครัวเรือนและความสัมพันธ์แบบรักต่างเพศขึ้นอยู่กับการแสดงบทบาทของชายหญิง บทบาทของพ่อแม่คือการอบรมเลี้ยงดูและให้ความรักรวมทั้งควบคุมและจัดระเบียบวินัยบุตร การให้ความเคารพตามรุ่นวัยยังคงไม่เปลี่ยนแปลงและเป็นที่ยอมรับ ครัวเรือนอาศัยอยู่ร่วมกันภายในครัวเรือนเดียวกัน มีความคาดหวังว่าสมาชิกครัวเรือนจะอยู่ด้วยกันและช่วยเหลือกัน

ความเป็นแม่

นอกจากนี้การสร้างความจริงเพื่อให้ผู้หญิงอยู่ภายใต้สังคมชายเป็นใหญ่อำนาจยังอาศัยความรู้ทางชีววิทยาและการแพทย์ จากลักษณะทางชีวภาพทำให้ผู้หญิงถูกครอบงำและปฏิบัติตามอำนาจของความรู้ที่มากำหนด เช่น ผู้หญิงคลอดลูก ผู้หญิงก็ต้องทำหน้าที่ดูแลลูก เป็นแม่เป็นภรรยา ดูแลกิจกรรมต่างๆ ในพื้นที่ส่วนตัวของครัวเรือน ร่างกายและจิตสำนึกของผู้หญิงถูกควบคุมอย่างเข้มงวด เพื่อให้ผู้หญิงทำหน้าที่เป็นหน่วยในการสืบพันธุ์และเพื่อสนองความต้องการทาง

เพศของผู้ชาย (ชลิตาภรณ์ ส่งสัมพันธ์, 2549 : 30) Susan Bordo (อ้างถึงใน Holmes, 2007 : 100) นักปรัชญาสตรีนิยมชาวอเมริกันได้ใช้แนวคิดของฟูโกต์ในเชิงสังคมวิทยาเพื่อให้เข้าใจการเปลี่ยนแปลงรูปลักษณะตามเพศของผู้หญิงซึ่งถูกควบคุมอย่างมากและเชื่องช้า เธออาศัยแนวคิดของฟูโกต์ที่ว่าอำนาจและความรู้เป็นตัวกำหนดรูปแบบร่างกายของผู้หญิงได้อย่างไรโดยผ่านการจำแนกประเภทความผิดปกติเฉพาะของร่างกาย เช่น โรคเบื่ออาหาร อารากถ้วที่โล่ง โรคจิตประสาท โดยเชา มองว่าสิ่งเหล่านี้เป็นมากกว่าความคาดหวังทางวัฒนธรรมเกี่ยวกับความเป็นผู้หญิง ผู้หญิงจึงได้รับการชี้แนะให้หนึ่งเงียบ อยู่บ้าน ไม่ใช้พื้นที่มากเกินไป โรคจิตประสาท อารากถ้วที่โล่ง และโรคเบื่ออาหาร ล้วนสอดคล้องจนเกินจริงกับความคาดหวังเกี่ยวกับความเป็นผู้หญิง ดังนั้นจึงทำให้เกิดการแบ่งพื้นที่ในครัวเรือนและพื้นที่สาธารณะ

จากความจริงตามลักษณะทางชีววิทยาทำให้มีการสร้างให้ผู้หญิงเป็นแม่ Adrienne Rich (อ้างถึงใน Woodward, 1997: 240) กล่าวว่า “ผู้หญิงเกิดมาเพื่อเป็นสิ่งนี้ (of woman born)” นั่นคือเกิดมาเพื่อเป็นแม่ ซึ่งมีแนวคิดที่ฝังรากลึกมาจากลักษณะทางชีววิทยาของผู้หญิงที่เหมาะสมกับการเป็นแม่ ร่วมกับการขัดเกลาทางสังคม สังคมชายเป็นใหญ่กำหนดให้ผู้หญิงเป็นศูนย์กลางของการดูแลความรักภายในครัวเรือน การเป็นแม่ไม่ได้หมายความว่าแค่ “การมีลูก” เท่านั้น หากแต่หมายรวมถึงการดูแล เลี้ยงดู อบรมสั่งสอน การปกป้องลูก สำหรับวิธีการเลี้ยงดูอดีตเป็นเรื่องของแม่แต่ปัจจุบันมีความรู้ทางด้านจิตวิทยาและผู้เชี่ยวชาญเข้ามาครอบงำผู้หญิง การกำหนดพื้นที่ของแม่ (พื้นที่ครัวเรือน) การทำงานของแม่ การเป็นแม่ที่ดีในสายตาที่คนในสังคมคาดหวัง มีการกำหนดลักษณะการเป็นแม่ที่ดี (Good Mother) หรือแม่ในอุดมคติ (Ideal Mother) และการเป็นแม่ที่ไม่ดี (Bad Mother) ในกรณีที่แม่ไม่สามารถทำหน้าที่ได้ ลักษณะดังกล่าวเป็นการนำเสนอลักษณะของคู่ตรงกันข้าม การเป็นแม่ที่ดี และการสร้างความเป็นแม่ที่ไม่ดีมีคุณลักษณะตรงกันข้ามกับการเป็นแม่ที่ดี ทั้งนี้เพื่อให้คุณลักษณะการเป็นแม่ที่ดีเป็นภาพตัวแทนของผู้หญิงในการเป็นแม่ ในวัฒนธรรมตะวันตกได้สร้างแนวคิดความบริสุทธิ์และการมีคุณธรรมของผู้หญิง โดยการนำเสนอลักษณะตรงกันข้ามระหว่างการเป็นแม่ที่ดีและแม่ที่ไม่ดี โดยมีการสร้างความเป็นแม่ผ่านสื่อต่างๆ เช่น นิตยสารผู้หญิง นิตยสารเกี่ยวกับแม่และลูก ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการเป็นแม่บ้านที่ดี การมีลูก และการปฏิบัติตนเพื่อให้เป็นแม่ที่ดี ในขณะที่สื่อเหล่านี้นำเสนอภาพของผู้ชายในการช่วยเลี้ยงดูลูกน้อยมาก

นอกจากนี้ปฏิบัติการทางความรู้การแพทย์ทำให้ร่างกายของผู้หญิงกำหนดให้ผู้หญิงต้องทำหน้าที่แม่อย่างแยกย่อย เป็นการกำหนดขอบเขตพื้นที่ให้ผู้หญิงอยู่ในพื้นที่ส่วนตัวมากกว่าพื้นที่สาธารณะ นั่นคือการทำหน้าที่ดูแลลูกซึ่งเป็นบทบาทที่กำหนดให้อยู่ในพื้นที่ในครัวเรือน สิ่งเหล่านี้เป็นเทคนิคทางวินัยที่เน้นการทำงานเชิงควบคุม แต่การควบคุมดังกล่าวมิได้สนับสนุนด้วย

ความรุนแรงและการบีบบังคับ แต่โดยการสร้างบรรทัดฐานใหม่ ๆ ของความเป็นแม่ โดยการผูกมัดผู้หญิงกับอัตลักษณ์ของตนเองว่าเป็นแม่ เทคนิคการเจริญพันธุ์ใหม่ ๆ เป็นการผลิตซ้ำและสร้างเสริมความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่มีให้ดำรงอยู่ แนวคิดของฟูโกต์สามารถแสดงให้เห็นว่าความเป็นแม่ (Motherhood) การให้ความหมายและวาทกรรมถูกสร้างขึ้นมาได้อย่างไร ความเป็นแม่ถูกสร้างจากความรู้ของผู้เชี่ยวชาญหรือปฏิบัติการซึ่งทำให้เป็นปกติในชีวิตประจำวัน โดยการสร้างความเป็นแม่ผ่านความรู้ของผู้เชี่ยวชาญด้านการแพทย์ กฎหมาย วิทยาศาสตร์ การบำบัดและการแนะนำให้คำปรึกษา (Woodward, 1997: 21) ซึ่งแตกต่างกันออกไป แต่ทั้งหมดนั้นก็เพื่อสร้างความเป็นแม่ให้เกิดขึ้น

สังคมกำหนดให้ผู้หญิงต้องทำหน้าที่แม่ ความเป็นแม่จึงเป็นทั้งแหล่งที่มาของอำนาจและการตกเป็นทาสสำหรับผู้หญิง ความเป็นแม่มีความหมายทางชีววิทยา และความหมายทางสังคมหลายด้าน นั่นคือความเป็นแม่ไม่ใช่เรื่องของสัญชาตญาณ หากแต่เป็นการผลิตซ้ำจากสังคมและผู้เชี่ยวชาญ โดยกล่าวว่าเมื่อผู้หญิงคลอดบุตรออกมา เด็กทารกยังไม่สามารถดูแลตัวเองได้ ต้องคอยพึ่งพิงบุคคลเพื่อให้สามารถเจริญเติบโตได้ สังคมจึงต้องควบคุมกำกับพฤติกรรมและความสัมพันธ์ของคน โดยมีการจัดการให้ทารกต้องมีผู้เลี้ยงดู อบรม กล่อมเกลา ปกป้องเพื่อให้เป็นสมาชิกที่ดีในสังคม ซึ่งกิจกรรมนี้ได้กำหนดให้เป็นหน้าที่ของผู้หญิงที่คลอดบุตรออกมา โดยเชื่อมโยงไปที่กิจกรรมภายในครัวเรือน ซึ่งนอกจากผู้หญิงจะมีบทบาทหน้าที่ของแม่แล้ว ยังมีหน้าที่อื่นๆ ภายในครัวเรือนอีกด้วย การเป็นแม่ที่ดีในยุคสมัยใหม่ (ยุคสังคมทุนนิยม) จึงเป็นภาพของความสำนึกในหน้าที่การงานและการเลี้ยงดูลูก แม้กระทั่งหากผู้หญิงถูกทำร้ายจากสามี ผู้หญิงบางคนยังยอมอดทนที่จะถูกระงับซ้ำ เพื่อให้ลูกมีครัวเรือนที่สมบูรณ์ (พ่อ แม่ ลูก) หรืออดทนเพื่อไม่ให้ลูกถูกทำร้าย จนกลายเป็นการผลิตซ้ำความรุนแรงทางร่างกายและจิตใจ ยิ่งผู้หญิงมีบทบาทหน้าที่หลายด้าน ร่างกายก็ยิ่งถูกควบคุมทางวินัยในอีกหลายด้าน ผู้หญิงบางคนเลือกที่จะออกจากงานประจำเพื่อมาดูแลลูก ความเป็นแม่เกิดจากสิ่งที่อยู่ภายในจิตใจที่แม่พร้อมจะทำทุกอย่างให้กับลูก เมื่อทำได้ไม่ดีผู้เป็นแม่จะเกิดความเสียใจที่ไม่สามารถทำหน้าที่แม่ได้อย่างเต็มที่ เพราะผู้หญิงได้ถูกอบรมขัดเกลาและปลูกฝังจากสังคมในเรื่องของการเป็นแม่ หากทำหน้าที่ได้ดีผู้หญิงจะได้รับรางวัลจากสังคม เช่น คำชม การยกย่องชมเชย ในทางตรงกันข้ามหากทำหน้าที่แม่ได้ไม่ดีก็จะถูกสังคมลงโทษ เช่น การนินทา การกล่าวหาต่างๆ

ความเป็นแม่เป็นสิ่งที่ผู้หญิงจะต้องปฏิบัติ เพราะมันคือชีวิตของผู้หญิงที่จะต้องทำเป็นเรื่องปกติธรรมดาเมื่อผู้หญิงแต่งงานและมีลูก รวมทั้งหากไม่สามารถทำได้อาจจะถูกจ้องมองภายนอกหรือการเฝ้าระวังของสาธารณชนว่าผู้หญิงสามารถทำหน้าที่ของแม่ได้ดีหรือไม่ ดังนั้นความเป็นแม่ที่ดีคือสิ่งที่ถือว่าปกติในสังคม ตรงกันข้ามกับการเป็นแม่ที่ไม่ดีสังคมถือว่าเป็นสิ่งไม่ปกติ

ผู้หญิงจึงต้องควบคุมตนเองให้อยู่ในความปกติของสังคม การพิจารณาความเป็นแม่ที่ดีอาจจะพิจารณาจากพฤติกรรม ลักษณะของลูก เช่น การเรียนของลูก ลักษณะนิสัยใจคอของลูก ความสำเร็จของลูก เป็นต้น ถ้าลูกเป็นเด็กไม่ดี เรียนหนังสือไม่เก่ง คนส่วนใหญ่ก็จะกล่าวว่า “เพราะแม่สอนไม่ดี แม่เลี้ยงลูกไม่ดี” การทำหน้าที่การเป็นแม่ที่ดี เป็นการปฏิบัติจนเป็นชีวิตประจำวัน นับตั้งแต่การเริ่มตั้งครรภ์ก็ต้องดูแลรักษาตนเอง ทานอาหารที่มีประโยชน์ ทำจิตใจให้ดี หาข้อมูลจากสื่อต่างๆ เพื่อพัฒนาการที่ดีของลูก เนื่องจากสิ่งเหล่านี้ผู้หญิงถูกทำให้เห็นว่าหากไม่ปฏิบัติจะมีผลกับลูกในครรภ์ โดยไม่มีข้อสงสัยว่าทำไมจะต้องทำ เพราะผู้หญิงยินยอมและสมัครใจที่จะทำ ผู้หญิงสยบยอมต่ออำนาจความรู้ทางการแพทย์ เมื่อลูกคลอดผู้หญิงก็ต้องเลี้ยงดู ให้นมลูกเพราะผู้ชายไม่สามารถให้นมลูกได้ พาลูกไปฉีดวัคซีนตามระยะเวลา และไม่ทอดทิ้งลูก จนกระทั่งลูกเติบโตเข้าสู่วัยเรียนก็ต้องทำหน้าที่ดูแลเรื่องเรียนให้ลูก จัดหาคู่มือที่เหมาะสม เป็นต้น สำหรับแม่ที่ไม่ดีก็จะมีลักษณะตรงกันข้าม เช่น เห็นแก่ตัว ขี้เกียจดูแลลูก บางครั้งอาจจะสูบบุหรี่ ดื่มสุรา ทำร้ายลูก เป็นต้น

การสร้างความรักแบบโรแมนติก

ความรักแบบโรแมนติกถูกสร้างให้เป็นรากฐานสำคัญของการอยู่ร่วมกันและความยืนยาวของชีวิตคู่ คนในสังคมเลือกที่จะใช้ชีวิตอยู่ด้วยกันเพราะความรัก ซึ่งเป็นหลักประกันของความสุขและความราบรื่นของชีวิตคู่ ผู้หญิงต้องเป็นภรรยาที่ดี ในศตวรรษที่ 20-21 ความรักแบบโรแมนติกเป็นองค์ประกอบสำคัญประการหนึ่งของเพศวิถี อาจกล่าวได้ว่าศตวรรษที่ 20 เป็นยุคของความรักแบบโรแมนติก เพราะความรักแบบนี้ถูกให้คุณค่าอย่างสูงส่ง จนแทบจะเป็นปัจจัยหลักที่คนขาดไม่ได้ในการดำรงชีวิตเหมือนอากาศและน้ำเลยทีเดียว และมีความสำคัญเชิงจิตวิญญาณ ในฐานะเครื่องหล่อเลี้ยงชีวิตที่คนสมัยใหม่ไขว่คว้า ความรักแบบโรแมนติกได้เข้าแทนที่ปัจจัยทางเศรษฐกิจและการเมืองที่เคยมีอิทธิพลในการเลือกว่าใครควรจะได้แต่งงานกับใคร ความรักแบบโรแมนติกคือแรงผลักดันให้คนเข้าหรือออกจากการทำงาน (Graff อ้างถึงใน ชลิตาภรณ์ ส่งสัมพันธ์, 2551: 80) สังคมไทยสมัยก่อนอาจจะมีงานที่เรียกว่า “การคลุมถุงชน” โดยเฉพาะในกลุ่มชนชั้นสูง การแต่งงานในลักษณะนี้มีความสัมพันธ์กับสิทธิในมรดก และความสัมพันธ์ระหว่างครัวเรือน ไม่ใช่ความสัมพันธ์ทางความรู้สึก ความพึงพอใจหรือความเข้ากันได้ทางเพศ แต่ปัจจุบันการแต่งงานของผู้ชายผู้หญิงเกิดจากพื้นฐานของ “ความรัก” เป็นสำคัญ

ความรักแบบโรแมนติกได้รับการยอมรับในสังคมถือว่าเป็นสิ่งปกติระหว่างคู่รัก เช่น ความรักแท้ การมองอนาคตร่วมกัน และความต้องการชราภาพไปด้วยกัน ความรักฉันทชายหญิงเป็นความใส่ใจกันและกันทั้งในด้านความรู้สึกและทางเพศ คู่สมรสที่รักกันจะทำทุกอย่างใน

อำนาจของตนเพื่อดูแลอีกฝ่ายมากกว่าทำร้ายหรือทำอันตราย ถึงแม้ว่าความรุนแรงและการกดขี่ภายในคู่สมรสอาจจะเกิดขึ้นได้แต่ก็ไม่ถือว่าเป็นสิ่งที่ปกติ ภายในความสัมพันธ์บนพื้นฐานความรักฉันท์ชายหญิง ความรุนแรงเป็นพฤติกรรมที่ไม่สามารถรับได้ บนฐานคติที่ว่าความรักและความรุนแรงไม่สามารถเกิดร่วมกันได้ หลายคนเห็นว่า “ความรักสามารถเอาชนะทุกสิ่งได้” มีช่วงเวลายากลำบากในความสัมพันธ์ความรักที่เข้มแข็งที่สุดจะสามารถฝ่าฟันอุปสรรคได้เสมอ ความหวังเช่นนี้เกิดจากผู้หญิงที่ต้องอยู่ในความสัมพันธ์แบบที่มีความรุนแรงระหว่างกัน ดังนั้นความรักฉันท์ชายหญิงในคู่สมรสเชื่อมโยงอย่างมากกับความเป็นปกติในครัวเรือนที่เป็นรูปแบบที่ดี ในส่วนนี้ยังได้แสดงถึงบทบาทหญิงชาย เช่น สามีแบบดั้งเดิมและหรือบิดาเป็นหลักในการหาเลี้ยงครัวเรือนและภรรยาเป็นผู้ดูแลบ้าน บทบาทของพ่อแม่คือการอบรมเลี้ยงดูและให้ความรักรวมทั้งควบคุมและจัดระเบียบวินัยบุตร คุณลักษณะที่ควบคู่กันของคู่สามีภรรยาที่ “สมบูรณ์” คือความรู้สึกใกล้ชิดและความผูกพันซึ่งกันและกัน ความคาดหวังนั้นคือทั้งสองฝ่ายตระหนักว่าอีกฝ่ายมีความรู้สึกเช่นใด และทั้งสองยึดมั่นร่วมกันในความสัมพันธ์ โดยทั่วไปวัดด้วยความซื่อสัตย์ทางเพศ ซึ่งอาจจะมีการเฝ้าดูจากอีกฝ่ายและมีความคาดหวังว่าสมาชิกครัวเรือนจะอยู่ด้วยกันและช่วยเหลือกัน มีการแสดงความรักความหวังดีต่อกัน เช่น เมื่อมีวาระพิเศษต่างๆ ครอบรอบวันแต่งงานหรือวันเกิดผู้หญิงผู้ชายอาจมีการให้ของขวัญระหว่างกัน เรียกว่าเติมเต็มความรักระหว่างกัน สร้างความอบอุ่นให้เกิดขึ้นในครัวเรือน เพื่อให้เกิดความมั่นคงเป็นปึกแผ่น รวมทั้งการมีลูกเพื่อสืบสกุล

นอกจากนี้การแต่งงานที่มีความรักแบบโรแมนติกก็เพื่อให้คู่สมรสปฏิบัติตัวให้เหมาะสม เช่น การให้สิทธิแก่ภรรยา ความยุติธรรม การดูแลภรรยา เป็นต้น ซึ่งเป็นรูปแบบความสัมพันธ์ที่นอกเหนือจากการเจริญพันธุ์ การแต่งงานต้องมีรูปแบบเฉพาะของการประพฤติปฏิบัติ โดยเฉพาะในสังคมชายเป็นใหญ่ผู้ชายเป็นหัวหน้าครัวเรือน มีอำนาจเหนือผู้หญิง ดังนั้นคู่สามีภรรยาจึงต้องปฏิบัติตามบทบาทของตนเองเพื่อให้ครัวเรือนเป็นครัวเรือนที่สมบูรณ์ตามบรรทัดฐานที่สังคมกำหนดไว้ การควบคุมตนเองเป็นสิ่งจำเป็นโดยเฉพาะผู้ชาย แต่ในทางตรงกันข้ามก็พบว่าหลายครัวเรือนผู้ชายมีพฤติกรรมกระทำ ความรุนแรงต่อภรรยาทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ ซึ่งการกระทำ ความรุนแรงนี้แสดงให้เห็นถึงความไม่ปกติของความรักแบบโรแมนติก ความรักแบบโรแมนติกให้ความสำคัญกับการยกย่องความสัมพันธ์ที่คู่สามีภรรยาอยู่ด้วยกันหลีกเลี่ยงการทะเลาะเบาะแว้ง โดยเฉพาะต่อหน้าลูกหรือบุคคลอื่น ผู้หญิงจะพยายามรักษาภาพลักษณ์ที่ดีระหว่างสามีภรรยา ถึงแม้ว่าจะผิดข้อหมองใจหรือทะเลาะกันก็จะพยายามสงบสติอารมณ์ ไม่แสดงออกให้คนอื่นได้เห็น นั่นคือการที่สามีภรรยาจะต้องทำให้เป็นปกติเมื่ออยู่ในสังคมและสมาชิกในครัวเรือน ดังนั้นการสร้างความรักแบบโรแมนติกจึงเป็นเทคนิคการประเมินตัดสินเพื่อสร้างความเป็นปกติของครัวเรือนและคู่สมรส ดังที่ผู้วิจัยได้กล่าวถึงไว้ หากคู่สามีภรรยาใดไม่มีความรักแบบโรแมนติก เช่น การทำร้ายคู่รัก

คู่สามีภรรยานั้นก็ต้องพยายามปรับตัวเพื่อหลีกเลี่ยงความรุนแรงทางร่างกายระหว่างคู่สมรส เพราะความรักแบบโรแมนติกเป็นปฏิบัติการที่ถูกสร้างให้เป็นอุดมการณ์ทางความรักระหว่างสามีและภรรยา

ในงานวิจัยชิ้นนี้ผู้วิจัยมองว่าความรักแบบโรแมนติกถูกสร้างขึ้นเพื่อควบคุมประชากรให้อยู่ในวินัยของการเป็นครัวเรือนที่สมบูรณ์ ในขณะที่เดียวกันก็ทำให้ผู้หญิงถูกรอบงำจากอำนาจชายเป็นใหญ่อีกด้วย กล่าวคือ อุดมการณ์สังคมทุนนิยมอุตสาหกรรมสร้างความเป็นครัวเรือนเดี่ยว ที่มีสมาชิกแค่ พ่อ แม่ ลูก เป็นการสร้างครัวเรือนใหม่ที่ผู้ชายก็ยังคงเป็นหัวหน้าครัวเรือน เป็นการสืบทอดอุดมการณ์ชายเป็นใหญ่จากรุ่นหนึ่งไปสู่อีกรุ่นหนึ่ง ในขณะที่ผู้หญิงไม่ได้มีการเปลี่ยนแปลงเนื่องจากยังคงมีสถานะของการพึ่งพิงผู้ชายที่เปลี่ยนจากพ่อมาเป็นสามี และเมื่อแต่งงานแล้วผู้หญิงยังคงถูกกำหนดอยู่ในพื้นที่ครัวเรือนและผู้ชายอยู่ในพื้นที่สาธารณะ ที่กำหนดให้ผู้ชายมีอำนาจครอบงำผู้หญิง และผู้หญิงกลายเป็นกลุ่มที่สำคัญในการผลิตซ้ำความรักแบบโรแมนติก ผ่านขนบธรรมเนียมประเพณีการแต่งงาน เช่น พิธีแต่งงานในศาสนาคริสต์กำหนดให้พ่อเจ้าสาวเดินส่งเจ้าสาวเข้าไปในโบสถ์ และยื่นมือเจ้าสาวให้กับเจ้าบ่าว ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการที่ผู้หญิงที่เคยอยู่ภายใต้อำนาจของพ่อ (ผู้ชาย) เมื่อแต่งงานแล้วก็ไปอยู่ภายใต้อำนาจครอบงำของสามี (ผู้ชาย) ซึ่งกลายเป็นการผลิตซ้ำอำนาจที่ทำให้ผู้หญิงอยู่ภายใต้อำนาจของผู้ชายต่อไป

การครอบครองทรัพย์สิน

การครอบครองทรัพย์สินแสดงให้เห็นถึงเทคนิคการเฝ้าระวังหรือการตรวจตรา ลักษณะความสัมพันธ์ที่ปกติระหว่างสามีภรรยาในครัวเรือน มีการกำหนดสินสมรสและสินนอกสมรส การใช้ความรู้ด้านกฎหมายมากำหนดความสัมพันธ์ เช่น คู่สามีภรรยาอาจมีบัญชีธนาคารร่วมกันและเป็นเจ้าของบ้านร่วมกัน การถือครองทรัพย์สินร่วมกันมีบทบาทสำคัญในการสร้างความสัมพันธ์ในฐานะครัวเรือน เป็นผลประโยชน์ร่วมกันภายในความสัมพันธ์ และทั้งสามีภรรยาถือว่ามีส่วนร่วมเท่าๆกัน และแสดงถึงข้อผูกมัดในความสัมพันธ์ระหว่างสามีและภรรยา ทำให้การอยู่ด้วยกันเป็นความชอบธรรม เป็นสัญลักษณ์แห่งความรักในบ้านเป็นการสร้างความเป็นคู่สมรส แต่หากการถือครองทรัพย์สินระหว่างผู้ชายและผู้หญิงไม่เท่ากัน จะทำให้อีกฝ่ายหนึ่งแสดงความสัมพันธ์ที่เหนือกว่า โดยเฉพาะฝ่ายชายหากเกิดกรณีหย่าร้างและผู้ชายเป็นเจ้าของทรัพย์สินยิ่งทำให้ผู้หญิงเสียเปรียบอย่างมาก ทำให้ผู้หญิงหลายคนที่ไม่สามารถพึ่งพิงตัวเองด้านเศรษฐกิจได้ ตัดสินใจที่จะไม่หย่าจากสามีและยอมอดทนต่อความรุนแรงต่างๆ ที่สามีกระทำ นอกจากนี้การเป็นเจ้าของบ้านและทรัพย์สินอื่นๆ ยังมีความหมายสำคัญเชิงสัญลักษณ์ทางการเงินสำหรับคู่สมรส นั่นคือความมั่นคงซึ่งอาจจะถูกจ้องมองจากบุคคลภายนอกครัวเรือนว่า สามีภรรยาคู่นี้มีความมั่นคงในฐานะหรือไม่ เช่น การมีบ้าน มีรถ มีธุรกิจครัวเรือน เป็นต้น

แนวคิดการตัดสินใจเกี่ยวกับการครอบครองทรัพย์สินภายในครัวเรือนเป็นเรื่องซับซ้อนและมักเกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์เชิงอำนาจ และมีการจ้องมองจากบุคคลภายนอกเพื่อประเมินฐานะของครัวเรือน การตัดสินใจเกี่ยวกับทรัพย์สินมิได้เท่าเทียมกันอย่างที่คู่สมรสเชื่อ ยิ่งในกรณีที่ไม่ได้จดทะเบียนสมรสนั้นคือการไม่มีสินสมรสร่วมกัน จะทำให้เกิดความสัมพันธ์ทางอำนาจที่มีฝ่ายหนึ่งมีอำนาจเหนืออีกฝ่ายหนึ่ง มีการแบ่งทรัพย์สินเป็นของเธอและของฉัน ทำให้เกิดการจ้องมองจากอีกฝ่ายและผู้หญิงเองต้องเฝ้าระวังตนเองในเรื่องการจัดการทรัพย์สินอย่างระมัดระวัง ซึ่งพบได้ในหลายลักษณะ โดยเฉพาะหากผู้ชายเป็นเจ้าของทรัพย์สิน เช่น บ้าน รถ และผู้หญิงไม่ได้เป็นเจ้าของทรัพย์สิน การครอบงำอำนาจภายในครัวเรือนยิ่งจะมีความรุนแรงมากกว่าที่ผู้หญิงเป็นเจ้าของทรัพย์สิน นั่นเพราะว่าผู้หญิงตกอยู่ภายใต้การพึ่งพิงสามีในด้านเศรษฐกิจและทรัพย์สิน เมื่อเกิดปัญหาความรุนแรงทางกายภาพหรือทางการได้รับผลกระทบทางจิตใจ ผู้หญิงที่ถูกกระทำความรุนแรงและยังอดทนอยู่ ส่วนใหญ่เป็นเพราะว่าการยังต้องพึ่งพิงผู้ชายทางด้านเศรษฐกิจการเงินจากสามีกลัวไม่มีที่อยู่อาศัย และไม่ได้จดทะเบียนสมรส นั้นแสดงให้เห็นว่าผู้ชายที่ครองทรัพย์สินมีอำนาจมากกว่าผู้หญิงในทุกๆ ด้าน

ในกรณีของผู้หญิงที่เกิดปัญหาความขัดแย้งในครัวเรือน และผู้หญิงเป็นเจ้าของบ้านเพียงคนเดียว คือ ผู้หญิงมีความมั่นคงทางการเงิน มีหน้าที่การงาน ผู้หญิงจะแสดงออกถึงอำนาจที่มากกว่าผู้ชาย หากมีการกระทำความรุนแรงและปัญหาเกิดขึ้นผู้หญิงทนไม่ได้ ผู้หญิงอาจจะตัดสินใจยุติความสัมพันธ์โดยไม่ขึ้นกับเหตุผลทางการเงิน เช่น การหย่าส่งผลให้ผู้ชายต้องเป็นฝ่ายออกจากบ้าน หรือในกรณีภายหลังการหย่าร้างระหว่างคู่สมรสผู้หญิงต้องกำกับตัวเอง และระมัดระวังการจ้องมองจากสายตาของญาติพี่น้อง หรือเพื่อนบ้านโดยไม่ให้ผู้ชายเข้ามารุกล้ำหรือทำเสมือนไม่ได้หย่ากัน เช่น สามีภรรยา มีลูกและลูกอยู่กับฝ่ายหญิง ผู้หญิงต้องกำหนดวันเวลาที่จะให้ผู้ชายมาหาลูก หรือกำหนดว่าจะให้พบลูกได้ที่ไหน หรือหากผู้ชายมาพบลูกที่บ้านผู้หญิงจะกำกับตนเองและวางตัวอย่างไร โดยทำให้ผู้ชายเห็นว่าการปฏิบัติตนหลังการหย่าร้างนั้นย่อมแตกต่างกับขณะที่เป็นคู่สามีภรรยาถึงแม้จะมีลูกร่วมกัน เป็นต้น

เทคนิคของอำนาจ (Technologies of Power)

ภายใต้ระบอบความจริงฟูโกต์ได้มองต่อไปว่า อำนาจสามารถปฏิบัติการต่อร่างกายของคนได้ โดยผ่านเทคนิควิธีของอำนาจที่กระทำกับร่างกาย ในฐานะผู้ถูกกระทำโดยอำนาจ (Object of Power) (อานันท์ กาญจนพันธุ์, 2555: 135) เนื่องจากอำนาจเป็นนามธรรมที่มองไม่เห็น การที่ผู้วิจัยจะสามารถวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่างผู้หญิงและผู้ชายในครัวเรือนได้นั้น ผู้วิจัยต้องมองผ่านปฏิบัติการ (Practices) ซึ่งวิธีปฏิบัติการเป็นสิ่งที่บุคคลเรียนรู้จากวัฒนธรรม และสังคมของ

ตนเอง และวิธีปฏิบัติการได้สร้างอัตบุคคลให้เป็นไปตามที่ความรู้ความจริงที่สังคมสร้างขึ้นผ่านอำนาจทางวินัย ในงานวิจัยชิ้นนี้ได้ศึกษาเทคนิคของอำนาจภายในพื้นที่ของครัวเรือน ซึ่งเทคนิคของอำนาจนี้ทำให้ผู้หญิงในครัวเรือนถูกรอบงำ ไม่เป็นอิสระ ถูกจำกัดในฐานะผู้ถูกกระทำ (Subjugated) โดยผู้หญิงในสังคมจะกระทำซ้ำๆ กัน จนเกิดการเรียนรู้โดยไม่รู้ตัว ซึ่งอำนาจ ความรู้และอุดมการณ์ชายเป็นใหญ่ ได้ร่วมกันสร้างความจริงผ่านปฏิบัติการของอำนาจหรือเทคนิคของอำนาจ ซึ่งมีเครื่องมือการสังเกตการณ์และการควบคุม ได้แก่ 1) การสังเกตการณ์ที่เป็นลำดับชั้น (Hierarchical Observation) 2) การประเมินตัดสินเพื่อสร้างความเป็นปกติ (Normalizing Judgment) 3) การตรวจสอบ (Examination) โดยในงานวิจัยชิ้นนี้ได้นำแนวคิดเรื่องเทคนิคของอำนาจเพื่อสร้างความเข้าใจระหว่างคู่สมรสและความสัมพันธ์ภายในครัวเรือน ซึ่งเป็นขอบเขตของพื้นที่ส่วนตัว รวมทั้งเป็นพื้นที่ของพฤติกรรมกระทำรุนแรงทั้งทางตรงและความรุนแรงในเชิงความสัมพันธ์ทางอำนาจ ครัวเรือนยังเป็นสถาบันหลักที่ถ่ายทอดและแสดงให้เห็นถึงอำนาจของผู้ชายเป็นใหญ่ที่ครอบงำผู้หญิงในครัวเรือนอีกด้วย

การสร้างอัตบุคคลผู้หญิงในพื้นที่ของครัวเรือนมีหลายปฏิบัติการ Chapman (2004) ได้กล่าวถึงปฏิบัติการภายในครัวเรือน ว่ามีหลายอย่าง คือ งานบ้าน ความเป็นพ่อแม่ การพักผ่อนหย่อนใจ การหารายได้และทรัพย์สิน การวางแผน การจัดการเรื่องเงิน และการดูแลคนในครัวเรือน ซึ่งปฏิบัติการดังกล่าวได้แบ่งความรับผิดชอบให้ผู้หญิงผู้ชายแตกต่างกัน เช่น งานบ้านเป็นสิ่งที่ผู้หญิงต้องทำ การหารายได้และทรัพย์สินเป็นบทบาทหลักของผู้ชาย เป็นต้น ในงานวิจัยชิ้นนี้ผู้วิจัยได้นำเทคนิคของอำนาจที่ได้สร้างตัวตนให้ผู้หญิงกลายเป็นร่างกายที่สยบยอมต่อความสัมพันธ์เชิงอำนาจ คือ การสังเกตการณ์ (Observation) และการประเมินตัดสินเพื่อสร้างความเป็นปกติ โดยวิเคราะห์ผ่านปฏิบัติการความเป็นแม่ที่ดีและความเป็นภรรยา ซึ่งเป็นตัวตนของผู้หญิงที่ถูกสร้างขึ้นจากอำนาจในสังคมชายเป็นใหญ่

เทคนิคการสังเกตการณ์

การสังเกตการณ์ที่เป็นลำดับชั้นมีนัยยะถึงความเกี่ยวพันกันระหว่างการถูกจับจ้องกับอำนาจ ดังนั้นจึงต้องสร้างเครื่องมือเพื่อใช้สังเกตการณ์อันจะทำให้อำนาจสามารถสัมฤทธิ์ผลได้ และจะเป็นเครื่องมือของการบีบบังคับอันทำให้ผู้ซึ่งอยู่ภายใต้อำนาจสามารถถูกมองเห็นได้โดยตลอด (Smart, 2002: 80) การสังเกตการณ์ที่เป็นระดับชั้นสร้างประชากรโดยเฝ้าสังเกตตลอดเวลาหรือรู้สึกว่ากำลังถูกเฝ้าสังเกต ซึ่งเทคนิคนี้ฟูโกต์ได้อธิบายว่าการออกแบบสรรพทัศน์ (Panopticon) ในคุกของสถาปนิก Jeremy Bentham ในศตวรรษที่ 19 ถือเป็นต้นแบบวิธีการสร้างอาคารที่ทำให้ง่ายต่อการควบคุมประชาชนโดยใช้รูปแบบสถาปัตยกรรมที่เอื้อต่อการเฝ้ามอง และถือได้ว่าเป็นต้นแบบที่ใช้

สำหรับกำหนดความสัมพันธ์เชิงอำนาจในแง่ของ “ชีวิตประจำวัน” พูโกต์อธิบายว่าสรรพทัศน์ เป็นพื้นที่หลักของการเฝ้าสังเกตตามระดับชั้น สรรพทัศน์เป็นรูปแบบสถาปัตยกรรมที่ทำให้มนุษย์ถูกเฝ้า มองตลอดเวลาหรือเชื่อว่าตนเองกำลังถูกเฝ้ามองตลอดเวลา รูปแบบสถาปัตยกรรมทรงกลมของสรรพทัศน์ ที่มีตาอยู่ตรงกลางหรือหอสังเกตการณ์ ช่วยจัดระเบียบวินัยของคนจำนวนมากในสถาบัน ทำให้ผู้คุมสามารถเฝ้าระวังได้ทั้งหมด และสังเกตการณ์สิ่งที่เกิดขึ้นโดยรอบพวกเขา ที่สำคัญกว่านั้น ทำให้ผู้คุมมีอำนาจมากแม้จะไม่ได้อยู่ในสรรพทัศน์หรือสังเกตการณ์สิ่งที่เกิดขึ้นในห้องขัง เหตุผลก็คือ นักโทษมองไม่เห็นข้างใน และจึงบอกไม่ได้ว่ากำลังถูกจ้องมองอยู่หรือไม่ แต่เป็นเพราะมีความเป็นไปได้เสมอที่กำลังถูกจ้องมอง นักโทษจึงมักประพฤติตัวตามที่คาดหวังถึงแม้ผู้คุมอาจไม่อยู่หรือไม่ใส่ใจ เป็นช่วงเวลานาน ผู้คุมไม่จำเป็นต้องทำอะไร นักโทษจะควบคุมตนเองเพราะกลัวว่าอาจถูกจ้องมอง โดยผู้คุม โดยมีเทคนิคย่อยคือการเฝ้าระวังหรือการตรวจตรา (Surveillance) การจ้องมอง (Gazing) ติดตาม (Monitoring) และควบคุม (Control)

ในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 18 และ 19 ครัวเรือนได้กลายเป็นกุญแจสำคัญในการปรับสมดุลระหว่างพื้นที่ส่วนรวม (พื้นที่สาธารณะ) และพื้นที่ส่วนตัว ตามแนวคิดเสรีนิยมตะวันตก ครัวเรือนเป็นพื้นที่ส่วนตัวที่อยู่นอกการตรวจตราของกวดขันของรัฐ และได้รับอนุมัติให้ดำเนินไปตามธรรมชาติ ในขณะที่มีการแยกครัวเรือนออกจากชีวิตทางสังคมและการเมือง แต่วิธีการปกครองตรวจตราของกวดขันความสัมพันธ์ในครัวเรือนกลับถูกประกอบและปั้นแต่งครัวเรือนขึ้นมาใหม่ ครัวเรือนจึงเป็นทั้งเป้าหมายและวิธีการปกครอง และครัวเรือนเป็นเป้าหมายของชุดการณรงค์ของรัฐ ที่มุ่งสร้างครัวเรือนอบอุ่นให้อยู่ในระเบียบกฎเกณฑ์ โดยอ้างว่าเพื่อประโยชน์ของครัวเรือนเอง และเป็นการลงทุนของรัฐให้ครัวเรือนสามารถทำหน้าที่สร้างสันติสุข และความขยันหมั่นเพียรในชาติได้ (แกรี ชิกเลย์, 2548: 235-236)

ในสังคมทั่วไปครัวเรือนถืออาจจะเป็นพื้นที่ส่วนตัวที่มีความเป็นอิสระจากการจ้องมองจากภายนอก และสมาชิกในครัวเรือนยังมีพื้นที่ของความเป็นส่วนตัวจากสมาชิกคนอื่นๆ ในบ้าน ทำให้สมาชิกในครัวเรือนเกิดความคาดหวังว่าจะมีความเป็นส่วนตัวจากสมาชิกคนอื่น โดยเฉพาะผู้หญิง หรือผู้เป็นภรรยาต้องการความเป็นส่วนตัวจากบุคคลอื่นในครัวเรือน แต่เมื่อได้นำเทคนิคการสังเกตการณ์ของฟูโกต์มาวิเคราะห์ จะพบว่าครัวเรือนเป็นพื้นที่ความสัมพันธ์ของอำนาจที่ไหลเวียนอยู่ เป็นพื้นที่ซึ่งอำนาจวินัยเข้าไปกำกับและควบคุมสมาชิกในครัวเรือน สมาชิกแต่ละคนในครัวเรือนอาจไม่ได้รับความเป็นส่วนตัวหรืออิสระในระดับเดียวกันจากการเฝ้าสังเกตจากสมาชิกคนอื่นของครัวเรือน เช่น ผู้หญิงบางคนแต่งงานแล้วอาศัยอยู่ในบ้านของสามีเธอจะรู้สึกตนเองอยู่ตลอดเวลาและควบคุมตนเองให้ทำหน้าที่ความเป็นภรรยา แม่และการเป็นสะใภ้ให้ดีที่สุด ซึ่งเป็นเทคนิคสำคัญที่ทำให้ผู้หญิงคิดและไตร่ตรองตนเองอยู่ตลอดเวลา

การที่ผู้หญิงต้องคอยควบคุมและการเฝ้าระวังตนเองในการปฏิบัติตนนั้น เนื่องจากผู้หญิงเป็นร่างกายที่สยบยอมที่ปฏิบัติตามความจริงหรือวาทกรรมที่อำนาจ ความรู้แลอุดมการณ์ชาย เป็นใหญ่ร่วมกันสร้างขึ้น ทำให้ผู้หญิงต้องปฏิบัติตามจากความคิด จิตใจและจิตสำนึก เช่น ภรรยา ต้องมีหน้าที่ที่จะต้องทำ สามีและครัวเรือนให้ความคาดหวังว่าผู้หญิงต้องทำหน้าที่ เช่น การดูแลลูก การดูแลสามี การเป็นแม่บ้านแม่เรือน หรือการเป็นสะใภ้ที่ดี เรื่องเพศสัมพันธ์ ไม่นอกใจ หน้าที่เหล่านี้ภรรยาจะถูกจ้องมองจาก พ่อแม่ญาติของสามี เพื่อนบ้าน หรือสังคมว่าภรรยาสามารถปฏิบัติ ตามหน้าที่บทบาทของตนเองได้ดีหรือไม่ ส่งผลให้ผู้หญิงเป็นร่างกายใต้บงการเกิดการเฝ้าระวังตนเอง อันเป็นวิธีปฏิบัติเพื่อการควบคุมตนเอง ดังนั้นจึงทำให้ผู้หญิงต้องมีการเฝ้าระวังตนเองนอกเหนือจาก การสังเกตจากบุคคลภายในครัวเรือนและบุคคลภายนอก ผู้หญิงยอมรับผิดชอบต่อการควบคุมของ อำนาจทำให้การควบคุมส่งผลต่อตนเองโดยสมัครใจ และกำหนดความสัมพันธ์เชิงอำนาจไว้ในตนเอง กลายเป็นเป้าหมายหลักของการตกอยู่ใต้อำนาจของตนเอง ในกรณีที่ผู้หญิงกำกับตัวเองเป็นส่วนหนึ่ง ในการพยายามที่จะปกป้องตนเองจากการวิจารณ์ของอีกฝ่ายหนึ่ง เช่น จากพ่อแม่ญาติพี่น้องของ สามี จากเพื่อนบ้าน โดยการจับจ้องตัวเอง ไม่ฝ่าฝืนบรรทัดฐานทางสังคม ปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ ของตนเอง ลักษณะเช่นนี้เป็นความสัมพันธ์เชิงอำนาจควบคุมให้ผู้หญิงมีบทบาทหน้าที่ในพื้นที่ของ ครัวเรือนเป็นหลัก

ในกรณีที่ผู้หญิงถูกกระทำความรุนแรงทางร่างกายและจิตใจจากสามีจะทำให้ผู้หญิง ยิ่งต้องเพิ่มการกำกับควบคุมตนเองมากขึ้น อันเนื่องมาจากความกลัวของตัวเองและที่สำคัญคือ ความกลัวว่าลูกจะถูกทำร้ายหรือได้รับผลกระทบจากการกระทำรุนแรง อันเป็นแรงสิ่งสำคัญในการ ควบคุมตนเองกำกับตนเอง ผู้หญิงกลายเป็นผู้สำรวจตนเองอย่างเข้มข้น ความกลัวอันตรายจากการ กระทำความรุนแรงหรือการที่รู้ว่าสามีสามารถแสดงความรุนแรงเป็นประเด็นสำคัญของการเฝ้าระวัง ตนเองของผู้หญิงอย่างหนึ่ง ซึ่งยิ่งทำให้ผู้หญิงกลายเป็นร่างกายที่สยบยอมอย่างเข้มข้น ผู้หญิงต้อง เปลี่ยนพฤติกรรมของตนเองเพื่อเป็นการป้องกันล่วงหน้าหรือเลี่ยงการกระทำรุนแรงของสามี เช่น การ ระวังคำพูดเพื่อไม่เป็นการกระตุ้นพฤติกรรมที่รุนแรงของสามี ประพฤติตัวเป็นภรรยาที่สามีพึงพอใจ ซึ่งการแสดงออกดังกล่าวเป็นอำนาจทางวินัยที่ผู้หญิงกระทำโดยอัตโนมัติ เป็นสิ่งที่อยู่ภายในจิตใจ และจิตสำนึกของผู้หญิงที่ต้องการปกป้องตนเองและลูกจากการกระทำความรุนแรงจากสามีทั้ง ทางด้านร่างกายและจิตใจ

เทคนิคการประเมินตัดสินเพื่อสร้างความเป็นปกติ

เทคนิคนี้นำมาใช้ในการศึกษาเพื่อให้เห็นถึงการสร้างตัวตนของผู้หญิงภายใต้ ความสัมพันธ์เชิงอำนาจ เทคนิคการประเมินตัดสินเพื่อสร้างความเป็นปกติ เป็นพื้นฐานการลงทัณฑ์

(Infra-penalty) หรือระบบการลงโทษที่พิเศษนอกเหนือจากกฎหมาย ซึ่งปฏิบัติต่อพฤติกรรมจำนวนมาก (Smart, 2002: 80) เป็นการปฏิบัติตนในชีวิตโดยผ่านการสำนึกหรือการตระหนักรู้หรือการตระหนักด้วยตนเอง เป็นเรื่องเล็กน้อยจะถูกรวมไว้ในเครือข่ายของการลงโทษด้วย ดังเช่น ในโรงงาน ในโรงเรียน และกองทัพ ที่จะมีระบบการลงโทษเล็กๆ น้อยๆ เกี่ยวกับเวลา เกี่ยวกับกิจกรรมที่ต้องทำ เกี่ยวกับพฤติกรรม เกี่ยวกับคำพูดคำจา เกี่ยวกับร่างกายและเกี่ยวกับวิถีเพศ ผลก็คือ ทำให้สิ่งที่เป็นเหตุของการถูกลงโทษก็คือ การไม่ยอมเชื่อฟังหรือไม่ปฏิบัติตาม ซึ่งเป็นสิ่งที่ปฏิบัติกรของอำนาจแห่งการสร้างวินัยพยายามที่จะแก้ไขให้เชื่อฟัง ผู้มีอำนาจสามารถตัดสินใจว่าอะไรที่เป็นปกติและอะไรที่ผิดปกติในมิติต่างๆ ผู้ที่ฝ่าฝืนบรรทัดฐาน หรืออาจจะเป็นพฤติกรรมที่บุคคลไม่ประพฤติตนตามที่คาดหวัง ผู้ที่ถูกตัดสินว่าผิดปกติอาจถูกลงโทษ

การประเมินตัดสินเพื่อสร้างความเป็นปกติมีลักษณะของมาตรการที่เข้มงวด จุกจิก มีรายละเอียดทำให้พฤติกรรมเกือบทุกอย่างสามารถถูกลงโทษได้ อย่างไรก็ตามวินัยไม่เพียงปฏิบัติกรผ่านระบบการลงโทษเท่านั้น แต่ยังสร้างผ่านความพึงพอใจอีกด้วย เช่น การให้รางวัล มีการกล่าวชมเชยเมื่อปฏิบัติตาม โดยเป้าหมายของการประเมินตัดสินเพื่อสร้างความเป็นปกติของฟูโกต์ นั่นคือสิ่งความเป็นเอกพันธ์ (Homogeneity) มิได้มีวัตถุประสงค์เพื่อการทำโทษ แต่เพื่อควบคุมพฤติกรรมต่างๆ ของมนุษย์ให้มีความเป็นปกติ สามารถจำแนกบุคคลโดยมีการกำหนดระดับชั้น กำหนดคุณลักษณะพิเศษ และแสดงถึงข้อแตกต่างที่เป็นประโยชน์โดยการทำให้กลมกลืนกัน ลดพฤติกรรมเฉพาะตัวลง ซึ่งฟูโกต์กล่าวถึงแนวคิดนี้ว่า

“เช่นเดียวกับการเฝ้าระวังและพร้อมด้วยการเฝ้าระวัง การทำให้เป็นบรรทัดฐานกลายเป็นเครื่องมืออันยิ่งใหญ่ของอำนาจในปลายยุคคลาสสิก สำหรับเครื่องบ่งชี้ซึ่งเคยเป็นสถานภาพ อภิสัทธา และต้นสังกัด ค่อยๆ ถูกแทนที่ – หรืออย่างน้อยที่สุดเพิ่มเติม- ด้วยบรรทัดฐานในทุกระดับที่บ่งชี้สมาชิกภาพของโครงสร้างทางสังคมที่เป็นเอกพันธ์ (Homogenous) และยังมีบทบาทในการจำแนก จัดระดับชั้น และ แจกแจงตำแหน่งสถานะ อำนาจของการทำให้เป็นบรรทัดฐานกำหนดความเป็นเอกพันธ์ (Homogeneity) แต่จำแนกบุคคลโดยที่สามารถวัดช่องว่าง กำหนดระดับชั้น กำหนดคุณลักษณะพิเศษ และแสดงถึงข้อแตกต่างที่เป็นประโยชน์ โดยการทำให้กลมกลืนกัน (Foucault, 1990 : 184)”

การทำให้เป็นบรรทัดฐานทำการเปรียบเทียบบุคคลและความแตกต่างระหว่างบุคคลตามบรรทัดฐานที่ต้องการ ดังนั้น จึงมีการเปรียบเทียบบุคคลหนึ่งกับคนอื่น (Other) ที่ถือว่าปกติ เพื่อที่ว่าเมื่อบุคคลหนึ่งแตกต่างจากบรรทัดฐาน บุคคลจะทำการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของตนเองเพื่อให้เป็นอย่างที่ยอมรับหรือปกติมากขึ้น ดังนั้น บรรทัดฐานจึงถูกสร้างขึ้นโดยที่ทุกคนถูกประเมินและ

พิจารณาว่าเป็นไปตามบรรทัดฐานหรือไม่ การทำให้เป็นบรรทัดฐานสร้างความเป็นเอกพันธ์ โดยลดพฤติกรรมเฉพาะตัวและประเมินทุกคนเปรียบเทียบกัน และยังจำแนกบุคคลโดยการวัดแต่ละคนเทียบกับบรรทัดฐาน และใครก็ตามที่ไม่ทำตามกฎระเบียบก็จะตกเป็นจุดสนใจของผู้ที่ทำหน้าที่สอดส่องดูแลควบคุม

“องค์ประกอบสำคัญของเทคนิคการประเมินตัดสินเพื่อสร้างความเป็นปกติ ก็คือบทบาทหลักของเทคนิคในการสร้าง จำแนก และควบคุมความผิดปกติของโครงสร้างสังคม โดยที่เหตุผลมาจากการกล่าวอ้างของผู้สนับสนุนเทคนิคดังกล่าว ข้อแรก เทคนิคบางอย่างทำหน้าที่แยกความผิดปกติ ข้อสอง บุคคลสามารถปรับความผิดปกติให้เป็นไปตามบรรทัดฐานโดยใช้ขั้นตอนแก้ไขและบำบัดรักษาที่ถูกกำหนดโดยเทคนิคอื่นๆที่เกี่ยวข้อง ทั้ง 2 กรณีนี้ เทคนิคการประเมินตัดสินเพื่อสร้างความเป็นปกติ เป็นเทคนิคที่เป็นธรรมชาติเพื่อมุ่งจัดการกับความเบี่ยงเบนทางสังคมที่เป็นอันตราย” (Rainbow, 1991 : 21)

ดังนั้นผู้หญิงที่แต่งงานแล้วจะสร้างตัวตนความเป็นแม่ที่ดีและการเป็นภรรยาที่ดี เพราะเป็นสิ่งที่สังคมมองว่าดีและผู้หญิงต้องปฏิบัติ สังคมชายเป็นใหญ่ได้สร้างความจริงซึ่งเป็นเรื่องปกติในสังคมเพื่อให้ผู้หญิงปฏิบัติตาม ไม่ว่าจะเป็นกฎหมาย อุดมการณ์ การสร้างความจริงที่ปิดกั้น เพื่อให้ผู้หญิงอยู่ในสถานภาพที่ต่ำกว่าผู้ชาย ผ่านปฏิบัติการต่างๆ ของวาทกรรม (Discursive Practices) ให้ผู้หญิงปฏิบัติตามอย่างแยบยล ตัวอย่างเช่น ในสังคมไทยได้มีการถ่ายทอดค่านิยมวัฒนธรรมต่างๆ เพื่อดำรงไว้ซึ่งความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่ผู้ชายเป็นใหญ่มาตั้งแต่ในอดีต เช่น สังคมไทยในสมัยรัชกาลที่ 6 ได้มีการออก “กฎหมายเถียรบาลว่าด้วยครอบครัวแห่งข้าราชการสำนัก” ปี พ.ศ. 2457 ที่กำหนดให้ข้าราชการต้องจดทะเบียนครอบครัวโดยการแจ้งชื่อภรรยาและบุตร ภาพครอบครัวที่เหมาะสมประกอบด้วยผู้ชายเป็นหัวหน้าครอบครัว และแต่งงานอย่างเปิดเผยกับภรรยา โดยการจดทะเบียนสมรส หรือการแต่งงานโดยประเพณี (ชลิตาภรณ์ ส่งสัมพันธ์, 2551:86-87) สังคมไทยจึงได้ยึดถือให้ผู้ชายเป็นหัวหน้าครอบครัวและผู้หญิงเป็นผู้ตาม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดบทบาทหญิงชาย (Gender) ที่ผู้หญิงถูกแบ่งพื้นที่ให้อยู่ภายในครัวเรือน (Private Sphere) ในขณะที่ผู้ชายมีบทบาทในการหาเลี้ยงครอบครัวซึ่งคือ อยู่ในพื้นที่สาธารณะ (Public Sphere) ที่เกิดขึ้นในยุคของทุนนิยมอุตสาหกรรมซึ่งเกี่ยวข้องกับจัดการแรงงาน การแบ่งแรงงานทางเพศ (The Sexual Division of Labour) มีการแบ่งแยกการให้คุณค่างานของผู้ชายให้มีรายได้ตอบแทน ในขณะที่งานของผู้หญิงไม่มีค่าตอบแทน ไม่มีการนับมูลค่าทางเศรษฐศาสตร์ให้แก่งานบ้าน ผู้หญิงกลายเป็นผู้พึ่งพิงทางเศรษฐกิจ เป็นความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่ผู้หญิงถูกทำให้ต่ำกว่าผู้ชาย

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการวิจัยการสยบยอมของผู้หญิงต่อความรุนแรงภายในครัวเรือนครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการสร้างตัวตนของผู้หญิงที่สยบยอมต่อความรุนแรงซึ่งเป็นระบบความสัมพันธ์เชิงอำนาจภายในครัวเรือน ซึ่งผู้วิจัยให้ความสำคัญกับความรุนแรงในลักษณะของความสัมพันธ์เชิงอำนาจ ที่สร้างให้ผู้หญิงสยบยอมต่ออุดมการณ์ ความเชื่อ ค่านิยม การส่งผ่านอำนาจไปสู่ผู้หญิง และปฏิบัติการต่างๆ ภายในสังคม ทั้งการเป็นแม่ เป็นภรรยา การถือครองทรัพย์สิน และการสร้างความรักแบบโรแมนติกระหว่างสามีและภรรยา ผ่านอุดมการณ์สังคมแบบชายเป็นใหญ่

แนวทางในการวิเคราะห์การสยบยอมของผู้หญิงต่อความรุนแรงในครัวเรือน ผู้วิจัยต้องการศึกษาให้เห็นความแยบยลของอำนาจที่ทำให้ผู้หญิงกลายเป็นร่างกายได้บงการ **ส่วนที่หนึ่งคือ** การวิเคราะห์ให้เห็นถึงการสร้างผู้หญิงให้กลายเป็นตัวตนที่สยบยอมต่ออำนาจอุดมการณ์ชายเป็นใหญ่ที่มีความสัมพันธ์เชิงอำนาจแบบไม่เท่าเทียมภายในครัวเรือน ผ่านอำนาจและความรู้ **ส่วนที่สองคือ** ผู้วิจัยจะวิเคราะห์ให้เห็นว่าเทคนิคของอำนาจมีปฏิบัติการอย่างไรในการสังเกต ควบคุม ตรวจสอบ ผู้หญิงที่อยู่ในพื้นที่ครัวเรือนให้สยบยอมและเชื่อฟังผ่านการขัดเกลาทางสังคม การเผยแพร่อุดมการณ์ ความคิดความเชื่อต่างๆ เพื่อให้ผู้หญิงมีบทบาทหน้าที่เพื่อสนับสนุนความสำเร็จของผู้ชายและทำให้ครัวเรือนมีความราบรื่น ทั้งการเป็นแม่ที่ดี การเป็นภรรยา การสร้างความรักแบบโรแมนติกและการถือครองทรัพย์สินร่วมกัน

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ในงานวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยต้องการเผยให้เห็นถึงกระบวนการสร้างตัวตนที่สลับซับซ้อนของภรรยาผู้หญิงในพื้นที่ของครัวเรือนซึ่งอยู่ในสังคมชายเป็นใหญ่ ที่อำนาจ ความรู้และอุดมการณ์ชายเป็นใหญ่ได้สร้างความจริงผ่านเทคโนโลยีของอำนาจด้วยการสังเกตและการตัดสินใจเพื่อสร้างความเป็นปกติในครัวเรือน ผู้วิจัยได้นำวิธีวิทยา (Methodology) การศึกษาเรื่องเล่า (Narrative Approach) เพื่อสะท้อนให้เห็นว่าการสร้างตัวตนของผู้หญิงภายใต้ระบบความสัมพันธ์เชิงอำนาจถูกสร้างมาได้อย่างไร ซึ่งทำให้ผู้หญิงยอมถูกกดทับและอดทนอยู่ในระบบครัวเรือนอันเป็นระบบความสัมพันธ์ที่ไม่เท่าเทียมกัน เรื่องเล่าประสบการณ์ของผู้หญิงแต่ละคนมีเล่าเรื่องที่มีความแตกต่างกัน ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงเทคนิคของอำนาจที่เข้ามากำกับให้ผู้หญิงเป็นตัวตนที่สลับต่อการเป็นแม่ที่ดีและการเป็นภรรยาที่ดีที่ดำรงอยู่ในสังคมชายเป็นใหญ่ เป็นการสร้างความเป็นวัตถุวิสัยของประชากรเพื่อสร้างให้ผู้หญิงกลายเป็นตัวตนที่อยู่ภายใต้ความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่เกิดขึ้นภายในครัวเรือน

แนวทางการศึกษาเรื่องเล่า

การศึกษาเรื่องเล่าเป็นวิธีวิทยาที่จะเผยให้เห็นถึงการที่ผู้หญิงต้องสลับซับซ้อนต่อความรุนแรงในครัวเรือนผ่านตัวบท (Text) ที่ผู้หญิงเปิดเผยออกมาผ่านเรื่องเล่า (Narrative) ประสบการณ์ของชีวิตที่เป็นส่วนตัวถูกนำเสนอมาสู่สาธารณะ ผู้หญิงเหล่านี้ได้สะท้อนประสบการณ์ที่ถูกอำนาจของผู้ชายเป็นใหญ่ควบคุมทำให้สลับซับซ้อนต่อความรุนแรงที่เกิดขึ้นจากความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่ไม่เท่าเทียมกัน โดยให้ผู้หญิงเล่าในสิ่งที่อยากเล่าอย่างอิสระ อันเป็นเรื่องราวของชีวิตตั้งแต่ที่เกิดขึ้นในอดีต ปัจจุบัน และคาดการณ์เกี่ยวกับอนาคตของตัวเอง ซึ่งมีความเชื่อมโยงกับบริบทของสังคมและการให้ความหมาย ทั้งนี้เพื่อเผยให้เห็นถึงความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่ครอบงำให้ผู้หญิงต้องอดทนทำให้เห็นถึงประสบการณ์ที่เกิดขึ้นในชีวิต และการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ซึ่งเป็นการสะท้อนให้เห็นถึงแบบแผนทางสังคมและวัฒนธรรมที่ได้สร้างให้ผู้หญิงเป็นอัตบุคคลตามบริบทของสังคมไทย และยังเป็นการสร้างความจริงตามแบบที่ผู้หญิงนั้นมองเห็นหรือรับรู้เกี่ยวกับประสบการณ์ที่เกิดขึ้น

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้นำการศึกษาเรื่องเล่าเป็นวิธีการในการเก็บข้อมูลเพื่อทำความเข้าใจประสบการณ์ชีวิตของผู้หญิงที่อยู่ภายใต้ความสัมพันธ์เชิงอำนาจในครัวเรือน การศึกษาเรื่องเล่าสามารถแสดงให้เห็นถึงการสร้างตัวตนของผู้หญิงจากประสบการณ์ โดยประสบการณ์ชีวิตของผู้หญิงเป็นสิ่งที่อยู่ในชีวิตประจำวันของผู้หญิงได้ปฏิบัติในครัวเรือนทั้งความเป็นแม่และภรรยา และเรื่องเล่ายังสะท้อนให้เห็นกระบวนการของอำนาจที่ได้สร้างความจริงให้ผู้หญิงต้องปฏิบัติตาม ซึ่งต้องอาศัยการ

ตีความระหว่างผู้วิจัยกับผู้เล่าเรื่องหรือผู้ให้ข้อมูลที่ได้ร่วมการพูดคุยแลกเปลี่ยนและร่วมกันสร้างองค์ความรู้ร่วมกัน ผู้วิจัยได้นำการศึกษาเรื่องเล่าแบบฟูโกต์ (A Foucauldian Approach to Narratives) มาใช้สำหรับการศึกษาในครั้งนี้ การศึกษาเรื่องเล่าแบบฟูโกต์นี้มีการดำเนินการ 2 หน้าทีเดียว คือหน้าแรก เป็นเทคนิคของอำนาจ (Technologies of Power) ซึ่งกำหนดพฤติกรรมของปัจเจกบุคคลและทำให้เขาเหล่านั้นตกอยู่ภายใต้เป้าหมายหรือการครอบงำ เป็นการสร้างความ เป็นวัตถุวิสัยของประชากร และหน้าที่ที่สองคือ เป็นเทคนิคแห่งตัวตน (Technologies of The Self) ซึ่งเป็นวิธีปฏิบัติของการสร้างตัวตน เรื่องเล่าอัตชีวประวัติ/ชีวประวัติจึงถูกสร้างเป็นทฤษฎี เป็นระบบวาทกรรมซึ่งตัวตนของผู้หญิงถูกสร้างขึ้นตอนการสร้างความเป็นวัตถุวิสัย ซึ่งผู้หญิงได้ถูกจัดประเภท กระจาย และถูกจัดการ และเป็นขั้นตอนการสร้างความเป็นอัตวิสัยซึ่งเป็นวิธีการที่ผู้หญิงเปลี่ยนแปลงตัวเองให้เป็นประชากร (Maria Tamboukou, 2012: 93)

ในการวิจัยครั้งนี้เรื่องเล่าที่สะท้อนออกมาเป็นลักษณะของเทคนิคของอำนาจ ซึ่งเป็นเครื่องมือในการฝึกและบังคับร่างกายให้เชื่อฟัง เพื่อสร้างให้ผู้หญิงกลายเป็นบุคคลที่อยู่ภายใต้ความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่เกิดขึ้นภายในครัวเรือน เป็นเรื่องราวของผู้หญิงที่เล่าถึงตนเองซึ่งเป็นอัตบุคคลที่ถูกสร้างให้เป็นผู้หญิงที่ถูกกดทับจากความสัมพันธ์เชิงอำนาจ ทั้งการเป็นแม่ที่ดี การเป็นภรรยาที่ดี ซึ่งถูกกระทำความรุนแรงทั้งทางร่างกาย จิตใจ การถูกความสัมพันธ์เชิงอำนาจครอบงำ ที่ทำให้ผู้หญิงกลายเป็นคนที่อ่อนแอและยอมง่าย เพื่อสร้างความเป็นเอกพันธ์ให้เกิดขึ้นโดยใช้เทคนิคของอำนาจ ซึ่งการดำเนินชีวิตของผู้หญิงเหล่านี้ไม่ทราบว่าจะตนเองนั้นกำลังถูกอำนาจครอบงำ เพราะมันเป็นอำนาจทางวินัยที่เข้าไปจัดกระทำกับร่างกายและจิตใจของผู้หญิง สร้างความจริงที่ทำให้ผู้หญิงต้องปฏิบัติตามซึ่งเกิดจากจิตสำนึกกับรู้

การเลือกสนามวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้เลือกผู้หญิงที่มีประสบการณ์ถูกกระทำความรุนแรงทั้งทางร่างกายและจิตใจจากสามี ซึ่งอาศัยอยู่ในพื้นที่จังหวัดหนึ่งในเขตปริมณฑล ซึ่งมีลักษณะที่แสดงให้เห็นถึงการดำรงชีวิตแบบกึ่งเมืองกึ่งชนบทอันมีความแตกต่างและหลากหลายในการประกอบอาชีพ ความแตกต่างในระดับชนชั้นทางเศรษฐกิจและสังคม มีลักษณะของครัวเรือนที่เลือกการทำให้ผู้หญิงอยู่ภายใต้อำนาจของผู้ชายเป็นใหญ่ และมีโอกาสในการถูกกระทำความรุนแรงทางร่างกาย รวมทั้งผู้วิจัยสามารถเข้าถึงประสบการณ์ของผู้หญิงได้ ผู้หญิงที่เป็นเจ้าของประสบการณ์อยู่ในฐานะที่เป็นผู้ร่วมวิจัย เป็นผู้ที่มีประสบการณ์ที่จะเล่าเรื่องเพื่อสะท้อนให้เห็นถึงตัวตนของตนเองออกมาในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาผ่านผู้เล่าเรื่องที่อยู่ในลักษณะของครัวเรือนที่ผู้ชายและผู้หญิงอาศัยอยู่ด้วยกันในฐานะของสามีภรรยา โดยในการเลือกผู้ที่จะนำเสนอเรื่องราวนั้นผู้วิจัยได้เน้นความ

เพียงพอของจำนวนข้อมูล และความหลากหลายของข้อมูล คือ 1) ผู้หญิงที่ถูกทำร้ายร่างกายทางร่างกายและจิตใจ 2) ผู้หญิงที่มีลูกและไม่มีลูก 3) ผู้หญิงที่จดทะเบียนสมรสและผู้หญิงที่ไม่จดทะเบียนสมรส 4) ผู้หญิงที่ย่ำร้างและไม่ได้หย่าร้างจากสามีที่ทำร้ายร่างกายและจิตใจ 5) ผู้หญิงที่มีฐานะทางเศรษฐกิจที่แตกต่างกัน

การเข้าสู่สนามวิจัย

ผู้วิจัยได้เลือกกลุ่มผู้เข้าร่วมพูดคุยจากผู้หญิงที่ผ่านการถูกระทำ ความรุนแรงทางด้านร่างกาย และผู้หญิงที่ไม่ได้ถูกระทำ ความรุนแรงทางด้านร่างกาย ทั้งผู้หญิงที่ยังคงอยู่ด้วยกันกับสามีหรือหย่าร้างกับสามี โดยติดต่อผ่านองค์กรพัฒนาที่ทำงานด้านสตรีและครอบครัว บ้านพักฉุกเฉินในจังหวัดปริมณฑลแห่งหนึ่ง ซึ่งได้รวบรวมข้อมูลและให้การช่วยเหลือผู้หญิงที่ถูกทำร้ายร่างกายจากสามี และได้ร้องเรียนเพื่อขอความช่วยเหลือจากหน่วยงาน ผู้วิจัยได้ชี้แจงรายละเอียดต่อหน่วยงานเพื่อขอความร่วมมือในการติดต่อผู้หญิงกลุ่มดังกล่าว โดยมีหนังสือขอความอนุเคราะห์ข้อมูลจากมหาวิทยาลัยถึงหน่วยงาน จากนั้นเจ้าหน้าที่หน่วยได้ติดต่อเบื้องต้นให้กับผู้วิจัย โดยผู้วิจัยเน้นถึงความสมัครใจในการให้ข้อมูลเป็นสำคัญ เมื่อได้รับข้อมูลผู้หญิงเจ้าของประสบการณ์ผู้วิจัยได้ติดต่อส่วนตัวผ่านโทรศัพท์เพื่อแนะนำตัว และขอนัดหมายเพื่อเข้าไปพบปะพูดคุย โดยการชี้แจงผ่านทางโทรศัพท์และไปพบครั้งแรกเพื่อสร้างความไว้วางใจและชี้แจงวัตถุประสงค์ในการพูดคุยอีกครั้งหนึ่ง ซึ่งผู้เล่าเรื่องบางคนผู้วิจัยสามารถพูดคุยและเปลี่ยนประสบการณ์ได้ในครั้งแรก แต่มีบางคนที่ต้องไปพูดคุยกันอีกครั้งที่สอง นอกจากนี้ผู้หญิงที่เป็นเจ้าของเรื่องเล่าบางคนผู้วิจัยได้รู้จักผ่านคนสนิทสนมคุ้นเคยติดต่อให้ผู้วิจัยได้เข้าไปพูดคุย

สำหรับประเด็นความรุนแรงในครัวเรือนนี้ถือได้ว่าเป็นเรื่องที่ละเอียดอ่อน อาจจะมีผลต่อจิตใจของผู้เล่าเรื่อง ผู้ศึกษาต้องใช้ความระมัดระวังในการพูดคุย เพื่อให้ผู้หญิงได้เล่าเรื่องของเธอพิจารณาเหมาะสมของเวลาสถานการณ์ของผู้เล่าเรื่อง ให้ความสำคัญกับความสะดวกของผู้ให้ข้อมูล โดยผู้วิจัยจะแนะนำตัว และแจ้งวัตถุประสงค์ในการพูดคุยกับผู้เล่าเรื่องอย่างชัดเจน สร้างความไว้วางใจเชื่อใจเพื่อให้ผู้เล่าเรื่องไว้วางใจและสามารถพูดคุยได้อย่างเปิดเผย ขออนุญาตในการบันทึกเสียงข้อมูล เน้นย้ำเรื่องการเผยแพร่ข้อมูลที่จะไม่นำชื่อจริงของผู้หญิงเหล่านั้นไม่เผยแพร่

แนวทางการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์เรื่องเล่าที่ทำให้ผู้หญิงสยบยอมต่อความรุนแรงในครัวเรือน ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์ประสบการณ์จากใจความสำคัญ (Thematic Analysis) ใจความสำคัญถูกสร้างขึ้นเพื่อระบุประเด็นและจัดโครงสร้างข้อมูลที่รวบรวมได้เกี่ยวกับประสบการณ์ของผู้หญิง ประสบการณ์นี้ผู้วิจัยได้

วิเคราะห์เรื่องเล่าผ่านปฏิบัติการ (Practices) ซึ่งเป็นความจริงที่ผู้หญิงซึ่งอยู่ในพื้นที่ความสัมพันธ์เชิงอำนาจในครัวเรือนต้องปฏิบัติ และภายใต้ปฏิบัติการจะมีเหตุการณ์ย่อย (Event) ที่เกี่ยวข้อง โดยผู้วิจัยได้นำเรื่องเล่าประสบการณ์ของผู้หญิงแต่ละคนที่เป็นเจ้าของประสบการณ์มาทำการวิเคราะห์เพื่อให้เห็นถึงเทคนิคของอำนาจ (Technologies of Power) ที่สร้างให้ผู้หญิงกลายเป็นตัวตนที่ต่อต้านต่อความสัมพันธ์เชิงอำนาจภายในพื้นที่ครัวเรือน

การวิเคราะห์ข้อมูลในขั้นแรกผู้วิจัยได้นำข้อมูลจากเรื่องเล่าประสบการณ์ของผู้หญิงมาลงรหัสแบบเปิด (Open Coding) โดยการอ่านอย่างละเอียดเพื่อลงรหัสและจัดประเภทข้อมูล โดยสร้างเป็นมโนทัศน์ (Concepts) จากนั้นจึงนำมโนทัศน์มาเปรียบเทียบความเหมือน ความแตกต่าง ถ้าหากเป็นเรื่องเดียวกันก็นำมาจัดรวมกันโดยเป็นชุดของมโนทัศน์ที่มีระดับของความเป็นนามธรรมสูงขึ้น เรียกว่า หมวด (Categories) ซึ่งเป็นเหตุการณ์และประสบการณ์ที่มีลักษณะเหมือนกันให้อยู่ในหัวข้อเดียวกันบนพื้นฐานแนวคิดทฤษฎี เมื่อลงรหัสข้อความแล้ว จะสร้างประเด็นสำคัญจากข้อความที่ลงรหัสไว้ โดยจากนั้นผู้วิจัยได้ทำการกำหนดหัวข้อสำคัญ (Theme) และหัวข้อย่อย (Subtheme) ค่อยๆ ลดระดับลงมา ซึ่งจะมีเหตุการณ์ (Event) ที่แสดงให้เห็นถึงระบบความสัมพันธ์ที่อำนาจจัดการสร้างความจริงซึ่งสะท้อนระบบความสัมพันธ์ที่ไม่เท่าเทียมภายในครัวเรือน และพยายามจัดกลุ่มประสบการณ์ที่สามารถจัดอยู่ในกลุ่มเดียวกันขึ้นมา คือ

ชีวิตของการเป็นแม่

- หัวข้อสำคัญคือ การตั้งครรภ์ มีหัวข้อย่อยคือ เตรียมตั้งครรภ์ แรกเริ่มตั้งครรภ์ การดำรงครรภ์
- หัวข้อสำคัญคือ การเลี้ยงลูก มีหัวข้อย่อยคือ ชีวิตแม่ลูกอ่อน การให้การศึกษาบุตร แม่ที่ต้องปกป้องลูก
- หัวข้อสำคัญคือ แม่ที่ต้องเลี้ยงหลาน มีหัวข้อย่อยคือ แม่ที่อยากให้ลูกทำงานเต็มที่ ลูกไม่พร้อมแม่ต้องช่วยเหลือลูก

ชีวิตของการเป็นภรรยา

- หัวข้อสำคัญคือ การเป็นแม่บ้านแม่เรือน มีหัวข้อย่อยคือ การทำกับข้าว การดูแลบ้าน การปรนนิบัติสามีและการมีเพศสัมพันธ์ ความเป็นสะใภ้
- หัวข้อสำคัญคือ ความรักแบบโรแมนติก มีหัวข้อย่อยคือ ความรักเริ่มแรกแต่งงาน การแต่งงาน ภายหลังแต่งงาน
- หัวข้อสำคัญคือ ทรัพย์สิน มีหัวข้อย่อยคือ การใช้จ่ายในบ้าน กรรมสิทธิ์ในทรัพย์สิน

จากการวิเคราะห์ข้อมูลดังกล่าวผู้วิจัยจะให้เห็นว่าตัวตนที่ถูกสร้างขึ้นของผู้หญิงไม่ว่าจะเป็น เป็นความเป็นแม่และความเป็นภรรยาที่ดีนั้น เกิดจากความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่ไม่เท่าเทียมกันภายใน ครัวเรือน ซึ่งมีเทคนิคของอำนาจกำกับให้ผู้หญิงจะต้องปฏิบัติตาม

การเข้าถึงประสบการณ์ชีวิต

ผู้วิจัยได้พูดคุยแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับผู้หญิงเจ้าของประสบการณ์โดยใช้เครื่องมือคือ แนวทางการสนทนาแบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structure) มีการพูดคุยสนทนาเพื่อสร้างความรู้และ ประสบการณ์ร่วมกัน ซึ่งมีการวางโครงเรื่อง (Plot) เพื่อการสนทนาให้เห็นถึงความสัมพันธ์เชิงอำนาจ ที่ไม่เท่าเทียมกันภายในครัวเรือน สำหรับผู้หญิงที่ร่วมแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับผู้วิจัยนั้นมีดังนี้

ป้ามี (นามสมมติ) อาศัยอยู่ในจังหวัดแห่งหนึ่งในเขตปริมณฑล ผู้วิจัยได้มีโอกาสรู้จักกับป้า มีเพราะคนรู้จักกันได้จ้างป้ามีนวดเป็นประจำ และได้คุยกับป้ามีทำให้ผู้วิจัยทราบว่าป้ามีมี ประสบการณ์ที่ถูกสามีทำร้ายร่างกายเมื่อหลายสิบปีที่ผ่านมา ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่ยากลำบากของป้ามี กว่าที่จะผ่านพ้นช่วงเวลานั้นมาได้ ผู้วิจัยจึงได้นัดแนะกับป้ามีเพื่อการพูดคุยกัน โดยระหว่างที่มีการ แลกเปลี่ยนประสบการณ์นั้น ป้ามีขอให้ผู้วิจัยใช้บริการนวดกับป้าไปด้วย เพราะป้ามีรู้สึกขัดใจที่จะ บอกเล่าเรื่องราวหากไม่ได้ทำอะไร และไม่ยอมรับคำตอบแทนที่ผู้วิจัยจะมอบให้หากไม่ได้นวด ผู้วิจัย ใช้วิธีการลดเสียงพูดคุยและให้ป้ามีนวดไปด้วยทุกครั้ง ซึ่งทำให้ผู้วิจัยและป้ามีความสนิทสนมคุ้นเคย กันมากขึ้น และป้ามียินดีที่จะพูดคุยเกี่ยวกับประสบการณ์ที่ได้เผชิญมาให้ผู้วิจัยฟังอย่างเต็มที่ ซึ่ง การพูดคุยแต่ละครั้งจะใช้เวลาประมาณชั่วโมงครึ่งถึงสองชั่วโมง

ป้ามีอายุ 61 ปี จบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ปัจจุบันประกอบอาชีพเป็นหมอนวดแผนโบราณ ก่อนนี้ป้ามีเคยทำงานในโรงงานเย็บผ้า และตัดสินใจออกจากการทำงานโรงงานมา เลี้ยงปลาขาย ป้ามีมีลูกชาย 2 คน โดยลูกชายคนเล็กอาศัยอยู่ที่บ้านเดียวกับป้ามีพร้อมหลานชาย หนึ่งคนเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ส่วนลูกชายคนโตอาศัยอยู่บ้านภรรยาซึ่งอยู่บริเวณใกล้เคียงมี ลูก 2 คน ป้ามีมีรายได้จากการรับจ้างนวดแผนโบราณตามบ้าน หากไม่สบายหรือไปนวดไม่ได้ หมายถึงการขาดรายได้ ซึ่งป้ามีจะต้องนำมาใช้จ่ายภายในครัวเรือนและดูแลหลาน เพราะลูกชายคน เล็กไม่ค่อยมีความรับผิดชอบ การดูแลหลานจึงเป็นหน้าที่ของป้ามีที่จะต้องให้การช่วยเหลือด้าน ค่าใช้จ่าย เช่น ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการศึกษา และค่าใช้จ่ายอื่นๆ เป็นต้น ซึ่งในบางครั้งป้ามียังต้อง ช่วยค่าใช้จ่ายของลูกชายคนเล็กด้วย

ป้ามีหย่ากับสามีเพราะถูกสามีทำร้ายร่างกายเพราะสามีของป้ามีติดยาบ้าและไม่ช่วย ทำงาน จึงมีการทะเลาะกันเป็นประจำ มีการขโมยเงินที่จะใช้จ่ายในครัวเรือนเพื่อไปซื้อยาบ้า และ การทำร้ายร่างกายเริ่มต้นจากการกระทำที่ไม่รุนแรง เช่น การพูดจาต่อท้อ เริ่มมีการผลัก บีบคอ ซึ่งมี

เหตุการณ์แบบนี้เป็นประจำเพราะหลังจากสามีติดยาเสพติดป่ามีต้องเป็นคนสำคัญในการทำงานและหารายได้มาใช้จ่ายภายในครัวเรือน จุดเปลี่ยนที่สำคัญที่ทำให้ป่ามีและสามีหย่ากันคือป่ามีถูกทำร้ายร่างกายอย่างรุนแรงภายหลังการทะเลาะกัน ซึ่งป่ามีได้ต่อว่าสามีที่เสพยาบ้าและไม่ช่วยทำงานทำให้สามีของป่ามีได้ทำร้ายร่างกายด้วยการใช้เท้าตีตกลงไปในบ่อเลี้ยงปลา พอขึ้นมาจากบ่อแล้วป่ามีได้ตะโกนด่าสามี และสามีได้เอามือจิกหัวป่ามีกระแทกกับเตียงไม้หลาย และยังเอาสายพานเครื่องวัดน้ำมาตีป่ามีซ้ำหลายครั้งจนกระทั่งเหนื่อยเข้างยุดตี ป่ามีมีรอยช้ำเขียวไปทั่วตัวรู้สึกขาและมือโหมมาก เธอจึงคว่ำแกลงขุดดินเพื่อที่จะนำมาแทงสามีที่นอนหลับภายหลังจากที่ทำร้ายเธอแล้ว แต่ในช่วงนั้นเธอคิดถึงแม่และลูกหากเธอต้องติดคุกใครจะเป็นผู้เลี้ยงดูต่อไป ภายหลังจากเหตุการณ์นี้ 2-3 วันเธอกับสามีได้แยกกันอยู่และในที่สุดเธอดัดสินใจหย่ากับสามี

พี่สอง (นามสมมติ) ผู้วิจัยรู้จักพี่สองผ่านคนรู้จักกันซึ่งได้ติดต่อพี่สองให้ผู้วิจัยได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์ ภายหลังจากที่ผู้วิจัยได้ชี้แจงวัตถุประสงค์การพูดคุย พี่สองก็ยินดีที่จะให้ข้อมูลกับผู้วิจัย การพูดคุยกับพี่สองผู้วิจัยจะใช้เวลาในช่วงเย็นหลังจากที่พี่สองเลิกงานแล้วประมาณ 17.00 น. โดยในบางครั้งจะใช้เวลาประมาณหนึ่งชั่วโมงหรือชั่วโมงครึ่ง เนื่องจากพี่สองต้องไปรับหลานที่จ้างผู้อื่นเลี้ยงประมาณ 18.00-18.30 น. ถึงแม้ว่าการพูดคุยในแต่ละครั้งใช้เวลาไม่นานนัก แต่การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ร่วมกันกับพี่สองทำให้ผู้วิจัยได้เรียนรู้ประสบการณ์ต่างๆ อย่างละเอียด เพราะพี่สองเป็นคนที่พูดเก่งและยินดีให้ข้อมูลกับผู้วิจัยทุกครั้งที่ได้พูดคุยกัน ผู้วิจัยเคยถามพี่สองว่าจะขอไปคุยที่บ้านได้หรือไม่ พี่สองบอกว่าไม่อยากให้ที่บ้านรู้

พี่สองทำงานในโรงงานแห่งหนึ่งในจังหวัดเขตปริมณฑล จบการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 6 พี่สองอาศัยอยู่กับสามี มีลูกชาย 2 คนและหลาน 2 คน ซึ่งเป็นลูกของลูกชายคนโตกับภรรยาสองคน สามีของพี่สองมีอาชีพขับมอเตอร์ไซด์รับจ้าง ลูกชายคนโตทำงานในโรงงานแห่งหนึ่ง ส่วนลูกชายคนเล็กกำลังเรียนระดับ ปวช. ที่วิทยาลัยเทคนิคแห่งหนึ่ง พี่สองเล่าว่าบ้านที่เธออาศัยอยู่มีลักษณะเป็นห้องแถวที่แม่สามีสร้างและแบ่งแต่ละห้องให้ลูกอาศัยอยู่กับครอบครัว พี่สองเริ่มถูกสามีทำร้ายร่างกายตอนลูกคนโตอายุประมาณ 3 ขวบ สามีของพี่สองมีภรรยาอีกคนทำให้ทะเลาะกันบ่อยครั้ง และเมื่อทะเลาะรุนแรงสามีพี่สองได้ทำร้ายร่างกายของเธอ นอกจากนี้สามีของพี่สองยังติดยาบ้าซึ่งเมื่อเสพในปริมาณมากจะควบคุมตนเองไม่ได้ เคยเผาบ้านตนเองและทำร้ายร่างกายพี่สอง ปัจจุบันพี่สองเล่าว่าสามียังมีภรรยาอีกคนซึ่งเป็นคนที่สองหลังจากเลิกกับคนแรก ซึ่งในช่วงแรกนั้นเธอทำใจไม่ได้ทำให้ทะเลาะกัน แต่เมื่อผ่านไปและรับรู้ว่าสามีเธอไม่ยอมเลิกกับผู้หญิงคนนี้ พี่สองเล่าว่าเริ่มทำใจและยอมให้สามีคบกับผู้หญิงคนนี้ต่อไป เพราะสามียังคงดูแลครอบครัวเป็นผู้ที่หารายได้หลัก เธอเล่าว่าในตอนนี้นี้สามีของเธอก็ยังคงไปพบกับผู้หญิงคนนี้แต่ไม่บ่อย

เหมือนเดิม และตอนนี้พี่สองได้รับหลานสาวมาเลี้ยงทำให้เธอให้ความสำคัญกับหลานและการดูแลลูกชายคนเล็กซึ่งยังอยู่ในช่วงวัยเรียน

คุณวรรณ (นามสมมติ) ผู้วิจัยรู้จักคุณวรรณผ่านหน่วยงานด้านการพัฒนาสังคมแห่งหนึ่งที่คอยช่วยเหลือผู้หญิงและครอบครัวที่ประสบปัญหาความรุนแรงในครัวเรือน ผู้วิจัยติดต่อขอพูดคุยกับคุณวรรณผ่านการโทรศัพท์และนัดแนะวันเวลาที่จะไปพูดคุย คุณวรรณประกอบอาชีพค้าขายโดยเปิดร้านที่สถานที่ท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงในจังหวัดแห่งหนึ่ง ผู้วิจัยจะไปทานข้าวที่ร้านคุณวรรณและซื้ออาหารติดไม้ติดมือกลับมาทาน ร้านของคุณวรรณขายอาหารตามสั่งหลายอย่าง ระหว่างพูดคุยคุณวรรณต้องไปรับลูกค้าและทำอาหาร แต่คุณวรรณก็ยังยินดีที่จะให้ผู้วิจัยไปพูดคุย และที่ร้านของคุณวรรณมีแม่ พี่สาวช่วยกันค้าขาย และในช่วงเวลาปิดภาคเรียนจะมีลูกสาวมาช่วยอีกด้วย

คุณวรรณได้แยกกันอยู่กับสามีประมาณ 1 ปี ซึ่งสามีได้อยู่กินกับภรรยาใหม่ แต่ยังคงไม่หย่าขาดจากกันด้านกฎหมาย คุณวรรณแต่งงานอยู่กับสามีรวมระยะเวลาประมาณ 17 ปี มีลูกสาว 3 คน ซึ่งยังอยู่ในวัยเรียนชั้นประถมศึกษา สามีคุณวรรณรับราชการทำให้ลูกยังใช้สิทธิการเบิกจ่ายค่ารักษาพยาบาล และค่าเล่าเรียน ส่วนคุณวรรณต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่ายในการดูแลลูกทั้ง 3 คน ค่าผ่อนบ้านและผ่อนรถ ซึ่งในแต่ละเดือนมีค่าใช้จ่ายค่อนข้างสูงประมาณ 30,000 บาทต่อเดือน ส่วนสามีที่แยกกันอยู่นั้นจ่ายเฉพาะค่าบำรุงการศึกษาของลูกเท่านั้น คุณวรรณเล่าว่าเริ่มมีปัญหาระหองระแหงกับสามีเมื่อประมาณ 3 ปีก่อนตั้งแต่สามีเธอได้เรียนต่อระดับปริญญาโทที่สถาบันการศึกษาแห่งหนึ่ง ในขณะที่คุณวรรณต้องค้าขายเพราะเป็นรายได้หลักของครัวเรือนและรายจ่ายเพิ่มมากขึ้นทำรวมทั้งค่าใช้จ่ายในการเรียนของสามีคุณวรรณก็เป็นผู้ดูแลจัดการให้ การที่สามีเรียนต่อในระดับปริญญาโททำให้เขามีโอกาสพบปะสังคมข้างนอกมากขึ้น เขาไปสังสรรค์กับเพื่อนๆ ที่เรียนและเริ่มมีปัญหาเชิงชู้สาวและดื่มเหล้ามากจนทำให้ทะเลาะกันเป็นประจำ ซึ่งก่อนที่สามีของเธอจะไปเรียนต่อปริญญาโทก็มักจะมีปัญหาเกี่ยวกับผู้หญิงมาโดยตลอด จนกระทั่งมีการพูดจาข่มขู่และทำร้ายร่างกาย ซึ่งในการทะเลาะกันหลายครั้งสามีของเธอจะมีอาการมีเมามาจากการดื่มสุรา การทะเลาะขั้นรุนแรงสามีของคุณวรรณได้นำปืนออกมาจ่อที่หัวคุณวรรณต่อหัวหน้าลูก และสามีเธอยังเคยเอาปืนออกมาเพื่อตบเธอ ในการทะเลาะกันหลายครั้งลูกๆ และยายของสามีของเธอจะอยู่ในเหตุการณ์ด้วย หลังจากนั้นทำให้คุณวรรณและสามีทะเลาะกันบ่อยครั้งและแยกกันอยู่ในที่สุด

พี่จำ (นามสมมติ) สอนหนังสือในสถาบันการศึกษาแห่งหนึ่ง ผู้วิจัยรู้จักพี่จำเป็นการส่วนตัวและเมื่อติดต่อไปเธอยินดีที่จะพูดคุยด้วย เธอบอกว่าเหตุการณ์เกี่ยวกับครอบครัวที่เกิดขึ้นกับเธอๆ ไม่เคยปิดบัง หากใครถามเธอก็สามารถเล่าให้ฟังได้ทั้งญาติพี่น้อง เพื่อนในที่ทำงานและเพื่อนในสถาบันการศึกษาที่เธอกำลังศึกษาอยู่ พี่จำเป็นผู้หญิงที่หย่ากับสามีเพราะสามีมีภรรยาน้อย เหตุการณ์เกิดขึ้นในช่วงวันหยุดที่เธอกับสามีต้องไปหาลูกที่กรุงเทพมหานคร แต่ในสัปดาห์นั้นสามีเธอ

บอกว่าติดงานไปหาลูกไม่ได้ เมื่อเธอกลับมาที่บ้านได้พบความผิดปกติหลายอย่าง เธอจึงได้ซักถามจากสามีและเขายอมรับในที่สุดว่ามีผู้หญิงอีกคนหนึ่ง ภายหลังจากพูดคุยเกี่ยวกับปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างสามี พี่จ๋าและญาติของสามี สามีของพี่จ๋าเลือกที่จะอยู่กับผู้หญิงคนใหม่ ทำให้พี่จ๋าได้รับความรุนแรงทางจิตใจอย่างมาก เพราะเธอไม่คิดว่าสามีจะเลือกผู้หญิงคนใหม่ในขณะที่เธอเป็นภรรยาที่ถูกต้องตามกฎหมาย สร้างครอบครัวมาด้วยกันและเป็นแม่ของลูก ในช่วงที่พี่จ๋ามีปัญหาการนอกใจของสามีเป็นช่วงเวลาที่ได้ทุ่มเทให้กับการเรียน ไม่ค่อยมีเวลาให้กับสามีและทำหน้าที่ของภรรยาทำให้สามีนอกใจ ถึงแม้ว่าประสบการณ์นี้จะผ่านพ้นมาแล้ว แต่ในช่วงนั้นพี่จ๋าเล่าว่าตนเองต้องไปพบจิตแพทย์เพื่อรักษาภาวะจิตใจอย่างต่อเนื่องเป็นประจำทุกเดือนประมาณ 6 เดือน ในช่วงสัปดาห์แรกที่ตัดสินใจแยกกันเธอเล่าว่าไม่สามารถขับรถได้เพราะเป็นโรควิตกกังวล ซึ่งในขณะที่พูดคุยกันพี่จ๋าเล่าว่าญาติของสามียังไม่ให้การยอมรับภรรยาคนใหม่ของสามีเธอ สำหรับพี่จ๋ายังคงเป็นสะใภ้ที่ครอบครัวสามียอมรับและเธอเองยังต้องพึ่งญาติสามีในการเลี้ยงลูก

พี่จ๋าเป็นผู้หญิงที่คนรอบตัวมองว่าประสบความสำเร็จต่อหน้าที่การงานและการศึกษา เพียบพร้อมในทุกเรื่องแต่สามีกลับไปมีผู้หญิงคนอื่นในช่วงที่พี่จ๋ากำลังเรียนต่อในระดับปริญญาเอก พี่จ๋ามีลูกสาว 1 คน ซึ่งอยู่ภายใต้การดูแลและเลี้ยงดูของญาติฝ่ายสามีที่กรุงเทพมหานคร เพราะญาติฝ่ายสามีได้นำลูกของพี่จ๋าไปเลี้ยงตั้งแต่ลูกอายุ 3 เดือนจนถึงปัจจุบัน เนื่องจากในตอนนั้นไม่มีใครช่วยดูแลลูกได้ ลูกพี่จ๋าเรียนหนังสือในชั้นประถมศึกษาที่โรงเรียนแห่งหนึ่ง ลูกของเธอได้รับการเลี้ยงดูเหมือนลูกของครอบครัวพี่สาวอดีตสามี พี่จ๋าเชื่อว่าลูกของเธอไม่ได้รับผลกระทบจากการหย่าร้างของพ่อและแม่ เพราะครอบครัวพี่สาวอดีตสามีรักและเลี้ยงดูอบรมลูกเธอเป็นอย่างดี ปัจจุบันแม่จะหย่ากับสามีโดยเด็ดขาดแต่พี่จ๋าเองก็ยังคงทำหน้าที่ของแม่ที่ดี ทั้งพี่จ๋าและอดีตสามียังมีการติดต่อพูดคุยกันในเรื่องของลูก ภายหลังจากการหย่าที่จ๋าคาศัยอยู่บ้านที่ซื้อร่วมกันโดยอดีตสามียังเป็นผู้จ่ายเงินค่าผ่อนบ้าน และบ้านหลังนี้ภายหลังการหย่าได้ทำหนังสือมอบให้กับลูกสาวเพียงคนเดียว

ป้างาม (นามสมมติ) อายุ 63 ย่าง 64 ปี จบการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 อาศัยอยู่กับสามีอายุ 73 ปี ที่บ้านไม้หลังเล็กๆ ชั้นเดียวไม่มีห้องกัน มีห้องน้ำแยกออกไปบนที่ดินของหลวง ไม่มีน้ำประปาต้องใช้น้ำบ่อ มีรถมอเตอร์ไซด์ 1 คันไว้ใช้งาน ป้างามและสามีประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป โดยป้างามรับจ้างทำความสะอาดบ้านและทำสวนเล็กๆ น้อยๆ ส่วนสามี เพราะอายุมากแล้วร่างกายไม่ค่อยแข็งแรง ได้รับค่าจ้างวันละไม่กี่ร้อยบาท เพื่อใช้ในการซื้ออาหารรับประทานในแต่ละวัน ผู้วิจัยรู้จักป้างามผ่านหน่วยงานด้านการพัฒนาสังคมแห่งหนึ่งที่เคยช่วยเหลือป้างาม เนื่องจากถูกสามีคนปัจจุบันทำร้ายร่างกายและป่าได้แจ้งความที่สถานีตำรวจมีเรื่องทางกฎหมายเข้ามาเกี่ยวข้อง พร้อมกับหน่วยงานพัฒนาด้านสตรีและครอบครัวเข้ามาจัดการดูแลให้ทั้งสองคนประนีประนอมและปรับความเข้าใจระหว่างกัน

ป้างามเคยแต่งงานมาแล้วสองครั้งสามีคนปัจจุบันคือสามีคนที่สาม ป้างามมีลูกกับสามีคนแรกจำนวน 4 คน เป็นผู้ชาย 3 คน ผู้หญิง 1 คน เสียชีวิตเพราะอุบัติเหตุ 1 คน ลูกชายคนโตและลูกสาวเพียงคนเดียวอาศัยอยู่ที่จังหวัดหนึ่งในภาคใต้ และลูกชายอีกคนทำงานและอาศัยอยู่ที่จังหวัดเดียวกันกับป้างาม ซึ่งเขาได้มาหาป้างามและสามีเป็นประจำแต่ไม่ได้ช่วยเหลืออะไรมากนัก ส่วนสามีคนที่สองไม่มีลูกด้วยกันและเสียชีวิตเพราะติดสุรา และสำหรับสามีคนปัจจุบันไม่มีลูกด้วยกันมีเพียงลูกติดจากสามีและภรรยาคนก่อน ซึ่งได้แยกครอบครัวและประกอบอาชีพที่จังหวัดอื่น สำหรับการพูดคุยกับป้างามในประเด็นเรื่องลูกจะเป็นเรื่องที่อ่อนไหวสำหรับป้างามอย่างมาก เธอจะร้องไห้ทุกครั้งเมื่อพูดถึงลูกและเล่าถึงความลำบากเมื่อครั้งก่อนจนถึงปัจจุบันนี้เธอก็ยังคงยากจน ร่างกายไม่แข็งแรงและไม่มีการดูแลตัวเองเพราะเธอไม่ต้องการรบกวนลูกของเธอและลูกของสามี ซึ่งเธอเห็นว่าลูกก็มีภาระที่เขาจะต้องรับผิดชอบในครอบครัวของเขา โดยเฉพาะเรื่องเงินถึงแม้ว่าเธอจะมีรายได้เพียงน้อยนิดจากการรับจ้างเธอก็จะไม่ไปรบกวนลูก

ในการไปคุยกับป้างามครั้งที่ 2 ผู้วิจัยสังเกตเห็นร่างกายของป้างามมีรอยช้ำบริเวณแขนทั้งสองข้างและตามลำตัว และเมื่อพูดคุยถึงประเด็นนี้ป้างามมักจะเลี้ยงที่จะเล่าให้ฟังตรงๆ โดยมักจะเล่าว่าเธอไม่ได้ทำผิด เธอไม่ทราบสาเหตุที่สามีทำร้ายเธอ แต่บางครั้งเธอได้เล่าสะท้อนให้เห็นถึงการ hingหวงของสามี นอกจากนี้ป้างามยังมีอาการของคนติดสุราโดยป้างามจะดื่มทุกวันๆ ละไม่มาก ส่วนสามีของบ้านนั้นไม่ดื่มสุราและไม่สูบบุหรี่ ซึ่งจากการพูดคุยการติดสุราของป้างามอาจจะเป็นอีกสาเหตุหนึ่งของการที่สามีทำร้ายร่างกายเธอ เนื่องจากเมื่อป้างามดื่มสุราจะพูดคุยไม่ค่อยรู้เรื่องและทำให้เกิดการทะเลาะกันระหว่างเธอกับสามี

สา (นามสมมติ) อายุ 33 ปี จบการศึกษาระดับ ปวส. เป็นพนักงานบริษัทเอกชนแห่งหนึ่งในจังหวัดเขตปริมณฑล ตำแหน่งพนักงานสำนักงาน สามีของสาทำงานในบริษัทเดียวกันในแผนกตรวจสอบคุณภาพผลิตภัณฑ์ ทั้งสองคนแต่งงานกันประมาณ 6-7 ปี และจดทะเบียนสมรส มีลูกสาว 1 คน อายุ 4 ขวบย่าง 5 ขวบ โดยลูกสาวอาศัยอยู่กับน้ำของสาที่บ้านในจังหวัดหนึ่งของภาคอีสาน ซึ่งน้ำได้เลี้ยงดูลูกของสาตั้งแต่แม่ของสาเสียชีวิตด้วยความเต็มใจ สาและสามีจะไปเยี่ยมลูกสาวในช่วงวันหยุดของบริษัท และในบางครั้งลูกสาวจะเดินทางมาหาสา สากับสามีอาศัยอยู่ในห้องเช่าที่บ้านเอื้ออาทรแห่งหนึ่ง สามีของสาพื้นเพเป็นคนในจังหวัดที่สาทำงานอยู่ ส่วนสาเป็นคนต่างจังหวัดที่เข้ามาทำงานในจังหวัดนี้ ทั้งสองคนรู้จักกันเพราะทำงานที่เดียวกันและเริ่มคบหากันในฐานะแฟน แต่สายังไม่อยากตัดสินใจแต่งงานเพราะสามีของสาเป็นพ่อหม้ายเคยแต่งงานมาแล้ว 1 ครั้งและมีลูก 1 คน ปัจจุบันสามีของสาไม่ได้ติดต่อกับภรรยาคนก่อนอีกเลย

สาเล่าว่าสามีของเธอคอยดูแลเอาใจใส่เธอและลูกอย่างสม่ำเสมอ เป็นคนขยันขันแข็งในการทำงานมักจะทำงานล่วงเวลาเป็นประจำ แต่เขามีงานอดิเรกที่ชอบทำประจำคือ การติดเครื่อง

เสียงในรถยนต์และนำไปแสดงในสถานที่ต่างๆ ซึ่งสาจะไม่ชอบเสียงดังจึงไม่ค่อยตามสามี และโดยนิสัยแล้วเธอไม่ค่อยตามหรือเข้มงวดกับสามีในเรื่องของการไปเที่ยวสังสรรค์กับเพื่อนๆ เพียงแต่ขอให้บอกเธอเท่านั้นซึ่งสามีเธอก็ปฏิบัติเรื่อยมา สาจะเป็นผู้ดูแลจัดการเกี่ยวกับรายได้รายจ่ายของครัวเรือน สามีจะมอบเงินเดือนให้กับเธอดูแลทั้งหมดซึ่งไม่เคยมีความขัดแย้งเรื่องทรัพย์สิน และในชีวิตประจำวันทั่วไปเธอบอกว่าสามีของเธอเป็นสามีและพ่อที่ดีมาก ตั้งแต่เริ่มคบกันเป็นแฟนจนกระทั่งแต่งงานไม่เคยมีปัญหาอะไรที่รุนแรง แต่เมื่อแต่งงานกันได้สักระยะหนึ่งเริ่มมีเรื่องของผู้หญิงเข้ามาเกี่ยวข้องและทำให้เกิดปัญหาขึ้น สาเล่าว่าสามีของเธอเป็นคนจิตใจอ่อนไหวหากมีผู้หญิงเข้ามาคุยด้วย โดยเฉพาะปัจจุบันนี้มีเครือข่ายทางสังคมออนไลน์ต่างๆ เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของการดำรงชีวิต ทำให้สามีของเธอได้มีโอกาสพูดคุยกับผู้หญิงคนอื่นๆ มากขึ้น ทำให้ภายหลังการแต่งงานสามีจะมีปัญหาทะเลาะกันเกี่ยวกับประเด็นนี้อยู่เป็นประจำ ซึ่งทุกครั้งที่สาจับได้ว่าสามีเธอกำลังคุยกับผู้หญิงคนอื่น เธอก็มักจะคุยกับสามีเพื่อหาข้อยุติและเธอมักจะไล่สามีให้ออกไปทุกครั้ง แต่สุดท้ายเมื่อสามีของเธอยอมรับผิดและขอโทษเธอก็จะให้ภัยเขาทุกครั้งเช่นเดียวกัน

พี่โย (นามสมมติ) ประกอบอาชีพเป็นลูกจ้างตำแหน่งแม่บ้านทำความสะอาดที่สถาบันการศึกษาแห่งหนึ่ง พี่โยอายุ 44 ปี จบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พี่โยเล่าว่าเธอเรียนถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 แต่เมื่อสิ้นปีการศึกษาพ่อแม่ของเธอไม่มีเงินจ่ายค่าบำรุงการศึกษา เธอจึงได้รับเพียงวุฒิมัธยมศึกษาเพียงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เท่านั้น ครอบครัวของพี่โยมีฐานะค่อนข้างยากจนเธอมีพี่น้อง 8 คน พ่อและแม่ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไปไม่สามารถดูแลเธอและพี่น้องได้อย่างทั่วถึง บางครั้งต้องอดมื้อกินมื้อเธอเล่าว่าเธอหิวมาจนเคยเกือบมะเขือยาวของเพื่อนบ้านมาทานเพื่อประทังความหิว และแม่ของเธอเป็นคนที่ค่อนข้างดุและมักดุด่าลูกผู้หญิงเป็นประจำโดยใช้คำพูดไม่ค่อยสุภาพนัก

วันหนึ่งเมื่อพี่โยอายุ 19 ปี พี่โยได้ไปเที่ยวและพบกับสามีโดยบังเอิญ สามีของพี่โยเอารถมอเตอร์ไซด์ของพี่โยไปซ่อนและทำให้เกิดเหตุการณ์ที่พี่โยกับสามีต้องแต่งงานกัน ภายหลังจากเหตุการณ์วันนั้นสามีของพี่โยได้ไปลู่ขอพี่โยและมอบสินสอดให้จำนวน 24,000 บาท จากนั้นพี่โยได้ย้ายเข้าไปอยู่ที่บ้านของสามี มีลูกด้วยกันทั้งหมด 3 คน คนโตและคนรองเป็นผู้หญิงส่วนคนเล็กเป็นผู้ชายตลอดเวลา 20 ปีที่แต่งงานอยู่ด้วยกัน จะมีปัญหาระหองระแหงกันอยู่บ่อยๆ เพราะสามีของพี่โยไม่ค่อยทำงานเธอบอกว่าเขาเป็นคนขี้เกียจ คอยแต่ให้แม่และพี่ๆ ของเขาหาข้าวและอาหารมาให้ทาน เพราะเป็นน้องคนเล็ก ส่วนพี่โยเธอต้องทำงานรับจ้างทุกอย่างเท่าที่ทำได้ เช่น เย็บกระสอบข้าวรับจ้างขนดิน เพื่อหาเงินซื้ออาหารและสิ่งของต่างๆ เพื่อลูก ในปีแรกที่แต่งงานกันสามีของพี่โยทำงานเป็นลูกจ้างในอุตสาหกรรมช่วงนี้พี่โยบอกว่าสามีของเธอก็ขยันขันแข็งดี แต่หลังจากมีลูกคนแรกก็เริ่มไม่ทำงานอยู่บ้าน พี่โยเล่าว่าแม่สามีของเธอก็สนับสนุนให้พี่โยออกไปทำงานนอกบ้านและบอกให้สามี

ของเธอเป็นคนเลี้ยงลูก กลายเป็นพี่โยต้องคอยรับผิดชอบในการหารายได้เพื่อเลี้ยงดูลูก ไม่สามารถที่จะพึ่งพาสามีได้เพราะสามีเธอเริ่มเที่ยวและเริ่มมีผู้หญิงคนอื่น ญาติฝ่ายสามีก็ไม่เคยว่ากล่าวตักเตือน เขาทำให้พี่โยต้องอดทนและฝืนทนเพื่อลูกตลอด 20 ปี

ปัจจุบันพี่โยกับสามีได้หย่าขาดจากกัน เพราะสามีได้นำที่ดินไปจำนองเพื่อนำเงินไปให้พี่สาวของพี่โย แล้วขาดการชำระหนี้ทำให้ต้องขายที่ดินและบ้าน พี่โยกับสามีจึงต้องมาอาศัยอยู่ที่บ้านแม่ของพี่โย แต่สามีพี่โยไม่สามารถอยู่ได้จึงเดินทางกลับไปอยู่ที่บ้านแม่ของเขาซึ่งพี่โยก็ย้ายกลับมาอยู่ด้วยสักระยะหนึ่ง ในที่สุดก็ไม่สามารถอยู่ได้เพราะพี่โยรู้สึกว่าจะไม่ใช่บ้านของตนเอง เธอเป็นเพียงผู้อาศัยเธอจึงตัดสินใจแยกทางกับสามีและกลับไปอยู่ที่บ้านพ่อและแม่ของเธอ ซึ่งเธอรู้สึกว่าตอนนี้บ้านแตกสาแหรกขาดไม่มีที่พึ่ง แต่เธอก็ต้องอดทนทำมาหากินเพื่อลูกและหลานต่อไป

สุ (นามสมมติ) อายุ 32 ปี ประกอบอาชีพรับจ้างในโรงงานแห่งหนึ่งในจังหวัดปริมณฑล สุและสามีคนแรกเกิดที่จังหวัดตากและมาทำงานที่นี้ด้วยกันเป็นระยะเวลาประมาณ 10 ปี มีลูกชายหนึ่งคนอายุ 13 ปี ปัจจุบันลูกชายบวชเรียนอยู่ที่วัดแห่งหนึ่งในจังหวัดทางภาคเหนือ เมื่อสุอายุ 18 ปี สุกับสามีคนแรกเป็นคนในหมู่บ้านเดียวกันได้ไปทำงานโรงเกลือด้วยกันที่จังหวัดแห่งหนึ่งทางภาคเหนือ และได้มีความสัมพันธ์กันจนกระทั่งตั้งท้องสุกับสามีจึงกลับไปที่บ้านเพื่อบอกพ่อแม่ ซึ่งครอบครัวทั้งสองฝ่ายไม่เห็นด้วยแต่ก็ต้องยอมให้แต่งงาน ทำให้ทั้งสุและสามีมีเรื่องทะเลาะกันเรื่อยมาตลอดระยะเวลาประมาณ 9 ปีที่อยู่ด้วยกัน

เมื่อคลอดลูกสุกับสามีจึงย้ายกลับมายังบ้านเกิดซึ่งสามีของสุไม่ค่อยช่วยทำงานมากนัก ในขณะที่สุต้องเลี้ยงลูกและทำงานรับจ้างต่างๆ รวมทั้งการหาอาหารป่าเพื่อประกอบอาหาร สุเห็นว่าหากเป็นเช่นนี้ต่อไปอาจจะไม่ได้นัก จึงตัดสินใจออกจากหมู่บ้านเพื่อมาทำงานในโรงงานแห่งนี้จากคำชักชวนของเพื่อนบ้านซึ่งเคยทำงานที่นี้มาก่อน เมื่อมาทำงานที่นี้สามีของสุเริ่มมีความรับผิดชอบมากขึ้นเพราะโรงงานนี้ต้องทำงานทุกวัน มีเงินเดือน มีข้าว อาหาร และห้องพักให้สุและครอบครัวอยู่อาศัยร่วมกัน ซึ่งตอนนั้นลูกของสุอายุประมาณ 2 ขวบ สุกับสามีจึงทำงานที่นี้เรื่อยมาแต่ก็มีเรื่องทะเลาะกันอยู่เรื่อยๆ เช่น เรื่องของลูก และที่สำคัญคือเรื่องของพ่อแม่ของทั้งสองฝ่าย เมื่อมาทำงานที่นี้สามีของสุได้ส่งเงินให้กับพ่อของเขาเป็นประจำทุกเดือน แต่บางครั้งสุเห็นว่าพ่อของสามีต้องการเงินมากเกินไปทำให้ไม่สามารถส่งเงินให้ได้ เธอกับสามีจึงมักทะเลาะกันเป็นประจำเกี่ยวกับเรื่องเงิน แต่สุก็ต้องอดทนเพราะไม่อยากให้ลูกมีปัญหา

เธอกับสามีทำงานอยู่ที่โรงงานนี้ด้วยความขยันอดทน สามีของเธอต้องทำงานทุกวันไม่สามารถทำตัวเกียจคร้านเหมือนเมื่อก่อนได้ ซึ่งเธอก็มีความสุขที่เห็นสามีทำงานแม้จะมีเหตุการณ์ให้ทะเลาะกัน เธอกับสามีตัดสินใจซื้อเครื่องใช้ไฟฟ้าต่างๆ และซื้อรถมอเตอร์ไซด์โดยการผ่อนเป็นรายเดือน และส่งให้ลูกได้เรียนหนังสือ จนกระทั่งลูกเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2-3 เธอกับสามีต้องกลับ

บ้านเพื่อไปดูแผลพ่อของสามี แล้วก็ต้องกลับมาทำงานเพราะไม่มีรายได้เป็นอยู่อย่างนี้บ่อยครั้ง และเมื่อลูกเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 แม่ของสุเสี๋ย ก็กลับไปจัดงานศพให้กับแม่โดยไม่ได้บอกกล่าวเจ้าของโรงงานเขาจึงโทรถามและเดินทางกลับมาทำงานต่อ ประมาณ 2 เดือน สามีก็ตัดสินใจจะกลับไปอยู่ที่บ้านเพื่อดูแผลพ่อพร้อมกับนำลูกกลับไปด้วย สุดท้ายอยู่ที่โรงงานต่อเพื่อหาเงินใช้หนี้สินที่ได้หยิบยืมคนอื่นมา และทั้งสองก็เลิกกันและปัจจุบันสุอาศัยอยู่กับสามีคนที่สองซึ่งทำงานอยู่ที่เดียวกันซึ่งทั้งสองคนยังไม่มีลูก

บทที่ 4

บริบทพื้นที่และบริบทครัวเรือน

ครอบครัวถูกสังคมกำหนดให้เป็นพื้นที่ความสัมพันธ์ทางสังคมที่มนุษย์ต้องอาศัยอยู่ร่วมกัน กำหนดบทบาทหน้าที่ให้สมาชิกในครอบครัวต้องปฏิบัติร่วมกันตามสถานภาพและบทบาทที่ตนเองดำรงอยู่ เช่น พ่อ แม่ ปู่ ย่า ตา ยาย พี่ น้อง โดยเฉพาะความเป็นสามีและภรรยาที่จะต้องมีความสัมพันธ์ในเรื่องต่างๆ ร่วมกัน เป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการดำรงอยู่ซึ่งสถาบันครอบครัว มีบทบาทของการผลิตสมาชิกใหม่และอบรมขัดเกลาเลี้ยงดูเพื่อให้เป็นประชากรที่ดีของสังคมต่อไป พื้นที่ของครัวเรือนมีการกำหนดบทบาทที่สังคมคาดหวังให้กับผู้หญิงและผู้ชาย ทั้งนี้เพื่อสร้างความเป็นระเบียบวินัยให้กับสังคม นอกจากนี้ครอบครัวเป็นพื้นที่ของการถ่ายทอดและส่งผ่านอุดมการณ์ ความเป็นครอบครัวสมบูรณ์ การแต่งงาน การประพัตติคนที่เหมาะสมหรือความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลตามสถานภาพและบทบาทภายในครัวเรือนให้ดำรงอยู่ต่อไป อย่างเช่นในสังคมไทยมีการให้ความสำคัญกับการเคารพผู้อาวุโส การกำหนดสถานภาพและบทบาทภายในพื้นที่ครัวเรือนเป็นการแบ่งแรงงานตามลักษณะของเพศ (Sex) โดยอ้างอิงถึงลักษณะทางชีววิทยาที่แตกต่างกันระหว่างผู้หญิงกับผู้ชาย และได้รับการสนับสนุนแนวคิดจากองค์ความรู้ทางการแพทย์เกี่ยวกับสรีรวิทยาของมนุษย์ ผู้หญิงจึงถูกกำหนดให้ต้องทำหน้าที่ของแม่และภรรยา ซึ่งเป็นเรื่องปกติทั่วไปที่ผู้หญิงแต่งงานแล้วจะต้องปฏิบัติตามความจริงที่สังคมกำหนดไว้ และผู้หญิงจะต้องปฏิบัติตามโดยกลายเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตประจำวันของเธอ

ครัวเรือนเป็นพื้นที่ของความสัมพันธ์ที่ไม่เท่าเทียมกันระหว่างผู้หญิงกับผู้ชาย ซึ่งมีการกำหนดแบ่งตามอำนาจความเป็นใหญ่ในครัวเรือน ซึ่งในสังคมโดยส่วนใหญ่มอบอำนาจให้กับผู้ชายมากกว่าผู้หญิงหรือที่เรียกว่าอุดมการณ์ชายเป็นใหญ่ (Patriarchy) ทำให้ผู้หญิงต้องอดทนอยู่ภายใต้อำนาจและยกย่องให้ความสำคัญกับผู้ชายซึ่งเป็นหัวหน้าครอบครัว ลักษณะความสัมพันธ์ที่ไม่เท่าเทียมทำให้ผู้หญิงต้องดำรงอยู่ภายใต้อำนาจการครอบงำจากผู้ชายโดยตลอด ถึงแม้ว่าในปัจจุบันผู้หญิงหลายคนสามารถเปลี่ยนแปลงความสัมพันธ์และไม่ยอมดำรงอยู่ภายใต้ความสัมพันธ์ที่ไม่เท่าเทียมต่อไป แต่โดยส่วนใหญ่ผู้หญิงก็ยังยอมอยู่ภายใต้ความสัมพันธ์ที่ไม่เท่าเทียมภายในครัวเรือน เพื่อสร้างความเป็นครอบครัวสมบูรณ์ให้ดำรงอยู่ต่อไป

บริบทพื้นที่

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยต้องเก็บข้อมูลโดยการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ต่างๆ กับผู้หญิงที่อาศัยอยู่ในครัวเรือน ที่มีความแตกต่างและสามารถตอบคำถามงานวิจัยได้ ผู้วิจัยเลือกเก็บข้อมูล

ผู้หญิงซึ่งถูกกระทำความรุนแรงทางด้านร่างกายและจิตใจที่อาศัยอยู่ในจังหวัดที่ตั้งอยู่ในเขตปริมณฑล ที่อยู่ไม่ห่างจากกรุงเทพมหานครมากนัก โดยมีการเดินทางที่สะดวกสบายมีการคมนาคมขนส่ง สาธารณะหลากหลายรูปแบบ เช่น รถเมล์ รถตู้ประจำทางที่ใช้เวลาไม่นานและมีจุดหมายปลายทาง ให้เลือกเดินทางจำนวนมาก หรือหากเดินทางด้วยรถส่วนตัวก็มีถนนที่เอื้ออำนวยให้สามารถเดินทาง ได้อย่างรวดเร็วใช้เวลาไม่นาน ประชาชนบางคนในเขตปริมณฑลเดินทางไปทำงาน ไปศึกษาเล่าเรียน หรือทำธุระในกรุงเทพมหานครโดยสามารถเดินทางในช่วงเช้าและเดินทางกลับในช่วงเย็นได้

จังหวัดในเขตปริมณฑลยังเป็นศูนย์กลางด้านต่างๆ ภายในประเทศ เป็นพื้นที่ๆ มีการ พัฒนาทุกด้านอย่างรวดเร็ว ทั้งการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน การบริการต่างๆ และเป็นเขตเศรษฐกิจที่ มีความเจริญสูง เป็นพื้นที่รองรับการขยายตัวด้านเศรษฐกิจจากกรุงเทพมหานคร เกิดการกระจายตัว ของชานเมืองที่มีอาณาเขตติดต่อกับกรุงเทพมหานครสูง ที่อยู่อาศัยเพิ่มจำนวนมากขึ้น การค้าการ ลงทุนสิ่งอำนวยความสะดวกเกิดขึ้นมากมาย นอกจากนี้ยังเป็นแหล่งที่ตั้งของกิจกรรมอุตสาหกรรม และการบริการต่างๆ ห่างสรรพสินค้าขนาดใหญ่กระจายตัวไปยังชานเมืองที่เป็นแหล่งชุมชน ประชาชนไม่จำเป็นต้องเดินทางเข้าสู่กรุงเทพมหานคร และพื้นที่ปริมณฑลยังดึงดูดให้มีการอพยพ เคลื่อนย้ายแรงงานจำนวนมากเข้าสู่จังหวัดเพื่อประกอบอาชีพและดำรงชีวิต

สำหรับการพัฒนาด้านการศึกษาในจังหวัดเขตปริมณฑลยังมีความพร้อมสูง ทั้งการศึกษา ในระดับพื้นฐานจนถึงระดับอุดมศึกษา ซึ่งเป็นสถาบันการศึกษาที่มีชื่อเสียงและเป็นที่ยอมรับใน ประเทศทั้งในส่วนของสถานศึกษารัฐบาลและเอกชน รวมทั้งยังมีการจัดการศึกษาในสายการ อาชีวศึกษาก็มีสถานศึกษาให้เลือกเรียนเช่นกัน ทำให้ประชาชนมีโอกาสทางการศึกษาสูงหากมีความ พร้อมในการเข้ารับการศึกษา

ถึงแม้ว่าจะมีความเจริญอย่างรวดเร็วแต่จังหวัดในเขตปริมณฑลยังแสดงให้เห็นถึงลักษณะ พื้นที่กึ่งเมืองกึ่งชนบท มีการจัดแบ่งพื้นที่ (Zone) ในการปฏิบัติกรรมทางเศรษฐกิจ ซึ่งมีทั้งพื้นที่ เกษตรกรรมและพื้นที่โรงงานอุตสาหกรรมต่างๆ กระจายตัวอยู่ รวมทั้งด้านพาณิชยกรรมและการ บริการ ทำให้ประชาชนในพื้นที่มีการประกอบอาชีพที่หลากหลาย เช่น การทำงานในโรงงาน การ ทำงานภาครัฐ การทำงานบริการ การทำงานด้านภาคการเกษตร และการรับจ้างต่างๆ เป็นต้น นอกจากนี้ประชาชนส่วนใหญ่ยังมีวิถีชีวิตที่ผูกพันอยู่กับศาสนาพุทธและศาสนาอื่นๆ ที่ประชาชนใน จังหวัดให้การนับถือ มีการทำนุบำรุงขนบธรรมเนียมประเพณีที่ปฏิบัติเป็นประจำตามเทศกาลในทุกๆ ปี และมีสถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญและมีชื่อเสียงในด้านต่างๆ เช่น การท่องเที่ยวด้านสิ่งแวดล้อม การ ท่องเที่ยวเชิงนิเวศ สถานที่ท่องเที่ยวด้านศาสนาและประวัติศาสตร์ที่สำคัญในจังหวัด ซึ่งมี นักท่องเที่ยวเดินทางมาท่องเที่ยวจำนวนมากในแต่ละปีเพราะมีอาณาเขตติดต่อกับกรุงเทพมหานคร การเดินทางสะดวกสบาย

การที่จังหวัดปริมณฑลมีลักษณะของความหลากหลายของกิจกรรมการผลิตต่างๆ ทำให้มีการลำดับชั้นทางสังคม (Social Stratification) ของประชาชนในเกณฑ์ด้านอาชีพและฐานะทางเศรษฐกิจเป็นสำคัญ โดยผู้วิจัยได้จัดแบ่งสถานภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของประชาชนในพื้นที่จากการพิจารณาด้านรายได้และอาชีพเป็น 3 กลุ่มใหญ่ๆ คือ ประชาชนในกลุ่มฐานะทางเศรษฐกิจดี ประชาชนในกลุ่มฐานะทางเศรษฐกิจปานกลาง และประชาชนในกลุ่มฐานะทางเศรษฐกิจต่ำ ซึ่งส่งผลให้การดำเนินชีวิตของคนแต่ละกลุ่มมีความแตกต่างกัน เช่น การเข้าถึงระบบการศึกษาของสมาชิกในครัวเรือน โอกาสการมีงานทำ การได้รับการบริการด้านสาธารณสุขและสาธารณสุขมูลฐาน การเป็นเจ้าของทรัพย์สิน รวมทั้งลักษณะของความสัมพันธ์ของสมาชิกภายในครัวเรือนที่แตกต่างกัน เป็นต้น

โครงสร้างสังคมในครอบครัว

ครอบครัวเป็นสถาบันทางสังคมที่มีโครงการสร้างสังคมเช่นเดียวกับสถาบันทางสังคมอื่น ๆ ซีริร์ตัน แอดสกูล (2553) ได้กล่าวถึงโครงสร้างสังคมในครัวเรือนว่า เมื่อครอบครัวเป็นหน่วยทางสังคม (Social Unit) ของโครงสร้างสังคม ครอบครัวจึงมีโครงสร้างที่สำคัญดังนี้

- 1) ตำแหน่งทางสังคม (Social Position) เช่น พ่อ แม่ ลูก
- 2) ภาระหน้าที่ (Function) เช่น ให้กำเนิดสมาชิก ให้ความรัก ความอบอุ่น อบรมสั่งสอน ให้สถานภาพ เป็นที่พึงพอใจ เป็นต้น
- 3) แบบแผนพฤติกรรม (Pattern of Behaviour) เช่น ความเชื่อ ความรู้ อุดมการณ์ บรรทัดฐาน ขนบธรรมเนียมประเพณี พิธีกรรม เป็นต้น
- 4) องค์วัตถุ (Material Component) เช่น ตัวบ้าน เครื่องมือเครื่องใช้ต่างๆ เครื่องประดับตกแต่งบ้าน รูปแบบบ้าน

หน้าที่ของครอบครัว

William F. Ogburn นักสังคมวิทยาท่านหนึ่งกำหนดว่าครอบครัวต้องมีหน้าที่ดังนี้ (ซีริร์ตัน แอดสกูล, 2553: 9-10)

1. ผลิตสมาชิกใหม่ให้แก่สังคม (Reproduction) สังคมต้องมีการรักษาสภาพของสังคมไว้ด้วยการผลิตสมาชิกใหม่ให้กับสังคม เพื่อเป็นการทดแทนสมาชิกเก่าที่ตายไป ในความหมายนี้แสดงให้เห็นว่าครอบครัวมีหน้าที่ในการทำให้มนุษย์ต้องคงมีอยู่ต่อไป
2. ดูแลและปกป้องสมาชิก (Protection) ทารกแรกเกิดไม่เหมือนกับสัตว์ตัวน้อยๆ ชนิดอื่นในโลก เพราะว่าการที่เด็กมานั้นมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องได้รับการดูแลและเอาใจใส่ในทุกๆ ด้าน ดังนั้นครอบครัวจำเป็นจะต้องทำหน้าที่ตอบสนองต่อสิ่งเหล่านี้ด้วย

3. อบรมหรือขัดเกลาทางสังคมแก่สมาชิก (Socialization) พ่อแม่และเครือญาติจะต้องทำหน้าที่เป็นผู้สอนเรื่องความประพฤติของเด็ก และถ่ายทอดบรรทัดฐานของสังคม ค่านิยมต่างๆ ตลอดจนภาษาและวัฒนธรรมให้กับเด็กด้วย

4. กำหนดกฎระเบียบเกี่ยวกับพฤติกรรมทางเพศ (Regulation of Sexual Behaviour) บรรทัดฐานทางเพศ (Sexual Norms) นั้น เป็นเรื่องที่ยืดหยุ่นเปลี่ยนแปลงได้ตามกาลเวลา แม้ว่าจะมีการเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา หรือตามค่านิยมของสังคม อย่างไรก็ตามมาตรฐานเรื่องพฤติกรรมทางเพศ (Standard of Sexual Behaviour) นั้นย่อมมีการกำหนดไว้อย่างชัดเจนแล้วภายในขอบเขตของครอบครัว

5. ให้ความรักความเป็นมิตรแก่สมาชิก (Affection and Companionship) ครอบครัวจะให้ความรักความอบอุ่นและความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดแก่สมาชิก ครอบครัวช่วยทำให้สมาชิกเกิดความรู้สึกพึงพอใจและมีความรู้สึกปลอดภัย สมาชิกของครอบครัวบางคนอาจจะออกไปแสวงหารักความอบอุ่นจากภายนอกครอบครัวได้ หากเขาพบว่าที่บ้านไม่มีความสุขหรือมีแต่ความรุนแรงเกิดขึ้น แต่อย่างไรก็ตามเชื่อว่าความสัมพันธ์ภายในครอบครัวนั้น จะทำให้สมาชิกทั้งหลายในครอบครัวเกิดความเข้าใจที่ดีต่อกัน และมีการดูแลเอาใจใส่ซึ่งกันและกัน

6. ให้สถานภาพทางสังคมแก่สมาชิก (Provision of Social Status) ครอบครัวจะเป็นผู้ให้สถานภาพแก่เด็กที่เกิดมา ตั้งแต่สถานภาพที่ติดตัวมาตั้งแต่เกิด (Ascribed Status) เช่น เรื่องของเชื้อชาติและความเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ (Race and Ethnicity) ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะเป็นตัวแบ่งแยกระบบการจัดช่วงชั้นทางสังคม (Social Stratification) นอกจากนี้ครอบครัวยังเปิดโอกาสให้สมาชิกได้แสดงความสามารถด้วย เช่น การเปิดโอกาสให้ได้รับการศึกษาในระดับที่สูงขึ้น

จากหน้าที่ของครอบครัวเราจะพบว่าครอบครัวเป็นสถาบันทางสังคมพื้นฐานที่มีส่วนสำคัญในการอบรมขัดเกลาและผลิตซ้ำแนวปฏิบัติต่างๆ ในสังคมสู่สมาชิกในครัวเรือน เพื่อผลิตประชากรอันเป็นที่พึงปรารถนาของสังคม ทำให้สังคมดำรงอยู่จากรุ่นหนึ่งไปสู่อีกรุ่นหนึ่ง สืบทอดแนวทางปฏิบัติของสังคมรวมถึงความไม่เท่าเทียมกันระหว่างสมาชิกในครัวเรือนด้วย

บริบทครัวเรือน

จากการเก็บข้อมูลและแลกเปลี่ยนประสบการณ์ของครัวเรือนผู้หญิงทั้ง 8 ครัวเรือนพบว่า มีลักษณะของครัวเรือนที่แตกต่างกันออกไป ที่แสดงให้เห็นถึงลักษณะของความหลากหลายของการประกอบอาชีพ ระดับการศึกษา ทรัพย์สินสมบัติ รายได้ ซึ่งส่งผลทำให้มีการลำดับชั้นทางสังคมของครัวเรือนทั้ง 8 โดยผู้วิจัยได้จัดแบ่งลักษณะของครัวเรือนออกเป็น 3 ลักษณะคือ ประเภทครอบครัว

จัดแบ่งตามนักสังคมวิทยา ประเภทครอบครัวตามฐานะทางเศรษฐกิจ และประเภทครอบครัวตาม ลักษณะความรุนแรงในครัวเรือน

ประเภทครอบครัวแบ่งตามนักสังคมวิทยา

ในการแบ่งประเภทของครอบครัวของนักสังคมวิทยาทั้งในประเทศและต่างประเทศพบว่า จะมีการแบ่งประเภทของครอบครัวออกเป็นหลายประเภท ตามเงื่อนไขการพิจารณาที่แตกต่างกัน ออกไป เช่น แบ่งขนาดของครอบครัว แบ่งตามจำนวนคู่สมรส แบ่งตามที่อยู่อาศัยของคู่สมรส เป็นต้น ในการวิจัยชิ้นนี้ผู้วิจัยได้จัดประเภทของครอบครัวจากลักษณะของครัวเรือนของผู้หญิงที่เป็น เจ้าของเรื่องเล่าประสบการณ์ทั้งหมด 8 คน ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

1) แบ่งขนาดของครอบครัว

1.1) ครอบครัวเดี่ยว หมายถึงครอบครัวที่ประกอบด้วย พ่อ แม่ ลูกที่ยังไม่ได้ แต่งงาน อาศัยอยู่อิสระจากครอบครัวของฝ่ายสามีและภรรยา ซึ่งประกอบไปด้วยครัวเรือนของป้ามี คุณสุ พี่จำ ป้างาม ส่า และสุ ภายหลังแต่งงานแล้วได้แยกออกมาอาศัยอยู่ต่างหากระหว่างสามี ภรรยาและลูก แต่ในบางครัวเรือนเมื่อมีลูกต้องให้แม่หรือญาติพี่น้องมาช่วยดูแลลูกด้วย

1.2) ครอบครัวขยาย หมายถึงครอบครัวที่มีสมาชิกประกอบด้วยพ่อ แม่ ลูก รวมทั้งญาติพี่น้องที่มาอาศัยอยู่ในครัวเรือนเดียวกัน เช่น ปู่ ย่า ตา ยาย อย่างเช่นครัวเรือนของพี่โยที่ อาศัยอยู่กับครัวเรือนของฝ่ายสามีและภายหลังการหย่าเธอก็ได้อาศัยอยู่กับครอบครัวของเธอซึ่ง ประกอบด้วย พ่อ แม่ หลาน ตัวพี่โยและหลานพี่โย ซึ่งอาศัยอยู่รวมกันเป็นครอบครัวใหญ่ภายใน บ้านหลังเดียวกัน และมีการพึ่งพาอาศัยกันด้านเศรษฐกิจและการดำรงชีวิตในด้านต่างๆ

2) การแบ่งตามที่อยู่อาศัยภายหลังการสมรส

2.1) คู่สมรสอยู่กับบิดามารดาของฝ่ายสามีเมื่อแต่งงานแล้วสามีภรรยาตัดสินใจ อาศัยอยู่ที่บ้านของฝ่ายสามี

2.2) คู่สมรสอยู่กับบิดามารดาของฝ่ายภรรยาเมื่อแต่งงานแล้วสามีภรรยาตัดสินใจ อาศัยอยู่ที่บ้านของฝ่ายภรรยา

2.3) คู่สมรสแยกอยู่อย่างอิสระไม่ไปอยู่กับบิดามารดาของฝ่ายใด เมื่อแต่งงานแล้ว สามีภรรยาตัดสินใจย้ายครอบครัวออกมาอาศัยอยู่ตามลำพัง

การแบ่งครอบครัวตามฐานะทางเศรษฐกิจ

ผู้หญิงที่เป็นเจ้าของเรื่องเล่าประสบการณ์ทั้งหมด 8 คน มีอาชีพที่แตกต่างกัน ได้แก่ ลูกจ้างในโรงงานอาหาร ลูกจ้างในโรงงานอุตสาหกรรม ค้าขาย รับจ้างทั่วไป รับจ้างนวด แม่บ้านใน สถาบันอุดมศึกษา และสอนหนังสือ ซึ่งมีประกอบด้วยอาชีพที่มีรายได้ไม่แน่นอน เช่น อาชีพรับจ้าง และกลุ่มผู้หญิงที่มีรายได้ที่แน่นอนในแต่ละเดือน ผู้วิจัยได้แบ่งลักษณะครัวเรือนตามฐานะทาง

เศรษฐกิจของผู้หญิงทั้ง 8 คน ออกเป็น 3 กลุ่มคือ คริวเรือนที่มีรายได้ไม่แน่นอน คริวเรือนที่มีรายได้แน่นอนซึ่งมีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำ คริวเรือนที่มีรายได้แน่นอนซึ่งมีฐานะทางเศรษฐกิจปานกลางถึงดี

1) คริวเรือนที่มีรายได้ไม่แน่นอน

สำหรับครอบครัวที่มีรายได้ไม่แน่นอนคือประกอบอาชีพรับจ้างรายวัน เช่น ครอบครัวป่ามีรายได้หลักของเธอได้มาจากการรับจ้างนวดตามบ้าน ถ้าไม่มีลูกค้าเธอก็จะไม่มีรายได้ โดยเธอได้รับค่าจ้างจากการนวดคนละ 250 บาทต่อ 2 ชั่วโมง ลูกค้าบางคนอาจจะให้เพิ่มพิเศษเป็น 300 บาท ในแต่ละวันเธอสามารถนวดให้ลูกค้ามากที่สุดคือจำนวน 4 คน ซึ่งบางครั้งเธอป่วยไม่สามารถนวดได้ก็จะทำให้เธอไม่มีรายได้เลย ต้องนำเงินเก็บออกมาใช้จ่ายในชีวิตประจำวันเพื่อเลี้ยงตนเองรวมทั้งลูก 1 คน และหลาน 1 คน ซึ่งกำลังอยู่ในวัยเรียน ตัวเธอเองต้องเป็นคนรับผิดชอบดูแลค่าใช้จ่ายต่างๆ ทั้งหมด ในขณะที่ลูกชายของเธอซึ่งเป็นพ่อของเด็กไม่ได้ให้การช่วยเหลือค่าใช้จ่ายในส่วนนี้ และหลายครั้งเธอก็ต้องให้เงินกับลูกด้วย

เมื่อครั้งที่ป่ามียังไม่หย่ากับสามีเธอทำงานในโรงงานเย็บผ้าแห่งหนึ่ง ส่วนสามีทำงานรับจ้างขับรถบรรทุกซึ่งบ่อยครั้งที่เธอและสามีไม่ค่อยได้เจอกันเพราะการทำงาน นอกจากนี้สามีของเธอยังเสพยาบ้าเพราะคิดว่าเมื่อเสพยาบ้าแล้วจะทำให้ทำงานได้มากขึ้น ซึ่งต่อมากลายเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้ครอบครัวของป่ามีมีปัญหามากมาย ในช่วงนี้สามีของเธอจะให้เงินเดือนละ 2,000 บาท ในช่วงแรกที่แต่งงานกันยังไม่มีค่าใช้จ่ายมากนักรายได้จากการทำงานของเธอและสามีจึงเพียงพอต่อค่าใช้จ่ายในครัวเรือน แต่เมื่อป่ามีมีลูกคนแรกค่าใช้จ่ายต่างๆ ได้เพิ่มมากแต่สามีป่ามียังคงให้เงินเพียง 2,000 บาท ทำให้ป่ามีต้องรับผิดชอบในการหารายได้เพิ่มขึ้นโดยการทำงานล่วงเวลา และเมื่อเห็นว่าสามีไม่ค่อยได้อยู่ที่บ้านเพราะต้องขับรถตลอดเวลา เธอจึงตัดสินใจเปลี่ยนงานโดยลาออกจากการทำงานโรงงานมาเช่าบ่อเลี้ยงปลา และให้สามีออกจากงานขับรถบรรทุกมาช่วยเลี้ยงปลาเช่นเดียวกัน เพื่อให้สมาชิกในครัวเรือนได้มีเวลาอยู่ด้วยกันและคิดว่าจะมีรายได้มากขึ้นกว่าเดิม ในช่วงนี้รายได้หลักของครัวเรือนก็จะมาจากการขายปลาที่เลี้ยงไว้ นอกจากนี้ป่ามียังเก็บหอยในบ่อปลา ในแต่ละครั้งแต่ก็ต้องนำมาเก็บไว้เป็นค่าเช่าบ่อปลา ตัดไปตอไปขายอีกด้วย ซึ่งสามีของเธอไม่ได้ช่วยอะไรมากนัก เพราะเขาเสพยาบ้าและมักจะอยู่กับเพื่อนที่เสพยาด้วยกันมากกว่าภาระการทำงานในบ่อปลาทั้งหมดจึงเป็นของป่ามีที่ต้องดูแลหลักเพียงผู้เดียว

ครัวเรือนของป่างามและสามีซึ่งรับจ้างทั่วไปทั้งทำสวนและทำความสะอาดบ้าน และได้รับค่าจ้างในแต่ละวันไม่เท่ากันซึ่งขึ้นอยู่กับลักษณะของงานและเวลาที่ทำงาน ด้วยอายุที่มากขึ้นทำให้ทั้งสองคนไม่สามารถทำงานหนักได้เช่นเมื่อก่อน ทั้งสองคนจึงมีรายได้เพียงพอแก่การยังชีพในชีวิตประจำวันเท่านั้น เมื่อมีเงินก็จะนำมาซื้อข้าวสาร น้ำ เครื่องปรุงต่างๆ ข้าวของเครื่องใช้ใน

ชีวิตประจำวัน ในบางครั้งลูกชายของป่างามที่อาศัยอยู่ในจังหวัดเดียวกันจะมาเยี่ยมเป็นครั้งคราว ซึ่งบางครั้งเขาจะซื้อข้าวสารและอาหารมาให้ป่างามและสามี ป่างามไม่มีบ้านของตนเองต้องอาศัยปลูกบ้านบนที่ดินของหลวง มีเพียงรถมอเตอร์ไซด์หนึ่งคันที่สามีของป่าใช้สำหรับเดินทางไปรับจ้างและใช้ในชีวิตประจำวัน

2) ครัวเรือนที่มีรายได้ประจำซึ่งมีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำ

สำหรับครัวเรือนที่มีรายได้ประจำได้แก่ครัวเรือนของพี่สองที่งานรับจ้างในโรงงาน สามีรายได้ประจำจากการทำงานเป็นลูกจ้างซึ่งมีรายได้ไม่มากนัก ทั้งสามคนไม่ได้มีทรัพย์สินที่มีราคาสูง เช่น บ้าน รถยนต์ พี่น้อยอาศัยอยู่ที่บ้านของสามีซึ่งเป็นห้องที่แม่สามียกให้ เธอกับสามีและลูกชายมีรถมอเตอร์ไซด์คนละ 1 คัน โดยมีรายได้หลักจากการขับมอเตอร์ไซด์รับจ้างของสามี และรายได้จากการทำงานในโรงงานของพี่น้อยเพื่อนำมาใช้จ่ายภายในครัวเรือน ส่วนพี่โยและสาไม่มีบ้านเป็นของตนเอง พี่โยมีเพียงรถมอเตอร์ไซด์ที่ใช้สำหรับเดินทางและอาศัยอยู่ที่บ้านพ่อแม่ของเธอหลังหย่ากับสามี ส่วนสาไม่ได้มีทรัพย์สินใดๆ ก็อาศัยอยู่หอพักของโรงงานกับสามีคนที่สอง ส่วนสิ่งของ เช่น เครื่องใช้ไฟฟ้าต่างๆ ที่ได้ร่วมกันซื้อกับสามีคนแรกนั้นอยู่กับสามีคนแรกทั้งหมด

พี่โยทำงานเป็นแม่บ้านในสถานศึกษาแห่งหนึ่งมีเงินเดือนที่ได้รับเป็นประจำ แต่รายจ่ายในครัวเรือนก็ค่อนข้างมาก พี่โยต้องนำเงินส่วนหนึ่งให้พ่อกับแม่เป็นค่าใช้จ่ายภายในครัวเรือน ค่าใช้จ่ายสำหรับเลี้ยงหลานและในบางครั้งก็ต้องคอยช่วยเหลือลูกๆ เมื่อเขาต้องการความช่วยเหลือ นอกจากนี้พี่โยยังต้องเก็บเงินเพื่อสร้างบ้านอีกด้วย

ในกรณีของครัวเรือนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำและปานกลางจะพบการกระทำ ความรุนแรงทางด้านร่างกายและจิตใจ ซึ่งเริ่มจากการกระทำที่ไม่รุนแรงและเพิ่มความรุนแรงเพิ่มมากขึ้น ซึ่งมีสาเหตุการทำให้เกิดความรุนแรงหลายรูปแบบ โดยบางครัวเรือนสามีไม่มีความเป็นผู้นำ ไม่ทำงานมีนิสัยเกียจคร้านและบางคนติดยาเสพติด ทำให้ผู้หญิงในครัวเรือนต้องเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการทำงานเพื่อเลี้ยงสมาชิกในครัวเรือน ผู้ชายบางคนมีผู้หญิงคนอื่นทำให้ภรรยาเกิดความเจ็บปวดทางจิตใจ ซึ่งครัวเรือนในลักษณะนี้จะพบว่ามีปัญหาการกระทำ ความรุนแรงในครัวเรือนทั้งทางร่างกายและจิตใจสูง

3) ครัวเรือนมีรายได้แน่นอนซึ่งมีฐานะทางเศรษฐกิจปานกลางถึงดี

จากการพูดคุยแลกเปลี่ยนประสบการณ์ร่วมกัน พบว่าครัวเรือนของสุมีฐานะทางเศรษฐกิจแบบพอมีพอกินสามารถดำรงชีวิตได้อย่างสบาย คือที่เธอและสามีทำงานเป็นพนักงานในโรงงานขนาดใหญ่แห่งหนึ่งและมีรายได้รวมกันมากกว่า 30,000 บาทต่อเดือนหรือมากกว่าเพราะสามีของเธอมีค่าตอบแทนค่าล่วงเวลาและมีความมั่นคงทางอาชีพพอสมควร และเธอยังวางแผนการเก็บ

ออมเงินเพื่อใช้จ่ายในอนาคต ทั้งสองคนได้รับสวัสดิการจากบริษัทและมีประกันสังคม มีรถยนต์ ทั้งสองคนเช่าบ้านเอื้ออาทรอยู่ยังไม่มีบ้านของตนเองแต่ทั้งสองคนวางแผนซื้อบ้านในอนาคต โดยดูความเหมาะสมจากรายได้และสภาพแวดล้อมที่นาอยู่ของหมู่บ้าน แต่สามีของสุ่มักมีปัญหาเรื่องการนอกใจ อยู่เป็นประจำเพราะมีสื่อสังคมออนไลน์หลายประเภทที่เข้ามาในชีวิตประจำวัน ทำให้การติดต่อสื่อสารกับบุคคลอื่นมีมากขึ้น ซึ่งสามีของสุ่มักจะคุยกับผู้หญิงคนอื่น ทำให้สุ่มต้องหาวิธีการในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น ซึ่งบ่อยครั้งที่เธอรู้สึกว่าอาการกระทำของสามีส่งผลกระทบต่อจิตใจของเธอแต่เธอก็ยังคงอดทนอยู่กับสามีเพื่อลูก เธอเองยอมรับว่าเธอมักจะแก้ไขปัญหาให้เด็ดขาดจะไม่ให้เกิดปัญหาในภายหลัง

สำหรับครัวเรือนของพี่กุงและคุณเจี๊ยบ ที่มีรายได้จากการทำงานเฉลี่ยมากกว่า 40,000 บาทต่อเดือน มีทรัพย์สินครอบครองและยังต้องผ่อนชำระทรัพย์สินที่มีราคาสูง เช่น บ้าน รถยนต์ และการส่งเสียให้ลูกได้ศึกษาในโรงเรียนที่มีชื่อเสียงเป็นที่ยอมรับ โดยทั้งสองครัวเรือนไม่ได้มีปัญหาเดือดร้อนในเรื่องของการเงิน สามีมีหน้าที่การงานที่ดีเป็นที่ยอมรับจากสังคม การที่สามีของทั้งสองมีสังคมที่ต้องพบปะผู้คนเพราะหน้าที่การงานและการดำเนินชีวิตประจำวันต่างๆ ทำให้เขามีโอกาสในการพูดคุยและติดต่อกับผู้หญิงคนอื่น ทำให้สามีของพี่กุงและคุณเจี๊ยบมีผู้หญิงคนอื่น และสามีของเธอทั้งสองยังยกย่องให้เป็นภรรยาอีกคน ทำให้เกิดปัญหาการทะเลาะกันภายในครัวเรือน และคุณเจี๊ยบยังถูกทำร้ายทางร่างกายจากสามีเมื่อมีปากเสียงกัน แต่สำหรับพี่กุงไม่ได้ถูกทำร้ายร่างกายแต่สามีของเธอมีผู้หญิงคนอื่นและเขาตัดสินใจเลิกผู้หญิงคนใหม่ ทำให้ทั้งสองคนต้องหย่ากัน สำหรับคุณเจี๊ยบยังไม่ได้หย่าจากสามีตามกฎหมายแต่แยกกันอยู่และคุณเจี๊ยบเป็นผู้รับผิดชอบดูแลลูก 3 คน

การแบ่งครัวเรือนตามลักษณะความรุนแรงในครัวเรือน

การแบ่งลักษณะของครัวเรือนตามประเภทความรุนแรงในครัวเรือนเป็นสิ่งสำคัญที่ผู้วิจัยคงจะเมินเฉยในประเด็นนี้ไม่ได้ เพราะความรุนแรงในครัวเรือนเป็นประเด็นสำคัญในการเลือกผู้หญิงในครัวเรือนที่จะร่วมแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้แบ่งลักษณะของครัวเรือนตามความรุนแรงออกเป็น 2 ลักษณะคือ ผู้หญิงที่ถูกสามีทำร้ายทางร่างกาย และผู้หญิงที่ถูกสามีทำร้ายด้านจิตใจ

1) ผู้หญิงที่ถูกกระทำรุนแรงทางร่างกาย

ผู้วิจัยเข้าถึงข้อมูลของผู้หญิงที่อยู่ภายใต้ความสัมพันธ์เชิงอำนาจในครัวเรือน ที่ถูกสามีกระทำรุนแรงทางร่างกายจากหน่วยงานซึ่งทำงานด้านการพัฒนาในจังหวัด ซึ่งเป็นหน่วยงานที่มีงานด้านการบริการสตรีและครอบครัว และหน่วยงานที่ให้การช่วยเหลือผู้หญิงและครอบครัวที่ได้รับผลกระทบต่อความรุนแรงในครัวเรือนในลักษณะของการหาที่พักพิงชั่วคราว ซึ่ง

หน่วยงานทั้งสองแห่งมีการเก็บรวบรวมข้อมูลอย่างเป็นระบบ โดยมีรายชื่อของผู้เข้ารับบริการ ลักษณะของการถูกระทำความรุนแรง และข้อมูลในการติดต่อ ซึ่งผู้วิจัยได้ขอข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับ ผู้เข้ารับบริการ โดยส่วนใหญ่แล้วผู้ที่มาขอรับการช่วยเหลือและบริการจะถูกระทำความรุนแรง ทางด้านร่างกาย และเกิดในครัวเรือนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำ เช่น ประกอบอาชีพรับจ้าง ซึ่งได้แก่ ป้างามซึ่งถูกสามีทำร้ายและมีหน่วยงานพร้อมทั้งเจ้าหน้าที่ตำรวจเข้ามาให้การช่วยเหลือ ตามร่างกาย ของป้างามจะพบร่องรอยการถูกทำร้ายจากสามีปรากฏให้เห็นอยู่

รวมทั้งกรณีของคุณสุซึ่งเป็นครัวเรือนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจดี เธอได้เข้าไปขอ ความช่วยเหลือจากองค์กรด้านครอบครัว ในกรณีของคุณสุจะมีลักษณะของการร้องเรียนทาง กฎหมายเพราะเธอจดทะเบียนสมรสกับสามี และมีทรัพย์สินต่างๆ ที่จะต้องจัดการตามกฎหมาย เช่น เธอทำสัญญาซื้อบ้านร่วมกับสามี เธอยังมีภาระในการผ่อนรถยนต์ และต้องจัดการดูแลเรื่องการดูแล ลูกเนื่องจากสามีของเธอเป็นข้าราชการ ทำให้เธอต้องเข้าไปขอความช่วยเหลือจากหน่วยงาน และ เป็นข้อบังคับทางกฎหมายที่จะต้องมีหน่วยงานด้านสังคมสงเคราะห์ต่างๆ เข้ามาช่วยในขั้นตอนการ พิจารณา คุณวรรษถูกสามีทำร้ายร่างกายขั้นรุนแรงที่สุดคือ การใช้ด้ามปืนตบในขณะที่ลูกสาวคนโต อยู่ในเหตุการณ์ด้วย เนื่องจากทะเลาะกันเพราะสามีมีภรรยาบ่อยและมักจะออกไปสังสรรค์กับเพื่อนๆ มากกว่าจะช่วยดูแลครอบครัว

นอกจากนี้ผู้วิจัยยังพบว่าผู้หญิงที่ถูกระทำความรุนแรงทางร่างกายหลายคน ไม่ได้ขอความช่วยเหลือจากหน่วยงานภายในจังหวัด แต่มีวิธีการแก้ไขปัญหาด้วยตนเองเพราะมองว่า การปัญหาความรุนแรงในครัวเรือนเป็นเรื่องของสามีภรรยาสามารถแก้ไขปัญหาได้ด้วยสมาชิกภายใน ครัวเรือน โดยเฉพาะการพูดคุยและแก้ไขปัญหาระหว่างสามีและภรรยาเป็นสิ่งสำคัญ ผู้หญิงบางคนยอม อดทนต่อปัญหาที่เกิดขึ้นหลายครั้ง ซึ่งเริ่มจากการกระทำทางร่างกายที่ไม่รุนแรงและเพิ่มระดับความ รุนแรงทางร่างกายมากขึ้นเรื่อยๆ ความรุนแรงในครัวเรือนของผู้หญิงกลุ่มนี้จะไม่ถูกเปิดเผยต่อสังคม ทำให้เธอต้องอยู่ภายใต้ความรุนแรงต่อไป เช่นในกรณีของป้ามีและพี่สอง ซึ่งเคยมีปัญหาขัดแย้งกัน จนถึงขั้นถูกสามีทำร้ายร่างกายให้ได้รับการบาดเจ็บ แต่ทั้งสองคนก็ไม่ได้เข้าไปแจ้งความหรือขอความ ช่วยเหลือจากหน่วยงานอื่นๆ เพราะเห็นว่าเป็นเรื่องภายในครัวเรือน

2) ผู้หญิงที่ถูกระทำความรุนแรงทางจิตใจ

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยยังพบลักษณะการทำความรุนแรงทางด้านจิตใจและ อารมณ์ต่อผู้หญิงที่อยู่ในฐานะของภรรยา ซึ่งในกลุ่มที่ผู้หญิงถูกระทำความรุนแรงทางจิตใจนี้ย่อม รวมถึงถูกระทำความรุนแรงทางร่างกายด้วย เพราะการถูกระทำความรุนแรงด้านร่างกายย่อม ส่งผลกระทบต่อความรู้สึกทางจิตใจเช่นกัน อย่างไรก็ตามของป้ามี พี่สอง คุณสุ ป้างาม การกระทำ ความรุนแรงทางจิตใจที่พบจากกลุ่มผู้หญิงที่แลกเปลี่ยนประสบการณ์ในงานวิจัยชิ้นนี้ จะพบใน

ลักษณะที่สามีมีผู้หญิงคนอื่นทำให้ผู้หญิงได้รับการกระทบกระเทือนทางจิตและส่งผลให้เกิดการหย่าร้าง และในบางครัวเรือนผู้หญิงยังยอมอดทนอยู่ด้วยกันแม้ว่าผู้ชายจะมีผู้หญิงคนอื่น รวมทั้งยังพบว่าในบางครัวเรือนผู้ชายจะมีลักษณะของนิสัยที่เกียจคร้าน บางคนติดยาเสพติดไม่ช่วยทำงานใดๆ ทำให้ผู้หญิงต้องรับบทบาทภาระหน้าที่ในการหารายได้เพื่อเลี้ยงดูลูก ซึ่งทำให้ผู้หญิงต้องรับผิดชอบงานทั้งภายในบ้านและงานภายนอกบ้านซึ่งเป็นภาระที่ต้องมีความรับผิดชอบสูงมาก เป็นต้น

ในครัวเรือนของพี่จำและคุณสุสามีของเธอทั้งสองมีผู้หญิงคนอื่นๆ และในที่สุดก็ต้องหย่ากันเพราะสามีของพวกเธอเลือกที่จะไปอยู่กับภรรยาใหม่ ในขณะที่สุจะพบกับปัญหาที่สามีมักมีผู้หญิงเข้ามาคุยอยู่เสมอและสามีของเธอจิตใจอ่อนไหวทำให้บ่อยครั้งที่สุจะต้องเข้าไปแก้ไขปัญหาเพื่อไม่ให้มีเหตุการณ์รุนแรงมากขึ้น ซึ่งเมื่อเกิดปัญหาในแต่ละครั้งก็จะนำมาซึ่งความยุ่งยากลำบากใจและความเสียใจต่อสุเสมอ การที่สุจะต้องพยายามทำตัวให้เป็นปกติเมื่ออยู่ต่อหน้าลูกหรือญาติพี่น้องเพื่อไม่ให้คนอื่นกังวลด้วย

สำหรับกรณีของพี่โยเธอแต่งงานเพราะความจำเป็นเรื่องของชนบธรรมเนียมประเพณี ซึ่งเมื่อแต่งงานได้สักพักสามีของเธอก็เริ่มมีนิสัยที่เปลี่ยนไป คือเป็นคนเกียจคร้านไม่ยอมทำงาน พี่โยต้องเป็นคนออกไปทำงานรับจ้างทุกอย่างเพื่อหารายได้มาจุนเจือครอบครัว ในขณะที่สามีอยู่ที่บ้านคอยดูแลลูกบางครั้งเพราะส่วนใหญ่แม่ของสามีจะเป็นคนที่เลี้ยงลูกให้พี่โย แต่พี่โยก็ไม่สามารถที่จะว่ากล่าวสามีได้เพราะเธออาศัยอยู่ในบ้านของสามี และแม่ของสามีก็ตามใจลูกชายของเธอไม่ยอมให้ออกไปทำงานนอกบ้าน

ภายหลังจากมีปัญหาความรุนแรงภายในครัวเรือน ทำให้แต่ละครัวเรือนมีการตัดสินใจในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวแตกต่างกัน แต่สิ่งสำคัญในการประกอบการตัดสินใจคือผู้หญิงจะเห็นแก่ลูก ทำให้ครัวเรือนบางส่วนยังอาศัยอยู่ด้วยกันได้แก่ ครอบครัวของพี่น้อย สุ สำหรับบ้างเธอไม่มีลูกกับสามีคนที่ทำร้ายเธอแต่เธอยังคงอยู่ด้วยกันเพราะไม่มีที่พึ่งพิงอื่น ส่วนคุณเจ็บบกับสามีได้แยกกันอยู่แต่ยังไม่ได้หย่ากันตามกฎหมาย เพราะเธอเห็นความสำคัญของการได้รับประโยชน์จากการที่สามีเป็นข้าราชการที่ทำให้เธอและลูกยังสามารถใช้สิทธิประโยชน์ในส่วนนี้ได้ สำหรับครอบครัวของพี่อร ก้อย ป่ามีและพี่กุ่มได้แยกทางกัน ซึ่งแต่ละคนก็มีเหตุผลที่แตกต่างกันออกไปคือ พี่อรต้องแยกทางกับสามีเพราะไม่มีบ้านที่จะอยู่ร่วมกันเป็นครอบครัวได้ ถึงแม้ว่าในความคิดของเธอไม่อยากจะแยกทางกับสามีเพราะต้องการให้ลูกมีครอบครัวสมบูรณ์แต่เธอก็ไม่มีทางเลือกอื่น

สำหรับก้อยตัดสินใจหย่ากับสามีคนแรกเพราะมีความขัดแย้งเรื่องเงินและการทำงาน ภายหลังจากแยกกันอยู่สามีของเธอมีผู้หญิงคนใหม่ ก้อยจึงตัดสินใจอยู่กับสามีคนปัจจุบันทำให้เธอต้องกลับเข้ามาอยู่ภายใต้ครัวเรือนที่ผู้ชายเป็นใหญ่ และเธอก็ยอมที่จะปฏิบัติตามหน้าที่ของภรรยาที่ดีย่างเต็มที่ ในขณะที่ป่ามีต้องแยกทางกับสามีเพราะสามีได้ทำร้ายร่างกายของเธอด้วยความ

รุนแรง แม้ในช่วงแรกนั้นเธอยังต้องการให้สามีกลับมาปรับความเข้าใจ แต่ในที่สุดเธอก็ตัดสินใจแยก
ทางและเลี้ยงลูกชายสองคนด้วยตัวของเธอเอง สำหรับครอบครัวของพี่กุ่มมีความสมบูรณ์เพียบพร้อม
แต่ชีวิตครอบครัวของเธอต้องเปลี่ยนแปลงไปเมื่อสามีมีผู้หญิงคนอื่นในขณะที่ทุ่มเทให้การเรียน และ
เธอคิดว่าเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้สามีของเธอมีผู้หญิงคนอื่น

บทที่ 5

ตัวตนของผู้หญิงในครัวเรือน

เรื่องเล่าประสบการณ์ของผู้หญิงในครัวเรือนได้สะท้อนตัวตนความเป็นภรรยาที่ดีและตัวตนความแม่ที่ดี ซึ่งอำนาจ ความรู้และอุดมการณ์ชายเป็นใหญ่ได้ร่วมกันสร้างความจริง เพื่อให้ผู้หญิงในพื้นที่ของครัวเรือนได้กำหนดตัวตนและสร้างตัวตนของภรรยาและแม่ขึ้นมา ภายหลังจากแต่งงานผู้หญิงต้องเป็นภรรยาและแม่ภายในครัวเรือนของสังคมชายเป็นใหญ่ ซึ่งกำหนดให้ภรรยาและแม่เป็นผู้ที่มีบทบาทในพื้นที่ที่ส่วนตัวคอยดูแลรับผิดชอบในการดูแลสมาชิกและการดูแลบ้านเรือนตามหน้าที่ของภรรยาและแม่ที่ดี จากเรื่องเล่าประสบการณ์ชีวิตของผู้หญิงทั้ง 8 คนที่ผู้วิจัยได้ร่วมแลกเปลี่ยนประสบการณ์ได้พบตัวตนของความเป็นภรรยาและแม่ที่ดี ซึ่งมีลักษณะตัวตนที่แตกต่างกันออกไปตามลักษณะของครัวเรือน แต่ผู้วิจัยได้นำมาจัดกลุ่มเพื่อให้เห็นลักษณะของตัวตนความเป็นภรรยาและแม่ที่ดีซึ่งมีลักษณะของตัวตนดังนี้

ตัวตนของภรรยาที่ดี

ความเป็นภรรยาที่ดีเป็นตัวตนของผู้หญิงที่แต่งงานแล้วต้องปฏิบัติ เป็นภาระหน้าที่ของผู้หญิงที่อยู่ภายในความสัมพันธ์เชิงอำนาจในครัวเรือนที่ไม่เท่าเทียมกันระหว่างผู้หญิงกับสามี เรื่องเล่าประสบการณ์ของผู้หญิง 8 คน สะท้อนตัวตนของภรรยาที่ดีในเรื่องต่างๆ คือ 1) การเป็นแม่บ้านแม่เรือน ได้แก่ การดูแลสามี การดูแลบ้าน การหุงหาอาหาร การมีเพศสัมพันธ์ การเป็นสะใภ้ที่ดี 2) การมีความรักแบบโรแมนติก ได้แก่ ความรักแรกเริ่มแต่งงาน การแต่งงาน ภายหลังจากแต่งงาน และ 3) การดูแลจัดการทรัพย์สินภายในครัวเรือน ได้แก่ การจัดการดูแลรายได้และรายจ่าย กรรมสิทธิ์ในทรัพย์สิน

การเป็นแม่บ้านแม่เรือน

ภรรยาที่ดีจะมีบทบาทหน้าที่ในการเป็นแม่บ้านแม่เรือน ทั้งในเรื่องของการดูแลบ้าน ทำงานบ้าน การทำความสะอาด ซักรีดเสื้อผ้า ของสมาชิกคนอื่นๆ ในครัวเรือน ให้เรียบร้อยสะอาด สะอ้าน การเป็นแม่บ้านแม่เรือนเป็นหน้าที่หลักที่ผู้หญิงจะต้องทำ ผู้หญิงต้องควบคุมตนเองในการทำหน้าที่ของแม่บ้านให้ดีที่สุดเพราะงานบ้านเป็นหน้าที่ของเธอไม่ใช่หน้าที่ของสามีหรือของผู้ชาย ถึงแม้ว่าผู้หญิงต้องทำงานนอกบ้านเธอก็ยังต้องรับผิดชอบงานบ้านด้วย เพราะโดยทั่วไปสังคมได้กำหนดให้งานบ้านเป็นงานของผู้หญิงไม่ได้กำหนดให้ผู้ชายต้องทำงานบ้าน ประสบการณ์เรื่องเล่าของผู้หญิงทั้ง 8 คน ล้วนแต่สะท้อนให้เห็นว่างานบ้านเป็นหน้าที่ของเธอๆ จะพยายามทำด้วยตัวเองให้

ดีที่สุดเพื่อไม่ให้ขาดตกบกพร่อง เป็นกิจกรรมในชีวิตประจำวันของเธอ ในการเป็นแม่บ้านแม่เรือนจะมีลักษณะที่แตกต่างกันคือ

- **ภรรยาที่มีสามีช่วยทำงานบ้าน** สามีจะแสดงออกในการช่วยเหลือภรรยาในการช่วยทำงานบ้านบางอย่างที่สามารถทำได้ เช่น การซักเสื้อผ้า การล้างชาม การทำความสะอาด และการดูแลสวน ซึ่งสามีของพี่จำกับกับสุได้ช่วยทำงานบ้านบางอย่างที่เขาสามารถทำได้ ในกรณีของพี่จำเธอเล่าว่าสามีของเธอเป็นคนดีมาก เขาจะช่วยเธอในการทำงานบ้าน แบ่งเบากภาระหน้าที่ในส่วนนี้ให้กับเธอ เช่น ในบางครั้งเขาจะรีดผ้าช่วยเธอ หรือในวันที่เธอไม่สบายเขาก็จะเป็นผู้ที่ทำแทน โดยที่เธอไม่ต้องร้องขอให้เขาช่วย แต่ตัวเธอเองก็ยังคงรับผิดชอบในการดูแลบ้านไม่ได้ปล่อยปละละเลย ในขณะที่สามีของจำจะช่วยซักเสื้อผ้าให้เนื่องจากเขาไม่ยอมให้จำซื้อเครื่องซักผ้า เพราะเขาไม่ต้องการให้ซักเสื้อผ้าด้วยเครื่อง

- **ภรรยาที่สามีไม่ช่วยทำงานบ้าน** ภรรยาในกลุ่มนี้สามีจะไม่ช่วยทำงานบ้านใดๆ เลย เธอต้องรับผิดชอบงานบ้านแต่เพียงผู้เดียวและยังต้องทำงานนอกบ้านด้วย ในกรณีของสุเห็นว่าผู้หญิงต้องดูแลบ้านทั้งหมด นอกจากนี้สามีของสุก็มองว่าไม่ใช่หน้าที่ๆ เขาจะต้องทำเป็นหน้าที่ของภรรยา ยกเว้นภรรยาอาจจะไม่อยู่เขาถึงจะทำ สุจึงต้องทำหน้าที่ในการทำงานบ้านต่างๆ เช่น การทำความสะอาดห้อง การซักผ้า ในกรณีของป้ามีก็เช่นเดียวกันสามีของเธอชอบรับจ้างเธอกว่าว่าเมื่อกลับมาที่บ้านเขาก็ต้องการเวลาในการพักผ่อน ดังนั้นเธอจึงไม่ต้องการรบกวนหรือร้องขอให้สามีช่วยทำงานภายในบ้านถึงแม้ว่าเธอจะทำงานนอกบ้านด้วยเช่นกัน

การหุงหาอาหาร

ภรรยาที่มีหน้าที่ในการจัดหาอาหารให้สมาชิกในครัวเรือน ภรรยาที่ดีจะต้องทำอาหารได้หรือที่เรียกกันว่ามีเสน่ห์ปลายจวัก สังคมกำหนดให้การจัดหาอาหารไม่ใช่หน้าที่ของผู้ชาย การทำอาหารเป็นหน้าที่ของผู้หญิง ผู้หญิงที่ดีต้องทำอาหารให้เก่งและอร่อย เพื่จะให้สามีและสมาชิกในครัวเรือนได้ทานอาหารอร่อย มีประโยชน์และสะอาดเพื่อการมีสุขภาพที่ดี การทำกับข้าวได้เป็นสิ่งที่คอยกำกับให้ผู้หญิงต้องคอยพยายามทำกับข้าวให้เป็นและอร่อย และเป็นงานที่ต้องปฏิบัติภายในพื้นที่ครัวเรือน ผู้หญิงแต่ละคนมีลักษณะที่แตกต่างกันในการหุงหาอาหารให้กับสมาชิกในครัวเรือนคือบางคนทำอาหารได้ดี บางคนทำอาหารได้บางประเภท

- **ภรรยาที่ทำอาหารเป็น** ผู้หญิงกลุ่มนี้เรียกได้ว่ามีเสน่ห์ปลายจวัก สามารถหุงหาอาหารได้และมีฝีมือในการทำอาหารได้ดี สามารถทำอาหารที่อร่อยและมีการพัฒนาฝีมือตนเองอยู่เสมอ ปัจจุบันผู้หญิงต้องทำงานนอกบ้านซึ่งอาจจะทำให้ไม่มีเวลาในการทำอาหารแต่เธอก็จะพยายามหาเวลาจัดเตรียมอาหารให้กับสมาชิกในครัวเรือน สามีได้สะท้อนประสบการณ์การถึงการทำอาหารและการทานอาหารร่วมกันว่า อย่างน้อยวันหยุดและทุกครั้งที่มีโอกาสจะต้องทานข้าวพร้อม

กันทุกครั้ง การทำอาหารของสาเรียกได้ว่าเป็น “เสน่ห์ปลายจวัก” ที่ทำให้สามีของสาต้องกลับมาทานข้าวที่บ้าน เธอเป็นภรรยาที่ทำอาหารอร่อยจนสามีของเธอพึงพอใจและเธอจะรู้สึกดีใจทุกครั้งที่สามีกลับมาทานข้าวพร้อมกันถือเป็นกิจกรรมที่จะต้องทำร่วมกันเสมอ

- **ภรรยาที่ทำอาหารได้บางประเภท** จากการแลกเปลี่ยนประสบการณ์พบว่า มีผู้หญิงอีกกลุ่มหนึ่งทำอาหารได้บางประเภท เธอจะเตรียมอาหารโดยการซื้อจากร้านค้า โดยเลือกร้านค้าที่อร่อยและสะอาด ในบางครั้งเมื่อมีโอกาสผู้หญิงกลุ่มนี้จะทำอาหารบางประเภทให้สมาชิกในครัวเรือนด้วยตัวเธอเอง ซึ่งเป็นอาหารที่ทำได้ง่ายไม่มีความสลับซับซ้อนมากนัก ผู้หญิงส่วนใหญ่ที่ซื้ออาหารจากร้านค้าข้างนอกเพราะทำงานนอกบ้านและไม่ค่อยมีเวลาในการทำอาหารมากนัก ในกรณีของพี่สองเธอเล่าว่าไม่ค่อยได้ทำอาหารส่วนใหญ่จะซื้อกับข้าวสำเร็จจากตลาด เพราะเธอบอกว่าแม่ของเธอไม่ได้สอนให้ทำอาหาร เธอสามารถทำอาหารได้บางประเภทที่มีขั้นตอนหรือเครื่องปรุงไม่ยุ่งยากมากนัก เช่น อาหารผัด ต้มแกงง่ายๆ

การดูแลสามีและการมีเพศสัมพันธ์

ภรรยาที่ดีต้องมีการตอบสนองต่อความต้องการทางเพศให้กับสามี การมีความสัมพันธ์กับสามีเป็นเรื่องที่มีความสำคัญและจำเป็นเพื่อที่จะประคับประคองชีวิตคู่ การแต่งงานเป็นการควบคุมพฤติกรรมทางเพศที่ไม่เหมาะสมระหว่างผู้หญิงและผู้ชาย ดังนั้นการมีเพศสัมพันธ์ระหว่างคู่สามีภรรยาจึงเป็นสิ่งที่ผู้หญิงต้องปฏิบัติ เพื่อป้องกันไม่ให้ผู้ชายไปมีความสัมพันธ์ทางเพศที่ไม่เหมาะสมกับผู้หญิงคนอื่นๆ ในบางครั้งผู้หญิงอาจจะไม่สามารถทำหน้าที่ตรงนี้ได้ และบ่อยครั้งกลายเป็นสาเหตุให้เกิดปัญหาภายในครัวเรือน ผู้หญิงบางคนต้องคอยดูแลลูกและให้เวลาลูกมากขึ้น โดยเฉพาะในช่วงที่ลูกยังอยู่ในวัยทารกและวัยเด็กซึ่งยังไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ อาจจะทำให้เกิดความบกพร่องในส่วนของการมีเพศสัมพันธ์ หรือการที่ผู้หญิงบางคนต้องมีบทบาทหน้าที่สำคัญอย่างอื่นที่ต้องปฏิบัติก็จะทำให้เกิดปัญหาในส่วนนี้ได้

ในกรณีของป้ามีสามีของเธอทำงานขับรถบรรทุกไม่ได้อยู่กับเธอตลอดเวลา ซึ่งอาจจะไม่เหมือนคู่สามีภรรยาคนอื่นๆ ที่มีเวลาอยู่ด้วยกัน ที่สามารถควบคุมเรื่องการมีเพศสัมพันธ์ได้ เช่น เมื่อตอนที่ลูกนอนหลับ แต่ในบางครั้งสามีของเธอกลับมาถึงบ้านลูกยังไม่นอน ป้ามียังต้องดูแลลูกอยู่ และสามีของเธอต้องไปทำงานตอนกลางคืน เมื่อสามีกลับมาเธอจึงไม่มีเวลาให้กับสามีเพราะความเป็นแม่ของเธอทำให้เธอต้องดูแลลูกก่อนสามี ซึ่งเธอเล่าให้ฟังว่า

“ถ้าพูดแบบชาวบ้านจากที่ว่าผู้ชายมาแล้วไม่เจอผู้หญิง เมียไม่อยู่บ้านผู้ชายก็อารมณ์เสีย บางทีตอนที่ลูกเล็กเราไม่ได้ทำงานทุ่มหนึ่งบางทีเด็กมันยังไม่นอน ผัวมันก็จะนอนกับเรามาวันก็ไม่ได้ถือ บางทีเหมือนไม่ได้นอนก็หงุดหงิด บางครั้งลูกมากอด พ่อๆ ผู้ชายก็โมโหเหวี่ยงลูก อารมณ์เสีย หงุดหงิด เราก็เข้าใจแต่จะเอาไปไว้ที่ไหนละ พอเราเข้าห้องก็ร้องเรียก ก็ไม่รู้จะแก้ ยังไง เราก็ต้องเอาลูกก่อน”

ความเป็นระเบียบ

จากเรื่องเล่าประสบการณ์ชีวิตของผู้หญิงของผู้หญิงสะท้อนให้เห็นว่า ผู้หญิงเหล่านี้จะปฏิบัติตนเป็นระเบียบที่ดีต่อญาติของฝ่ายสามี ทั้งเรื่องของการดูแลเอาใจใส่ การช่วยเหลือเกื้อกูลเมื่อมีปัญหา และกิริยามารยาทการปฏิบัติตนที่ดีเมื่อต้องไปพบกับครอบครัวฝ่ายสามีซึ่งทำให้ญาติของสามีรู้สึกชื่นชมและพึงพอใจ ถึงแม้ว่าจะมีการทะเลาะกับสามีแต่ผู้หญิงก็ยังคงปฏิบัติตนเป็นระเบียบที่ดี หรือแม้กระทั่งภายหลังการหย่าร้างการเป็นระเบียบที่ดีก็ยังเป็นสิ่งที่ผู้หญิงปฏิบัติ

- **ระเบียบที่อาศัยอยู่กับครอบครัวของสามี** เมื่อแต่งงานแล้วผู้หญิงบางคนไม่ได้แยกครัวเรือนออกมาอาศัยอยู่ตามลำพังกับสามี แต่ยังคงอาศัยอยู่กับครอบครัวของสามีทำให้ผู้หญิงต้องปฏิบัติตนการเป็นระเบียบที่ดีอย่างเคร่งครัด เพราะความเกรงใจที่จะต้องพึ่งพิงอาศัยฝ่ายของสามี ดังนั้นแม้จะมีปัญหาเกิดขึ้นผู้เป็นภรรยาก็ต้องพยายามอดทนต่อปัญหาและความเจ็บปวดเพื่อเป็นระเบียบที่ดีต่อไป เช่นในกรณีของพี่ไยที่เมื่อแต่งงานแล้วพี่ไยต้องไปอยู่ที่บ้านของสามี และเมื่อคลอดลูกแม่ของสามีจะช่วยเธอลี้ยงลูก เพื่อให้เธอได้ออกไปทำงาน พี่ไยต้องทำให้แม่สามีเห็นว่าเธอเป็นคนขยันขันแข็ง เธอต้องทำงานรับจ้างเย็บกระสอบจนกระทั่งคลอดลูกคนโต เมื่อพ้นระยะเวลากการพักฟื้นหลังคลอดเธอก็ยังคงต้องทำงาน นอกจากนี้บ่อยครั้งที่พี่ไยทำอาหารจำนวนมากเพื่อให้สามีและลูกได้รับประทานรวมทั้งแม่ของสามีด้วย เพื่อแสดงให้เห็นว่าเธอคอยดูแลเอาใจใส่และช่วยเหลือในส่วนตรงนี้ และตอบแทนที่แม่ของสามีช่วยเลี้ยงลูกให้กับเธอ

- **ระเบียบที่ไม่ได้อาศัยอยู่กับครอบครัวของสามี** ผู้หญิงกลุ่มนี้ถึงแม้ว่าจะไม่ได้อาศัยอยู่กับครอบครัวของฝ่ายสามีแต่ก็ยังต้องปฏิบัติตนเป็นระเบียบที่ดี เพราะความสัมพันธ์ทางเครือญาติและการคอยช่วยเหลือเกื้อกูลกันและกัน เช่น การช่วยเหลือทางการเงิน การช่วยเหลือดูแลสุขภาพ การดูแลเมื่อเจ็บป่วย สำหรับคุณวรรณถึงแม้ว่าจะไม่ได้อาศัยอยู่ร่วมกับครอบครัวของสามี แต่คุณวรรณก็ยังเป็นระเบียบที่ดีตลอดเวลา เธอให้การช่วยเหลือญาติของสามีทุกครั้งที่สามารถช่วยเหลือได้ โดยเฉพาะเรื่องเงินที่เธอสามารถช่วยเหลือได้ทุกครั้งที่มีพ่อแม่และน้องสาวสามีต้องการ “เมื่อก่อนก็คือทั้งเงินทั้งทองตอนที่เขาลำบาก เราก็ช่วยเขาเคยใช้หนี้ให้พ่อเขาแต่ไม่มากแค่มั่นกว่าบาท บางทีเราไปรับไปส่งน้องเขาให้เงินเลี้ยงดู” หรือในบางครั้งพ่อสามีขอยืมรถยนต์ไปใช้เธอก็ไม่เคยปฏิเสธ

ความรักแบบโรแมนติก

การแสดงออกของความรักแบบโรแมนติกระหว่างสามีภรรยาจะเกิดขึ้นทั้งก่อนแต่งงาน และหลังการแต่งงาน ทั้งสองฝ่ายจะคอยเอาใจใส่ดูแล การพูดจาให้เกียรติ ซื่อสัตย์ของให้ในวาระพิเศษต่างๆ การไปท่องเที่ยวและทำกิจกรรมต่างๆ ร่วมกัน เป็นการแสดงออกที่สังคมคาดหวังว่าจะเกิดขึ้นกับคู่รักโดยทั่วไป ผู้วิจัยได้แบ่งช่วงเวลาของการแสดงความรักแบบโรแมนติกออกเป็น 3 ช่วงในระหว่างการใช้ชีวิตคู่ของสามีภรรยา

- ความรักเริ่มแรกแต่งงาน

ความรักเป็นสิ่งสำคัญของการมีชีวิตคู่ร่วมกันในระยะแรกเป็นช่วงของการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างคู่รักจนกระทั่งการแต่งงานซึ่งเป็นที่ผู้หญิงและผู้ชายพึงกระทำระหว่างกัน ซึ่งรวมถึงการวางตัวผู้หญิงก็ในเหมาะสมในฐานะของคู่รัก เพื่อทำให้เห็นว่าเธอเป็นผู้หญิงที่ดีและมีคุณสมบัติที่เหมาะสมต่อการเป็นภรรยาที่ดีในอนาคต เรื่องเล่าประสบการณ์ของผู้หญิงสะท้อนให้เห็นว่าเธอจะต้องแสดงออกในด้านที่ดี และเมื่อตัดสินใจเป็นคู่รักกันก็จะเริ่มมีการพูดคุยถึงอนาคตที่จะใช้ชีวิตคู่ร่วมกันในฐานะสามีและภรรยา ในขณะเดียวกันเรื่องเล่าประสบการณ์ของผู้หญิงบางคนสะท้อนให้เห็นว่าไม่ได้เป็นคู่รักกับสามีก่อนการแต่งงาน แต่มีเหตุการณ์บางอย่างทำให้เธอต้องยินยอมแต่งงานกับสามี สำหรับความรักของป้ามีเกิดขึ้นอย่างรวดเร็วในระยะเวลาเพียง 8 เดือนที่รู้จักกับสามีเธอก็ตัดสินใจแต่งงานกับเขา ซึ่งในตอนแรกนั้นพี่ชายของสามีป้ามีชอบเธอแต่เขาไม่ค่อยพูด แต่สามีเธอเป็นคนคุยเก่งและชอบเธอ พี่ชายของสามีจึงห่างจากป้ามีและพ่อแม่ของผู้ชายก็ชอบป้ามีเห็นว่าเป็นคนขยัน เรียบร้อย อยู่บ้านใกล้ๆ กันเขาจึงให้พ่อแม่มาขอให้ถูกต้องตามประเพณี

- การแต่งงาน

ภายหลังจากที่เกิดความรักใคร่ชอบพอกันผู้หญิงผู้ชายต้องแต่งงานกันให้ถูกต้องตามประเพณีซึ่งเป็นที่ต้องปฏิบัติเมื่อถึงเวลาที่เหมาะสม ซึ่งสังคมทั่วไปจะยอมรับความเป็นสามีภรรยาของผู้หญิงและผู้ชายเมื่อผ่านพิธีการแต่งงาน โดยทั่วไปเมื่อมีคู่รักผู้หญิงจะคาดหวังเกี่ยวกับงานแต่งงานของเธอ ผู้หญิงต้องการและอยากสวมชุดเจ้าสาวประกอบพิธีแต่งงาน เพราะเป็นสิ่งที่ผู้หญิงทุกๆ ที่แต่งงานอยากปฏิบัติ การมีสินสอดมอบให้พ่อแม่และแม่ตามความเหมาะสมของฐานะของทั้งสองฝ่าย การแสดงความชื่นชมและแสดงความยินดีกับการแต่งงานของเธอ ในขณะที่ผู้หญิงบางคนก็ไม่ได้ผ่านประเพณีการแต่งงาน แต่มีการพูดคุยและรับรู้ร่วมกันระหว่างครอบครัวของฝ่ายหญิงและฝ่ายชายที่จะให้ทั้งสองคนอาศัยอยู่ด้วยกันในฐานะของสามีและภรรยา ป้างามเล่าว่าเธอมาขอตามประเพณีจากพ่อ มีการพูดคุยตกลงกับพ่อแม่และมอบสินสอดจำนวนหนึ่งให้กับพ่อของเธอ ในวันแต่งงานมีสมาชิกในครัวเรือนของเธอ และเพื่อนบ้านร่วมแสดงความยินดี รวมทั้งครอบครัวของสามีและเพื่อนๆ ที่มาร่วมงานแต่งอยากมากมาย เธอบอกว่าเธอรู้สึกอวยที่เธอมางานแต่งงานแล้วบ้านของ

เธออยู่ในสภาพผู้พำงและทรุดโทรม แต่ในตอนนั้นเธอก็ไม่สามารถปรับปรุงบ้านได้เพราะมีฐานะยากจน แต่ครอบครัวของเธอก็รู้สึกดีใจที่ลูกสาวมีพิธีการแต่งงานถูกต้องตามประเพณี เพื่อนบ้านและญาติพี่น้องต่างมาร่วมยินดีและให้ความสนใจในการแต่งงานของบ้างอย่างมาก เพราะเจ้าบ่าวและเพื่อนเจ้าบ่าวได้ขับรถแท็กซี่มาร่วมพิธีหลายคน ซึ่งเป็นสิ่งแปลกใหม่สำหรับคนในละแวกบ้าน

- ภายหลังแต่งงาน

ความเป็นสามีภรรยาภายหลังการแต่งงานต่างฝ่ายต่างแสดงออกโดยการมีความสัมพันธ์ที่ดี แสดงความรัก ความเอื้ออาทร การดูแลเอาใจใส่ต่อกันและกัน มีการปรับตัวเข้าหากันทั้งผู้หญิงและผู้ชาย สำหรับผู้หญิงต้องพยายามเป็นภรรยาที่ดีเพื่อให้ผู้ชายได้แสดงความรักกับเธอตลอดเวลา แต่ภายหลังการแต่งงานผ่านไปเรื่องเล่าของผู้หญิงสะท้อนให้เห็นว่าสามีแสดงความรักแบบโรแมนติคน้อยลง และสามีบางคนมีปัญหาการนอกใจภรรยาซึ่งมีสาเหตุมาจากทั้งฝ่ายชายและฝ่ายหญิง เช่น ต้องทำงานหนักเพื่อหารายได้ เลี้ยงลูก จนทำให้ความสัมพันธ์กับสามีห่างกันในขณะที่ผู้ชายอยู่ในพื้นที่สาธารณะทำงานนอกบ้าน มีกิจกรรมนอกบ้าน หน้าที่การงานทำให้มีสังคมที่กว้างมีการติดต่อกับบุคคลอื่นมากขึ้น ทำให้มีโอกาสในการนอกใจสูงถึงแม้ว่าผู้หญิงจะทำหน้าที่ของภรรยาที่ดี ภายหลังจากที่สามีมีผู้หญิงอีกคนภรรยาแต่ละคนจะมีการปฏิบัติตนที่แตกต่างกัน แต่ผู้หญิงทุกคนจะพยายามระมัดระวังเรื่องความสัมพันธ์ที่อาจจะส่งผลกระทบต่อครัวเรือน การรักษาความเป็นครอบครัวสมบูรณ์ไว้ เช่น ผู้หญิงบางคนยินยอมให้สามีมีผู้หญิงคนอื่น หลีกเลี้ยงการกระทบกระทั่ง แต่บางคนก็มีปัญหาการทะเลาะเบาะแว้งเพราะความหึงหวง เรื่องเล่าประสบการณ์ ภายหลังการแต่งงานยังพบว่าผู้หญิงที่สามีมีผู้หญิงคนอื่นนั้นพวกเธอไม่ได้ต้องการหย่าจากสามี แต่จะให้โอกาสในการเปลี่ยนแปลงตนเองเพื่อให้สามีกลับมาหาครอบครัว ผู้หญิงจะสร้างตัวตนดังกล่าวให้เกิดขึ้นโดยการระมัดระวังตนเองไม่ให้ทะเลาะกับสามี พยายามอดทนต่อความเจ็บปวดทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ ผู้หญิงที่มีลูกจะปฏิบัติตนโดยคิดถึงลูกก่อนเสมอ เพราะไม่ต้องการให้ลูกมีปัญหาจากการหย่าร้างของพ่อแม่ เธอจึงสร้างตัวตนที่ต้องอดทนอย่างมากต่อปัญหาที่เกิดขึ้น

การดูแลจัดการทรัพย์สินภายในครัวเรือน

การแต่งงานตามกฎหมายทำให้ผู้หญิงกับผู้ชายกลายเป็นครอบครัว “กฎหมาย” โดยเฉพาะความสัมพันธ์ด้านทรัพย์สินที่สังคมโดยทั่วไปเห็นว่าจะช่วยสร้างครอบครัวให้มีความมั่นคงต่อไป เมื่อมีการจดทะเบียนสมรสทรัพย์สินต่างๆ ภายหลังการสมรสนั้นถือเป็นสมบัติร่วมกัน ผู้หญิงและผู้ชายจะมีเป็นผู้มีบทบาทในการดูแลทรัพย์สินภายในครัวเรือนร่วมกัน แต่ผู้หญิงบางคนเมื่อแต่งงานแล้วไม่ได้จดทะเบียนสมรส ทรัพย์สินซึ่งจะทำให้ไม่มีสิทธิในทรัพย์สินภายหลังการสมรส เมื่อมีปัญหาผู้หญิงที่ไม่ทรัพย์สินจึงต้องยอมอดทนอยู่กับสามีต่อไป

การจัดการดูแลรายได้และรายจ่าย

ผู้เป็นสามีส่วนใหญ่จะมอบเงินที่ได้จากการทำงานให้กับผู้หญิงหรือภรรยาเพื่อใช้ในการจับจ่ายใช้สอย ผู้หญิงจะนำเงินที่ได้มาใช้จ่ายภายในครัวเรือนและต้องบริหารจัดการเงินให้เพียงพอต่อค่าใช้จ่ายในส่วนต่างๆ ซึ่งเป็นหน้าที่ที่ผู้หญิงต้องเป็นผู้บริหารจัดการ ซึ่งจะพบว่าในบางครัวเรือนนั้นเงินที่สามีมอบให้จะไม่เพียงพอต่อรายจ่ายของครัวเรือน ผู้เป็นภรรยาก็ต้องทำงานนอกบ้านเพื่อนำเงินมาใช้จ่ายในส่วนที่ขาดไป นอกจากนี้ยังต้องดูแลเรื่องของหนี้สิน การเก็บออมภายในครัวเรือน ซึ่งเป็นการสร้างความมั่นคงปลอดภัยให้กับตนเองและสมาชิกภายในครัวเรือน

สำหรับการตัดสินใจเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายภายในครัวเรือนหากเป็นเรื่องสำคัญและใช้เงินจำนวนมากจะมีการพูดคุยและตัดสินใจร่วมกันเพื่อความรอบคอบ การตัดสินใจซื้อบ้าน รถ หรือ การกู้เงินเพื่อนำมาใช้จ่าย แต่หากเป็นเรื่องทั่วๆ ไปผู้หญิงจะตัดสินใจเพียงผู้เดียว เพราะเธอเป็นผู้ดูแลสิ่งต่างๆ ในพื้นที่ของครัวเรือน สำหรับในครัวเรือนที่ผู้ชายไม่สามารถพึ่งพิงได้มากนัก หน้าที่การงานไม่มั่นคง ตัดยาเสพติด และไม่ได้จดทะเบียนสมรส การตัดสินใจดูแลเรื่องค่าใช้จ่ายภายในครัวเรือนจึงเป็นหน้าที่ของผู้หญิงเพียงผู้เดียว ซึ่งในบางกรณีรวมถึงการตัดสินใจในเรื่องสำคัญของครัวเรือนเพราะผู้ชายไม่มีความสามารถในการจัดการ เช่น การกู้ยืมเพื่อนำมาลงทุนในการประกอบอาชีพ และการออมเงินภายในครัวเรือน

กรรมสิทธิ์ในทรัพย์สิน จากเรื่องเล่าประสบการณ์ของผู้หญิงได้สะท้อนให้เห็นถึงลักษณะของผู้หญิงในส่วนของกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินภายหลังจากที่เธอแต่งงานแล้วคือ

-ภรรยาที่มีกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สิน จากเรื่องเล่าประสบการณ์ชีวิตสะท้อนให้เห็นว่า สำหรับผู้หญิงที่มีทรัพย์สินถือครองของตนเองหรือถือครองร่วมกัน เป็นการสร้าง “ผลประโยชน์ร่วมกัน” ในทางกฎหมายซึ่งเป็นสิ่งที่สร้างกฎเกณฑ์ให้ผู้หญิงผู้ชายที่แต่งงานปฏิบัติตามจนเป็นเรื่องที่ถูกต้อง ในกรณีที่มีการจดทะเบียนสมรสเมื่อเกิดปัญหาจะทำให้ผู้หญิงกลุ่มนี้มีตัวตนของผู้มีอำนาจในการต่อรองกับสามี รวมถึงกรณีที่เธอมีความมั่นคงทางการเงิน เช่น การมีอาชีพที่มั่นคง มีรายได้แน่นอน เธอสามารถที่จะตัดสินใจเกี่ยวกับความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นโดยไม่ต้องคำนึงถึงเรื่องการเงิน หรือในบางคนภายหลังการหย่าร้างต้องมีการไกล่เกลี่ยเรื่องทรัพย์สินและหนี้สินกับทางธนาคาร เช่น เงินกู้เพื่อซื้อบ้าน ค่าผ่อนรถ ซึ่งต้องจำเป็นจะต้องจัดการเรื่องตรงนี้ เพราะมันเป็นเรื่องผู้หญิงจะต้องคิดและตัดสินใจ

-ภรรยาที่ไม่มีกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สิน ในกรณีเช่น อาศัยอยู่ที่บ้านของสามี ทำให้เธอเหล่านี้สยบยอมต่ออำนาจของผู้ชายอย่างชัดเจน เกิดภาวะการพึ่งพิงที่ผู้หญิงไม่สามารถพึ่งพาตนเองได้ ผู้หญิงกลุ่มนี้จึงต้องพยายามรักษาความสัมพันธ์ที่ดีกับสามีรวมทั้งญาติของฝ่ายสามี ทำให้เธออยู่ในความสัมพันธ์ที่ต่ำกว่าสามี และต้องยอมอดทนอยู่ภายในครัวเรือน ไม่สามารถมีอำนาจ

ต่อรองได้ ในกรณีของพี่สองเธออาศัยอยู่ที่บ้านของสามี เธอต้องพยายามเป็นแม่ที่ดี ภรรยาที่ดีและ ลูกไม้ที่ดีเพราะเธอรู้สึกว่าคุณติของสามีกำลังมองเธออยู่ตลอดเวลา และการที่เธอไม่ได้มีทรัพย์สินทำให้เธอยิ่งต้องตรวจสอบตนเองอย่างมากในการทำหน้าที่ต่างๆ ไม่ให้ขาดตกบกพร่อง เธอต้องให้ความเคารพแม่สามีโดยพยายามมีความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างกัน เป็นสะใภ้ที่ดีโดยการซื้ออาหารหรือทำอาหารไปให้ และคอยช่วยเหลือเรื่องต่างๆ เป็นประจำ ในบางครั้งเมื่อมีเรื่องจำเป็นพี่สองต้องขอยืมเงินจากแม่ของสามี เธอเล่าว่าเคยขอยืมเงินจากแม่สามีเพื่อจัดงานบวชลูกชายคนโตเพราะเธอกับสามีไม่มีเงินเก็บ ทำให้เธอยิ่งต้องพยายามรักษาความสัมพันธ์ที่ดีกับแม่สามีไว้ตลอดเวลา

ตัวตนความเป็นแม่ที่ดี

จากเรื่องเล่าประสบการณ์ความเป็นแม่ของผู้หญิงที่ถูกสามีทำร้ายร่างกายและจิตใจ ผู้หญิงบางคนไม่สามารถที่จะอดทนอยู่กับความรุนแรงต่อไปได้ทำให้ตัดสินใจเลิกกับสามี บางคนแยกกันอยู่แต่บางคนก็ยังคงอยู่กับสามีต่อไป ผู้หญิงเหล่านี้มีเรื่องเล่าประสบการณ์ที่สะท้อนออกมาถึงการสร้างตัวตนความเป็นแม่ที่ดี แม่จะเลิกกับสามีหรือไม่ได้เลิกกับสามีแต่ทุกคนยังคงต้องทำหน้าที่ของแม่ที่ดีในการดูแลลูก เรื่องเล่าเหล่านี้ทำให้เห็นว่าความเป็นแม่ของผู้หญิงไม่มีวันสิ้นสุด ผู้หญิงต้องเป็นแม่ของลูกไปตลอดชีวิตซึ่งถือว่าเป็นเรื่องปกติของผู้เป็นแม่ ผู้หญิงบางคนเลิกกับสามีได้แต่ไม่สามารถเลิกเป็นแม่หรือตัดขาดจากลูกได้ ตัวตนของแม่ที่ดีเริ่มตั้งแต่การตั้งครรภ์ การเลี้ยงดู การปกป้องและการเป็นแม่ที่ต้องเลี้ยงหลาน

การตั้งครรภ์

กระบวนการสร้างตัวตนของความเป็นแม่เริ่มตั้งแต่ผู้หญิงตัดสินใจแต่งงานซึ่งเป็นแนวทางปฏิบัติที่สังคมยอมรับ ดังนั้นเมื่อแต่งงานแล้วผู้หญิงจะถูกคาดหวังจากสมาชิกภายในครัวเรือนทั้งญาติพี่น้องของตนเองและฝ่ายสามีว่าต้องตั้งครรภ์ และความเป็น “ครอบครัวสมบูรณ์” ต้องประกอบไปด้วยพ่อแม่ลูก หากแต่งงานแล้วไม่มีลูกจะถูกทำให้เป็นสิ่งที่ผิดปกติเป็นสิ่งที่สังคมส่วนใหญ่ไม่ยอมรับ ดังนั้นการมีลูกจึงเป็นความรับผิดชอบที่ยิ่งใหญ่ของผู้หญิงที่ต้องมีลูกเพื่อเกิดครอบครัวสมบูรณ์ให้ได้

เตรียมตั้งครรภ์

ผู้หญิงผู้ชายเมื่อแต่งงานการมีลูกถือเป็นเรื่องสำคัญในชีวิต บางครัวเรือนต้องมีการพูดคุยและปรึกษาหารือกันสำหรับการเตรียมความพร้อมในการมีลูก ในบางครัวเรือนการเตรียมตั้งครรภ์ไม่ใช่เพียงแค่ความสัมพันธ์ระหว่างสามีและภรรยาเท่านั้น แต่ยังรวมถึงสมาชิกในครัวเรือนคนอื่นๆ พ่อแม่ญาติพี่น้องของทั้งสองฝ่าย ผู้หญิงอาจจะมีการพูดคุยเรื่องการตั้งครรภ์กับสมาชิกคนอื่นๆ

ในครัวเรือนเพื่อเป็นการเตรียมความพร้อม ซึ่งผู้หญิงแต่ละคนจะมีการปฏิบัติตนตามประสบการณ์ที่แตกต่างกันออกไป คือ 1) แม่ที่ไปหาหมอก่อนการตั้งครรภ์ 2) แม่ที่ไม่ได้ไปหาหมอก่อนการตั้งครรภ์ 3) แม่ที่รออย่างมีความหวัง

- แม่ที่ไปหาหมอก่อนการตั้งครรภ์

เมื่อแต่งงานผู้หญิงหลายคนพร้อมที่จะมีลูกเพื่อให้ครอบครัวสมบูรณ์ และผู้หญิงบางคนคอยคิดเสมอถึงการเตรียมความพร้อมก่อนการมีลูก อย่างเช่นในกรณีของพี่จำเธอ กับสามีได้พูดคุยตกลงกันในการเตรียมความพร้อมสำหรับการมีลูก ภายหลังจากแต่งงานได้สักระยะเวลาหนึ่งและเห็นว่าถึงเวลาที่เหมาะสมในการมีลูก พี่จำและสามีได้ตกลงกันที่จะไปพบหมอก่อนการตั้งครรภ์เพื่อตรวจร่างกายก่อนการมีลูก สำหรับคุณวรวรณนั้นเธออายุมากกว่าสามีของเธอๆ จึงต้องวางแผนการมีลูกในช่วงอายุที่เหมาะสมและไปพบแพทย์เพื่อเตรียมความพร้อมในการมีลูก ในกรณีของพี่จำ คุณวรวรณและสามีนั้น พวกเขาจะไปพบหมอเพื่อตรวจร่างกายเตรียมความพร้อมในการตั้งครรภ์ทานอาหารเสริมและระมัดระวังตนเองอย่างเคร่งครัด พวกเขาจะรู้สึกตัวเองอยู่ตลอดเวลาโดยการสำรวจพฤติกรรมของตัวเองในการเตรียมความเป็นแม่

- แม่ที่ไม่ได้ไปหาหมอก่อนการตั้งครรภ์

เรื่องเล่าประสบการณ์ของแม่บางคนสะท้อนให้เห็นว่าก่อนตั้งครรภ์เธอไม่ได้ไปพบหมอเตรียมความพร้อมสำหรับตั้งครรภ์เลยเพราะฐานะด้านเศรษฐกิจที่ไม่ค่อยดีนัก แต่เมื่อทราบว่าจะตั้งครรภ์แล้วผู้หญิงก็จะดูแลตนเองตามอัตรภาพด้วยเหตุผลด้านเศรษฐกิจเช่นกัน ในกรณีของพี่อรซึ่งมีฐานะที่ยากจนทำให้ไม่ได้ไปพบหมอเพื่อเตรียมตั้งครรภ์แต่อย่างใด จนกระทั่งท้องลูกคนแรกเธอก็ยังไม่ทราบว่าตนเองตั้งครรภ์จนกระทั่งใกล้คลอด เพราะไม่มีความรู้และไม่มีความปรึกษาหรือสอบถาม

- แม่ที่รออย่างมีความหวัง

การตั้งครรภ์ของผู้หญิงไม่เพียงเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับสามีและภรรยาเท่านั้น หากแต่การเตรียมตั้งครรภ์ยังมีความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครัวเรือนที่อยากให้ผู้หญิงมีลูกเมื่อแต่งงานแล้ว ซึ่งเป็นเรื่องปกติโดยทั่วไปที่พึงปฏิบัติ ดังเช่นกรณีของป้ามีและสามีแม่ของเธอทั้งสองต้องการให้มีลูกทันทีภายหลังจากแต่งงาน เนื่องจากแม่ของเธอทั้งสองต้องการช่วยเหลือทั้งสองเลี้ยงลูก ซึ่งทำให้เธอทั้งสองมีความตั้งใจอย่างมากที่จะมีลูกให้ได้ เมื่อสามีได้พูดคุยกับแม่แล้วจึงได้ปรึกษากับสามีถึงความต้องการมีลูกของเธอซึ่งสามีของเธอเห็นด้วย และเธอก็คิดว่าหากท้องเมื่ออายุมากขึ้นอาจจะมีภาวะโรคต่างๆ เข้ามา เมื่อผ่านไป 5-6 เดือนเธอได้ตั้งครรภ์อย่างที่เธอต้องการ ซึ่งเธอกับสามียังได้มีการพูดคุยกันในเรื่องของการเตรียมพร้อมสำหรับการเลี้ยงดูลูก เรื่องของค่าใช้จ่ายต่างๆ ที่ต้องมีการระมัดระวังมากขึ้นต้องมีการวางแผนด้วย

สำหรับป้ามีพยายามที่จะตั้งครรภ์ให้ได้ตลอดเวลา 2 ปี จนกระทั่งสามารถตั้งครรภ์ได้ในที่สุด แม่ของป้ามีซึ่งเป็นบุคคลสำคัญคนหนึ่งที่ยุติการตั้งครรภ์ เพราะหากตั้งครรภ์แล้วแม่ของป้ามีจะเป็นคนที่ช่วยเลี้ยงดูระหว่างที่ป้ามีทำงาน ซึ่งหากป้ามีไม่สามารถตั้งครรภ์ในช่วงนี้ได้และปล่อยให้เวลาผ่านไป แม่ที่จะเป็นผู้ให้การช่วยเหลือจะอายุมากขึ้นและอาจจะทำให้เกิดปัญหาการดูแลลูกต่อไป เพราะป้ามีต้องทำงานนอกบ้านด้วย สำหรับพี่ตัวเองได้แต่งงานคนแรกไปทำให้เธอต้องดูแลร่างกายเพื่อเตรียมมีลูกคนที่สอง เมื่อพยายามประมาณ 3 ปี เธอก็ตั้งครรภ์และคลอดลูกในที่สุด

การดำรงครรภ์

ภายหลังการตั้งครรภ์ผู้หญิงจะต้องสังเกตตนเองกำกับควบคุมเป็นพิเศษในเรื่องต่างๆ เพื่อความแข็งแรงและสมบูรณ์ของลูกที่อยู่ในครรภ์ ตัวตนของความเป็นแม่ในช่วงนี้มีความสัมพันธ์อย่างมากกับลูกที่อยู่ในครรภ์ สำหรับผู้เป็นแม่เองยินดีที่จะปฏิบัติตนให้เป็นแม่ที่ดีเพื่อลูกที่อยู่ในครรภ์อย่างเต็มที่ เมื่อผู้หญิงตั้งครรภ์เธอยังรู้สึกว่าคุณเองสมควรว่าสิ่งใดที่คุณควรทำ สิ่งใดที่คุณไม่ควรทำเมื่อตั้งครรภ์ซึ่งเป็นความเชื่อและอุดมการณ์ที่คุณเชื่อว่าคุณต้องปฏิบัติให้ได้ ซึ่งหากเธอไม่ทำแล้วสังคมจะมองว่าเป็นแม่ที่ไม่ดี เธอจึงต้องพยายามไปสู่ความเป็นแม่ที่ดีให้ได้ เพื่อไม่ให้ตนเองแตกต่างจากผู้หญิงที่ตั้งครรภ์โดยทั่วไป โดยการฝากครรภ์ซึ่งเป็นการสร้างตัวตนของแม่ที่ต้องดูแลลูกเพื่อให้ลูกที่อยู่ในครรภ์ได้รับการดูแลจากผู้เชี่ยวชาญ โดยพิจารณาตั้งแต่การเลือกโรงพยาบาล การเลือกหมอนในการดูแลครรภ์ ซึ่งเป็นแนวทางปฏิบัติที่สำคัญและเป็นสิ่งที่ผู้หญิงต้องทำภายหลังจากที่ทราบว่าตั้งครรภ์แล้ว

- แม่ที่ฝากครรภ์พิเศษ

การฝากครรภ์พิเศษกับหมออนุรักษ์ทำให้ผู้หญิงรู้สึกสบายใจและเห็นว่าจะได้รับการดูแลเป็นพิเศษจากหมอ สำหรับสามีเมื่อทราบว่าตนเองตั้งครรภ์เธอกับสามีตัดสินใจฝากครรภ์ที่โรงพยาบาลรัฐแห่งหนึ่งในกรุงเทพฯ โดย “การฝากพิเศษ” ซึ่งเธอจะต้องมีค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้น แต่เธอกับสามีคิดว่าเป็นสิ่งที่ควรปฏิบัติเพื่อให้ลูกที่อยู่ในครรภ์ปลอดภัย รวมทั้งพี่จำกับคุณวรรณได้ฝากครรภ์ในโรงพยาบาลที่เธอและสามีได้ตัดสินใจเลือกด้วยเห็นว่ามีเหมาะสม และมีความมั่นใจในชื่อเสียงของโรงพยาบาลและหมอนที่เธอฝากครรภ์ และเป็นผู้เชี่ยวชาญในการที่จะตรวจและดูแลครรภ์ของเธอให้ปลอดภัย

- แม่ที่ไม่ได้ฝากครรภ์พิเศษ

พี่โยเล่าว่าเธอมีลูก 3 คน ลูกคนโตของเธอไม่ได้ฝากท้องเพราะตอนนั้นเธอไม่ทราบว่าตนเองตั้งครรภ์ เธอดำรงชีวิตด้วยความลำบากจึงคิดเพียงแค่ว่าเรื่องการทำมาหากิน พอรู้ตัวอีกทีก็อายุครรภ์ก็ครบ 7 เดือน จนกระทั่งครบกำหนดคลอดเธอเล่าประสบการณ์สะท้อนให้เห็นว่าการ

ที่เขาไม่ได้ฝากท้องและทานอาหารที่ไม่มีประโยชน์ได้ส่งผลกระทบต่อลูกคนโตของเธอ แต่เมื่อท้องคนที่ 2 และ 3 พี่โยได้ฝากท้องกับหมอและไปพบหมอทุกครั้งตามนัดหมาย ส่วนพี่สอง ป้ามี พี่โย ป้างามและสูได้ฝากครรภ์ที่โรงพยาบาลรัฐประจำจังหวัด เพราะข้อจำกัดทางการเงินทำให้ไม่สามารถฝากครรภ์พิเศษได้แต่พวกเขาก็พยายามปฏิบัติตามคำแนะนำของหมอ และระมัดระวังมากในระหว่างตั้งครรภ์เพื่อป้องกันการแท้งลูก

การดูแลครรภ์

โดยทั่วไปภายหลังที่ผู้หญิงตั้งครรภ์สิ่งสำคัญและเป็นหน้าที่ต่อไปก็คือ “การดูแลครรภ์” ตลอดระยะเวลา 9 เดือนเพื่อให้ลูกมีความแข็งแรงสมบูรณ์จนกระทั่งวันคลอดเป็นสิ่งที่ผู้หญิงต้องควบคุมตนเองอย่างเข้มงวด เธอปฏิบัติตนเองโดยเชื่อว่าเป็นสิ่งที่เธอต้องทำให้ดีในฐานะของแม่ การไปพบหมอ การทานยาระหว่างตั้งครรภ์ การทานอาหารที่เป็นประโยชน์ และระมัดระวังในการใช้ชีวิตไม่ให้กระทบต่อลูกในครรภ์ ซึ่งในระหว่างตั้งครรภ์นี้สามีจะเข้ามามีบทบาทในการช่วยดูแลแต่ในขณะเดียวกันสามีบางคนก็อาจจะไม่ได้ให้ความสำคัญกับการมีลูก

- แม่ที่สามีดูแลระหว่างตั้งครรภ์

ถึงแม้ว่าผู้หญิงบางคนมีสามีที่คอยเอาใจใส่ดูแลตลอดเวลาตั้งครรภ์ แต่เธอก็ต้องคอยดูแลตัวเองอย่างสม่ำเสมอด้วยตัวของเธอเองเพราะลูกอยู่ในครรภ์ของเธอ สามีเป็นเพียงผู้ให้การช่วยเหลือสนับสนุนเท่านั้น ในบางกรณีผู้หญิงบางคนมีสามีดูแลเอาใจใส่เป็นพิเศษภายหลังการตั้งครรภ์ เช่น สามี พี่จ๋า คุณวรรณ สามีเล่าให้ฟังว่า

“ เขาก็ดูแลเขาก็พยายาม เขาก็ไม่ค่อยรู้เรื่องอะไรนะ ผู้ชายเขาไม่ค่อยมีรายละเอียดอะไร เยอะแยะ เขาก็นึกกินนมคือพวกไปเยี่ยมนี้เขาก็ซื้อนมไปให้เราเป็นหลักเลย เราก็กินไม่ได้ แบบเยอะมากเต็มไปหมดเลย เห็นแล้วเราก็ด้อยใจไม่ไหวอะไรอย่างนี้ ก็พยายามกิน เขาก็บอกตื่นมากินนมก่อน เขาก็จะให้กิน ให้กิน กินให้ได้ กินไม่ได้ก็กินนมก่อนข้าวกินไม่ได้ไม่เป็นไร เขาก็จะพยายามให้เรากินเยอะๆ”

สำหรับกรณีพี่จ๋าเธอเล่าว่าสามีและสมาชิกในครัวเรือนของเธอนั้นเอาใจใส่ดูแลเธออย่างเป็นพิเศษ คอยดูแลเอาใจใส่และประคบประมงทุกอย่างที่เธอต้องการ นอกจากนี้สามีของเธอยังทำหน้าที่สามีคอยขับรถรับส่งและช่วยเหลือทุกอย่าง ไปพบหมอตตามนัดหมายกับเธอทุกครั้ง เรียกว่า “เห่อลูกมาก” ในกรณีของคุณวรรณที่ค้าขายอยู่กับแม่และพี่สาว ในระหว่างที่ตั้งครรภ์ก็ได้รับการช่วยเหลือจากบุคคลทั้งสองไม่ให้งานหนักที่อาจจะส่งผลต่อเด็กที่อยู่ในท้องได้ รวมทั้งสามีและครอบครัวของสามีด้วย

- แม่ที่สามีไม่ได้ดูแลระหว่างตั้งครรภ์

ในขณะที่ “การดูแลครรภ์” ของผู้หญิงบางคนไม่ได้มีสามีที่คอยให้การช่วยเหลือ พวกเขาต้องดูแลตนเองและต้องทำงานในระหว่างการตั้งครรภ์ ผู้หญิงต้องดูแลตัวเองระหว่างตั้งครรภ์และต้องทำงานเพื่อหารายได้มาจุนเจือครอบครัว ซึ่งบทบาทหน้าที่ทั้งสองอย่างนั้นเป็นสิ่งที่ผู้หญิงจะปฏิเสธไม่ได้ เช่น ป่ามี พี่สอง ป้างาม พี่โย และสุ ยังคงต้องทำงานระหว่างที่เธอต้งครรภ์ พวกเขาจะต้องระมัดระวังเป็นพิเศษเพื่อไม่ให้งานที่ทำเสียหายและระหว่างการทำงานต้องไม่ให้มีผลกระทบต่อลูกในครรภ์ เธอจะคอยกำกับตนเองให้ทำงานเท่าที่ทำได้ นอกจากนี้สำหรับในกรณีของพี่สอง ป่ามี และป้างาม สะท้อนให้เห็นว่าสามีของเธอนั้นเป็นลักษณะของผู้ชายในสังคมชายเป็นใหญ่ที่แสดงให้เห็นถึงการมีอำนาจเหนือกว่าผู้หญิง จึงไม่เอาใจใส่ดูแลพวกเธอมากนัก ผู้ชายในสังคมชายเป็นใหญ่จะมองว่าการมีลูกและการตั้งครรภ์เป็นหน้าที่และความรับผิดชอบที่ผู้หญิงต้องเป็นผู้ปฏิบัติ ผู้ชายไม่จำเป็นต้องรับผิดชอบอะไรมากนัก

การเลี้ยงลูก

ชีวิตแม่ลูกอ่อน

ภายหลังจากที่คลอดลูกแล้วผู้หญิงได้ชื่อว่า “เป็นแม่ลูกอ่อน” เมื่อคลอดลูกแล้วเธอต้องเลี้ยงลูกให้ได้ เกิดความสัมพันธ์ระหว่างแม่กับลูกและแม่กับสมาชิกในครัวเรือนคนอื่นๆ ซึ่งการเลี้ยงลูกแรกคลอดนี้ถือเป็นช่วงเวลาที่ลำบาก เหน็ดเหนื่อย และต้องอดทนมากสำหรับผู้หญิง ที่อยู่ในช่วงของการพักผ่อนร่างกายและต้องดูแลลูกไปพร้อมๆ กัน ในช่วงระยะพักฟื้นภายหลังจากคลอดลูก ผู้เล่าเรื่องส่วนใหญ่ได้รับการช่วยเหลือในการดูแลลูกแรกคลอดจากญาติพี่น้อง เช่น จากแม่ แม่สามี และญาติพี่น้อง เป็นต้น ซึ่งจะเป็นผู้ใหญ่ที่มีประสบการณ์ในการดูแลเด็ก และเป็นบุคคลสำคัญที่ได้ส่งผ่านความรู้และวิธีการในการดูแลเด็กให้กับผู้เล่าเรื่อง แต่ทั้งนี้แม่อีกยังคงเป็นผู้รับผิดชอบหลักในการเลี้ยงลูกโดยการที่เธอต้องคอยสังเกตตนเองในการทำหน้าที่แม่ที่ดีไม่ให้บกพร่องต้องเลี้ยงลูกให้ได้ ในกรณีของพี่จ๋าและคุณวรรณเธอมีญาติของฝ่ายสามีมาช่วยดูแลลูกในช่วงที่พวกเขาคลอดลูกและหยุดงาน ซึ่งยิ่งทำให้พวกเขาต้องคอยสังเกตตนเองตลอดเวลาในการเลี้ยงลูกแรกคลอด เพราะพวกเขาจะรู้สึกที่ต้องทำให้ญาติของสามีเห็นว่าเธอเป็นแม่ที่ดีสามารถที่จะเรียนรู้การดูแลลูกและสามารถเลี้ยงลูกเองได้และเป็นสิ่งที่เธอเต็มใจที่จะทำแม้จะเหน็ดเหนื่อย

- แม่ลูกอ่อนทำงานนอกบ้าน

สำหรับแม่ที่ต้องทำงานนอกบ้านทำให้ผู้หญิงต้องรับผิดชอบบทบาทหน้าที่ทั้งการเป็นแม่และการหารายได้มาจุนเจือครัวเรือน ซึ่งเป็นบทบาทที่ต้องปฏิบัติทั้งในพื้นที่ครัวเรือนและพื้นที่สาธารณะ ถึงแม้ว่าในช่วงแรกคลอดนั้นผู้หญิงสามารถลางานได้ 3 เดือน แต่เมื่อสิ้นสุดระยะเวลาการลาคลอดผู้หญิงต้องออกไปทำงานเพื่อหารายได้มาใช้จ่ายในครัวเรือนหากหยุดนานก็จะ

ขาดรายได้ เช่น อาชีพค้าขาย ลูกจ้าง เป็นต้น และเมื่อกลับบ้านก็ต้องทำหน้าที่ของแม่ ถึงแม้จะมีญาติมาช่วยเหลือแต่ผู้หญิงก็คิดเสมอว่าตนเองต้องเป็นผู้ดูแลลูกในฐานะของแม่ ผู้หญิงต้องคอยควบคุมและตรวจตราตนเองในการทำหน้าที่แม่ที่ดี ตอนกลางวันไปทำงานพอลกลับมาถึงบ้านและเวลาช่วงกลางคืนผู้หญิงจะเป็นผู้ดูแลลูกเอง

เรื่องเล่าประสบการณ์ของป้ามีและป้างามสะท้อนให้เห็นว่าสามีของเธอทั้งสองคนนั้น มีลักษณะของผู้ชายที่อยู่ภายใต้กรอบแนวคิดสังคมชายเป็นใหญ่อย่างชัดเจนมาก โดยเห็นว่าหน้าที่ในการดูแลลูกคือหน้าที่ผู้หญิง ดังนั้น สามีของป้ามีและป้างามจึงแทบไม่เคยช่วยดูแลลูกทำงานนอกบ้านเพียงอย่างเดียว ตัวตนความเป็นแม่ของทั้งสองเช่นเดียวกันกับเรื่องเล่าของคุณวรรณที่สะท้อนภาพให้ว่า เรื่องของรายได้ทำให้เธอทั้งสองหยุดงานเพียงแค่เดือนเดียว อย่างคุณวรรณมีอาชีพค้าขายได้แล้วว่าเธอนั้นพักแค่หนึ่งเดือนแล้วก็ต้องออกมาขายของ เธอเล่าให้ฟังว่า “กลางคืนเราเลี้ยงกลางวันเราก็กินขายของ บางที่ไม่สบายกลางคืนก็ไม่ค่อยได้นอนอย่างนี้”

- การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่

การให้ลูกดื่มนมแม่เป็นสิ่งที่แม่ลูกอ่อนต้องปฏิบัติ โดยเฉพาะในช่วงแรกนี้แม่จะให้ลูกดื่มนมตนเองอย่างสม่ำเสมอ ความใกล้ชิดระหว่างแม่และลูกจึงมีมากกว่าพ่อ เพราะแม่เชื่อว่า “นมแม่คือนมที่ดีที่สุด” ซึ่งหากแม่ไม่ให้ลูกดื่มนมก็จะถูกมองว่าเป็น “แม่ที่ไม่ดี” ไม่สามารถให้นมลูกได้ ผู้หญิงบางคนต้องทานอาหารเสริมเพื่อให้มีน้ำนมมากขึ้น ต้องคอยบีบนมไว้ให้ลูก ผู้เป็นสามีบางคนอาจจะคอยช่วยเหลือในการหาอาหารที่มีประโยชน์ให้กับภรรยา

ในกรณีของสาเธอเห็นความสำคัญและประโยชน์ของการดื่มนมแม่ เธอจะพยายามทานอาหารที่มีประโยชน์ ดื่มน้ำอุ่นเพื่อให้มีนมให้ลูกดื่มนม ในช่วงที่ลูกนอนหลับสาเธอจะบีบนมไว้ให้ลูก สำหรับที่จำในช่วงเวลาคลอด 3 เดือน ลูกดื่มนมของเธอตลอด ภายหลัง 3 เดือน ที่ญาติของสามีนำลูกของเธอไปเลี้ยง เธอก็ยังคงบีบนมไว้ให้ลูกโดยเธอจะบีบน้ำนมแช่เย็นและนำไปให้ลูกในวันหยุดเสาร์อาทิตย์ หรือวันหยุดนักขัตฤกษ์ ในขณะที่ป้ามีเธอให้ลูกดื่มนมแม่ได้เพียงหนึ่งเดือนเพราะเธอต้องไปทำงาน เธอเล่าว่าสมัยก่อนไม่มีตู้เย็นที่จะแช่นมไว้ให้ลูก นมที่บีบไว้จะได้ทานเพียงมือเดียว ส่วนมืออื่นๆ ก็ต้องทานนมผง ในขณะที่พี่โยนั้นเล่าว่าเธอให้ลูกทั้งสามคนทานนมแม่ โดยลูกคนโตของเธอทานนมแม่จนใกล้คลอดลูกคนที่สอง ด้วยความที่ไม่มีเงินซื้อนมผงจึงต้องให้ลูกทานนมแม่และข้าวเพื่อเสริมกัน

การให้การศึกษาบุตร

พ่อแม่มีหน้าที่ในการส่งเสริมให้ลูกได้เข้ารับการศึกษาเล่าเรียนที่เหมาะสม ในสังคมชายเป็นใหญ่พ่อจะมีอำนาจในการตัดสินใจเรื่องสำคัญในครัวเรือนรวมทั้งเรื่องการเรียนของลูก แต่สำหรับแม่จะมีเป็นผู้ที่มีส่วนสำคัญที่ต้องเอาใจใส่ดูแลลูกเรื่องการเรียนของลูก แม่จะเป็นผู้คอย

ช่วยเหลือลูกในการเรียนเพื่อให้ลูกได้รับการศึกษาที่ดีที่สุด โดยมีความหวังที่จะให้ลูกประสบความสำเร็จในเรื่องของการเรียน ซึ่งการให้การศึกษาลูกต้องเริ่มตั้งแต่ การหาโรงเรียนให้ลูกและการดูแลลูกระหว่างเรียนในเรื่องต่างๆ

- การหาโรงเรียนให้ลูก

การตัดสินใจที่จะให้ลูกเรียนในสถานศึกษาเป็นเรื่องสำคัญที่แม่และพ่อจะต้องมีการพูดคุยปรึกษาหารือเพื่อเลือกโรงเรียนที่เห็นว่าเหมาะสมกับลูกของตน โดยการหาข้อมูลต่างๆ เกี่ยวกับโรงเรียน เช่น การสอบถามจากญาติพี่น้อง คนรู้จักคุ้นเคย ซึ่งระบบการศึกษาทำให้แม่ต้องให้ความสำคัญกับการเลือกโรงเรียนให้ลูก ต้องเป็นโรงเรียนที่ดีมีคุณภาพและส่งผลให้ลูกมีผลการเรียนที่ดี ในกรณีของสาเธอเล่าให้ฟังเกี่ยวกับการเลือกโรงเรียนให้ลูก โดยเธอหาข้อมูลจากญาติเพื่อช่วยในการตัดสินใจ จากนั้นจึงนำข้อมูลปรึกษามีและตกลงกัน สาตัดสินใจให้ลูกเข้าเรียนที่โรงเรียนในตลาด (ไม่ใช่โรงเรียนในหมู่บ้าน)

สำหรับกรณีของคุณวรรณได้ส่งลูก 3 คนเรียนที่โรงเรียนเอกชนแห่งหนึ่งในจังหวัด ซึ่งการตัดสินใจในตอนนั้นคุณวรรณกับสามีได้ปรึกษากันถึงคุณภาพของโรงเรียน เพราะเห็นว่าจะเป็นประโยชน์ต่อลูกๆ ของเธอแม้ว่าเธอจะต้องพยายามหารายได้ให้มากขึ้น และยังมีสวัสดิการข้าราชการของสามีที่แบ่งเบาภาระค่าใช้จ่ายได้บางส่วน ในขณะที่แม่ที่มีฐานะทางเศรษฐกิจค่อนข้างต่ำลูกจะขาดโอกาสในการเข้าถึงโรงเรียนขนาดใหญ่และโรงเรียนเอกชน ส่วนใหญ่โรงเรียนที่ลูกเข้าเรียนคือโรงเรียนรัฐบาลซึ่งมีค่าใช้จ่ายไม่สูง อยู่ใกล้บริเวณบ้านเพื่อสะดวกต่อการเดินทาง และบางโรงเรียนมีหนังสือฟรี ชุดนักเรียนฟรีก็ทำให้ประหยัดค่าใช้จ่ายได้มากขึ้น แต่ถึงแม้เรียนในโรงเรียนรัฐบาลแต่แม่ก็ต้องพยายามเลือกโรงเรียนที่คิดว่าเหมาะสมกับลูกด้วย เพื่อให้ลูกได้เรียนหนังสือมีความรู้

สำหรับพี่สองลูกชายคนโตเรียนจบแค่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ซึ่งตอนนั้นสามารถเข้าเรียนที่วิทยาลัยเทคนิคได้แต่ลูกของเธอไม่อยากเรียน เพราะอยากออกมาทำงานซ่อมรถมากกว่า เธอก็ไม่ว่าเพราะในตอนนั้นเธอไม่ค่อยมีรายได้ โดยเธอคิดว่าค่าใช้จ่ายในการเรียนน่าจะสูง แต่สำหรับคนเล็กปัจจุบันเรียนที่วิทยาลัยเทคนิคและค่าใช้จ่ายไม่สูงนัก ในขณะที่ป้ามีอยากให้ลูกเรียนสูงๆ เธอพยายามทำงานเพื่อมาส่งเสียให้ลูกได้เรียนแต่ลูกของเธอกลับไม่สนใจการเรียนและติดยาบ้า

- การดูแลการเรียนของลูก

เมื่อลูกเข้าเรียนความรับผิดชอบของแม่นอกจากการดูแลลูกที่บ้านแล้วการดูแลลูกในการเรียนหนังสือแม่ก็ยังคงเป็นผู้รับผิดชอบมากกว่าพ่อ ทั้งเรื่องของการดูแลก่อนไปโรงเรียนและกลับมาจากโรงเรียน แม่จะเป็นผู้รับผิดชอบหลักในส่วนนี้ เช่น การดูแลเสื้อผ้า การคอยดูแลเรื่องการบ้านงานที่คุณครูมอบหมายให้ทำ และการรับส่งลูกไปโรงเรียนล้วนแล้วแต่เป็นภาระหน้าที่หลัก

ของผู้เป็นแม่ เช่นกรณีพี่สองซึ่งลูกของเธอเรียนที่วิทยาลัยเทคนิค เธอจะต้องคอยรับส่งลูกทั้งตอนเช้าเรียนและตอนเลิกเรียน สำหรับป้ามีเธอเป็นผู้รับผิดชอบเมื่อลูกเข้าเรียน สามีของเธอไม่เคยให้ความสนใจในการเรียนของลูก ซึ่งป้ามีเป็นผู้รับผิดชอบหลักเพียงผู้เดียว เช่น การดูแลให้ลูกทำการบ้าน ซึ่งเธอเล่าว่าเธอสามารถสอนลูกทำการบ้านได้จนถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เท่านั้น เพราะเนื้อหายากขึ้นและมีวิชาภาษาอังกฤษซึ่งเธอไม่มีความรู้ ต้องให้ลูกเรียนจากโรงเรียนเท่านั้น สำหรับคุณวรรณต้องรับผิดชอบในการดูแลลูกตอนเช้าไปโรงเรียน และช่วงกลางวันเธอก็จะมาทำงาน และตอนเย็นไปรับลูกเพื่อส่งลูกไปเรียนพิเศษ เมื่อเก็บร้านเสร็จก็ไปรับลูกกลับบ้านเธอทำอย่างนี้เป็นประจำทุกวัน

นอกจากนี้แม่ยังต้องคอยดูแล “คุณภาพการเรียนของลูก” ผลการเรียนของลูก พฤติกรรมต่างๆ ที่ลูกแสดงออกที่โรงเรียน การพูดคุยกับคุณครู รวมทั้งการเรียนกวดวิชา ซึ่งโดยส่วนใหญ่พ่อแม่จะไม่ค่อยให้ความสนใจเกี่ยวกับเรื่องการเรียนของลูกมากนัก แม่จึงต้องเป็นผู้รับผิดชอบหลัก ซึ่งหากลูกเรียนไม่ดี เกเรผู้เป็นแม่ก็จะรู้สึกไม่ดีคิดว่าเป็นความผิดของตนที่ไม่สามารถดูแลลูกได้ เช่นกรณีของป้ามีเธอต้องเป็นผู้คอยสอนลูกทำการบ้าน ในขณะที่สามีไม่เคยสอนลูกทำการบ้านเลย สำหรับคุณวรรณเธอจะคอยสนับสนุนให้ลูกเรียนหนังสืออย่างที่เขาคงต้องการ เธอให้ลูกคนโตเรียนพิเศษเพราะอยู่ในช่วงของการสอบเข้าเรียนชั้นมัธยมศึกษา คอยดูแลเรื่องผลการเรียนและการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียน จัดหาหนังสือเพิ่มเติมหากลูกต้องการ ซึ่งผลการเรียนของลูกคนโตก็อยู่ในระดับที่น่าพึงพอใจ เธอจะคอยอบรมสั่งสอนให้ลูกรักการเรียนเพื่อที่จะได้มีวิชาประกอบอาชีพในอนาคตได้

แม่ที่ต้องปกป้องลูก

ผู้เป็นแม่ต้องคอยปกป้องลูกตั้งแต่เริ่มตั้งครรภ์ไปจนถึงตลอดชีวิตของแม่ แม่มีหน้าที่ปกป้องลูกในเรื่องต่างๆ สำหรับครัวเรือนที่มีปัญหาภายในครัวเรือน อย่างเช่น การทะเลาะกันของพ่อแม่ การหย่าร้าง ทำให้ผู้เป็นแม่ต้องปกป้องลูกจากอันตรายที่อาจจะส่งผลกระทบต่อร่างกายและจิตใจของลูก ปัญหายาเสพติด แม่ที่ปกป้องลูกในช่วงวัยรุ่น

- แม่ที่ปกป้องลูกให้คงสภาพความเป็นครัวเรือน

เรื่องเล่าประสบการณ์ของผู้หญิงทั้ง 8 คนได้สะท้อนให้เห็นปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในครัวเรือน ซึ่งสามีภรรยาบางครัวเรือนได้หย่าร้างกันแต่บางคู่ก็ยังคงอยู่ร่วมกัน ในกรณีของพี่จำหย่ากับสามีเธอเล่าว่าเธอพยายามแก้ปัญหาโดยไม่ให้มีผลกระทบต่อลูก เธอยังคงปฏิบัติตนเหมือนกับว่าไม่ได้มีปัญหากับสามีต่อหน้าลูกของเธอ เธอยังไปหาลูกที่บ้านของญาติสามีตามปกติยกเว้นเธอจะไม่สบาย ตัดงานหรือไม่สามารถขับรถได้เท่านั้น ซึ่งในบางครั้งก็ไปพร้อมกับสามี เธอยังคอยดูแลสอบถามเรื่องการเรียนของลูก วันที่ไปพบลูกก็จะทำกิจกรรมต่างๆ ร่วมกัน เช่น พาไปเรียนพิเศษ

เธอพยายามทำให้ลูกเห็นว่าไม่ได้เกิดปัญหาอะไรขึ้นภายในครรภ์เรือน เธอยังคงเป็นแม่ที่จะคอยปกป้อง และดูแลลูกเช่นเดิม ไม่ได้ปล่อยให้ลูกทำอะไรเลย ทั้งลูก เธอเล่าว่าลูกมีครอบครัวที่อบอุ่นเพราะพี่สาวของสามีเลี้ยงลูกของเธอเหมือนลูกจริงๆ เธอรู้สึกว่าการไม่ได้ขาดอะไรแต่กลับมีสิ่งต่างๆ เข้ามาเติมเต็มมากขึ้น ซึ่งญาติสามีที่คอยดูแลลูกให้เธอมีความเข้าใจและเห็นใจเธอที่ต้องหย่ากับสามีเพราะสามีไปมีผู้หญิงคนอื่น ถึงแม้ว่าความเป็นสามีภรรยาจะจบลงแต่ความเป็นแม่ที่ดียังคงดำเนินต่อไป

- แม่ที่ปกป้องลูกจากปัญหาในครรภ์เรือน

เมื่อเกิดปัญหาพ่อแม่ทะเลาะกันภายในครรภ์เรือนในบางครั้งจะพบว่าลูกจะอยู่ในเหตุการณ์ด้วย เช่นในกรณีของคุณวรรณเมื่อมีเหตุการณ์ทะเลาะกันเธอจะพยายามหลีกเลี่ยงเพื่อไม่ให้ลูกมาพบเห็น แต่มีเหตุการณ์ครั้งหนึ่งซึ่งวันนั้นลูกๆ ของเธออยู่ในเหตุการณ์ด้วย และลูกสาวคนโตซึ่งรับรู้เรื่องราวต่างๆ ได้รับผลกระทบทางด้านจิตใจอย่างมาก ทำให้ลูกเป็นโรคเครียดซึ่งเธอต้องเข้าพบจิตแพทย์เพื่อบำบัดรักษา ซึ่งเมื่อเกิดเหตุการณ์นี้เธอเป็นผู้รับผิดชอบดูแลลูกเป็นหลัก เพราะสามีของเธอได้ย้ายออกไปอยู่กับภรรยาใหม่ สำหรับคุณวรรณเองก็ไม่อยากให้คนอื่นว่าลูกมีปัญหาเพราะพ่อกับแม่ทะเลาะกัน และเธอต้องคอยปกป้องลูกภายหลังการแยกกันอยู่กับสามี

- แม่ที่ปกป้องลูกจากยาเสพติด

สำหรับป้ามีเธอต้องเผชิญกับปัญหาภายในครรภ์เรือนหลายอย่าง สามีและลูกติดยาบ้า เธอเล่าว่า “พ่อก็ดูดลูกก็ติดวุ่นวาย ป้านี้เจอลูกทั้งแฟน ลูกก็ติดพ่อก็ดูด ป้านี้ระอากลัดหนองเลย ไม่รู้ชีวิตอยู่ได้ยังไงไม่รู้” ต่อมาสามีทำร้ายร่างกายเธอและเล็กกัน เธอต้องเลี้ยงลูกผู้ชาย 2 คนเพียงคนเดียว เธอต้องคอยแก้ไขปัญหาลูกให้กับลูก การดูแลลูกเป็นหน้าที่ของผู้เป็นแม่ เธอต้องคอยต่อสู้และแก้ไขปัญหาลูกต่างๆ ที่เกิดขึ้นกับลูกของเธอเพื่อให้ลูกผ่านพ้นปัญหาที่ต้องเผชิญ โดยเฉพาะลูกชายคนที่สองในช่วงเรียนมัธยมได้ติดยาบ้าและหนีออกจากบ้าน ด้วยความเป็นแม่เธอต้องติดตามหาลูกด้วยความยากลำบาก เธอต้องดิ้นรนไปตามที่ต่างๆ เพื่อนำลูกกลับบ้านให้ได้ เธอเล่าว่า

“ลูกนะผมรีบเอามันกลับมา สงสารลูกมันก็จะหนีเรา พอเราไปมันกะทันหันมันหนีไม่ทันเราก็บอกให้มันกลับบ้านเลย ตอนนั้นไปกับน้องชายเิงน้องชายมันก็มึงกลับเดี๋ยวนี้เลยนะ มันก็เลยกลับมา กลับมาก็พอดีตายตายมั่ง พอตายตายเขาก็มาขอชดเชย ก็หยุดไปได้พักหนึ่ง แต่คนโตหยุดได้เลยส่วนคนเล็กก็ยังไม่หยุด”

- แม่ที่ปกป้องในช่วงวัยรุ่น

สำหรับลูกคนที่สองของป้ามีนอกจากจะติดยาบ้าแล้วยังมีเรื่องทะเลาะวิวาทกับคนอื่น ซึ่งในครั้งแรกถูกจับป้ามีก็ไปประกันตัวออกมาและถูกภาคทัณฑ์สิบปี และเกิดเรื่องทะเลาะครั้งที่สองและต้องติดคุก แต่ความเป็นแม่ของป้ามีทำให้เธอต้องช่วยลูกไม่ให้ติดคุก ซึ่งตัวเธอเองเป็นคน

บอกให้ลูกหนี เธอให้ลูกของเธอเดินทางไปอยู่กับญาติของสามีที่อาศัยอยู่ที่ภาคใต้เพื่อหลีกเลี่ยงการถูกจับกุม และในที่สุดก็สิ้นอายุความ ในกรณีของพี่สองเธอมีลูกชายคนหนึ่งกำลังเรียนที่วิทยาลัยเทคนิค พี่สองต้องคอยไปรับส่งลูกไปเรียนหนังสือทุกวัน ในการไปรับลูกเธอจะนำเสื้อผ้าให้ลูกเปลี่ยนชุดก่อนกลับบ้านเพื่อป้องกันการถูกทำร้ายจากนักเรียนเทคนิคอีกสถาบันหนึ่ง ในขณะที่สามีของเธอก็ไปรับส่งลูกเป็นบางครั้งที่เขาขอร้องให้เขาช่วย แต่หน้าที่หลักแล้วเธอต้องเป็นผู้คอยรับผิดชอบ

แม่ที่ต้องเลี้ยงหลาน

เป็นเรื่องปกติทั่วไปดังที่กล่าวมาในข้างต้นว่า ผู้หญิงผู้ชายเมื่อแต่งงานแล้วต้องสร้างครอบครัวให้มีความสมบูรณ์ตามอุดมการณ์ครอบครัวโดยการมีลูก แต่การมีลูกของบางครอบครัวอาจจะก่อให้เกิดปัญหาตามมา เช่น ไม่มีความพร้อมในการเลี้ยงดู ทำให้ผู้ที่เป็นสมาชิกภายในครัวเรือนต้องคอยช่วยแก้ไขปัญหา โดยเฉพาะผู้เป็นแม่ซึ่งมีสถานภาพเป็นย่าและยายของหลานที่เกิดมาจากการขาดความพร้อมของพ่อและแม่ต้องคอยช่วยเหลือในเรื่องต่างๆ ย่าและยายไม่สามารถที่จะทอดทิ้งหลานและให้อยู่ภายใต้ความรับผิดชอบของผู้เป็นลูกที่ขาดความพร้อมนั้นไม่ได้

- แม่ที่ต้องเลี้ยงทั้งลูกและหลาน

แม่บางคนจึงต้องคอยเลี้ยงหลานที่เกิดจากความไม่พร้อมในการเลี้ยงดูจากลูกของตนเอง อุดมการณ์ทางสังคมสร้างให้ผู้หญิงเป็นผู้ช่วยเหลือลูกในเรื่องต่างๆ รวมทั้งการดูแลสมาชิกในครัวเรือนคนอื่นๆ โดยเฉพาะหลาน ในกรณีของป้ามีซึ่งมีลูกชาย 2 คน ที่ได้แต่งงานและมีลูกแล้ว ป้ามีต้องดูแลรับผิดชอบเลี้ยงหลานของลูกชายคนเล็ก ซึ่งอาศัยอยู่ด้วยกันที่บ้านจำนวนหนึ่งคน สำหรับลูกคนแรกนั้นแยกครอบครัวไปอยู่ที่บ้านของลูกสะใภ้ที่ตั้งอยู่ในบริเวณใกล้เคียงกัน ป้ามีต้องคอยดูแลหลานช่วยเหลือทั้งด้านการเงิน การเรียน การดูแลเอาใจใส่เลี้ยงดูในทุกๆ เรื่อง การดูแลหลานจึงเป็นหน้าที่หลักของป้ามีเพราะพ่อของเด็กไม่ได้เอาใจใส่เลี้ยงดูลูกเลย หลานของป้ามีจึงไม่ค่อยอยากอยู่กับพ่อมากนัก ป้ามีบอกว่า “นิสัยเหมือนพ่อมันไม่สนใจลูก ถ้าไม่มีป้าหลานจะอยู่ยังไงไม่รู้เลย” ดังนั้นป้ามีจึงเป็นผู้รับผิดชอบหลักทั้งในการทำงานและการเลี้ยงหลาน

- แม่ที่ต้องเลี้ยงหลาน

สำหรับตัวพี่สองต้องดูแลหลานที่เกิดจากภรรยาอายุน้อยของลูกชายคนโต ซึ่งพ่อของเด็กเห็นว่าควรให้เด็กอยู่ในการดูแลของแม่เด็ก แต่พี่สองรักและเป็นห่วงหลานจึงได้นำหลานมาเลี้ยงดูเอง เพราะแม่ของเด็กไม่มีที่อยู่อาศัย ช่วงที่คลอดลูกก็ต้องไปอาศัยอยู่ตามห้องเช่าของเพื่อน เธอจึงเห็นว่ามันไม่เหมาะสม รายได้ก็ไม่พอสันนิษฐานว่าหลานมาเลี้ยงเอง ค่าใช้จ่ายต่างๆ เธอกับสามีจะช่วยกัน

ดูแลรับผิดชอบ ซึ่งลูกของเธอไม่ได้ให้การช่วยเหลืออะไรมากนัก ในบางวันลูกสะใภ้ที่เป็นแม่ของหลานก็จะมาช่วยดูแลด้วย เช่นเดียวกันกับพี่โยเธอนำลูกของลูกสาวคนโตมาเลี้ยง เพราะเธอรักและเป็นห่วงหลานจึงขอนำมาเลี้ยงเอง และลูกสาวคนโตได้แต่งงานใหม่และมีลูกหนึ่งคน เธอจึงคิดว่าการนำหลานมาเลี้ยงจะได้ช่วยแบ่งเบาภาระค่าใช้จ่ายต่างๆ ของลูกเธอได้ พี่โยรักและเป็นห่วงหลานมาก พี่โยบอกทุกวันนี่ที่ทำงานก็ทำเพื่อหลานเพื่อครอบครัวให้กลับมาอยู่ด้วยกันพร้อมหน้าอีกครั้ง

บทที่ 6

กระบวนการสร้างตัวตนที่สยบยอมของผู้หญิงในครัวเรือน

การสร้างตัวตนที่สยบยอมของผู้หญิงภายในครัวเรือนมีกระบวนการที่ซับซ้อนและแยกย่อย การสร้างความเป็นภรรยาที่ดีและการสร้างความเป็นแม่ที่ดีเป็นลักษณะของความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่ไม่เท่าเทียมในพื้นที่ครัวเรือนระหว่างผู้หญิงกับผู้ชาย การที่อำนาจ ความรู้และอุดมการณ์ชายเป็นใหญ่ได้ร่วมกันสร้างความจริง ผ่านปฏิบัติการของอำนาจคือการสังเกตการณ์และการตัดสินใจเพื่อสร้างความเป็นปกติ ซึ่งความจริงหรือวาทกรรมที่ถูกสร้างขึ้นในพื้นที่ครัวเรือนนั้น ได้สร้างกฎหรือแนวทางปฏิบัติและรูปแบบการกระทำทางสังคมที่กำหนดให้ผู้หญิงซึ่งเป็นภรรยาและแม่ต้องปฏิบัติตามด้วยการมีสำนึก จากการศึกษาวิจัยได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์กับผู้หญิงภายในครัวเรือนพบว่า มีการสร้างความเป็นภรรยาและการสร้างความเป็นแม่ผ่านปฏิบัติการต่างๆ ดังนี้ เพื่อสร้างให้ผู้หญิงเป็นพลเมืองที่ดีในพื้นที่ของครัวเรือน

กระบวนการสร้างความเป็นแม่บ้านแม่เรือน

ความจริงของการเป็นแม่บ้านแม่เรือนได้สร้างความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่ไม่เท่าเทียมกันระหว่างผู้หญิงและผู้ชาย โดยการกำหนดให้ผู้หญิงมีหน้าที่เป็นแม่บ้านแม่เรือน มีการแบ่งแยกพื้นที่ในเชิงกายภาพในปริภูมิครัวเรือนที่มีส่วนของการแบ่งห้องต่างๆ ภายในบ้าน เช่น การกำหนดให้ห้องครัวเป็นพื้นที่ของผู้หญิงที่เป็นภรรยา แม่หรือสะใภ้ในการที่จะจัดเตรียมอาหารให้กับสมาชิกในครัวเรือน และถึงแม้จะเป็นห้องที่มีการปิดกั้นเชิงกายภาพและผู้หญิงมีหน้าที่ทำอาหาร แต่ในความจริงผู้หญิงก็ถูกเฝ้ามองจากสมาชิกคนอื่นๆ ในครัวเรือนสำหรับการทำหน้าที่แม่บ้านแม่เรือน ในการวิจัยครั้งนี้ปฏิบัติการเป็นแม่บ้านแม่เรือนมีความจริงที่ผู้หญิงจะต้องปฏิบัติคือ การทำอาหาร การทำงานบ้านต่างๆ ภายในบ้าน หมายรวมถึงการทำความสะอาดบ้าน การซักล้าง การซักกรีด และการจัดการดูแลรายได้และรายจ่ายภายในครัวเรือน ภายใต้ความจริงชุดนี้มีกฎเกณฑ์และแนวปฏิบัติเพื่อให้ผู้หญิงไปสู่กระบวนการสร้างตัวตนหรือการปฏิบัติหน้าที่ของการเป็นแม่บ้านแม่เรือนอย่างเป็นระบบ

เสน่ห์ปลายจวัก

การทำอาหารเป็นหน้าที่ของภรรยาหรือแม่ที่จะต้องปฏิบัติ แต่เบื้องหลังของการทำหน้าที่หุงหาอาหารของผู้หญิงมันเป็นระบบความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่ไม่เท่าเทียมกัน ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ที่ทำให้ผู้หญิงอยู่ภายใต้อำนาจของอุดมการณ์ชายเป็นใหญ่ การทำอาหารเป็นหน้าที่ของผู้หญิงและเป็นกิจกรรมในพื้นที่ส่วนตัวหรือพื้นที่ครัวเรือน ซึ่งเป็นการแบ่งแยกแรงงานตามเพศ

และการทำอาหารเป็นงานในสังคมชายเป็นใหญ่ยังถูกกำหนดให้เป็นงานที่ไม่มีรายได้ทางเศรษฐกิจ เมื่อการทำอาหารถูกกำหนดให้เป็นหน้าที่ๆ ต้องปฏิบัติผู้หญิงจึงต้องรู้ตัวเองว่าต้องทำอาหารให้เป็นอร่อยและหากทำไม่เป็นหรือทำไม่อร่อยก็ต้องฝึกปฏิบัติให้มากขึ้น

จากการพูดคุยแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับผู้หญิงพบว่า การทำอาหารของผู้หญิงมีประสบการณ์ที่แตกต่างกันตามวิถีชีวิต ในการทำอาหารผู้หญิงจะถูกควบคุมด้วยการรับรู้ว่าเป็นหน้าที่ๆ ต้องปฏิบัติ เป็นความรับผิดชอบภายในพื้นที่ของครัวเรือน นอกจากนี้ยังมีการแบ่งพื้นที่ในเชิงกายภาพ (พื้นที่ห้องครัว) ตารางเวลาและกิจกรรม (อาหารที่ผู้หญิงทำ) ผู้หญิงจะรับรู้ถึงวิถีชีวิตประจำวันว่าตนเองจะต้องหุงหาอาหารในเวลาใด เช่น ตอนเช้าก่อนออกไปทำงาน ตอนกลางวัน และในช่วงอาหารเย็น ซึ่งผู้หญิงจะพยายามเตรียมอาหารในช่วงเวลาที่ทำเป็นประจำเป็นการวางแผนระบบในการทำอาหาร ในกรณีของฟ็อรจะต้องทำอาหารไว้ให้สมาชิกในครัวเรือนทุกวัน ฟ็อรจะตื่นแต่เช้าเพื่อมาหุงข้าวและเตรียมอาหารจำนวนหนึ่งไว้ที่บ้านเพื่อให้เพียงพอกับลูกและสามี รวมทั้งเตรียมเผื่อให้แม่สามีซึ่งเลี้ยงลูกให้เธอได้ทานด้วย ซึ่งฟ็อรต้องมีการคำนวณปริมาณของอาหารแต่ละมื้อเพื่อให้เพียงพอกับสมาชิกในครัวเรือน ฟ็อรพยายามทำอาหารให้อร่อยโดยเริ่มตั้งแต่การจัดเตรียมเครื่องปรุง ส่วนประกอบในการทำอาหารที่เธอจะต้องไปซื้อหา ทำให้สมาชิกในครัวเรือนเห็นว่าเธอทำอาหารได้ เธอจะเตรียมอาหารที่มีรสชาติไม่เผ็ดเพื่อที่จะให้ลูกๆ ได้ทาน แต่ในขณะที่เดียวกันเธอก็ต้องเตรียมอาหารบางอย่างเพื่อให้สามีและแม่สามีเพิ่มเติมด้วย ซึ่งฟ็อรจะทำแบบนี้เป็นประจำก่อนที่จะออกไปทำงานรับจ้าง เธอรับรู้ว่าจะหากไม่ทำอาหารเตรียมไว้ในช่วงเช้าลูกๆ ก็อาจจะไม่มีอาหารรับประทานแม้ว่าจะมีแม่สามีคอยดูแลลูกให้ก็ตาม และฟ็อรยังรู้ตัวเองดีว่าต้องทำบางอย่างเพื่อตอบแทนแม่สามีที่ได้ช่วยเลี้ยงลูกในช่วงที่เธอไปทำงานรับจ้าง ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่ผู้หญิงต้องพึ่งพาแม่ของสามีในการดูแลลูก เธอจึงต้องทำหน้าที่ให้ดีทั้งการทำงานในครัวเรือนและการทำงานนอกบ้าน

สำหรับป้ามลในวันทำงานเธอต้องตื่นเวลา 4.00 น. เพื่อหุงข้าวทำอาหารไว้ให้แม่ ลูก และสามี ซึ่งเป็นเวลาก่อนไปทำงานประมาณเกือบ 2 ชั่วโมง ป้ามลรู้ตัวเองว่าการทำอาหารเป็นหน้าที่ของเธอ ถึงแม้ว่าอาหารที่ป้ามลทำจะเป็นอาหารพื้นบ้านทั่วไปแต่เธอจะเน้นความสะอาดและรสชาติอร่อย ป้ามลจะซื้อส่วนผสมในการทำอาหารด้วยตัวเองและส่วนประกอบบางอย่างจะมีอยู่ที่บ้าน เช่น ผักบางชนิด โดยคำนึงถึงความสดสะอาดก่อนลงมือทำอาหารเธอต้องล้างส่วนประกอบต่างๆ ให้สะอาด และเมื่อหลังเลิกงานเธอก็ต้องทำอาหารแม้จะเหนื่อยล้าแต่ป้ามลก็ปฏิเสธการเตรียมอาหารไม่ได้ ในวันที่ทำงานล่วงเวลาช่วงเย็นถึงแม้ป้ามลจะไม่ได้ทำอาหารเองแต่เธอก็รู้ตัวเองว่าจะต้องเตรียมอาหารไว้ให้แม่และลูก เธอจึงซื้ออาหารจากร้านที่อยู่หน้าโรงงานซึ่งเป็นเจ้าประจำที่สำคัญคืออร่อยและสะอาด ป้ามลนำอาหารที่ซื้อมาแช่ตู้เย็นเพื่อให้แม่อุ่นให้สมาชิกในครัวเรือนได้รับประทานใน

ระหว่างที่เธอต้องทำงานล่วงเวลา ป้ามลเล่าให้ฟังว่าเรียนรู้การทำอาหารจากแม่ของเธอ ๆ เล่าว่าหุงข้าวเป็นตอนที่เรียนอยู่ในชั้นประถมศึกษา “จุดเตาไฟเผาไฟหน้าเตาก่อนไปโรงเรียน (หัวเราะ) แม่เขาจะสอนให้ทำหมดตั้งแต่เป็นนักเรียนแล้ว” ในช่วงนี้ป้ามลเริ่มเรียนรู้และเข้าใจแล้วว่าการทำงานเป็นหน้าที่ของผู้หญิงโดยผ่านกระบวนการเรียนรู้จากผู้เป็นแม่ และมีการปฏิบัติจนทำให้สามารถทำกับข้าวได้เรื่อยๆ

ในกรณีของสาเธอรู้ตัวเองว่าชอบทำกับข้าวทานเองมากกว่าการซื้ออาหารสำเร็จจากร้านค้า ประกอบกับตัวของสาเองมีโรคประจำตัวคือโรคแพ้ภูมิตัวเองต้องระมัดระวังในการทานอาหาร สาจะให้ความสำคัญกับการทำอาหารซึ่งเป็นเสน่ห์ปลายจวักของเธอ สามี สมาชิกในครัวเรือนรวมทั้งเพื่อนๆ ของเธอมักชมเสมอว่าเธอทำอาหารอร่อยมาก ซึ่งยิ่งทำให้สาอยากจะทำอาหารให้สามีและคนอื่นๆ ทานด้วยความภาคภูมิใจในฝีมือของเธอเอง ด้วยวิถีชีวิตของสาที่ต้องทำงานในช่วงวันจันทร์ถึงวันศุกร์และทำงานวันเสาร์อาทิตย์ในบางสัปดาห์ สาจึงมีเวลาในการทำอาหารในช่วงหลังเลิกงานและวันหยุด เธอจะทำอาหารทุกๆ วันที่เลิกงานยกเว้นในวันที่ต้องทำงานล่วงเวลาเท่านั้นถึงจะไม่ได้ทำอาหาร หากสามีของเธอเลิกงานไม่พร้อมกันเธอก็จะทำกับข้าวรอเตรียมไว้ให้สามีเพื่อให้เขาทานหลังเลิกงาน รวมทั้งในวันหยุดสาและสามีต้องทานอาหารด้วยกัน สาเล่าว่าเมื่อก่อนทำกับข้าวไม่เป็น แต่แม่ของเธอทำอาหารอร่อยในช่วงที่แม่มาอยู่ด้วยแม่จะทำอาหารที่บ้านทางอีสานให้สาทาน เธอจึงเริ่มสนใจและเริ่มหัดทำอาหารโดยศึกษาจากการที่แม่ทำ เธอจะเข้าไปคอยช่วยแม่ในการทำอาหารเริ่มตั้งแต่การเลือกซื้อส่วนผสม วิธีการเตรียมส่วนผสมต่างๆ ปริมาณเครื่องปรุงที่จะต้องใส่ในอาหารให้พอเหมาะ ไม่เพียงเท่านั้นสายังค้นคว้าสูตรการทำอาหารต่างๆ เพิ่มเติมโดยศึกษาเรียนรู้ด้วยตนเองจากสื่อออนไลน์ จนกระทั่งสามารถทำอาหารได้หลายชนิดและยังรสชาติดี ในการทำอาหารแต่ละมื้อสาจะทำทั้งอาหารภาคกลางให้สามีเพราะสามีเธอไม่ทานอาหารอีสานบางประเภท เช่น ปลาาร้า และสายังทำอาหารอีสานสำหรับให้ตัวเองรับประทานอีกด้วย ด้วยการเป็นภรรยาที่ดีต้องการให้สามีได้ทานอาหารที่อร่อยทำให้สาต้องทำอาหารหลายประเภทเพื่อให้สามีได้รับประทาน และสร้างความพึงพอใจให้กับผู้เป็นสามีซึ่งเธอรับรู้ตนเองดีว่าการทำอาหารเป็นหน้าที่ของเธอ และสามีความก้อยขทุกครั้งที่ได้ทำอาหารให้สามีและคนอื่นๆ รับประทานด้วยความอร่อย

สำหรับผู้หญิงที่ทำอาหารได้บางประเภทจะมีลักษณะในการเตรียมอาหารที่แตกต่างออกไปจากผู้หญิงที่ทำอาหารได้หลายประเภท ถึงแม้จะทำอาหารได้ไม่มากนักแต่เธอรับรู้ว่าการทำอาหารเป็นหน้าที่ของเธอ เช่น ในกรณีของพีน้อยเธอมีวิธีการในการเตรียมอาหารให้กับสมาชิกในครัวเรือน โดยเธอเล่าว่าตัวของเธอเองไม่ค่อยได้ทำอาหารส่วนใหญ่จะซื้อกับข้าวสำเร็จจากตลาด เธอบอกว่าแม่ของเธอไม่ได้สอนให้ทำอาหารแต่เธอเรียนรู้วิธีการที่จะซื้อกับข้าวสำเร็จจากแม่ของเธอ พีน้อยจะตัดสินใจในการเลือกซื้ออาหารโดยพิจารณาจากประเภทอาหาร รสชาติ ส่วนประกอบที่ใช้

ความสะดวก เป็นต้น บางร้านที่เคยซื้อแต่รสชาติไม่อร่อยหรืออาหารไม่สดใหม่เธอก็จะไม่ซื้อซ้ำอีก เธอต้องเรียนรู้ในการเลือกซื้ออาหารมีเช่นนั้นเธออาจจะถูกตำหนิจากสามีและลูกได้ พี่น้อยสามารถทำอาหารได้บางประเภทที่มีขั้นตอน ส่วนผสมและเครื่องปรุงไม่ยุ่งยากมากนัก เช่น อาหารผัด ต้ม แกงง่ายๆ ทุกครั้งที่เธอทำอาหารเธอจะรู้สึกภูมิใจที่ได้ทำให้สมาชิกในครัวเรือนได้ทาน เธอเล่าว่าลูกชายจะชมเธอเสมอว่าทำอาหารอร่อยและลูกสะใภ้พี่น้อยบอกว่าเธอกับข้าวอร่อยเช่นเดียวกัน ซึ่งยิ่งทำให้เธอภูมิใจและหาโอกาสทำอาหารให้กับสามีและลูกทานบ่อยๆ แม้จะเหนื่อยล้าจากการทำงานในโรงงานและเลี้ยงหลานก็ตาม พี่น้อยเล่าว่า

“แฟนไม่ชมหรอกนะ แต่เขาบอกว่าถ้าชมแล้วเดี๋ยวมันเหลิง เขาก็พูดต่อหน้าเรานะ แต่ว่าเราู้ เราู้ การกินของเขาถ้าเขากินอีกสามเราก็แกล้งแซวอร่อยสิทำ กินไปจั้นแหละ ดีกว่าเลี้ยงกระดานหมอยเขากี่วัน เราู้ เราู้ว่าอร่อยแต่เขาไม่ชมเรา แต่มีแต่ลูกชมแม่ทำอร่อย”

ด้วยวิถีชีวิตของพี่น้อยที่ต้องทำงานตอนเช้าและต้องนำหลานไปฝากเลี้ยง ตอนเย็นเลิกงานต้องไปรับหลานและดูแลหลานทำให้พี่น้อยไม่มีเวลาในการทำอาหารมากนัก แต่พี่น้อยก็พยายามที่จะเรียนรู้ในการทำอาหารให้มากขึ้น เธอเล่าว่าครั้งหนึ่งแม่สามีของพี่น้อยบอกให้พี่น้อยทำแกงส้มซึ่งเธอทำไม่เป็น ตัวเธอเองก็ไม่ได้บอกแม่สามีด้วยความที่เธอรู้ตัวเองแล้วว่ามันเป็นสิ่งที่เธอต้องทำ ดังนั้นเมื่อเธอรับรู้ถึงหน้าที่ของการทำอาหารเธอก็ไปถามวิธีการทำแกงส้มจากพี่ชายของสามี จากนั้นเธอไปซื้อส่วนผสมต่างๆ และทำตามขั้นตอนอย่างระมัดระวังไม่ให้เกิดความผิดพลาดตามที่สอบถามมาเพื่อทำให้แม่สามีทาน ซึ่งเธอสามารถทำแกงส้มได้อร่อยแม้จะเป็นการทำแกงส้มครั้งแรกของการได้รับคำชมจากแม่สามีทำให้พี่น้อยภูมิใจอย่างมากและพยายามที่จะทำอาหารให้แม่สามีและสมาชิกในครัวเรือนคนอื่นๆ มากขึ้น ภายใต้การพัฒนาตนเองในการทำอาหารของผู้หญิงสะท้อนให้เห็นว่าพวกเธอเข้าใจและรู้ตัวเองดีว่าการทำอาหารเป็นหน้าที่ของผู้หญิงเธอจะต้องปฏิบัติตามหน้าที่ให้ได้เพื่อการเป็นแม่บ้านแม่เรือนที่ดี

การทำงานบ้าน

ความจริงของการเป็นแม่บ้านแม่เรือนในส่วนของการทำงานบ้าน ทั้งการทำความสะดวก กวาด เช็ด ถู การซักล้างและการซักรีดผ้าถูกกำหนดให้เป็นหน้าที่ของผู้หญิง ที่สะท้อนให้เห็นความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่ไม่เท่าเทียมภายในพื้นที่ครัวเรือน ถึงแม้ปัจจุบันผู้หญิงต้องมีบทบาทในพื้นที่สาธารณะคือ ต้องทำงานนอกบ้านเพื่อหารายได้เช่นเดียวกันกับผู้ชายแต่ผู้หญิงก็ยังคงต้องปฏิบัติหน้าที่ในพื้นที่ครัวเรือนอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้เพราะเป็นหน้าที่ของผู้หญิง พวกเธอจะรู้ตัวเองว่าต้อง

ทำงานบ้านให้ดีประหนึ่งว่าตนเองกำลังถูกจ้องมองจากสมาชิกคนอื่นๆ ในครัวเรือน ภายใต้ความจริงของการทำงานบ้านจะมีแนวทางการปฏิบัติในชีวิตประจำวันของผู้หญิง โดยเริ่มจากการกำหนดกิจกรรมหรืองานบ้านที่ต้องทำ พื้นที่ในการทำงานซึ่งอยู่ในครัวเรือนและการแบ่งเวลาทำงานบ้าน ผู้หญิงเริ่มต้นเรียนรู้การทำงานบ้านโดยผ่านการขัดเกลาทางสังคมจากแม่หรือสมาชิกผู้หญิงคนอื่นๆ ในครัวเรือน รวมทั้งระบบการศึกษาที่ได้หล่อหลอมให้ผู้หญิงต้องเป็นผู้ดูแลความสะอาดซึ่งเป็นงานที่ไม่มีรายได้ไม่มีมูลค่าทางเศรษฐกิจ ในขณะที่ผู้ชายไม่ได้มีหน้าที่ในการดูแลความสะอาดมีเพียงหน้าที่ของการทำงานนอกบ้านเท่านั้น การทำงานบ้านของผู้หญิงถูกหล่อหลอมด้วยความแยบยลผ่านการอบรมสั่งสอน การสังเกต การฝึกปฏิบัติจนเกิดความชำนาญ การให้การศึกษทั้งในระบบโรงเรียนและนอกโรงเรียนจนกระทั่งผู้หญิงมีความเข้าใจ คิดได้และรู้ตัวเองดีว่าเป็นหน้าที่ของเธอ อย่างเช่นคำบอกเล่าของก้อยว่า

“หนูเคยไปอยู่กรุงเทพมียายคนหนึ่งเขาก็มีสามีแล้วนะ เขาว่าหน้าที่พวกนี้ต้องเป็นของเมียเท่านั้นแม้แต่กางเกงในของผัวเราก็ต้องซัก เขาบอกว่าต้องเป็นหน้าที่ของเราเท่านั้นจะไปบังคับให้เขาทำไม่ได้ นอกจากเขาจะเต็มใจทำเอง ถูบ้าน ซักผ้า ทำกับข้าว ล้างจาน ต้องเป็นหน้าที่ของเราเท่านั้นจำไว้นะลูก ถ้าเขาเต็มใจช่วยเขาก็จะช่วยเองไม่ต้องไปบังคับเขาเดี๋ยวจะทะเลาะกันเปล่าๆ”

เมื่อความจริงการทำงานบ้านเป็นหน้าที่ความรับผิดชอบของผู้หญิง ดังนั้นผู้หญิงจึงพยายามทำหน้าที่ไม่ให้เกิดความบกพร่องเธอจะทำได้ด้วยความเต็มใจ และไม่เคยร้องขอให้สามีช่วยทำงานบ้าน ด้วยวิถีชีวิตของผู้หญิงบางคนต้องทำงานนอกบ้านแต่เธอก็รู้ตัวเองว่าต้องทำงานบ้านด้วยคุณวรรณเล่าว่าเธอดูแลบ้านด้วยตนเองเพราะเป็นหน้าที่ของผู้หญิงเธอต้องทำให้ได้และเธอยังสอนให้ลูกผู้หญิงทั้ง 3 คนของเธอทำงานบ้านอีกด้วย

“ซักผ้านี้จำงแต่เราเก็บกวาด เช็ดถู ล้างอย่างนี้เราก็ทำ เราต้องทำเองและเราก็สอนลูกด้วยว่า บางอย่างจำงซักได้แต่บางอย่างเราต้องทำเองเพราะเราเป็นลูกผู้หญิง และอีกอย่างเราคิดว่าบ้านของเราถ้าเราไม่ทำแล้วใครจะทำ”

สำหรับการปฏิบัติตนในชีวิตประจำวันของการทำความสะอาด การซักล้างและการซักรีดของผู้หญิงนั้นจะต้องมีการวางระบบในการดูแลทำความสะอาด โดยการแบ่งเวลา ความถี่ของการดูแลทำความสะอาด การใช้เครื่องมือและอุปกรณ์ วิธีการและความสะอาด ในกรณีของผู้หญิงที่ทำงานนอกบ้านเธอจะมีการวางระบบในการดูแลทำความสะอาดโดยกำหนดการทำงานบ้านตามเวลา เช่น ป้ามลจะทำงานบ้านช่วงก่อนไปทำงาน หลังเลิกงาน และวันหยุด ในวันที่ทำงานป้ามลจะทำความสะอาดเล็กๆ น้อยๆ เช่น กวาดบ้านในบริเวณที่สกปรกในช่วงก่อนไปทำงานและหลังเลิกงาน แต่

ในช่วงวันหยุดป่ามลจะให้เวลากับการทำงานบ้านซึ่งเป็นหน้าที่ของเธอทำให้เธอแทบจะไม่มีเวลาพักผ่อน ในขณะที่สามีของเธอไม่ได้ช่วยแบ่งเบาภาระในส่วนนี้และยังได้พักผ่อนในวันหยุดเพราะความจริงบอกว่าการทำงานบ้านเป็นหน้าที่ของผู้หญิง และยังทำให้เห็นว่าผู้ชายมีความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่เหนือกว่าผู้หญิง ที่สามารถกำกับและควบคุมให้ผู้หญิงต้องทำงานบ้านได้ ป่ามลพยายามทำงานบ้านไม่ให้บกพร่องและไม่ต้องให้สมาชิกในครัวเรือนคนอื่นๆ สั่งหรือบอกให้ทำ ในช่วงวันหยุดป่ามลจะให้เวลาในการทำงานบ้านตลอดทั้งวัน โดยมีการกำหนดกิจกรรมที่ต้องปฏิบัติเริ่มตั้งแต่การกวาดถูบ้าน การซักผ้าที่จะต้องซักให้สามีและลูก การเก็บผ้าและรีดผ้า ป่ามลมีการวางระบบการซักผ้าตามขั้นตอน เช่น แยกสีผ้า ซึ่งเมื่อก่อนไม่มีเครื่องซักผ้าป่ามลเล่ากว่าจะซักผ้าและทำงานบ้านเสร็จต้องใช้เวลาเกือบตลอดวัน และยังคงรีดผ้าให้กับสามีและลูกอีกด้วย

สำหรับพี่น้องซึ่งอาศัยอยู่บ้านสามีและมีญาติพี่น้องของสามีอาศัยอยู่ในบริเวณเดียวกัน พี่น้องมีรัฐตัวเองคิดว่าต้องงานบ้านภายในครัวเรือนให้ดี ในขณะที่เดียวกันพี่น้องจะรู้สึกที่ตนเองถูกเฝ้ามองจากญาติของสามีการที่จะปล่อยให้บ้านรกรุงรังนั้นยอมทำไม่ได้ เมื่อเห็นว่าบ้านสกปรกเธอก็จะดูแลทำความสะอาดเองโดยที่ไม่ต้องให้สามีบอก เธอพยายามจัดบ้านและทำความสะอาดบ้านให้น่าอยู่เสมอ ซึ่งพี่น้องมีวิถีชีวิตที่คล้ายกับป่ามลที่ต้องทำงานนอกบ้าน ดังนั้นพี่น้องจึงกำหนดเวลาในการทำงานบ้านช่วงวันหยุด เก็บกวาดและซักผ้าให้กับสมาชิกในครัวเรือนทุกคน คือ สามี ลูกชาย 2 คน และหลาน การทำความสะอาดบ้านของพี่น้องเธอจะคำนึงถึงความสะดวกเป็นสำคัญ พี่น้องเล่าว่าญาติสามีมักจะชมว่าเธอจัดบ้านได้น่าอยู่มากกว่าสะใภ้คนอื่นหนึ่งที่อาศัยอยู่ใกล้ๆ กันซึ่งทำให้เธอภูมิใจมาก การที่เธอได้รับคำชมยิ่งทำให้พี่น้องต้องคอยดูแลบ้านให้ดียิ่งขึ้น โดยมีการวางระบบในการทำงานบ้าน การจัดเวลาและความถี่ของการทำงานบ้าน

ในขณะที่บางครัวเรือนสามีจะคอยให้การช่วยเหลือเรื่องงานบ้านเท่าที่จะทำได้ แต่เธอก็ต้องพยายามทำงานบ้านให้มากที่สุดเพราะความจริงบอกว่างานบ้านเป็นงานของผู้หญิงไม่ใช่งานผู้ชาย ผู้ชายบางคนอาจจะแสดงความมีน้ำใจในการช่วยทำงานบ้าน และแม้ว่าในปัจจุบันสังคมจะนำเสนอภาพผู้หญิงและผู้ชายในสังคมประชาธิปไตย ที่หญิงชายมีบทบาทหน้าที่เท่าเทียมกันแต่ในความจริงหน้าที่การทำงานบ้านก็ยังคงเป็นหน้าที่ของผู้หญิงเป็นความรับผิดชอบที่ผู้หญิงต้องทำอยู่นั่นเอง เช่น ในกรณีของสาเธอเล่าว่าสามีของเธอไม่ยอมให้ซื้อเครื่องซักผ้าดังนั้นสามีของสาจึงช่วยซักผ้า แต่สำหรับงานรีดผ้าซึ่งเป็นงานบ้านที่ต้องอาศัยความประณีตและความระมัดระวังสูงสาจะเป็นคนทำเอง ด้วยวิถีชีวิตของการทำงานนอกบ้านสาจึงต้องกำหนดทำงานบ้านในช่วงวันหยุดและเธอจะวางแผนการรีดผ้าเพียงสัปดาห์ละครั้งเท่านั้นซึ่งจะรีดทั้งชุดทำงานและชุดลำลอง เมื่อสามีต้องการจะสวมใส่ก็สามารถนำมาสวมใส่ได้ทันที รวมทั้งภายหลังการทำอาหารและทานอาหารสาจะต้องล้างอุปกรณ์ต่างๆ ทันที สาต้องเก็บกวาดบ้านอยู่เสมอเพื่อไม่ให้แลดูสกปรกรุงรัง

การจัดการดูแลรายได้และรายจ่าย

ในสังคมชายเป็นใหญ่ผู้หญิงถูกกำหนดให้อยู่ในพื้นที่ส่วนตัวหรือพื้นที่ครัวเรือน ส่วนผู้ชายอยู่ในพื้นที่สาธารณะมีหน้าที่ในการหารายได้ใช้จ่ายในครัวเรือน อำนาจและอุดมการณ์ชายเป็นใหญ่จึงได้ร่วมกันสร้างความจริงในการจัดการทรัพย์สินภายในครัวเรือน โดยมอบบทบาทหน้าที่นี้ให้กับผู้หญิง ซึ่งผู้เป็นสามีส่วนใหญ่จะมอบเงินที่ได้จากการทำงานให้กับผู้หญิงหรือภรรยาเพื่อใช้ในการจับจ่ายใช้สอย ผู้หญิงจะกำกับและควบคุมตนเองในการนำรายได้จากสามีมาใช้จ่ายภายในครัวเรือนและต้องบริหารจัดการเงินให้เพียงพอต่อค่าใช้จ่ายในส่วนต่างๆ ซึ่งเป็นหน้าที่ที่ผู้หญิงต้องเป็นผู้บริหารจัดการ ซึ่งจะพบว่าในบางครัวเรือนนั้นเงินที่สามีมอบให้จะไม่เพียงพอต่อรายจ่ายของครัวเรือน ผู้เป็นภรรยาก็ต้องทำงานนอกบ้านเพื่อนำเงินมาใช้จ่ายในส่วนที่ขาดไป นอกจากนี้ยังต้องดูแลเรื่องของหนี้สิน การเก็บออมภายในครัวเรือน ซึ่งเป็นการสร้างความมั่นคงปลอดภัยให้กับตนเองและสมาชิกภายในครัวเรือน การสร้างตัวตนของผู้หญิงที่ต้องดูแลทรัพย์สินภายในครัวเรือนนี้ จึงเป็นตัวตนที่ถูกสร้างโดยการที่เธอจะต้องมีการกำกับและควบคุมตนเอง ในการบริหารจัดการทรัพย์สินภายในครัวเรือนให้เพียงพอต่อรายรับและรายจ่าย ถึงแม้ว่าสังคมจะมอบหมายให้ผู้ชายมีหน้าที่หลักในการหารายได้ให้ครอบครัว แต่หารายได้ไม่เพียงพอผู้หญิงจะต้องเป็นผู้รับหน้าที่ในการบริหารจัดการรายได้ให้เพียงพอ

ถึงแม้ว่าในปัจจุบันครัวเรือนในสังคมสมัยใหม่ในหลายครัวเรือนมีการพยายามสร้างความเท่าเทียมกันระหว่างผู้หญิงผู้ชาย เช่น การตัดสินใจเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายภายในครัวเรือนหากเป็นเรื่องสำคัญและใช้เงินจำนวนมากจะมีการพูดคุยและตัดสินใจร่วมกันเพื่อความรอบคอบ การตัดสินใจซื้อบ้าน รถ หรือการกู้เงินเพื่อนำมาใช้จ่าย แต่หากเป็นเรื่องทั่วๆ ไปผู้หญิงจะตัดสินใจเพียงผู้เดียว เพราะผู้หญิงเป็นผู้ที่ถูกกำหนดให้อยู่ในพื้นที่ครัวเรือนต้องดูแลสิ่งต่างๆ ในพื้นที่ของครัวเรือน ลักษณะความสัมพันธ์เชิงอำนาจภายในครัวเรือนที่ผู้ชายเป็นใหญ่ทำให้ผู้หญิงไม่สามารถตัดสินใจในเรื่องที่ต้องใช้เงินจำนวนมากเพียงคนเดียวได้ สาเล่าให้ฟังสำหรับการดูแลค่าใช้จ่ายภายในครัวเรือนว่า สามีของเธอให้มอบเงินเดือนให้เธอเป็นผู้จัดการดูแลค่าใช้จ่ายต่างๆ ภายในบ้าน เงินเดือนของสามีจะมากกว่าเงินเดือนของเธอ เธอต้องกำกับและควบคุมตนเองในการวางแผนค่าใช้จ่ายในแต่ละเดือน การได้รับเงินเดือนจากสามีเพื่อนำมาใช้จ่ายเป็นการกำกับให้ผู้หญิงต้องดูแลจัดการให้เพียงพอไม่สุรุ่ยสุร่าย สาจะแบ่งเงินเป็น 2 ส่วนคือส่วนที่เป็นรายจ่ายและส่วนที่จะต้องเป็นเงินเก็บ เธอบอกว่า “เงินเดือนเขาจะเป็นรายจ่ายทั้งหมด แต่เงินเดือนเราจะเป็นเก็บมากกว่า” ซึ่งสามีของเธอก็จะไม่ค่อยมาสนใจถามเกี่ยวกับเรื่องเงินมากนัก ยกเว้นในบางครั้งที่เขาต้องการใช้เงินแต่สาบอกว่าเป็นเงินหมดแล้ว เขาจึงจะถามว่านำไปทำอะไรทำไมเงินถึงไม่พอ แต่พอสาอธิบายให้ฟังและเขาเข้าใจสามีของเธอก็จะไม่ว่าอะไรอีก สาบอกว่ารายจ่ายในครัวเรือนของสาไม่ได้มีอะไรมาก เป็นค่าเช่าห้อง ค่าน้ำค่าไฟ ค่า

น้ำมันรถ และเงินที่จะต้องส่งให้กับลูก ซึ่งในปีหน้าลูกของเธอจะเข้าเรียนชั้นอนุบาลก็ต้องมีค่าใช้จ่ายเพิ่มเติม ทั้งค่าบำรุงการศึกษาและค่าใช้จ่ายเรื่องรถรับส่ง แต่สาได้วางแผนคิดคำนวณค่าใช้จ่ายในส่วนตรงนี้ไว้ล่วงหน้าแล้วว่าเงินเดือนของเธอกับสามีเพียงพอในการส่งเสียให้ลูกได้เรียนในโรงเรียนที่เธอและสามีเลือกแล้ว และเธอยังกำกับและควบคุมตนเองให้ดูแลจัดการส่วนที่เป็นเงินเก็บ ซึ่งเธอเล่าให้ฟังว่า

“พอมายู่ด้วยกันมันจะเป็นค่าผ่อนรถ ค่าเช่าบ้าน ค่าประกันรถ ค่าอื่นๆ เราก็ต้องมาคิดกัน ซึ่งเราทำงานบริษัทเราก็ไม่รู้ว่าจะมีโอทีใหม่ พงษ์นี้จะมีโอทีใหม่ เราก็อย่าไปยึดติดที่เราต้องเอาเงินโอทีมาใช้ เราต้องคิดว่าเงินเดือนเราก็ไม่ได้เยอะอะไร ซึ่งเขาก็เป็นพนักงาน เขาก็จะเงินเดือนเยอะกว่าหนูนิดหนึ่ง”

สำหรับในครัวเรือนที่ผู้ชายไม่สามารถพึ่งพิงได้มากนัก เช่น หน้าที่การงานไม่มั่นคง ตัดยาเสพติด และไม่ได้จดทะเบียนสมรส ผู้หญิงกลุ่มนี้ต้องคอยกำกับและควบคุมตนเองอยู่ตลอดเวลาด้วยความเข้าใจและคิดเป็นด้วยตัวของเธอเอง ความจริงเกี่ยวกับการดูแลรายได้และรายจ่ายในครัวเรือนเป็นหน้าที่ของผู้หญิงในการดูแลความมั่นคงทางเศรษฐกิจของครอบครัว ซึ่งในบางกรณีรวมถึงการตัดสินใจในเรื่องสำคัญของครัวเรือนเพราะผู้ชายไม่มีความสามารถในการจัดการ เช่น การกู้ยืมเพื่อนำมาลงทุนในการประกอบอาชีพ และการออมเงินภายในครัวเรือน

ในกรณีของป้ามีซึ่งมีตัวตนของการเป็นภรรยาที่ดีซึ่งเฝ้าพร้อมทั้งในการบ้าน การเรือนและการทำงานนอกบ้าน การดูแลลูก รับผิดชอบทุกอย่างภายในครัวเรือน เนื่องจากสามีของป้ามีติดยาบ้าทำให้ไม่มีงานทำ และด้วยความที่สามีไม่สามารถช่วยตัดสินใจในตรงนี้ได้ ป้ามีต้องคอยกำกับและควบคุมตนเองจัดการสิ่งต่างๆ ซึ่งเป็นเรื่องสำคัญภายในบ้านเพียงผู้เดียว เช่น การตัดสินใจในการประกอบอาชีพ เธอโดยการสำนึกรู้ครอบครัวเป็นสำคัญ เพราะเธอมีตัวตนของผู้หญิงไทยที่มีลักษณะความเป็นแม่และเป็นภรรยาที่พร้อมจะสร้างครอบครัวให้สมบูรณ์และอบอุ่น เธอตัดสินใจออกจากงานโรงงานและให้สามีออกจากงานขับรถบรรทุก และนำเงินเก็บและกู้เงินบางส่วนลงทุนเลี้ยงปลาให้ครอบครัวมาอยู่ร่วมกัน ทั้งหมดนี้เป็นการตัดสินใจของเธอเป็นหลัก เพราะสามีไม่มีศักยภาพเพียงพอแต่เธอก็ยังมีตัวตนของผู้หญิงที่อยู่ภายใต้อุดมการณ์ชายเป็นใหญ่ ในอุดมคติการสร้างครอบครัวสมบูรณ์ซึ่งเป็นสิ่งที่เธอต้องปฏิบัติ เธอต้องคอยตรวจสอบตนเองว่าสิ่งที่ทำจะสามารถทำให้ครอบครัวสมบูรณ์ได้ ซึ่งถือเป็นการตัดสินใจที่สำคัญครั้งหนึ่งในชีวิตของเธอ ทั้งการตัดสินใจออกจากงานเพื่อเปลี่ยนอาชีพ การกู้เงินมาลงทุน เธอต้องคิดตลอดเวลาและตรวจสอบตนเองตลอดเวลาในการตัดสินใจครั้งนี้เพื่อความเป็นครอบครัวอีกครั้ง การตัดสินใจของเธอยังมีญาติที่คอยให้การสนับสนุนและช่วยเหลือในเรื่องของเงินทุน และการให้คำปรึกษาในการเปลี่ยนอาชีพในครั้งนี้

การเงินของครอบครัวในบางครั้งไม่เพียงพอต่อค่าใช้จ่าย ในกรณีที่ต้องใช้เงินจำนวนมากเพื่อส่งเสียให้กับพ่อของสามี สู้ต้องไปขอยืมเงินจากคนรู้จักในโรงงานหรือบางครั้งต้องขอเบิกเงินล่วงหน้าจากเจ้านายเธอก็ต้องเป็นผู้ไปขอยืมเงินมา เธอคิดว่ามันเป็นสิ่งที่เธอต้องทำหรือในที่อยู่กับสามีคนใหม่สักก็ต้องเป็นคนคอยไปขอยืมเงินคนอื่น ซึ่งเธอกล่าวว่า “ไปยืมใครมาก็ได้แต่เขาใช้หนี้ให้แต่จะให้เขาไม่ยืมเขาไม่ไป” ดังนั้นสู้จึงต้องคอยดูแลจัดการเรื่องค่าใช้จ่ายในบ้านให้เหมาะสม มีการวางแผนการใช้เงินอย่างประหยัดและอดออม สู้จะคิดว่าในแต่ละเดือนเธอต้องมีค่าใช้จ่ายอะไรบ้างจำนวนเท่าไร เธอจะคิดคิควินจนถึงรายได้อายจ่ายและเงินออม เธอเล่าว่าเคยคุยกับสามีในการลดค่าใช้จ่ายที่ฟุ่มเฟือยและไม่จำเป็น เช่น ค่าห่วย การเบียร์ของสามี ซึ่งเมื่อคิดรวมกันแล้วในแต่ละเดือนต้องจ่ายเป็นเงินจำนวนมาก เธอคิดว่าหากลดรายจ่ายตรงส่วนนี้ได้เธอและสามีจะเงินเก็บสามารถไปซื้อสิ่งของเครื่องใช้หรือแม้กระทั่งรถได้

การสร้างตัวตนของการเป็นภรรยา

ในสังคมชายเป็นใหญ่การแต่งงานทำให้ผู้หญิงต้องอยู่ภายใต้ความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่ไม่เท่าเทียม ผู้หญิงมีการสร้างตัวตนของการเป็นภรรยาเริ่มตั้งแต่การมีความรักระหว่างผู้หญิงและผู้ชาย เป็นปฏิบัติการความรักแบบโรแมนติกที่มีกฎเกณฑ์ของการปฏิบัติระหว่างคู่รัก ซึ่งนำมาสู่การแต่งงาน ชีวิตช่วงหลังการแต่งงาน และการมีเพศสัมพันธ์ ซึ่งการเป็นภรรยาของผู้หญิงเป็นหน้าที่สำคัญภายหลังการแต่งงานเพื่อดำรงความเป็นครอบครัว ความจริงของการเป็นภรรยากำหนดให้ผู้หญิงมีหน้าที่ที่ต้องดูแลสามีไม่ให้บกพร่อง

ความรักแบบโรแมนติก

ความจริงที่ว่าด้วยความรักแบบโรแมนติกได้กล่าวอ้างให้เห็นว่าความรักเป็นรากฐานสำคัญของที่อยู่ร่วมกันและความยืนยาวของชีวิตคู่ ความรักแบบโรแมนติกจึงถูกสถาปนาให้เป็นบรรทัดฐานทางสังคมและเป็นแนวปฏิบัติระหว่างคู่รักที่พึงปฏิบัติต่อกัน ความจริงนี้ทำให้ผู้หญิงต้องอยู่ภายใต้อำนาจของผู้ชาย ผู้หญิงรับรู้ว่าความรักเป็นสิ่งที่ดีและสวยงาม ผู้หญิงจึงต้องปฏิบัติตนเพื่อให้เป็นคนรักเพื่อให้ผู้ชายพึงพอใจและยินดีแต่งงานด้วย นอกจากนี้สังคมชายเป็นใหญ่ยังได้เสนอภาพความแตกต่างระหว่างเพศหญิงและเพศชายเพื่อตอกย้ำให้เห็นความไม่เท่าเทียมทางเพศ โดยเพศหญิงเป็นเพศที่อ่อนแอต้องการความรักความเอาใจใส่และเพศที่ต้องพึ่งพิงผู้ชาย ในขณะที่ผู้ชายมีความเข้มแข็งและเป็นผู้ปกครอง ทำให้ผู้หญิงเป็นผู้มีอำนาจที่ด้อยกว่าและเป็นผู้ถูกกระทำ ความรักแบบโรแมนติกเป็นปฏิบัติการของอำนาจในเชิงบวกที่สังคมยอมรับปฏิบัติโดยมองไม่เห็นความจริงแล้ว ความรักแบบโรแมนติกได้กดทับผู้หญิงให้อยู่ภายใต้ความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่ไม่เท่าเทียม ซึ่งเริ่มตั้งแต่ความรักก่อนแต่งงาน การแต่งงานและภายหลังการแต่งงาน

ความรักก่อนแต่งงาน

ในงานวิจัยชิ้นนี้ความรักแบบโรแมนติกเป็นแนวทางปฏิบัติของคู่รักระหว่างผู้หญิงกับผู้ชาย ซึ่งเริ่มตั้งแต่ความรักเริ่มแรกแต่งงานคือ การคบหาเป็นแฟนกัน ในช่วงระยะนี้ผู้หญิงรู้ตัวเองว่าจะต้องวางตัวให้เหมาะสมในฐานะของคู่รักหรือในฐานะของการเริ่มต้นเป็นคู่รัก ซึ่งเป็นระยะที่ผู้ชายเข้ามาให้ความสนใจต่อตัวผู้หญิง การที่ผู้ชายเข้ามาจีบหรือให้ความสนใจต่อผู้หญิงนั้นเป็นการเริ่มต้นทำให้ผู้หญิงและผู้ชายมีความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่ไม่เท่าเทียมกัน ผู้หญิงต้องปฏิบัติตามแนวทางและกฎระเบียบที่ความจริงนี้ได้กำหนดไว้ รวมทั้งผู้หญิงยังยอมเปลี่ยนแปลงและปรับปรุงตนเองเพื่อให้เหมาะสมกับผู้ชาย ในกรณีของสาวช่วงความรักก่อนแต่งงานกับสามีเธอต้องระมัดระวังตนเองค่อนข้างมาก เนื่องจากสามีของเธอเคยผ่านการแต่งงานมาแล้วและอยู่ในช่วงระหว่างของการเลิกกับภรรยา แต่เธอเล่าให้ฟังว่าสามีของเธอได้เลิกกับภรรยาคนเก่าก่อนที่จะมาจีบเธอ ในระหว่างความรักก่อนแต่งงานของเธอได้ถูกเฝ้าดูจากคนรอบข้างทั้งในครอบครัวของสามี ครอบครัวของสามี รวมทั้งที่ทำงานด้วย เพราะทั้งคู่ทำงานในบริษัทเดียวกันและเธอก็รับรู้เรื่องราวของสามีกับภรรยาเก่าของเขาโดยตลอด แต่ในตอนนั้นเธอยังอยู่ในฐานะของเพื่อนร่วมงานซึ่งสำนึกตัวเองว่าควรวางตัวในเรื่องความสัมพันธ์ช่วงนี้อย่างไร วิธีชีวิตในช่วงนี้สำคัญวางตัวให้เหมาะสมระหว่างที่พบกับสามีไม่ให้เกิดสิ่งที่ไม่เหมาะสม โดยเฉพาะการพบกันในที่ทำงานที่มีเพื่อนร่วมงานคอยเฝ้าดูความสัมพันธ์ของทั้งสองคนอยู่ ซึ่งบางคนนิทานว่าเธอเป็นสาเหตุที่ทำให้เขาเลิกกับภรรยาคนเก่าทำให้สำนึกผิดและเกิดความเครียด เธอเล่าว่ามีช่วงหนึ่งที่เธอตัดสินใจยุติความสัมพันธ์ในฐานะคนรักกับสามีเพื่อไม่ให้คนอื่นนิทานได้ สายลับข้อเสนอให้สามีจัดการเรื่องราวต่างๆ กับภรรยาเก่าให้เรียบร้อย และภายหลังเธอได้กลับมาคุยกับสามีอีกครั้งและเริ่มคบหากันอย่างจริงจัง เมื่อเริ่มคบกันอีกครั้งแม่ของสามีเธอป่วยทำให้เธอต้องเข้าไปคอยให้การช่วยเหลือดูแล ในช่วงวันหยุดหรือหลังเลิกงานเธอจะไปบ้านของแฟนเพื่อทำกับข้าว คอยช่วยเหลืองานบ้านโดยแฟนจะทำหน้าที่ในการรับและส่ง ซึ่งทำให้เธอต้องระมัดระวังในการปฏิบัติตนที่ดูความเหมาะสมในการไปมาหาสู่ในฐานะของคู่รักไม่ใช่ในฐานะของภรรยา

สำหรับก้อยเมื่อแยกกันอยู่กับสามีเธอยังทำงานในโรงงานเหมือนเดิม และเริ่มมีความรักครั้งใหม่โดยมีสามีคนปัจจุบันเข้ามาพูดคุยดูแลในลักษณะของคู่รัก ทั้งคู่ทำงานในโรงงานเดียวกันรู้จักมักคุ้นกับสามีและลูกของก้อยเป็นอย่างดี ซึ่งก้อยเล่าให้ฟังว่าหลังจากที่แยกกันอยู่กับสามีคนในโรงงานก็เริ่มพูดกันถึงเรื่องความสัมพันธ์เชิงคู่สาวที่ไม่เหมาะสมระหว่างเธอกับสามีคนปัจจุบัน ก้อยต้องพึงระวังในการวางตนเองให้เหมาะสมด้วยความสำนึกไว้ รวมทั้งการที่ต้องถูกจ้องมองและเฝ้ามองจากคนที่ทำงานในโรงงานอีกด้วย การเข้ามาพูดคุยและเอาใจใส่ของสามีก้อยทำให้ก้อยยังต้องกำกับตนเองและจัดการตนเองอย่างเข้มข้น ก้อยต้องควบคุมตนเองในการรักษาระยะห่าง

ของความสัมพันธ์เพราะในตอนนั้นยังมีปัญหาการเลิกรากับสามีเก่าที่มีสถานะความสัมพันธ์ที่ไม่ชัดเจน แต่ก็ขอยอมรับว่าสามีคนปัจจุบันเป็นคนที่ดูแลเอาใจใส่ดีมาก

การแต่งงาน

ผู้หญิงส่วนใหญ่จะรับรู้ว่าจะเมื่อถึงเวลาที่เหมาะสมจะนึกถึงการแต่งงาน ซึ่งเกิดจากวิถีการอบรมสั่งสอนจากสังคมโดยเฉพาะครอบครัว ผู้หญิงคาดหวังที่จะได้แต่งงานกับผู้ชายที่ดีและมีงานแต่งงานที่ถูกต้องตามกฎหมายถูกต้องกติกาหรือแนวทางปฏิบัติของความจริงนี้ หากผู้หญิงที่ไม่แต่งงานก็จะถูกแบ่งแยกจากสังคมให้มีสถานภาพที่ต่างออกไป การแต่งงานเป็นแนวปฏิบัติอันเป็นปกติของสังคมทำซึ่งเริ่มตั้งแต่การมีคู่รักหรือความรักก่อนการแต่งงาน ในการเลือกคู่ครอง การมีพิธีกรรมแต่งงาน การสำนึกู้อของผู้หญิงเพื่อไปสู่การแต่งงานเป็นการเริ่มต้นของการเข้าสู่พื้นที่ส่วนตัวหรือพื้นที่ครัวเรือนที่มีอำนาจของผู้ชายเป็นใหญ่ ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงลักษณะความรุนแรงเชิงโครงสร้างภายในครัวเรือนของสังคมทั่วไปที่ได้รับการยอมรับให้เป็นสิ่งที่ต้องปฏิบัติ ภายหลังจากที่เกิดความรักใคร่ชอบพอกันผู้หญิงผู้ชายต้องแต่งงานกันให้ถูกต้องตามประเพณีซึ่งเป็นแนวปฏิบัติของความจริงเกี่ยวกับความรักแบบโรแมนติก สังคมทั่วไปจะยอมรับความเป็นสามีภรรยาของผู้หญิงและผู้ชายเมื่อผ่านพิธีการแต่งงานหรือการปฏิบัติตามธรรมเนียมปฏิบัติของสังคม โดยทั่วไปเมื่อมีคู่รักผู้หญิงจะคาดหวังและรู้สึกเกี่ยวกับงานแต่งงานของเธอ ผู้หญิงต้องการและอยากสวมชุดเจ้าสาว ประกอบพิธีแต่งงาน มีสินสอดมอบให้พ่อและแม่ตามความเหมาะสมรวมทั้งการที่พ่อแม่ญาติพี่น้องเพื่อนๆ ให้การชื่นชมและแสดงความยินดีกับเธอ

เมื่อสามีเริ่มคบหาดูใจกับสามีและได้ดูแลแม่ของสามีในระหว่างที่ป่วยจนกระทั่งแม่สามีเสียชีวิต ทำให้สามีได้เรียนรู้นิสัยของสามีซึ่งเขาทำดีกับสามี และมีความจริงใจเสมอต้นเสมอปลาย จนกระทั่งตัดสินใจพาสามีไปพบครอบครัว สามีเล่าว่าตอนนั้นยังไม่มียอดตัดสินใจนั่งรถโดยสารไปบ้านที่ต่างจังหวัดด้วยกันเพื่อให้ครอบครัวของเธอได้รู้จักกับแฟน โดยสามีกับแฟนจะไปพบครอบครัวเธอในช่วงวันหยุดเทศกาลต่างๆ ที่มีวันหยุดหลายวัน ครอบครัวของสามีค่อนข้างพึงพอใจกับแฟนของเธอและสนับสนุนให้เธอแต่งงาน การตัดสินใจแนะนำแฟนให้ครอบครัวรู้จักเป็นเรื่องที่สามีเห็นแล้วว่าจะแต่งงานและเธอเห็นว่าเป็นแนวปฏิบัติที่ดีของสังคมในการแนะนำแฟนให้รู้จักกับครอบครัว สามีจัดพิธีแต่งงานตามแนวปฏิบัติและกฎเกณฑ์ของการแต่งงาน ตามขนบธรรมเนียมประเพณีที่ถูกกำหนดไว้ในสังคมเพื่อความเป็นสามีและภรรยาที่เป็นไปตามแนวทางปฏิบัติที่ดี

ภายหลังแต่งงาน

เมื่อแต่งงานแล้วผู้หญิงต้องคอยกำกับและควบคุมตนเองให้เป็นภรรยาที่ดี สะใภ้ที่ดีและแม่ที่ดี การเป็นภรรยาที่ดีภายหลังการแต่งงานในสังคมชายเป็นใหญ่เป็นการจัดพื้นที่ให้

ผู้หญิงอยู่ในพื้นที่ครัวเรือนในขณะที่ผู้ชายอยู่ในพื้นที่สาธารณะ ความจริงเกี่ยวกับความรักแบบโรแมนติคยังเป็นแนววิถีชีวิตประจำวันของสามีภรรยาแม้ภายหลังการแต่งงาน ซึ่งความจริงชุดนี้ได้กล่าวถึงแนวปฏิบัติที่สามีภรรยาต้องมีความสัมพันธ์ที่ดี แสดงความรัก ความเชื่ออาทร การดูแลเอาใจใส่ต่อกันและกันมีการปรับตัวเข้าหากันทั้งผู้หญิงและผู้ชาย ทำให้ผู้หญิงต้องคอยกำกับและควบคุมตนเองให้เป็นภรรยาที่ดี เธอจะรู้สึกจากภายในด้วยตัวของเธอเองว่าเธอแต่งงานแล้วต้องทำหน้าที่ของภรรยาที่ดี เช่นกรณีของพี่จำสามีของเธอแสดงความรัก และความเชื่ออาทรต่อพี่จำเสมอภายหลังจากแต่งงาน มีเวลาที่สำคัญร่วมกัน พี่จำบอกว่าสามีเธอดีต่อเธอมากเธอมีชีวิตรักที่มีสามีดีจนเพื่อน ๆ รู้สึกอิจฉาเธอคอยขับรับรถรับส่งเธอมาทำงานเช้าเย็น ช่วยงานบ้านเธอเสมอ ไปทานอาหารนอกบ้าน ขับรถไปหาลูกด้วยกัน เมื่อสามีปฏิบัติอย่างนี้พี่จำก็ยิ่งต้องกำกับและควบคุมตนเองทำหน้าที่ของภรรยาที่ดีเช่นเดียวกัน เพื่อให้ให้เห็นว่าพี่จำเป็นภรรยาที่ดีพี่จำสะท้อนประสบการณ์ชีวิตในช่วงนี้ให้ฟังว่า

“คือวิถีชีวิตก่อนที่ไม่เกิดเรื่องตอนที่มาทำงานใหม่ๆ เพื่อนที่ทำงานจะบอกว่าสามีดีจัง ยังมารับไปส่ง แต่เข้าไปทำงาน ตอนเย็นก็มารับคือเป็นเหมือนปาตองโกกันเลย แล้วเวลานั้นเพื่อนไปบ้านเพื่อนก็ว่าเขาน่ารัก คือเขาไม่รู้ว่าอะไรที่อยู่กับเพื่อน”

ความจริงของความรักแบบโรแมนติคภายหลังการแต่งงานของผู้หญิงสะท้อนให้เห็นปฏิบัติการในวิถีชีวิตประจำวันที่ต้องดูแลเอาใจใส่สามีและแสดงความรักต่อกัน ผู้หญิงต้องกำกับและควบคุมตนเองให้อยู่ในวิถีของการมีความรักแบบโรแมนติค ชีวิตคู่ภายหลังการแต่งงานของคุณวรรณสามีเธอเป็นสามีที่ดี มีการแสดงความรักในโอกาสพิเศษต่างๆ เช่น วันวาเลนไทน์เขาก็จะมีของขวัญพิเศษให้กับเธอ พาเธอไปเที่ยวพักผ่อนต่างจังหวัด และเมื่อภายหลังมีลูกแล้วเขาก็จะซื้อสิ่งของต่างๆ ให้กับลูกอีกด้วยในขณะที่คุณวรรณกำกับและควบคุมตนเองในการเป็นภรรยาทำให้เธอต้องเป็นตัวตนที่สยบยอมต่อความรักแบบโรแมนติค พฤติกรรมที่ไม่ดีบางอย่างที่สามีไม่ชอบเธอก็จะเลิกทำ เช่น การเลิกคบเพื่อนบางคนที่สามีไม่ชอบเธอก็ยอม หรือเวลาที่ไปเที่ยวช่วงเวลากลางคืนสามีเธออนุญาตให้เธอไปเที่ยวกับญาติๆ ของเขาเท่านั้นเธอก็เชื่อฟังเขาและยอมปฏิบัติทุกอย่าง ซึ่งสะท้อนเห็นถึงความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่ผู้ชายมีเหนือกว่าผู้หญิงและผู้หญิงยอมที่จะกำกับตนเองปรับเปลี่ยนตนเอง หากสิ่งใดที่บกพร่องผู้หญิงจะพยายามปรับตัวเพื่อให้ชีวิตคู่ราบรื่น

ในขณะที่สาได้กำกับและควบคุมตนเองเพื่อมีความรักแบบโรแมนติคระหว่างสามีภายหลังการแต่งงาน สาเป็นตัวตนของภรรยาที่ดีที่สยบยอมต่อความรักแบบโรแมนติค สาเล่าให้ฟังว่าภายหลังจากแต่งงานสามีของเธอดีกับเธอมากเหมือนช่วงที่ยังไม่ได้แต่งงานกันต้องกินข้าวด้วยกัน ไปทำงานพร้อมกัน เขาคอยช่วยเหลืองานบ้านแบ่งเบาภาระให้เธอ แต่ในบางครั้งสามีของสา

ก็จะไปทานข้าวและไปสังสรรค์กับเพื่อนๆ สาธุอนุญาตให้ไป ขอเพียงให้กลับบ้านตรงเวลาตามที่คุยกัน และสามีของสาขอบติดตั้งเครื่องเสียงรถยนต์เธอก็ให้ทำ แต่เธอมักไม่ค่อยตามไปทำงานจัดแสดงมากนักเพราะไม่ชอบเสียงดังและเธอเห็นว่าไม่มีปัญหาเรื่องผู้ชาย สาพยายามกำกับและควบคุมตนเองให้เป็นภรรยาที่ดีโดยไม่ติดตามสามี เพราะภรรยาที่ดีต้องให้สามีได้มีเวลาส่วนตัว ผู้หญิงจะคอยคิดว่าไม่ควรจู้จี้จุกจิกกับสามีมากจนเกินไป ซึ่งอาจจะทำให้เขารำคาญและเกิดการทะเลาะกันได้ การปฏิบัติตนตรงนี้เป็นสิ่งที่ภรรยาจะต้องคอยควบคุมตนเองให้อดทนอดกลั้นต่อสิ่งต่างๆ ที่อาจจะเกิดขึ้นได้ ประสบการณ์ในช่วงนี้สาเล่าให้ฟังว่า

“เราตามใจเขามากหรือเปล่าซึ่งเราเห็นว่าเขาไม่ค่อยได้ไปไหน แกเป็นคนไม่พูด เราก็อยากให้เขาแบบมีเพื่อนบ้างไปกินเหล้ากับเพื่อนบ้างซึ่งก่อนหน้านี้ ย่าเขาก็พูดประมาณว่า หลานเขาไม่ค่อยได้ไปไหนเลยมันจะไปไหน เมียเก่าเขาขอเป็นเดือนเลย เขาก็ต้องตามไปทุกงานทุกที่ เขาก็ไม่ค่อยได้ไปไหนเลย เขาก็ชอบแต่งรถเครื่องเสียงรถ ก็ให้เขาทำ เมื่อก่อนก็ไปกับเขานี้แหละแต่ปัญหาเรื่องโคโยตี้ไม่มีนะ คือเด็กพวกนี้คือเรารู้จัก แต่เขาก็ไม่มาทำนิสัยอย่างนี้เราก็คงสบายใจแต่จะมีกับคนอื่นมากกว่า”

ในขณะที่ภายหลังการแต่งงานคู่รักบางคู่ผู้ชายจะไม่แสดงความรักแบบโรแมนติคกับผู้หญิง เช่น ไม่มีวาระพิเศษ ไม่มีการซื้อของขวัญให้ และผู้ชายบางคนยังแสดงออกด้วยการทำร้ายร่างกาย การพูดจาข่มขู่เวลาทะเลาะเบาะแว้งกัน แต่ผู้หญิงกลุ่มนี้ก็ยังคงกำกับและควบคุมตนเองให้การเป็นภรรยาที่ดีเพื่อความเป็นครอบครัวสมบูรณ์บางคนอดทนใช้ชีวิตคู่ร่วมกับผู้ชายที่ไม่ทำงานขาดความรับผิดชอบมาตลอดเวลา 20 ปี หรือบางคนต้องอดทนต่อการถูกสามีทำร้ายร่างกายเพื่อความเป็นครอบครัวสมบูรณ์ และสยบยอมต่ออำนาจและอุดมการณ์ชายเป็นใหญ่ที่ได้ร่วมกันสร้างความจริงขึ้นมา ในกรณีที่ผู้ชายไปมีผู้หญิงคนอื่นผู้หญิงบางคนโทษตัวเองว่าทำหน้าที่บกพร่อง ไม่ได้ให้ความสนใจต่อสามีทำให้ความรักแบบโรแมนติคเริ่มลดลง ไม่มีการพูดคุยหรือแสดงความรักต่อกัน ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าผู้หญิงเป็นตัวตนที่สยบยอมต่อความจริงนี้ โดยการกล่าวอ้างถึงความรักแบบโรแมนติคที่คู่รักต้องแสดงออก ถึงแม้ว่าผู้หญิงจะพยายามกำกับและควบคุมตนเองเพียงใดแต่ด้วยบทบาทที่จะต้องทำหลายอย่างทำให้ผู้หญิงอาจจะมีควมบกพร่องในการเป็นภรรยาที่ดีภายหลังการแต่งงานซึ่งมีสาเหตุเพราะต้องทำงานหนักเพื่อหารายได้ เลี้ยงลูกดำเนินชีวิตภายในพื้นที่ของครัวเรือนและปฏิบัติการภายในครัวเรือนเป็นหลัก บางคนต้องการพัฒนาตนเองเพื่อให้มีภาระงานที่ดีขึ้นจนทำให้ความสัมพันธ์กับสามีห่างกัน

เมื่อแต่งงานผู้หญิงจะถูกแบ่งพื้นที่ให้อยู่ในครัวเรือนในขณะที่ผู้ชายอยู่ในพื้นที่สาธารณะทำงานนอกบ้าน มีกิจกรรมนอกบ้าน หน้าที่การงานทำให้มีสังคมที่กว้างมีการติดต่อกับบุคคลอื่นมากขึ้น ทำให้มีโอกาสในการนอกใจสูงถึงแม้ว่าผู้หญิงจะกำกับและควบคุมตนเองในการทำหน้าที่ของภรรยาที่ดี ภายหลังจากที่สามีมีผู้หญิงอีกคนภรรยาแต่ละคนจะมีการปฏิบัติตนที่แตกต่าง

กัน แต่ผู้หญิงทุกคนจะพยายามระมัดระวังเรื่องความสัมพันธ์ที่อาจจะส่งผลกระทบต่อครัวเรือน การรักษาความเป็นครอบครัวสมบูรณ์ไว้ ในกรณีของพี่สองต้องกำกับตนเองและควบคุมตนเองเพื่อดำรงความเป็นครอบครัวไว้ เธอรับรู้ว่ามีผู้หญิงคนอื่นแต่เธอก็ยินยอมให้สามีสามารถมีภรรยาได้สองคนแต่สิ่งที่อยู่ภายในจิตใจก็ไม่สามารถยอมรับได้ ทำให้เกิดการทะเลาะเบาะแว้ง หงุดหงิด ในช่วงแรกอาจจะเพียงแค่การพูดจาเสียงดัง เถียง การข่มขู่ และในที่สุดถึงขั้นทำร้ายร่างกาย เช่น การผลัก การตี การตบ และรุนแรงมากแม้กระทั่งการใช้ปืนตบ ซึ่งเมื่อเกิดเหตุการณ์ทำร้ายร่างกายแล้ว ภรรยากำกับและควบคุมตัวเองมากขึ้นเพื่อหลีกเลี่ยงการกระทบกระทั่งและป้องกันการถูกทำร้ายร่างกายจากสามี ผู้ชายบางคนอาจจะไม่ได้ทำร้ายร่างกายภรรยา แต่มีผู้หญิงอื่นเพราะความรักแบบโรแมนติคน้อยลง ซึ่งการนอกใจถือเป็นการทำร้ายจิตใจผู้หญิงและนำมาซึ่งการเจ็บปวดและเป็นความรุนแรงอีกแบบหนึ่ง

เมื่อผู้ชายมีผู้หญิงคนอื่นผู้หญิงจะคอยกำกับและควบคุมตนเองเพื่อยังเป็นตัวตนของภรรยาที่ดีที่สยบยอมต่อความจริงเกี่ยวกับความรักแบบโรแมนติค ในการปฏิบัติตนต่อสามีและสมาชิกคนอื่น ๆ ในครัวเรือนด้วยความระมัดระวัง และตรวจสอบตนเองตลอดเวลา ในหลายกรณีพบว่าผู้หญิงที่สามีมีผู้หญิงคนอื่นนั้นพวกเขาไม่ได้ต้องการหย่าจากสามี แต่จะให้โอกาสในการเปลี่ยนแปลงตนเองเพื่อให้สามีกลับมาหาคครอบครัว ผู้หญิงเป็นตัวตนที่สยบยอมต่ออำนาจและอุดมการณ์ชายเป็นใหญ่ เธอต้องกำกับและควบคุมตนเองไม่ให้ทะเลาะกับสามี พยายามอดทนต่อความเจ็บปวดทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ

การมีเพศสัมพันธ์

การแต่งงานเป็นการควบคุมกิจกรรมทางเพศของประชากรให้อยู่ในกฎระเบียบบรรทัดฐานที่ดีของสังคม เป็นการควบคุมพฤติกรรมทางเพศที่ไม่เหมาะสมระหว่างผู้หญิงและผู้ชาย เป็นการกำหนดบทบาททางเพศเพื่อดำรงความเป็นครัวเรือนและความเป็นสามีภรรยา ดังนั้นการมีเพศสัมพันธ์ระหว่างคู่สามีภรรยาจึงเป็นหน้าที่ของภรรยา เพื่อป้องกันไม่ให้อาชีพชายไปมีความสัมพันธ์ทางเพศที่ไม่เหมาะสมกับผู้หญิงคนอื่น ๆ ความจริงที่กำหนดให้ภรรยาทำหน้าที่ดูแลสามีและการมีเพศสัมพันธ์เป็นการสร้างให้ผู้หญิงอยู่ภายใต้ความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่ต่ำกว่าสามี ผู้หญิงจะรับรู้ว่ามีหน้าที่ในการปรนนิบัติสามีไม่ให้บกพร่องและปฏิเสธที่จะทำหน้าที่นี้ไม่ได้ ถึงแม้ในบางครั้งผู้หญิงอาจจะไม่เต็มใจในการมีเพศสัมพันธ์ ซึ่งอาจจะเกิดจากการทำงาน ความเหนื่อยล้า ความไม่พร้อมทางด้านจิตใจ แต่เธอก็ต้องปฏิบัติไม่อาจปฏิเสธความต้องการของสามีได้เพราะความจริงบอกว่าเป็นหน้าที่ของภรรยาและเป็นเรื่องปกติระหว่างสามีกับภรรยา

ความจริงของการดูแลสามีและการมีเพศสัมพันธ์เป็นหน้าที่ของภรรยาได้สร้างให้ผู้หญิงเป็นวัตถุทางเพศ ภรรยาที่มีหน้าที่รับใช้สามีทำให้สามีพึงพอใจซึ่งเป็นความสัมพันธ์ที่ไม่เท่าเทียมระหว่างสามีภรรยา การดูแลสามีและการมีเพศสัมพันธ์เป็นการปฏิบัติที่ยึดโยงให้ผู้หญิงอยู่ในพื้นที่ส่วนตัวหรือพื้นที่ครัวเรือน และยังเป็นการแบ่งบทบาททางเพศตามลักษณะทางชีววิทยา ความรู้ทางวิทยาศาสตร์และการแพทย์ โดยการกล่าวอ้างความจริงเกี่ยวกับความต้องการทางเพศระหว่างผู้หญิงและผู้ชาย ทำให้เป็นเรื่องปกติที่สังคมยอมรับเป็นมาตรฐานของสังคม เมื่อเกิดปัญหาการนอกใจภรรยาจะรู้สึกถึงความบกพร่องของตนเอง เช่นในกรณีของพีจีเธอเล่าว่าก่อนที่จะตัดสินใจเรียนต่อเธอมีความสัมพันธ์ที่ดีกับสามีมาโดยตลอด ด้วยการเป็นภรรยาเธอพยายามทำหน้าที่เพื่อตอบสนองความต้องการทางเพศแก่สามีไม่ให้บกพร่อง และการมีเพศสัมพันธ์เพื่อต้องการมีลูก ภายหลังจากเธอมีลูกและมีหน้าที่อื่นที่ต้องรับผิดชอบมากขึ้นเธอจึงได้ให้ความสำคัญมากทำให้เกิดช่องว่างระหว่างเธอกับสามี รวมทั้งลูกไม่ได้อยู่ด้วยทำให้ไม่มีศูนย์กลางในการทำกิจกรรมต่างๆ ร่วมกัน ในระหว่างที่เธอเรียนสามีเธอจึงมีเวลาไปเที่ยวกับเพื่อนๆ โดยที่เธอไม่ได้สนใจถามและใส่ใจสามี ทำให้สามีไปรู้จักสนิทสนมกับผู้หญิงอีกคนซึ่งทำงานในร้านอาหารและเป็นสาเหตุทำให้หย่าร้างกัน ภายหลังจากหย่าเธอก็นึกคิดว่าส่วนหนึ่งเป็นเพราะตัวของเธอเองที่ทำหน้าที่ภรรยาบกพร่องทำให้สามีมีผู้หญิงคนอื่น ด้วยวิถีชีวิตในช่วงนั้นเธอทุ่มเทให้กับการเรียนจึงละเลยการทำหน้าที่ภรรยาในการมีเพศสัมพันธ์กับสามี พีจีเธอเล่าสะท้อนประสบการณ์ตรงนี้ให้ฟังว่า

“มีอยู่ช่วงหนึ่งที่ว่าเราเรียนหนักเราก็จะไม่มีเวลาอยู่กับเขา เราเครียด เราก็นั่งทำงานของเราเวลาเขานอนนอนเรายังไม่นอน เวลานอนเขากับเรามันไม่ตรงกัน เวลาเขาไปทำงานที่หลับอยู่อย่างนี้เพราะเรามีสอนสายเราไม่ต้องรีบ”

ถึงแม้ว่าผู้หญิงจะเข้าใจว่าการมีเพศสัมพันธ์เป็นหน้าที่ของภรรยา ผู้หญิงต้องพยายามจัดการดูแลในหน้าที่ตรงนี้ให้ได้ แต่ในบางครั้งผู้หญิงมีหน้าที่รับผิดชอบหลายอย่างที่จะต้องปฏิบัติพร้อมๆ กัน เช่น ภายหลังจากการมีลูกเวลาและการดูแลสามีก็จะลดน้อยลง โดยเฉพาะในช่วงที่ลูกยังเล็กก็จะต้องให้เวลาในการดูแลลูกมากขึ้น หน้าที่ความรับผิดชอบตรงนี้ทำให้บางครั้งภรรยา กับสามีอาจจะเกิดปัญหากันได้ ด้วยวิถีชีวิตในช่วงนี้ทำให้ผู้หญิงต้องพยายามทำหน้าที่ในการมีเพศสัมพันธ์กับสามีเพื่อไม่ให้มีความบกพร่องและพยายามอย่างมากที่จะไม่ให้มีปัญหาในหน้าที่ตรงนี้ ในขณะที่สามีภรรยาคนอื่นๆ มีเวลาอยู่ด้วยกันและสามารถควบคุมเวลาในการดูแลสามีและเรื่องการมีเพศสัมพันธ์ได้ แต่ในกรณีของป้ามลสามีของเธอทำงานขับรถบรรทุกไม่ได้อยู่กับเธอตลอดเวลา ด้วยการที่ป้ามลรู้ว่ามันเป็นหน้าที่ของภรรยาทำให้เธอต้องพยายามหาเวลาในการดูแลสามีเพื่อให้สามีพึง

พอใจ เช่น เมื่อตอนที่ลูกนอนหลับเธอก็พยายามที่จะทำหน้าที่ในตรงนี้ให้ได้ แต่ในบางครั้งสามีของเธอกลับมาถึงบ้านลูกยังไม่นอนและสามีของเธอต้องไปทำงานตอนกลางคืน ทำให้ป้ามลไม่มีเวลาให้กับสามีเพราะการมีหน้าที่ความรับผิดชอบหลายอย่าง ซึ่งทำให้ป้ามลรู้สึกผิดและเสียใจที่ทำหน้าที่ความเป็นภรรยาบกพร่อง ซึ่งเธอเล่าให้ฟังว่า

“ถ้าพูดแบบชาวบ้านจากที่ว่าผู้ชายมาแล้วไม่เจอผู้หญิง เมียไม่อยู่บ้านผู้ชายก็อารมณ์เสีย บางที่ตอนที่ลูกเล็กเราไม่ได้ทำงานทุ่มหนึ่งบางที่เด็กมันยังไม่นอน ผัวมันก็จะนอนกับเรามันก็ไม่ได้อีก บางที่เหมือนไม่ได้นอนก็หงุดหงิด บางครั้งลูกมากอด พ่อๆ ผู้ชายก็โมโหเหวี่ยงลูก อารมณ์เสีย หงุดหงิด เราก็เข้าใจแต่จะเอาไปไว้ที่ไหนละ พอเราเข้าห้องก็ร้องเรียกก็ไม่รู้จะแก้งงไรเราก็ต้องเอาลูกก่อน”

ปัจจุบันเราจะพบว่าผู้หญิงและผู้ชายมีเพศสัมพันธ์ก่อนแต่งงานมากขึ้น แต่ในสังคมไทยอาจจะมองว่าเป็นเรื่องไม่เหมาะสม เมื่อผู้หญิงยอมมีเพศสัมพันธ์ก่อนแต่งงานทำให้ผู้หญิงกลายเป็นวัตถุทางเพศของผู้ชาย และทำให้ผู้หญิงเสียเปรียบผู้ชายเกิดความสัมพันธ์ที่ไม่เท่าเทียมกันขึ้น การยอมมีเพศสัมพันธ์ก่อนแต่งงานนั้นคือผู้หญิงตัดสินใจแล้วว่าตนเองได้ยอมรับที่จะอยู่กับผู้ชายคนนั้นและเป็นการแสดงออกถึงการมอบความรักกับผู้ชาย นอกจากนี้การมีเพศสัมพันธ์ก่อนแต่งงานได้ทำให้เกิดเรื่องเสียหายแก่ผู้หญิง กรณีพี่อ้อมมีเพศสัมพันธ์กับสามีก่อนการแต่งงานและครอบครัวของทั้งสองฝ่ายทราบจึงทำให้พี่อ้อมต้องแต่งงานตามชนบประเพณีกับสามีอย่างปฏิเสธไม่ได้ ถึงแม้ว่าในตอนนั้นพี่อ้อมจะมีผู้ชายที่ดีหลายคนเข้ามาจีบแต่พี่อ้อมรู้ตัวแล้วว่าได้กลายเป็นภรรยาของสามีเธอ เมื่อแต่งงานแล้วพี่อ้อมจึงต้องพยายามทำหน้าที่ของภรรยาไม่ให้เกิดบกพร่อง แม้ภายหลังจากแต่งงานแล้วมีปัญหาพี่อ้อมก็ยังคงอดทนอยู่กับสามี

การสร้างตัวตนความเป็นสะใภ้

การเป็นสะใภ้เป็นบทบาทและหน้าที่ของผู้หญิงภายหลังการแต่งงาน ความจริงของการเป็นสะใภ้ได้ทำให้ผู้หญิงมีความสัมพันธ์กับญาติของฝ่ายสามีอันเป็นความสัมพันธ์ที่ไม่เท่าเทียมกัน ภายใต้อุดมการณ์ชายเป็นใหญ่ ซึ่งหากไม่สามารถมีตัวตนของการเป็นสะใภ้ที่ดีได้ผู้หญิงจะถูกแบ่งแยกและกีดกันออกมาครัวเรือนและไม่ได้รับการยอมรับ ซึ่งอาจจะมี การแสดงออกจากญาติของฝ่ายสามีให้เห็นถึงความไม่พึงพอใจต่อตัวสะใภ้ จากเรื่องเล่าประสบการณ์ชีวิตของผู้หญิงสะท้อนให้เห็นว่า ผู้หญิงเหล่านี้จะปฏิบัติตนเป็นสะใภ้ที่ดีต่อญาติของฝ่ายสามีทั้งเรื่องของการดูแลเอาใจใส่ การช่วยเหลือเกื้อกูลเมื่อมีปัญหา และกิริยามารยาทการปฏิบัติตนที่ดีเมื่อต้องไปพบกับครอบครัวฝ่ายสามี ซึ่งทำให้ญาติของสามีรู้สึกชื่นชมและชอบการปฏิบัติตนของสะใภ้ ซึ่งยิ่งตอกย้ำการทำงานของอำนาจ

และอุดมการณ์ชายเป็นใหญ่ที่ตรึงให้ผู้หญิงต้องตกอยู่ภายใต้ความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่ไม่เท่าเทียมกันในครัวเรือน

การสร้างตัวตนของการเป็นสะใภ้ผู้หญิงจะรู้สึกว่าคุณาติพี่น้องของสามีกำลังจ้องมองเธอ อยู่เธอจะรู้ตัวเองว่าอยู่ในฐานะของสะใภ้ที่ความจริงทางสังคมของการเป็นสะใภ้จะมีการกำหนดกฎ และแนวทางการปฏิบัติของการเป็นสะใภ้ที่สะท้อนให้เห็นจากการปฏิบัติตัว เช่น การอ่อนน้อมถ่อมตน การช่วยทำงานบ้าน การช่วยเหลือเรื่องการเงินและเรื่องอื่นๆ เป็นต้น ตัวตนของการเป็นสะใภ้เป็นสิ่งที่ผู้หญิงที่แต่งงานแล้วพึงปฏิบัติ ถึงแม้ว่าจะมีการทะเลาะกับสามีแต่ผู้หญิงก็ยังคงปฏิบัติตนเป็นสะใภ้ หรือแม้กระทั่งภายหลังการหย่าร้างกันตัวตนของการเป็นสะใภ้ก็ยังเป็นสิ่งที่ผู้หญิงยังต้องปฏิบัติ ทั้งนี้ เพราะความสัมพันธ์เชิงอำนาจของญาติฝ่ายสามีมีอำนาจเหนือกว่าผู้หญิงที่เป็นสะใภ้ และครัวเรือน เป็นพื้นที่ที่อำนาจเข้าไปปฏิบัติการเพื่อกดทับให้ผู้หญิงอยู่ในฐานะที่ด้อยกว่า แม้ว่าผู้หญิงจะไม่ได้อาศัยอยู่ที่บ้านของฝ่ายสามีแต่ความเป็นครัวเรือนหมายถึงรวมถึงความสัมพันธ์แบบเครือญาติด้วย

สำหรับสะใภ้ที่ต้องพึ่งพาอาศัยญาติสามีในเรื่องต่างๆ เช่น ผู้หญิงบางคนยังต้องพึ่งพิงญาติสามีในการดูแลลูก ทำให้ผู้หญิงเป็นฝ่ายถูกกดทับจากความสัมพันธ์นี้ ผู้หญิงต้องสร้างตัวตน ความเป็นสะใภ้ที่ดีให้ญาติฝ่ายสามียอมรับอย่างไม่มีข้อแม้ทั้งในการประพฤติดัวและการวางตัว แม้ ภายหลังการหย่าร้างผู้หญิงบางคนยังต้องพึ่งพาและมีการติดต่อสัมพันธ์กับญาติของฝ่ายสามี เช่น ในกรณีของพี่จ๋าเธอเล่าว่าคุณาติของสามีค่อนข้างชอบเธอ ด้วยชีวิตของการเป็นสะใภ้ภายหลังการหย่าร้างและเธอยังคงต้องพึ่งพิงญาติฝ่ายสามีเพราะพี่สาวของสามีได้รับลูกของเธอไปเลี้ยงดูทำให้เธอต้องไปพบลูกในช่วงวันหยุด ซึ่งเธอได้ปฏิบัติแบบนี้ตั้งแต่มีลูกและยังไม่หย่าร้าง ทุกครั้งที่เธอไปพบลูกเธอ จะต้องปฏิบัติหน้าที่เป็นแม่และเป็นสะใภ้ เธอเล่าด้วยความภูมิใจที่คุณาติของสามีชื่นชมเธอมากกว่าสะใภ้คนอื่นๆ และเธอสามารถประสบความสำเร็จในชีวิตแม้ต้องผ่านการหย่าร้าง ด้วยชีวิตของเธอที่ผ่านการหย่าร้างแต่ยังคงเป็นแม่และสะใภ้ทำให้ญาติของสามีเห็นใจเธอและเอ็นดูเธอมาก การได้รับคำชมจากญาติสามีทำให้เธอรู้สึกภูมิใจและดีใจ เธอยังคงให้ความเคารพนับถือญาติของสามีและญาติสามีของเธอก็ยังรักและคิดว่าเธอคือลูกสะใภ้ “เขาบอกว่าเขามีสะใภ้คนเดียวสะใภ้ที่เขารักแล้วก็ดี” ส่วนภรรยาคนใหม่ของสามีนั้น คุณาติของสามียังไม่อนุญาตให้สามีพาไปแนะนำให้รู้จักเพราะเขายังไม่ยอมรับ

ซึ่งพี่จ๋าเล่าให้ฟังด้วยความภาคภูมิใจว่า

“ทุกคนรักพี่เลยแหละคือพี่ไม่ได้เข้าข้างตัวเองนะ เพราะพี่ไปเป็นสะใภ้ที่แบบไม่นิ่งดูตาย สะใภ้คนอื่นเขาจะแบบถือตัวเหมือนกับแบบว่าฉันมีงาน มีเงินก็คือจะไม่ทำอะไร แต่พี่เหมือนคนธรรมดาแบบไปอยู่ในครัวไปช่วยแม่บ้านช่วยพวกบ้านแม่บ้านทำ”

ความจริงที่ว่าเมื่อแต่งงานแล้วผู้หญิงต้องเป็นสะใภ้ที่ดีได้กำกับและควบคุมให้ผู้หญิงต้องปฏิบัติตนเป็นสะใภ้ที่ดี แม้ในครัวเรือนจะถือเป็นพื้นที่ส่วนตัวแต่ด้วยการแต่งงานทำให้เกิดความสัมพันธ์เชิงเครือญาติและเป็นความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่ไม่เท่าเทียมกัน ทำให้ญาติของสามีกลายเป็นเหมือนคนในครัวเรือนเดียวกันที่ผู้หญิงต้องให้ความเคารพนับถือเช่นเดียวกันกับพ่อแม่ของตนเอง โดยเฉพาะในกรณีที่ผู้หญิงต้องอาศัยอยู่ในบ้านของสามีทำให้เธอต้องคอยกำกับและควบคุมตนเองอยู่ตลอดเวลาในการปฏิบัติตนเป็นสะใภ้ที่ดีซึ่งถูกทำให้เป็นปกติและเป็นแบบแผนปฏิบัติร่วมกันในสังคมสำหรับคนที่เป็นสะใภ้ สำหรับพี่โยได้สร้างตัวตนความเป็นสะใภ้ที่ดีด้วยการกำกับและควบคุมตนเองสูงมาก พี่โยเป็นตัวตนที่สยบยอมต่ออำนาจ ความรู้และอุดมการณ์ชายเป็นใหญ่ที่ได้สร้างความจริงการเป็นสะใภ้ที่ดี พี่โยต้องอาศัยอยู่ในบริเวณเดียวกับบ้านของแม่และญาติของฝ่ายสามี ฐานะบ้านของพี่โยค่อนข้างยากจนเธอจึงแต่งงานเพื่อหนีปัญหาภายในครัวเรือน เมื่อแต่งงานและมาอยู่ที่บ้านของสามีพี่โยต้องทำงานทุกอย่างทั้งงานบ้านและงานนอกบ้านด้วยความยากลำบาก เธอต้องคอยสังเกตและควบคุมดูแลตนเองอย่างคนที่ ิดได้และรู้สึกภายในจิตใจตลอดเวลาว่าตนเองเป็นสะใภ้ที่ต้องคอยพึ่งพิงฝ่ายสามีเพื่อให้เกิดการยอมรับจากญาติสามี เพื่อไม่ให้ถูกแบ่งแยกและถูกกีดกันออกจากครัวเรือน วิถีชีวิตของพี่โยถูกแบ่งโดยการจัดพื้นที่เป็นวิถีพื้นที่ในครัวเรือนและวิถีพื้นที่สาธารณะ พี่โยต้องตื่นแต่เช้าทำอาหารให้ลูก สามีและแม่สามีซึ่งดูแลลูกให้ขณะที่เธอไปทำงานรับจ้างนอกบ้าน เมื่อกลับถึงบ้านในตอนเย็นเธอต้องทำกับข้าวอีกครั้งและดูแลลูกด้วยตัวของเธอเอง ความเป็นสะใภ้ที่ดีของพี่โยถูกกดทับด้วยความสัมพันธ์ที่ไม่เท่าเทียมกันอย่างเข้มข้น แม่ของสามีพี่โยค่อนข้างเอาใจลูกไม่ยอมให้ลูกทำงานนอกบ้าน แต่กลับบอกให้พี่โยเป็นคนไปทำงานนอกบ้านและให้สามีพี่โยดูแลลูก ซึ่งในความจริงพี่โยเล่าว่าคนที่ดูแลลูกก็คือแม่ของสามีส่วนสามีพี่โยอยู่บ้านเฉยๆ ไม่ต้องทำอะไรเลย ถึงแม้ว่าพี่โยจะรับรู้ความจริงกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นแต่เธอก็ไม่เคยบ่นหรือพูดออกมา เพราะความจริงของการเป็นสะใภ้ที่ดีทำให้พี่โยต้องคอยกำกับตนเองและควบคุมตนเองตลอดเวลา และมีสมาชิกคนอื่นๆ ในครัวเรือนของสามีคอยสอดส่องและเฝ้ามองดูการปฏิบัติตนของพี่โยอยู่ตลอดเวลา

ภายใต้ความจริงนี้ยังได้สร้างผู้หญิงที่เป็นเจ้าของประสบการณ์ของการเป็นสะใภ้ที่ดี ที่ต้องกำกับและควบคุมตนเอง รวมทั้งการถูกเฝ้ามองอย่างรอบด้านจากญาติของสามี ในกรณีของพี่สองซึ่งอาศัยอยู่ในบริเวณบ้านเดียวกันกับครอบครัวของสามี พี่สองต้องพยายามปฏิบัติตนให้เป็นสะใภ้ที่ดีตลอดเวลา และพี่สองยังต้องพึ่งพิงแม่ของสามีในการดูแลลูกและหลาน รวมทั้งต้องพึ่งพิงทางการเงินจากแม่ของสามีในบางครั้งอีกด้วย ซึ่งทำให้เกิดความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่ทำให้พี่สองเป็นตัวตนที่เชื่อฟังและสยบยอมในวิถีทางของการเป็นสะใภ้ที่ดีตลอดเวลา แม้ในบางครั้งอาจจะมีปัญหาเกิดขึ้นแต่สุดท้ายแล้วพี่สองก็ต้องเป็นคนที่ยอมเพื่อแก้ไขปัญหาและได้ชื่อว่าเป็นสะใภ้ที่ดี ในกรณีของ

ปามีถึงแม้ว่าเธอจะไม่ได้อาศัยอยู่ที่บ้านของสามี แต่เธอจะคอยกำกับและควบคุมตนเองในการเป็นสะใภ้ที่ดีตลอดเวลาเช่นกัน เธอจะคอยช่วยเหลืองานที่บ้านของสามีเมื่อมีงานสำคัญๆ และประพฤติตัวให้เหมาะสม เธอกล่าวว่า “เขาก็พูดกันว่าสามีมันขยันแต่มันมีผิวไม่ดี ถ้ามีผิวดีปานนี้มันรวยแล้ว เพราะมันทำอยู่คนเดียวไง มันขยัน” ปามีเป็นสะใภ้ที่ดีที่ได้รับการยอมรับจากญาติของสามีแม้ว่าเธอจะมีปัญหาทั้งกับสามีและหย่าร้างกัน

กระบวนการสร้างตัวตนความเป็นแม่

ความจริงเกี่ยวกับความเป็นแม่กำหนดหน้าที่ในการอบรมเลี้ยงดูลูกให้กับผู้หญิง เป็นกระบวนการที่ความสัมพันธ์เชิงอำนาจเข้ามากำกับและควบคุมให้ผู้หญิงต้องเป็นแม่ ในขณะที่ความจริงไม่ได้กำหนดให้ผู้ชายมีบทบาทในการดูแลลูก กระบวนการสร้างตัวตนความเป็นแม่เป็นการกดดันให้ผู้หญิงมีหน้าที่ความรับผิดชอบอันยิ่งใหญ่ ซึ่งถูกกำหนดให้อยู่ภายในพื้นที่ส่วนตัวหรือครัวเรือน ผู้หญิงจะรู้ตัวเองดีว่าต้องเป็นแม่ที่คอยดูแลลูก การเป็นแม่เป็นหน้าที่และความรับผิดชอบที่หนักและสำคัญในการเลี้ยงดูลูกให้เจริญเติบโตไม่ทอดทิ้งแม่ผู้หญิงที่จะสามีทำร้ายร่างกายและจิตใจให้เจ็บปวด ผู้หญิงบางคนก็ยังอดทนอยู่กับสามี ผู้หญิงบางคนแยกกันอยู่หรือหย่าร้าง แต่ผู้หญิงที่เป็นแม่ยังคงรู้ตัวเองดีว่าต้องดูแลลูก ผู้หญิงเหล่านี้มีเรื่องเล่าประสบการณ์ที่สะท้อนออกมาถึงการสร้างตัวตนความเป็นแม่ที่ผู้หญิงต้องเป็นแม่ของลูกไปตลอดชีวิต ผู้หญิงบางคนเลิกกับสามีได้แต่ไม่สามารถเลิกเป็นแม่หรือตัดขาดจากลูกได้ เช่น คุณวรรณ ซึ่งได้แยกกันอยู่กับสามีและเป็นผู้รับผิดชอบหลักในการเลี้ยงดูลูกได้เล่าว่า “เราเคยบอกแล้วทุกอย่างความเป็นแม่เป็นเมียจบ แต่ความเป็นพ่อแม่ก็ยังดำเนินต่อไป” หรือปามลเล่าถึงลูกชายคนเล็กให้ฟังว่า “ทุกวันนี้มันทำงานเงินเดือนแปดพันเก้าพันไม่เคยเห็นดั่งค์มันเลยนะ เราต้องซื้อให้มันกินไหนจะลูกมันอีก ค่าน้ำ ค่าไฟเราทั้งนั้น ข้าวสุก ข้าวสาร ยาสระผม เราซื้อให้หมดลูกนะ ผัวมันทิ้งได้ลูกทิ้งไม่ได้ไม่รู้จะทำยังไง”

ความเป็นแม่เริ่มตั้งแต่ผู้หญิงตัดสินใจแต่งงานซึ่งผู้หญิงจะถูกคาดหวังจากสมาชิกภายในครัวเรือนทั้งญาติพี่น้องของตนเองและฝ่ายสามีว่าต้องตั้งครรภ์ การมีลูกของผู้หญิงยังสะท้อนความสัมพันธ์ในครัวเรือนที่สามีและญาติพี่น้องของทั้งสองฝ่ายต้องการลูกหลานไว้เพื่อสืบสกุล เพื่อการดูแลทรัพย์สินในครัวเรือน และที่สำคัญสังคมจะปลูกฝังและให้ความสำคัญกับการมีลูกที่เป็น “โช่ทองคล่องใจ” ของทุกคนในครัวเรือนหรือในอนาคตลูกอาจจะเป็นผู้ที่คอยดูแลสมาชิกในครัวเรือนเมื่ออายุมากขึ้น เช่น ปู่ย่าตายาย พ่อแม่ ญาติพี่น้องได้ เพื่อความเป็น “ครอบครัวสมบูรณ์” ที่ต้องประกอบไปด้วยพ่อแม่ลูก หากแต่งงานแล้วไม่มีลูกจะถูกทำให้เป็นสิ่งที่ผิดปกติเป็นสิ่งที่สังคมส่วนใหญ่ไม่ยอมรับ ดังนั้นการมีลูกจึงเป็นความรับผิดชอบที่ยิ่งใหญ่ของผู้หญิงที่ต้องมีลูกเพื่อเกิดครอบครัวสมบูรณ์ให้ได้ กระบวนการสร้างตัวตนของการเป็นแม่ที่ต้องอบรมเลี้ยงดูลูกมีปฏิบัติการที่

ผู้หญิงต้องปฏิบัติสะท้อนผ่านประสบการณ์และกิจกรรมต่างๆ ได้แก่ การเลี้ยงดูลูก การให้การศึกษา เพื่ออนาคตของลูก การวางแผนชีวิตของลูก ซึ่งปฏิบัติการเหล่านี้ทำให้ผู้หญิงต้องอยู่ภายใต้ความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่ไม่เท่าเทียมระหว่างผู้หญิงกับลูกและสมาชิกคนอื่นๆ ในครัวเรือน

การให้การศึกษาเพื่ออนาคตของลูก

การศึกษาเป็นเรื่องสำคัญสำหรับลูกผู้เป็นแม่จึงมีหน้าที่ในการส่งเสริมให้ลูกได้เข้ารับการศึกษาล่าเรียนที่เหมาะสม ในสังคมชายเป็นใหญ่กำหนดให้แม่เป็นผู้ที่มีส่วนสำคัญที่ต้องดูแลลูกในเรื่องการเรียน ด้วยวิถีชีวิตของแม่เธอจะรับรู้ว่าจะต้องคอยสนับสนุนให้ลูกได้รับการศึกษาล่าเรียนให้ดีที่สุด แม้ผู้หญิงบางคนมีฐานะทางเศรษฐกิจค่อนข้างต่ำแต่ก็พยายามที่จะให้ลูกได้เรียนหนังสือ ซึ่งได้กดดันให้ผู้หญิงต้องมีหน้าที่ความรับผิดชอบต่อการศึกษาลูกภายใต้การกล่าวอ้างถึงความสำเร็จทางการศึกษาที่จะทำให้ลูกมีอนาคตที่ดี กระบวนการสร้างตัวตนของแม่ในการให้การศึกษาลูกเริ่มตั้งแต่การหาโรงเรียนให้ลูก และการดูแลการเรียนของลูกตามวิถีชีวิตและบริบทของครัวเรือน

การเลือกโรงเรียนให้ลูก

เมื่อลูกอยู่ในวัยของการศึกษาผู้เป็นแม่ต้องคิดและรู้ตัวเองว่าต้องจัดการการศึกษาให้แก่ลูกตามหน้าที่ของการเป็นแม่ การให้การศึกษาแก่ลูกเริ่มต้นตั้งแต่การหาโรงเรียนที่เหมาะสม โดยผู้เป็นแม่จะคอยคิดพิจารณาในเรื่องต่างๆ เพื่อประกอบการตัดสินใจในการเลือกสถานศึกษา โดยการหาข้อมูลต่างๆ เกี่ยวกับโรงเรียน เช่น ชื่อเสียงของโรงเรียน การสอบถามจากญาติพี่น้อง คนรู้จัก คู่เนเคย แม่จะคิดเสมอว่าต้องเป็นโรงเรียนที่ดีมีคุณภาพและส่งผลให้ลูกมีผลการเรียนที่ดี ในกรณีของสาเธอเล่าให้ฟังเกี่ยวกับประสบการณ์การเลือกโรงเรียนให้ลูก สาเธอเล่าว่าเธอไม่ได้อยู่กับลูกไม่มีโอกาสดูแลลูกเรื่องการเรียนของลูกอย่างใกล้ชิด แต่ด้วยความเป็นผู้เป็นแม่เธอจึงต้องหาวิธีการที่คิดว่าดีที่สุดที่จะทำให้ลูกของเธอได้รับการศึกษาที่เหมาะสม ด้วยวิถีชีวิตของความเป็นแม่ที่ต้องห่างไกลลูกเธอจึงคิดว่าต้องมีโรงเรียนที่ดี และครูที่ดีช่วยเธอในเรื่องการศึกษาลูก เธอจึงเริ่มหาข้อมูลจากญาติพี่น้องอย่างละเอียดรอบคอบถึงข้อดีและข้อจำกัด ระหว่างโรงเรียนในหมู่บ้านกับโรงเรียนในตลาดที่ลูกต้องเดินทางไกลกว่า และมีค่าใช้จ่ายในการศึกษาที่สูงกว่าโรงเรียนในหมู่บ้าน ภายใต้ความจริงของหน้าที่แม่เธอต้องจัดการเรื่องการศึกษาลูกด้วยตนเอง ในขณะที่สามีเป็นผู้คอยรับรู้ข้อมูลและตัดสินใจเท่านั้น ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความจริงที่กำหนดให้แม่มีหน้าที่ในการดูแลลูก ได้เข้ามากำกับและควบคุมให้สาวรู้ถึงแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการศึกษาลูก

ท้ายที่สุดเมื่อลูกเข้าเรียนชั้นอนุบาลสาตัดสินใจให้ลูกเข้าเรียนที่โรงเรียนในตลาดถึงแม้ว่าโรงเรียนในตลาดจะมีค่าใช้จ่ายสูงกว่าโรงเรียนในหมู่บ้าน สาก็พยายามที่จะเลือกสิ่งที่ดีที่สุดให้กับลูก จากข้อมูลที่สาได้พยายามสอบถามจากพี่สาวของเธอพบว่าโรงเรียนที่หมู่บ้านคุณครูไม่คอย

สอน ไม่ค่อยสนใจเด็ก แต่โรงเรียนที่ตลาดเขาจะมีวิธีการเรียนการสอนที่ดีกว่าซึ่งสาคิดว่าเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการเรียนรู้ของลูก เช่น มีการจัดแข่งขันทางวิชาการ และญาติของเธอหลายคนก็ส่งลูก ๆ ไปเรียนที่นั่นและเห็นว่าเป็นโรงเรียนที่ดี เธอเล่าให้ฟังว่า

“คือต้องมีครูคอยช่วยด้วย เพราะว่าที่บ้านเราก็ไม่มีเวลานะ แต่ว่าลูกนี่ค่อนข้างที่จะโชคดีในเรื่องของสภาพแวดล้อม เพราะจะมีพี่ ๆ น้า ๆ คอยดูแล ก็อยากให้ลูกไปเรียนที่ตลาด ไม่ใช่โรงเรียนเอกชนเป็นโรงเรียนในตลาด แต่ว่าค่อนข้างที่จะมีคุณภาพหนึ่ง เราก็เสียเงินแต่ไม่ได้เสียค่าเทอม มีค่าบำรุงโรงเรียนให้เขา ค่าใช้จ่ายเรื่องของรถรับส่งเราก็ไหวปีหน้าก็ให้ไปเรียน”

สำหรับกรณีของคุณวรรณได้ส่งลูก 3 คนเรียนที่โรงเรียนเอกชนมีชื่อเสียงแห่งหนึ่งในจังหวัด ซึ่งการตัดสินใจในตอนนั้นคุณวรรณกับสามีได้ปรึกษากันถึงคุณภาพของโรงเรียน โดยคนทั่วไปในจังหวัดให้การยอมรับ และสามีของเธอเห็นว่าเป็นโรงเรียนที่เหมาะสมแต่ค่าเทอมโรงเรียนเอกชนสำหรับลูก 3 คนมีค่าใช้จ่ายค่อนข้างสูงมาก แม้จะมีสวัสดิการข้าราชการของสามีที่แบ่งเบาระยะค่าใช้จ่ายได้บางส่วน แต่ด้วยความเป็นแม่เธอตัดสินใจเลือกโรงเรียนนี้เพราะเห็นว่าจะเป็นประโยชน์ต่อลูกๆ ของเธอแม้ว่าเธอจะต้องพยายามหารายได้ให้มากขึ้น ในขณะที่แม่ที่มีฐานะทางเศรษฐกิจค่อนข้างต่ำลูกจะขาดโอกาสในการเข้าถึงโรงเรียนขนาดใหญ่และโรงเรียนเอกชน โรงเรียนที่ลูกเข้าเรียนคือโรงเรียนรัฐบาลซึ่งมีค่าใช้จ่ายไม่สูง อยู่ใกล้บริเวณบ้านเพื่อสะดวกต่อการเดินทาง และบางโรงเรียนมีหนังสือฟรี ชุตนักเรียนฟรีก็ทำให้ประหยัดค่าใช้จ่ายได้มากขึ้น แต่ถึงแม้เรียนในโรงเรียนรัฐบาลแต่ด้วยความเป็นแม่ก็ต้องพยายามเลือกโรงเรียนที่คิดว่าเหมาะสมกับลูกด้วย

สำหรับพี่สองลูกชายคนโตเรียนจบแค่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ซึ่งตอนนั้นสามารถเข้าเรียนที่วิทยาลัยเทคนิคได้แต่ลูกของเธอไม่ยอมเรียน เพราะอยากออกมาทำงานซ่อมรถมากกว่า ด้วยวิถีชีวิตในช่วงนั้นเธอจึงไม่ได้ห้ามเพราะในตอนนั้นเธอไม่ค่อยมีรายได้มากนัก ซึ่งเธอคิดว่าค่าใช้จ่ายในการเรียนน่าจะสูง แต่สำหรับคนเล็กปัจจุบันเรียนที่วิทยาลัยเทคนิคและค่าใช้จ่ายไม่สูงนัก ด้วยความเป็นแม่ทำให้เธอกลับมาคิดเสียใจและเสียดายที่ไม่ได้ส่งให้ลูกชายคนโตเรียนในระดับที่สูง ในขณะที่ป้ามีอยากให้ลูกเรียนสูงๆ เธอพยายามทำงานเพื่อมาส่งเสียให้ลูกได้เรียนแต่ลูกของเธอกลับไม่สนใจการเรียนและติดยาบ้า

การดูแลการเรียนของลูก

เมื่อลูกเข้าเรียนความรับผิดชอบและหน้าที่ของแม่นอกการดูแลลูกที่บ้านแล้วการดูแลลูกในการเรียนหนังสือแม่อีกยังคงเป็นผู้รับผิดชอบมากกว่าพ่อ ทั้งเรื่องของการดูแลก่อนไปโรงเรียนและกลับมาจากโรงเรียน แม่จะเป็นผู้รับผิดชอบหลักในส่วนนี้ เช่น การดูแลเสื้อผ้า การคอยดูแลเรื่อง

การบ้านงานที่คุณครูมอบหมายให้ทำ และการรับส่งลูกไปโรงเรียนล้วนแล้วแต่เป็นภาระหน้าที่หลักของผู้เป็นแม่ เช่นกรณีพี่สองซึ่งลูกของเธอเรียนที่วิทยาลัยเทคนิค เธอจะต้องคอยรับส่งลูกทั้งตอนเช้าเรียนและตอนเลิกเรียน สำหรับป้ามีเธอเป็นผู้รับผิดชอบเมื่อลูกเข้าเรียน สามียของเธอไม่เคยให้ความสนใจในการเรียนของลูก ซึ่งเป็นลักษณะของผู้ชายที่มักแสดงอำนาจมากกว่าผู้หญิง ซึ่งป้ามีเป็นผู้รับผิดชอบหลักเพียงผู้เดียว เช่น การดูแลให้ลูกทำการบ้าน ซึ่งเธอเล่าว่าเธอสามารถสอนลูกทำการบ้านได้จนถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เท่านั้น เพราะเนื้อหาหายากขึ้นและมีวิชาภาษาอังกฤษซึ่งเธอไม่มีความรู้ ต้องให้ลูกเรียนจากโรงเรียนเท่านั้น ในตอนเช้าที่เธอไปทำงานเธอจะพาลูกทั้งสองคนมาด้วยเพื่อมารอรถรับส่งและเธอก็ขึ้นรถไปทำงานเป็นประจำทุกวันซึ่งผู้เป็นพ่อเด็กไม่เคยสนใจ สำหรับคุณวรรณต้องรับผิดชอบในการดูแลลูกตอนเช้าไปโรงเรียน และช่วงกลางวันเธอก็จะมาทำงาน และตอนเย็นไปรับลูกเพื่อส่งลูกไปเรียนพิเศษ เมื่อเก็บร้านเสร็จก็ไปรับลูกกลับบ้านเธอทำอย่างนี้เป็นประจำทุกวัน

นอกจากนี้แม้อย่างต้องคอยดูแล “คุณภาพการเรียนของลูก” ผลการเรียนของลูก พฤติกรรมต่างๆ ที่ลูกแสดงออกที่โรงเรียน การพูดคุยกับคุณครู รวมทั้งการเรียนกวดวิชา ซึ่งโดยส่วนใหญ่พ่อจะไม่ค่อยให้ความสนใจเกี่ยวกับเรื่องการเรียนของลูกมากนัก แม่จึงต้องเป็นผู้รับผิดชอบหลัก ซึ่งหากลูกเรียนไม่ดี เกเรผู้เป็นแม่ก็จะรู้สึกไม่ดีคิดว่าเป็นความผิดของตนที่ไม่สามารถดูแลลูกได้ เช่นกรณีของป้ามีเธอต้องเป็นผู้คอยสอนลูกทำการบ้าน ในขณะที่สามียไม่เคยสอนลูกทำการบ้านเลย แต่เธอก็กล่าวว่าหากให้สามียสอนลูกและลูกทำไม่ได้เขาก็จะตีลูก เธอจึงต้องเป็นคนที่ยคอยดูแลและสอนลูกเอง และผู้เป็นพ่อก็ไม่เคยสนใจผลการเรียนต่างๆ ของลูก กลายเป็นป้ามีต้องรับผิดชอบดูแลแต่เพียงผู้เดียว สำหรับคุณวรรณเธอจะคอยสนับสนุนให้ลูกเรียนหนังสืออย่างที่เขาต้องการ เธอให้ลูกคนโตเรียนพิเศษเพราะอยู่ในช่วงของการสอบเข้าเรียนชั้นมัธยมศึกษา คอยดูแลเรื่องผลการเรียนและการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียน จัดหาหนังสือเพิ่มเติมหากลูกต้องการ ซึ่งผลการเรียนของลูกคนโตก็อยู่ในระดับที่น่าพึงพอใจ เธอจะคอยอบรมสั่งสอนให้ลูกรักการเรียนเพื่อที่จะได้มีวิชาประกอบอาชีพในอนาคตได้

“คือหนูต้องตั้งใจเรียนวันหนึ่งถ้าไม่มีแม่แล้วหนูจะเอาความรู้ที่ไหนไปหาเลี้ยงตัวเอง ก็บอกเขาทุกอย่างก็ได้ที่ตัวหนูเองทั้งนั้นถ้าไม่อยากลำบาก คนที่ดูแลเรานั้นก็มีแต่ถ้าหนูได้ดีมันก็ดีกับตัวเรา”

ตัวตนของแม่ที่แก้ไขปัญหาก็กับลูก

ผู้เป็นแม่ต้องคอยปกป้องลูกตั้งแต่เริ่มตั้งครรภ์ไปจนตลอดชีวิตของแม่ การปกป้องลูกเป็นความจริงที่แม่ต้องปฏิบัติทำให้แม่ต้องคอยควบคุมและกำกับตนเองในการปกป้องลูกในเรื่องต่างๆ

สำหรับครัวเรือนที่มีปัญหาภายในครัวเรือน อย่างเช่น การทะเลาะกันของพ่อแม่ การหย่าร้าง ทำให้ผู้เป็นแม่ต้องปกป้องลูกจากอันตรายที่อาจจะส่งผลกระทบต่อร่างกายและจิตใจของลูก

แม่ที่ปกป้องลูกให้คงสภาพความเป็นครัวเรือน

ในกรณีของพี่จำหย่ากับสามีเธอเล่าว่าเธอพยายามแก้ปัญหาโดยไม่ให้มีผลกระทบต่อลูก เธอต้องคอยควบคุมตนเองให้เป็นแม่ที่ดีโดยทำเหมือนกับว่าไม่ได้มีปัญหากับสามี เธอยังไปหาลูกที่บ้านของญาติสามี ตามปกติยกเว้นเธอจะไม่สบาย ตัดงานหรือไม่สามารถขับรถได้เท่านั้น ซึ่งในบางครั้งก็ไปพร้อมๆกับสามี เธอยังคอยดูแลสอบถามเรื่องการเรียนของลูก วันที่ไปพบลูกก็จะทำกิจกรรมต่างๆ ร่วมกัน เช่น พาลูกไปเรียนพิเศษ เธอพยายามทำให้ลูกเห็นว่าไม่ได้เกิดปัญหาอะไรขึ้นภายในครัวเรือน เธอยังคงเป็นแม่ที่จะคอยปกป้องและดูแลลูกเช่นเดิม ไม่ได้ปล่อยปละละเลยทิ้งลูก พี่จำต้องรักษาความสัมพันธ์อันดีกับญาติสามีให้ดีที่สุด เธอเล่าว่าลูกมีครอบครัวที่อบอุ่นเพราะพี่สาวของสามีเลี้ยงลูกของเธอเหมือนลูกจริงๆ เธอรู้สึกที่ลูกไม่ได้ขาดอะไรแต่กลับมีสิ่งต่างๆ เข้ามาเติมเต็มมากขึ้น ซึ่งญาติสามีที่คอยดูแลลูกให้เธอมีความเข้าใจและเห็นใจเธอที่ต้องหย่ากับสามีเพราะสามีไปมีผู้หญิงคนอื่น ถึงแม้ว่าความเป็นสามีภรรยาจะจบลงแต่ความเป็นแม่ที่ดียังคงดำเนินต่อไป

แม่ที่ปกป้องลูกจากปัญหาในครัวเรือน

เมื่อเกิดปัญหาพ่อแม่ทะเลาะกันภายในครัวเรือนในบางครั้งจะพบว่าลูกจะอยู่ในเหตุการณ์ด้วย เช่นในกรณีของคุณวรรณเมื่อมีเหตุการณ์ทะเลาะกันเธอจะพยายามหลีกเลี่ยงเพื่อไม่ให้ลูกมาพบเห็น แต่มีเหตุการณ์ครั้งหนึ่งซึ่งวันนั้นลูกๆ ของเธออยู่ในเหตุการณ์ด้วย และลูกสาวคนโตซึ่งรับรู้เรื่องราวต่างๆ ได้รับผลกระทบทางด้านจิตใจอย่างมาก ทำให้ลูกเป็นโรคเครียดซึ่งเธอต้องเข้าพบจิตแพทย์เพื่อบำบัดรักษา เธอเล่าให้ฟังว่า

“ตอนแรกที่รักษาเขาก็บอกแล้วว่าคุณกลับไปถามลูกคุณก่อนว่าลูกคุณมีปัญหาอะไร ยາหมอดีจริงแต่ที่เราารู้แล้วปัญหาครอบครัวเพราะเขาเห็น ไปรักษาที่อาจารย์หมอศิริราชเขาก็พูดเหมือนกัน ยาหมอดินะช่วยย่อย เขาก็เห็นธรรมชาติเขาก็ร้องไห้เสียใจ”

ซึ่งเมื่อเกิดเหตุการณ์นี้แล้วทำให้เธอยิ่งต้องกำกับตนเองในการดูแลลูก เพราะสามีซึ่งแยกกันอยู่ไม่ได้มาให้ความสนใจลูกมากนัก เธอจึงเป็นผู้รับผิดชอบดูแลลูกเป็นหลัก และเธอเองจะคอยบอกตนเองและควบคุมตนเองเสมอในการที่จะไม่ให้ปัญหาที่เกิดขึ้นมีผลกระทบต่อลูกๆ ของเธอ ซึ่งเธอไม่ยอมให้คนอื่นว่าลูกมีปัญหาเพราะพ่อกับแม่ทะเลาะกัน และเธอต้องคอยปกป้องลูกภายหลังการแยกกันอยู่กับสามี

แม่ที่ปกป้องลูกจากยาเสพติด

สำหรับป้ามีเธอต้องเผชิญกับปัญหาภายในครัวเรือนหลายอย่าง สามีและลูกติดยาบ้า เธอเล่าว่า “พ่อก็ติดลูกก็ติดวุ่นวาย ป้านี้เจอลูกทั้งแฟน ลูกก็ติดพ่อก็ติด ป้านี้แหละออกมัดหนองเลย ไม่รู้ชีวิตอยู่ได้ยังไงไม่รู้” ต่อมาสามีทำร้ายร่างกายเธอและเลิกกัน เธอต้องเลี้ยงลูกผู้ชาย 2 คนเพียงคนเดียว เธอต้องคอยแก้ไข้ปัญหาให้กับลูก การดูแลลูกเป็นหน้าที่ของผู้เป็นแม่ เธอต้องคอยต่อสู้และแก้ไข้ปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นกับลูกของเธอเพื่อให้ลูกผ่านพ้นปัญหาที่ต้องเผชิญ โดยเฉพาะลูกชายคนที่สองในช่วงเรียนมัธยมได้ติดยาบ้าและหนีออกจากบ้าน ด้วยความเป็นแม่เธอต้องติดตามหาลูกด้วยความยากลำบาก เธอต้องดิ้นรนไปตามที่ต่างๆ เพื่อนำลูกกลับบ้านให้ได้ เธอเล่าว่า

“ลูกนะผมรีบเอามันกลับมา ส่งสารลูกมันก็จะหนีเรา พอเราไปมันกะทันหันมันหนีไม่ทันเรากับบอกให้มันกลับบ้านเลย ตอนนั้นไปกับน้องชายเิงน้องชายมันก็มึงกลับเดี๋ยวนี้นะ มันก็เลยกลับมา กลับมาก็พอดียายตายมั่ง พอยายตายเขาก็มาขอเงินเราก็คงหนีไปได้พักหนึ่ง แต่คนโตหยุดได้เลยส่วนคนเล็กก็ยังมีกินอยู่”

แม่ที่ปกป้องลูกผู้ชายวัยรุ่น

สำหรับลูกคนที่สองของป้ามีนอกจากจะติดยาบ้าแล้วยังมีเรื่องทะเลาะวิวาทกับคนอื่น ซึ่งในครั้งแรกถูกจับป้ามีก็ไปประกันตัวออกมาและถูกภาคทัณฑ์สิบปี และเกิดเรื่องทะเลาะครั้งที่สองและต้องติดคุก แต่ความเป็นแม่ของป้ามีทำให้เธอต้องช่วยลูกไม่ให้ติดคุก ซึ่งตัวเธอเองเป็นคนบอกให้ลูกหนี เธอให้ลูกของเธอเดินทางไปอยู่กับญาติของสามีที่อาศัยอยู่ที่ภาคใต้เพื่อหลีกเลี่ยงการถูกจับกุม และในที่สุดก็สิ้นอายุความ

ในกรณีของพี่สองเธอมีลูกชายคนหนึ่งกำลังเรียนที่วิทยาลัยเทคนิค พี่สองต้องคอยไปรับส่งลูกไปเรียนหนังสือทุกวัน ในการไปรับลูกเธอจะนำเสื้อผ้าให้ลูกเปลี่ยนชุดก่อนกลับบ้านเพื่อป้องกันการถูกทำร้ายจากนักเรียนเทคนิคอีกสถาบันหนึ่ง ถึงแม้เธอต้องทำงานในโรงงานช่วงเช้าถึงเย็น แต่เธอต้องหาแนวทางในการไปรับส่งลูกให้ได้ พี่สองทำงานในโรงงานนี้มานานทำให้เธอมีความสนิทสนมและได้รับการช่วยเหลือจากเจ้าของโรงงานที่อนุญาตให้เธอไปรับส่งลูกในช่วงเวลางานได้ ในขณะที่สามีของเธอก็ไปรับส่งลูกเป็นบางครั้งก็เธอขอร้องให้เขาช่วย แต่หน้าที่หลักแล้วเธอต้องเป็นผู้คอยรับผิดชอบ

บทที่ 7

ถอดประสบการณ์การวิจัย

ผู้หญิงในครัวเรือนตัวตนที่สยบยอม

กระบวนการสร้างตัวตนของผู้หญิงภายใต้ความสัมพันธ์เชิงอำนาจในครัวเรือน ภายใต้สังคมชายเป็นใหญ่ เป็นการสะท้อนให้เห็นถึงการทำงานของอำนาจ ความรู้ ที่สร้างให้ผู้หญิงที่แต่งงานแล้วต้องยอมอดทนต่ออุดมการณ์ทางสังคมที่สร้างให้ผู้หญิงเป็นแม่ เป็นภรรยา และการเป็นสะใภ้ ซึ่งความสัมพันธ์ที่ไม่เท่าเทียมภายในครัวเรือนนี้เป็นลักษณะของความรุนแรงเชิงโครงสร้างที่ปรากฏอยู่ในสังคม ซึ่งประกอบสร้างให้ผู้หญิงที่แต่งงานแล้วกลายเป็นร่างกายที่อ่อนน้อมง่าย (Docile Body) ภายใต้สังคมชายเป็นใหญ่ที่ผู้ชายมีบทบาทอำนาจที่เหนือกว่าผู้หญิง การทำงานที่แยบยลของอำนาจทำให้ผู้หญิงต้องการเป็นแม่ที่ดีและภรรยาที่ดีผู้หญิงจะรู้สึกตนเองว่าอยากจะเป็นผู้หญิงจะคิดและสำนึกตนเองอยู่ตลอดเวลาโดยการปฏิบัติในวิถีชีวิตประจำวันของเธอและเธอต้องปฏิบัติให้ซึ่งหากผู้หญิงไม่ปฏิบัติแล้วก็ไม่สามารถเป็นภรรยาเป็นแม่ที่ดีได้

สถาบันครอบครัวเป็นพื้นที่ของความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่ทำให้ผู้หญิงแต่งงานแล้วตกอยู่ภายใต้การเป็นภรรยา เป็นแม่ และเป็นสะใภ้ถูกกำหนดให้เป็นบทบาทหน้าที่สำคัญ สังคมชายเป็นใหญ่ได้จัดแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบระหว่างผู้หญิงกับผู้ชาย แต่หากเราวิเคราะห์จากแนวคิดความสัมพันธ์เชิงอำนาจ ความรู้ซึ่งได้ร่วมกันสร้างความจริง แล้วจะพบว่า บทบาทนี้เป็นบทบาทที่อยู่ภายใต้ความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่ไม่เท่าเทียมกันและเป็นบทบาทที่ทำให้ผู้หญิงถูกกดทับจากอำนาจซึ่งมีอยู่ทั่วไปในทุกๆ พื้นที่ทางสังคมรวมทั้งพื้นที่ภายในครัวเรือนด้วย ซึ่งผู้หญิงไม่ได้รู้เท่าทันเจตจำนงของอำนาจที่ได้เข้ามากำกับและควบคุมให้หญิงต้องสยบยอมผ่านกระบวนการที่แยบยล โดยมีเทคโนโลยีของอำนาจคือ การสังเกตการณ์และการประเมินตัดสินเพื่อสร้างความเป็นปกติ เข้ามาจัดการควบคุมผู้หญิงให้ต้องทำหน้าที่ตามความจริงทางสังคมที่ถูกสร้างจากอำนาจและความรู้

การเป็นภรรยาที่ดีเป็นความสัมพันธ์ระหว่างเพศหญิงและชาย ที่บังคับและกำหนดให้ผู้หญิงมีบทบาทภาระที่ต้องรับผิดชอบต่อสามีของเธอ โดยมีความรักแบบโรแมนติกซึ่งเริ่มตั้งแต่ความรักแบบหนุ่มสาวที่หญิงเริ่มคิดเรื่องของการแต่งงานเพื่อสร้างครอบครัว ผู้หญิงต้องพยายามปฏิบัติตนให้เป็นที่พึงพอใจแก่ฝ่ายชายตั้งแต่ก่อนแต่งงาน การระมัดระวังเรื่องความสัมพันธ์ทางเพศ จนกระทั่งการแต่งงานและดำเนินชีวิตคู่ภายใต้ความเป็นสามีภรรยา ที่มีอำนาจของความสัมพันธ์ทางเพศและความรู้วิถีทางเพศที่ได้ร่วมกันสร้างความจริงว่า ผู้เป็นภรรยาต้องสร้างความพึงพอใจทางเพศแก่สามีรวมทั้งการมีความสัมพันธ์ทางเพศเพื่อต้องการมีลูก ซึ่งได้เข้ามากำกับให้ผู้หญิงต้องเป็นภรรยาที่ดี

โดยการตอบสนองความต้องการทางเพศแก่ผู้เป็นสามีไม่ให้บกพร่อง เพื่อให้สามีไม่ไปมีหญิงอื่นและสร้างความเป็นครอบครัวร่วมกัน

ผู้หญิงต้องเป็นแม่บ้านแม่เรือนคอยหุงหาอาหาร ดูแลบ้าน ซึ่งเป็นความสัมพันธ์เชิงอำนาจในครัวเรือนโดยพิจารณาจากบทบาทหญิงที่มีความรู้ด้านการทำอาหารโภชนาการกำหนดให้หญิงที่ดีต้องทำอาหารได้ อร่อย มีประโยชน์และสะอาด รวมทั้งแม่บ้านที่ดีต้องดูแลบ้านให้สะอาดเรียบร้อยน่าอยู่ หญิงที่ดีจึงต้องพยายามปฏิบัติตนให้เป็นแม่บ้านแม่เรือนหากทำอาหารไม่เป็นก็ต้องเรียนรู้และฝึกฝนจนกระทั่งสามารถทำได้ และสร้างความพึงพอใจแก่สมาชิกในครัวเรือน ผู้หญิงที่ดีต้องเรียนรู้ที่จะปฏิบัติ งานบ้านไม่ใช่งานของสามีแต่เป็นงานของภรรยา ดังนั้นเธอจะต้องเป็นคนทำแม่ต้องทำงานนอกบ้านก็ยังคงต้องทำงานในบ้าน ในขณะที่สามีทำงานนอกบ้านแต่ความจริงทางสังคมไม่ได้กำหนดให้ผู้ชายต้องทำงานบ้านด้วย สามีที่มีน้ำใจอาจจะช่วยงานเล็กๆ น้อยๆ แต่หน้าที่หลักเป็นหน้าที่ของผู้หญิงแต่เพียงผู้เดียว และสำหรับเธอก็คิดเสมอว่างานบ้านเป็นงานที่เธอต้องทำปฏิเสธไม่ได้และจะให้สามีทำก็ไม่ได้ ผู้หญิงจึงสร้างตัวตนของความเป็นภรรยาที่ดีตามอุดมการณ์ที่สังคมได้กำหนดไว้ ซึ่งมีประสบการณ์ชีวิตของการเป็นภรรยาที่แตกต่างกันตามลักษณะความสัมพันธ์ภายในครัวเรือนของเธอ หญิงที่แต่งงานแล้วเธอยังต้องคอยจัดการดูแลทรัพย์สินต่างๆ ภายในครัวเรือนทั้งค่าใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน การจัดการค่าใช้จ่ายในการลงทุนภายในครัวเรือน การจัดการดูแลกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินเพื่อให้ครอบครัวมีความมั่นคงทางเศรษฐกิจ รวมทั้งการเป็นสะใภ้ที่ดีซึ่งเป็นความสัมพันธ์กับระบบเครือญาติของฝ่ายสามี

นอกจากนี้ผู้หญิงความจริงของสังคมยังกำหนดให้หญิงแต่งงานแล้วต้องมีลูก ผู้หญิงต้องคิดเสมอว่าเมื่อแต่งงานแล้วต้องมีลูกเพื่อสร้างครอบครัวให้สมบูรณ์ ความเป็นแม่เป็นความสัมพันธ์เชิงอำนาจเป็นบทบาทหญิงภายใต้สังคมชายเป็นใหญ่ที่กำหนดและควบคุมให้ผู้หญิงต้องปฏิบัติ โดยมีชุดความรู้ของการอบรมเลี้ยงดูลูกเพื่อให้ลูกเจริญเติบโตมีอนาคตที่ดี อันเป็นบทบาทหน้าที่สำคัญของหญิงซึ่งผู้หญิงต้องสังเกตและควบคุมตนเองเพื่อให้เป็นแม่ที่ดีซึ่งเป็นความปกติในสังคม ความเป็นแม่เป็นแนวปฏิบัติที่หญิงดีเข้าใจและรับรู้ว่าต้องทำ ซึ่งมีกิจกรรมการปฏิบัติเริ่มตั้งแต่ การตั้งครรภ์ซึ่งเริ่มตั้งแต่การเตรียมครรภ์ การดำรงครรภ์ การฝากครรภ์ การดูแลครรภ์ จนถึงการเลี้ยงลูก ชีวิตแม่ลูกอ่อน การอบรมบ่มนิสัยที่ดีให้กับลูก การให้การศึกษาลูก การปกป้องเมื่อลูกมีอันตรายและปกป้องจากอันตราย และผู้หญิงบางคนยังต้องเป็นแม่ที่ต้องเลี้ยงหลาน ซึ่งการเลี้ยงดูให้ลูกเป็นคนดีนั้นเป็นความสัมพันธ์ที่ไม่เท่าเทียมระหว่างแม่กับลูก ภายใต้การเฝ้ามองหรือจับจ้องจากสมาชิกในครัวเรือนถึงการทำหน้าที่ของแม่ที่ดี เฝ้ามองถึงการเลี้ยงดูลูกของหญิงตั้งแต่ลูกคลอด จนกระทั่งลูกเติบโตใหญ่ในแต่ละช่วงวัยผู้หญิงจะถูกเฝ้ามองอยู่โดยตลอดเวลา

ตัวตนของผู้วิจัย

ผู้วิจัยเป็นผู้หญิงคนหนึ่งที่อยู่ภายใต้ความสัมพันธ์เชิงอำนาจภายในครัวเรือน ผู้วิจัยเคยตั้งคำถามกับตนเองตลอดเวลาในกิจกรรมต่างๆ ที่กำลังปฏิบัติ ทั้งการดูแลลูก การทำงานบ้าน การดูแลสามี และการทำงานนอกบ้าน ซึ่งเป็นงานที่ต้องมีความรับผิดชอบและต้องปฏิบัติอย่างเคร่งครัดอยู่ตลอดเวลา แต่คำตอบที่ตอบตนเองทุกครั้งก็คือมันเป็น “หน้าที่ของผู้หญิงที่แต่งงานแล้ว” จะต้องทำเป็นหน้าที่ของผู้หญิงในพื้นที่ครัวเรือน ถึงแม้จะเหนื่อยจากการทำงานนอกบ้านแต่เมื่อกลับมาที่บ้านก็ยังคงทำงานเหล่านี้อยู่จนกลายเป็นวิถีชีวิตประจำวัน แต่เมื่อผู้วิจัยได้มีโอกาสเข้ามาศึกษาและเรียนรู้วิถีคิดหลังสมัยใหม่ ผู้วิจัยเริ่มตั้งคำถามกับสิ่งที่ปฏิบัติตนตลอด 6 ปีที่ผ่านมา การที่ผู้วิจัยพยายามเป็นภรรยาที่ดี พยายามเป็นแม่ที่ดีของลูก และพยายามเป็นสะใภ้ที่ดีเพื่อให้ครอบครัวของสามียอมรับนั้น เป็นสิ่งที่ผู้วิจัยควรจะทำหรือไม่ควรจะทำ หรือควรทำแค่ไหนถึงจะเหมาะสมเพราะผู้วิจัยก็ทำงานนอกบ้านมีรายได้เช่นเดียวกับสามี หากผู้วิจัยไม่ทำหน้าที่ตรงนี้ใครจะเป็นผู้ปฏิบัติ

เมื่อผู้วิจัยได้ทำงานวิจัยชิ้นนี้จึงได้มีโอกาสสนทนาแลกเปลี่ยนกับผู้หญิงที่อยู่ภายในครัวเรือนอันมีประสบการณ์ที่แตกต่างหลากหลาย ซึ่งการพูดคุยนี้ไม่เพียงเป็นการสร้างความรู้ร่วมกัน แต่เป็นการพูดคุยที่ทำให้ผู้วิจัยเข้าใจถึงตัวตนของผู้หญิงที่เธอต้องปฏิบัติตามอุดมการณ์ทางสังคม ได้สัมผัสชีวิตของผู้หญิงที่บางคนถูกกระทำ ความรุนแรงทางร่างกายอย่างหนักหนาสาหัส ในวบเดียนั้นเธอคิดจะฆ่าสามีแต่กลับมาคิดได้ว่าเธอต้องอยู่กับแม่ต้องอยู่ดูแลลูก ผู้หญิงบางคนต้องอยู่กับสามีที่ไม่ทำมาหากินเพียงเพราะเธอไม่มีที่พึ่งอื่น พ่อแม่ญาติพี่น้องไม่สามารถพึ่งพิงได้เธอจึงต้องยอมอดทนอยู่ถึง 20 ปี หรือแม้กระทั่งการที่ผู้หญิงบางคนมีความพร้อมในหน้าที่การงานแต่สุดท้ายสามีเธอก็ยังมีผู้หญิงคนอื่น แต่เธอก็ยังคงต้องดำรงความเป็นแม่ที่ดีของลูกต่อไป ซึ่งทุกครั้งที่ผู้วิจัยได้มีโอกาสพูดคุยกับเธอเหล่านี้ ผู้วิจัยรับรู้ถึงความลำบากที่พวกเธอต้องเป็น แม้จะต้องอดทนยากลำบากก็ต้องอดทนเพื่อความเป็นครอบครัว และที่สำคัญคือการอดทนทำทุกอย่างเพื่อลูก

ถึงแม้ว่างานวิจัยชิ้นนี้หลายคนอาจจะมองว่าเป็นเรื่องทั่ว ๆ ไปที่นักวิชาการด้านสตรีศึกษาและผู้ที่ทำงานพัฒนาด้านผู้หญิงรับทราบข้อมูลตรงนี้มานานแล้ว แต่ผู้วิจัยยังมองว่าการที่ผู้วิจัยนำเสนอประสบการณ์ชีวิตของผู้หญิงที่มีความหลากหลายภายใต้ความสัมพันธ์ภายในครัวเรือนในงานชิ้นนี้ น่าจะเป็นคุณูปการที่สะท้อนให้เห็นถึงความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่ไม่เท่าเทียมภายใต้สังคมชายเป็นใหญ่ที่กำกับให้ผู้หญิงต้องปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ภายในพื้นที่ของครัวเรือนได้อย่างแยกขาด แต่สังคมโดยทั่วไปไม่ได้มองว่ามันคือการกระทำ ความรุนแรงต่อผู้หญิงในรูปแบบหนึ่ง การยกย่องชมเชย ความภูมิใจในตัวเองที่สามารถทำหน้าที่ได้ดี กลายเป็นสิ่งที่ตอกย้ำให้ผู้หญิงยังคงปฏิบัติตาม ซึ่งอย่างน้อยที่สุดผู้วิจัยก็ต้องการเผยให้เห็นถึงการทำงานที่แยกขาดของแนวคิดสังคมชายเป็นใหญ่ที่กระจายอยู่ทั่วไปในสังคม ซึ่งไม่ใช่อำนาจในลักษณะของการใช้กำลัง หรือการบังคับข่มขู่ให้กระทำ แต่เป็น

อำนาจที่อยู่ในทุกพื้นที่ของสังคม ทุกๆ วิธีการดำเนินชีวิตเป็นอำนาจที่มองไม่เห็น แต่สามารถทำให้เราต้องปฏิบัติตามเจตจำนงของอำนาจได้ รวมทั้งชีวิตของผู้หญิงที่อยู่ในครัวเรือนการที่เธอต้องสยบยอมต่ออำนาจและอุดมการณ์ถูกทำให้เป็นเรื่องปกติโดยทั่วไปที่ผู้หญิงต้องทำ ถึงแม้ว่าเธอจะทำด้วยความเต็มใจแต่ผู้หญิงเหล่านี้ก็ต้องการความเข้าใจ ความเห็นอกเห็นใจในสิ่งที่เธอต้องทำ เห็นคุณค่าของงานบ้านที่ถูกกำหนดให้เป็นงานที่ไม่มีรายได้ทางเศรษฐกิจ หรือแม้กระทั่งการอบรมสั่งสอนให้สมาชิกภายในครัวเรือนได้เข้าใจถึงงานที่ผู้หญิงต้องทำ ถึงแม้จะไม่มีค่าตอบแทนแต่เป็นงานที่มีคุณค่าและยอมรับสิ่งที่ผู้หญิงปฏิบัติในพื้นที่ครัวเรือนเป็นงานด้วยเช่นกัน

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กาญจนา แก้วเทพ. (2543). ผู้หญิง/ผู้ชาย : ที่บ้าน/ที่สาธารณะ. ใน **สตรีศึกษา 2 : ผู้หญิงกับประเด็นต่างๆ**. กนกศักดิ์ แก้วเทพ, บรรณาธิการ. หน้า 60-129. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานสตรีแห่งชาติ สำนักปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี.
- กาญจนา แก้วเทพ; และ สมสุข หินวิมาน. (2553). **สายธารแห่งนักคิดทฤษฎี เศรษฐศาสตร์การเมืองกับสื่อสารศึกษา**. กรุงเทพฯ : ภาพพิมพ์.
- กิตติกร สันคติประภา. (2550). **การลวนลามทางเพศกะเทย : นัยสำคัญภายใต้วาทกรรมรักต่างเพศ**. ปริญญาานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษาศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- เกร์ ชิกเลย์, (2548). จงเก็บไว้ในครอบครั้ว : รัฐบาล การแต่งงาน และเพศ ในบริบทของเงินร่วมสมัย. แปลโดย กำจร หลุยยะพงศ์. ใน **เพศภาวะ: การท้าทายร่างกาย การค้นหาตัวตน**. กาญจนา แก้วเทพ, พิศรา แซ่ก้วย และวรรณาทองลิมา (บรรณาธิการ) หน้า 229-284. กรุงเทพฯ: บริษัทอมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน).
- กำจร หลุยยะพงศ์. (2543). ครอบครั้วกับความสัมพันธ์ที่ไม่มีวันเปลี่ยนแปลง?. ใน **สตรีศึกษา 2 : ผู้หญิงกับประเด็นต่างๆ**. กนกศักดิ์ แก้วเทพ, บรรณาธิการ. หน้า 134-216. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานสตรีแห่งชาติ สำนักปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี.
- กฤตยา อาชวนิจกุล และคนอื่นๆ. (2546). **ความรุนแรงในชีวิตคู่กับสุขภาพผู้หญิง**. นครปฐม : สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล.
- กฤตยา อาชวนิจกุล, บรรณาธิการ. (2547). **“ผู้หญิง” ในวาทกรรมการเมือง เรื่องเพศและสิทธิอนามัยเจริญพันธุ์**. เชียงใหม่ : ศูนย์สตรีศึกษา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- จันทรา ทัลภพ โมฮันตี. (2547). “ผู้หญิงโลกที่สาม”. สตรีนิยมตะวันตกกว่าททกรรมอาณานิคมนิยม. แปลโดย พิศรา แซ่ก้วย. ใน **เพศภาวะ: การท้าทายร่างกาย การค้นหาตัวตน**. สุชาดา ทวีสิทธิ์, บรรณาธิการ. หน้า 23-76. กรุงเทพฯ: บริษัทอมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน).
- จิตติมา เจือไทย. (2551). **การสร้างอัตลักษณ์แห่งตัวตนของคนพิการ**. ปริญญาานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษาศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ชลิตาภรณ์ ส่งสัมพันธ์. (2549). **เมื่อผู้หญิงคิดจะมีหมวด : การต่อสู้ 'ความจริง' ของเรื่องเพศ ในสภาพผู้แทนราษฎร**. กรุงเทพฯ: โครงการจัดพิมพ์คบไฟ.

_____. (2551). **ประวัติศาสตร์ของเพศวิถี : ประวัติศาสตร์เรื่องเพศ/เรื่องเพศ ในประวัติศาสตร์ไทย**. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสร้างความสำเร็จในเรื่องสุขภาพผู้หญิง (สคส.) และ สถาบันวิจัยประชากรและสังคม (วปส.) มหาวิทยาลัยมหิดล.

ชาติชาย รมิตานนท์. (2555). **เล่าเรื่องเบื้องต้นสตรีศึกษาสตรีนิยม**. กรุงเทพฯ: วนิตาการพิมพ์.

ไซติมา กาญจนกุล. (2540). **ความรุนแรงในครอบครัว : การศึกษาการทำร้ายร่างกายภรรยา**. ปรินซิพนิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาพัฒนศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร. (2543). **วาทกรรมการพัฒนา : อำนาจ ความรู้ ความจริง เอกลักษณะ และความเป็นอื่น**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์วิภาษา.

_____. (2554). **แนะนำสกุลความคิดหลังโครงสร้างนิยม**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์สมมติ.

ณรงค์ศักดิ์ ชัยราช. (2552). **เพศภาวะ และแรงงานอพยพหญิงชนบทในกลไกเศรษฐกิจใหม่ของลาว**. เชียงใหม่: ศูนย์สตรีศึกษา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ธเนศ วงศ์ยานนาวา. (2541). ผู้หญิงและอำนาจ. ใน **สตรีศึกษา 1: ผู้หญิงกับประเด็นต่างๆ**. กนกศักดิ์ แก้วเทพ, บรรณาธิการ. หน้า 165-215. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานสตรีแห่งชาติ สำนักปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี.

ธัญญา รุจิเสถียรทรัพย์. (2552). **การต่อรองอัตลักษณ์แห่งตัวตนของคนชรา**. ปรินซิพนิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษาศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ธีรยุทธ บุญมี. (2551). **มิเชล ฟูโกต์ (Michel Foucault)**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์วิภาษา.

นภาพรณี หะวานนท์. (2550). **การสร้างความรู้ภายใต้กระบวนทัศน์สร้างสรรค์สังคม**. วารสารสังคมลุ่มน้ำโขง. ปีที่ 3 ฉบับที่ 3 กันยายน-ธันวาคม.

_____. (2552). **วิธีการศึกษาเรื่องเล่า : จุดเปลี่ยนของการวิจัยทางด้านสังคมศาสตร์**. วารสารสังคมลุ่มน้ำโขง. ปีที่ 5 ฉบับที่ 2 พฤษภาคม-สิงหาคม.

_____. (2555). **คำให้การของผู้หญิงที่ถูกสามีทำร้าย**. กรุงเทพฯ : สำนักกิจการในพระราชดำริพระเจ้าหลานเธอพระองค์เจ้าพัชรกิติยาภา สำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม.

นภาพรณี หะวานนท์ และคนอื่นๆ. (2554). **การสร้างความรู้เรื่องเพศในวัฒนธรรมบริโภค**. กรุงเทพฯ : บริษัท เอเอ็นทีออฟฟิศเอ็กเพรส จำกัด.

นภาภรณ์ หะวานนท์ และคณะ. (2555). **ชีวิตที่ถูกกลืน เรื่องเล่าของผู้หญิงในเรือนจำ.**

กรุงเทพฯ : สำนักกิจการในพระราชดำริพระเจ้าหลานเธอพระองค์เจ้าพัชรกิติยาภา สำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม.

นงลักษณ์ จันทาภากุล. (2547). **นู้ด : ภาพสะท้อนแห่งอำนาจและความรุนแรงบนเรือนร่างผู้หญิง.** ปริญญาานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษาศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

นันทนา ธนาโนวรรณ. (2557). **ความรุนแรงต่อสตรี : บทวิเคราะห์และสรุปจากหลักฐานการวิจัย.** กรุงเทพฯ: บริษัท วี.พริ้นท์ (1991) จำกัด.

นาถฤดี เต๋นดวง. (2552). **อำนาจและความขัดแย้งบนร่างกายผู้หญิง สิทธิการเจริญพันธุ์และเพศสัมพันธ์ของวัยรุ่นหญิง : แนวคิดสตรีนิยม.** กรุงเทพฯ : บริษัทร้านนึ่ง พีเพรส ซิสเต็ม จำกัด.

น้ำทิพย์ เกตุสัมพันธ์, บรรณาธิการ. (2555). **ผู้หญิงกับความรุนแรง.** กรุงเทพฯ : มูลนิธิผู้หญิง.

แบร์รี สมาร์ท, (2555). **มิเชลล์ ฟูกอตต์.** แปลโดย จามะรี เชียงทอง และสุนทร สุขสงราวุฒิจิต.

กรุงเทพฯ: ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน).

พลประสิทธิ์ ฤทธิรักษา. (2543). **หลักกฎหมายครอบครัว.** กรุงเทพฯ: วิญญูชน.

เพ็ญนี้ แวน เอสเตอริค. (2547). การสร้างตัวแบบเพศภาวะในสังคมไทย. แปลโดย เหมือนมาด มุกข์ประดิษฐ์ และเนืองน้อย นุถนยเนตร. ใน **เพศภาวะ: การทำท่ายร่างกาย การค้นหาตัวตน.** สุชาดา ทวีสิทธิ์, บรรณาธิการ. หน้า 207-253. กรุงเทพฯ: บริษัทอมรินทร์พริ้นติ้ง แอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน).

ฟูโกต์, มิเชลล์. (2547). **ทองกร โภคธรรม แปล. ร่างกายใต้บังคับการ.** กรุงเทพฯ: โครงการจัดพิมพ์คปไฟ.

ยศ สันตสมบัติ. (2548). การทำความเข้าใจ “เพศสถานะ” และ “เพศวิถี” ในสังคมไทย. ใน **เพศสถานะและเพศวิถีในสังคมไทย ชุดรวมบทความฉบับที่ 25.** อมรา พงศาพิชญ์, บรรณาธิการ. กรุงเทพฯ : บริษัทแอดทีฟ พริ้นท์ จำกัด.

รณชัย คงสกนธ์. (2551). ความรุนแรงในครัวเรือน. ใน **ความรุนแรงในครัวเรือน (Domestic Violence).** รณชัย คงสกนธ์ & นฤมล โพธิ์แจ่ม. บรรณาธิการ. กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนสหประชาพานิชย์.

รัตนา โตสกุล. (2548). **มโนทัศน์เรื่องอำนาจ (The Concept of Power).** คณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ สาขาสังคมวิทยา สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ, กรุงเทพฯ.

วันทีพย์ วาสิกะสิน. (2546). **สังคมสงเคราะห์แนวสตรีนิยม : ทฤษฎีและการปฏิบัติงาน.**

กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

- วัลยา ภูมิภักดีพรรณ. (2547). **ปฏิบัติการความรุนแรงต่อตัวตนของนักเรียน**. ปรินซ์นิพนธ์
การศึกษาดุสิตบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษาศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ.
- วารุณี ภูริสินสิทธิ์. (2545). **สตรีนิยม: ขบวนการและแนวคิดทางสังคมแห่งศตวรรษที่ 20**.
กรุงเทพฯ : โครงการจัดพิมพ์คบไฟ.
- วิระดา สมสวัสดิ์. (2549). **ทฤษฎีสตรีนิยม**. เชียงใหม่: วนิดาเพรส.
- วิลาสินี พนานครทรัพย์. (2546). **สามิทำร้ายฉัน**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ Animate Group.
- ศิริรัตน์ แอดสกุล. (2553). **สถาบันครอบครัว : พัฒนาการและเปลี่ยนแปลง**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์
แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุชาดา ทวีสิทธิ์. (2547). บทนำ เพศภาวะ : กระบวนทัศน์เพื่อโลกใบใหม่ที่เท่าเทียม. ใน **เพศภาวะ:
การทำท่ายร่างกาย การค้นหาตัวตน**. สุชาดา ทวีสิทธิ์, บรรณาธิการ. หน้า 3-20.
กรุงเทพฯ: บริษัทอมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน).
- สุภาภรณ์ อัมภมมงคล, สุพีชา เบาทิพย์ และสุไลพร ชลวิไล. (2554). **ความเป็นผู้หญิง : ความ
จริง มายาหรืออคติในสังคมชายเป็นใหญ่**. กรุงเทพฯ : มูลินนิธิผู้หญิง.
- อภิญญา เฟื่องฟูสกุล. (2546). **อัตลักษณ์: การทบทวนทฤษฎีและกรอบแนวคิด**. กรุงเทพฯ:
สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.
- อวิสดา (ทับทิมแท้) จันทรแสนตอ. (2544). **รายงานการวิจัยเรื่อง ความรุนแรงในครอบครัว :
มุมมองของผู้หญิง**. เชียงใหม่ : หจก. ธนบรรณการพิมพ์.
- อานันท์ กาญจนพันธุ์. (2555). **คิดอย่างมิเชล ฟูโกต์ คิดอย่างวิพากษ์ จากวาทกรรมของ
อัตบุคคลถึงจุดเปลี่ยนของอัตตา**. พิมพ์ครั้งที่ 2. เชียงใหม่ : สำนักพิมพ์
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- Bold, Christine. (2012). **Using Narrative in Research**. London: SAGE Publications.
- Chapman, Tony. (2004). **Gender and Domestic Life : Changing Practices in Families
and Households**. New York : PALGRAVE MACMILLAN.
- Crossley, Nick. (2005). **Key Concepts in Critical Theory**. London: Sage Publications.
- Danaher, Geoff.; Schirato, Tony.; & Webb, Jen. (2000). **Understanding Foucault**. London:
SAGE Publications.
- Fawcett, Barbara; et al (ed). **Violence and Gender Relation**. London: SAGE
Publications.

- Foucault, Michel. (1979). *Discipline and Punish : The Birth of Prison*. New York: Vintage Books.
- _____. (1990). *The History of Sexuality Volume 1 : An Introduction*. translated by Robert Hurley. New York: Vintage Books.
- _____. (1991). *Discipline and Punish : The Birth of Prison*. London: Penguin Books.
- Jones, Michelle. (2004). *'A Fight About Nothing' : Construtions of Domestic Violence*. Gender Studies, School of Social Sciences University of Adelaide.
- Gondolf, E. W. (1985). *Men who Better*. FL : Learning Publications.
- Hearn, Jeff. (1998). *The Violence of Men*. London: SAGE Publications.
- Holmes, Mary. (2007). *What is Gender? Sociological Approaches*. London: SAGE Publications.
- Maria Tamboukou. (2012). A Foucauldian approach to narrative in *Doing Narrative Research*. Molly Andrews, Corrine Aquire & Maria Tamboukou, edited. London: SAGE Publications.
- McNay, Lois. (1992). *Foucault and Feminism*. Great Britian : T. J. Press (Padstow) Ltd, Padstow, Cornwall.
- Murry, Mary. (1995). *The Law of The Father? Patriarchy in the transition from Feudulism to capitalism*. London : Routledge.
- Rainbow, Paul (ed). (1991). *The Foucault Reader*. Ringwood, Victoria : Penguin Books.
- Rege, Sharmila, ed. (2003). *Sociology of Gender : The Challenge of Feminist Sociological Knowledge*. New Delhi : SAGE Publications.
- Ritzer, George. (2007). *Contemperary Sociological Theory and Its Classic Roots : The Basics*. London: McGraw-Hill Companies, Inc.
- Sawiki, Jana. (1991). *Disciplining Foucault: Feminism, Power, and The Body*. London: Routledge.
- Smart, Barry. (2003). *Michel Foucault*. The Taylor & Francis e-Library.
- Team, the Southeast Asian Consortium on Gender. (2005). *A Glossary of term in Gender and Sexuality*. Nakornpathom: Southeast Asian Consortium on Gender, Sexuality and Health, Mahidol University.

Woodward, Kathryn. (1997). *Identity and Difference*. London: SAGE Publications.

Woodward, Kath.ed. (2000). *Questioning Identity: Gender, Class, Ethnicity*. London: Routledge.

ศูนย์การเฝ้าระวังและเตือนภัยทางสังคม สำนักมาตรฐานการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
สำนักงานปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ .(มปป.). ผลการ
สำรวจสถานการณ์ความรุนแรงในภาพรวม 76 จังหวัด ปี 2556. สืบค้นเมื่อ 10 พฤศจิกายน
2557 จาก http://www.m-society.go.th/article_attach/11400/15717.pdf

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ ชื่อสกุล	สุธิดา สองสีดา
วันเดือนปีเกิด	05 มกราคม 2522
สถานที่เกิด	อุบลราชธานี
ประวัติการศึกษา	ปริญญาตรีบัณฑิตสาขาริชาพัฒนศึกษาศาสตร์ จาก มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
พ.ศ. 2558	

